

Abraham, de aartsvader, in XII boeken

<https://hdl.handle.net/1874/25810>

OP DE TYTELPRENT.

DE Aartsvader ABRAHAM, die, deftig van gelaat,
Op 't *Hoofdt* des *Hoeksteens*, als een *Eik* van Mamre staat,
Wiens *Wapen* diende om Lot uit Elams bandt te slaaken,
Gelyk zyn *Herdersftaf* om voor het vee te waaken,
Omhelst getrouwelyk het waare HEILGELOOF:
Haar *Offer* maakt hem voor 't gevele der driften doof;
Als d'ONSTANTVASTIGHEIT, wiens ongebonde *Klederen*.
Op wufte zinnen zien, gelyk de *Kloot* en *Federen*;
De AFGODERY, die 't oog op haaren *Huisgodt* houdt,
En de EIGENLIEFDE, die haar *Schyncieraadt* beschouwt:
Deze alle zien zich van hun' Overwinnaar teugelen,
Terwyl GEHOORZAAMHEIT zyn voeten, door haar *Vleugelen*,
Gewillig maakt, om 't *fuk* der zeden t'ondergaan,
En vaerdig 't spoor dier *Wet*, *Gebreidelt* in te slaan.
Dus ziet hy, van een *Straal* des Hemels, zich bejegenen,
En zyne *Have* en *Vee*, op Hebrons bergen, zegenen.

ABRAHAM DE AARTSVADER
in XII Boeken, door
ARNOLD HOOGVLIET.
In Rotterdam
by JAN DANIEL BENJ.

gle

A B R A H A M,

D E

A A R T S V A D E R,

I N X I I B O E K E N,

D O O R

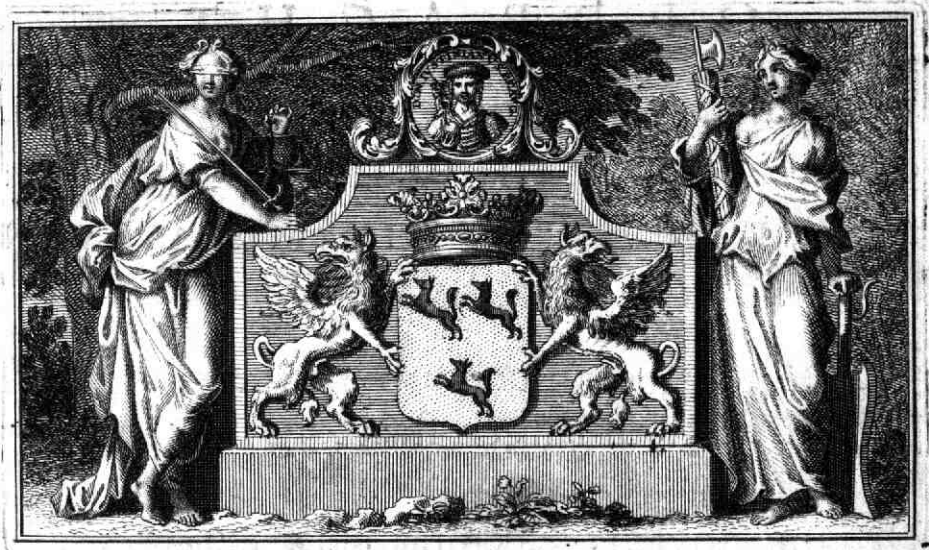
A R N O L D H O O G V L I E T.

T E R O T T E R D A M,

B Y J A N D A N I E L B E M A N.

M D C C X X V I I I.

A A N D E N

WELEDELEN, GESTRENGEN, EN GROOT-
AGTBAREN HEERE

M^R. JOHAN VANDER HEIM,

RAAD, EN REGEREND BURGERMEESTER
DER STAD SCHIEDAM, HOOGBAILLIU

VAN

O P D R A G H T.

VAN VLAARDINGE EN VLAARDIN-
GERAMBACHT, HOOGINGELAND VAN
DELFLANT, HOOGHEEMRAAT VAN
SCHIELANT, ENZ. ENZ. ENZ.

LEg nu, doorluchte Burgerheer,
De stat-en lant-en staatzorg neêr;
Laat gloritytels, eere-trappen,
De bundelbylen, Heemraatschappen,
De vierschaar, daar men 't recht bepleit,
Het slaghzwaart der Gerechtigheit,
En wat uw' geest bezet met kommer
Eens rusten in d'olyvelommer,
Waarin de Tuinmaagt, onbepaalt,
Thans nogh den vryen adem haalt:
Ontspan, ô VANDER HEIM, de boge,
Om, met een goedertieren ooge,
Myn Bybeldichtnimf aan te zien;
Die u wil eer, en hulde biên,

En

O P D R A G H T.

En daarom ('t zy met uw behagen.)
Uw' naam op 't blanke voorhoofd dragen;
Om dus, ô Star des Statentrans,
Een' s'traal te leenen van uw' glans,
Die, met een weêrstuit van myn dichten,
De laster en den nyt doe zwichten.

Geen fabeldicht van vreemde goôn
Komt zy aan u, o Groote Zoon,
Eens gryzen Burgervaders, bieden;
Geen dolle drift van oorlogslieden,
Die Troje lag in puin en asch,
Te dreunen op een grove bas,
Blies haar die vlam in hart en ader;
Maar aller vromen Groote Vader,
De Spiegel, waar de deugt in kykt,
Een Toetssteen, dien 't geloof bestrykt,
D'Aaloude glory der Hebreuwen,
De Roem van meer dan dertigh eeuwen,
Godts Hartvriend, door Godts Geest verlicht,
Is 't voorwerp van myn Bybeldicht.

* *

't Is

O P D R A G H T.

't Is Abraham, die op myn bladen,
Met zyn Geloof en Heldendaden,
Zoo veel myn woordenkunſt vermaght,
Gezet is in den heldren dagh.
Vergun nu aan myn Poëzye,
Dat zy aan u dien arbeit wye;
Die letterschildery ophang'
In 't ruſtvertrek; daar Staatbelang
Noch vlugge waereltzorgen dringen
In uw geloofsbeſpiegelingen.
Zoo ruſte op u, en uwen Stam
De zegen van myn Abraham:
Zoo moet uw naam den tyt verduuren,
Geéert by Neêrlants Palinuuren,
Zoolang de Schie haar adem haal'
En aan de Maas den tol betaal'.

*Te Vlaardinge den XVde
van Herſtmaand 1727.*

ARNOLD HOOGVLIET.

VOORBERECHT.

IK onderneme den bescheiden Lezer onder de oogen te brengen, het heerlykste voorbeeld van Deugt en Godtvrucht, dat in goddelyke of menschelyke schriften gevonden wordt, ABRAHAM DEN AARTSVADER; voorzeker de gezegentste en roemvruchtigste Persoonadje (men zonder met allen eerbiedt uit den Heilant der waerelt, den Heere Jesus Kristus) die de eeuwen immer zagen. Wie toch, om alleen gewyde voorbeelden op te halen; want Alexanders, noch Cæsars, mogen hier gewogen worden; Wie toch, zegge ik der goddelyke Geloofsbelden, verkreeg by de heilige Schryvers zooveel roems om zyne onbesmette deugt of godtvruchtigen en rechtvaardigen wandel? de goddelyke Moses, de lydzame Hiob, de vrome David, noch de wyze Salomon verkregen zooveel heerlyke lofnamen, en ertytelen: op wien rusten zooveel heilryke beloften? wiens naam is, volgens eene derzelve zoozeer verheerlykt over de geheele aarde?

V O O R B E R E C H T.

Naam, die by zyn leven niet alleen zich onder de omgelegene Heidensche Volkeren zooverre heeft uitgezet, dat de Koningen en Vorsten van Palestina; nadat hy door dien beroemden optoght en heerlyke overwinning op den Koning van Elam, hen, als met het bloet dier dwingelanden, den nyt had uit het herte gewischt; voor een Vorst Godts erkenden, en zyn bontgenootschap van alle zyden zochten; maar na zyn doot, staag grooter, de pennen van heilige en onheilige Geschiedtschryveren heeft werk verfschaft, en door zooveele eeuwen tot op dezen tyt, niet enkel onder de Joden, die Abraham als hunnen vleeschelyken Geslachtvader; en onder alle Kristenvolken, die hem als hunnen geestelyken Geloofsvader erkennen; maar zelfs onder de Mahomethanen, in eene gezegende en eerbiedige gedachtenisfe wordt bewaart.

Van mynen grooten Geloofshelt Abraham gewagen, behalve de oudste en getrouste Historischryver de goddelyke Moses, en alle de heilige Profeten, Evangelischryvers en Apostelen; ook Jesus Syrach; de Joodsche Geschiedtschryver Jofefus, dewelke in't begin van zyn omstandigh verhaal bybrengt de loffelyke getuigenisfen aangaanden Abraham van den Kaldeeu-

V O O R B E R E C H T.

deefchen Historifchryver Berofus; van den Griekfchen Alexander Polyhiflor, Hekateus, en Nikolaus den Damascener, die by zyn getuigenife voegt, dat de naam van Abraham nogh lang te Damafcus is vermaart geweest: waarby men voegen kan den Latynfchen Jufstinus, of liever Trogus Pompejus dien hy verkort heeft, meldende van Abraham, Koning van Damafcus: en alhoewel de verwydering der waarheit hier onderfchuile; 't mag niemant verwonderen, dat de roem myns Helts dier ftede lang hebbe aangekleeft; vermits zyne overwinninge op de Armenifche Vorften genoegzaam in haar gezichte is voorgevallen. noch breeder vindenwe by den Outvader Eufebius de getuigenis van den meergenoemden Griekfchen Schryver Polyhiflor, door dien Outvader geroemt als een man van een grooten geest en diepe geleertheit; deze heeft weér in zyne Historie der Joden aangehaalt de getuigenife van Eupolemus, van Artapanus, en van Melo, die een gantsch boek tegen de Joden had gefchreven: in welke getuigenifen, om elk niet in 't breede uit te fchryven, men de waarheit kan bevestigt vinden van Abrahams Geboorte binnen Ur der Kaldeen; zyne Verhuizinge of Optoght op Godts bevel; zyne Wysheit in den

V O O R B E R E C H T.

Hemelloop ; de Gevangenis van Ioth, en weder Verlossing, met de Ontmoeting van Melchisedek, in omstandigheden, genoegzaam overeenkomende met het verhaal van Moses; zyne Reize naar Egipte, en zyne gevallen aldaar; zyne tweederlei Hurwelyk; de Offerhande van Izaäk, van Godt geboden, dogh door een' Engel belet, die een bok in plaats beschikte; zyne Zonen uit een ander Hurwelyk, en de Wegzendinge van dezelve naar Arabiën. breeder te vinden by Eusebius in zyne Euangelische Voorbereidinge.

*Hoezeer nu deze treffelyke getuigenissen van zoo veel voorname deelen onzer Geschiedenis, hier en daar met fabelachtige vertellingen en omstandigheden bezwalkt zyn; naar mate het licht der waarheit min of meer, by schemering of weêrstuit, in het verduisterde vernuft dier volken straalde; hoe min dezelve, zich gelyk in de omstandigheden, proefhouden op den zuivren toetsteen der heilige bladen, hoe schooner en luisterryker het fyne gout, de waarheit onzer geschiedenis zyn keurstreek moet vertoonen en doen uitblinken in de oogen van het ongeloof; wanneer het de waarheit van Moses Schriften, als door zoo veel blinde getuigen bevestigd ziet. wil iemant echter noch tegenwryten, vergif zuigen uit dezelve bloemen,
die*

V O O R B E R E C H T.

die ons zoeten honigh verschaffen; wy laten die met zyn schadu vechten, en sluiten deze aanmerking met de woorden van den goddelyken zoon van Amos, dewelke hy in zyn XLI^{te} Profesygezang, met een uitgezette borst, der Godtheit vol, tegen het ongeloof, met de woorden van Godt zelf uitboezemt:

Zwygt voor my, gy Eilanden, en laat de Volken de kracht vernieuwen: laat ze toetreden, laat ze dan spreken: laat ons t' samen ten gerichte naderen.

Wie heeft van den opgang dien Rechtvaardigen (*Abraham*) verwekt? heeft hem geroepen, op zynen voet? de Heidenen voor zyn aangezichte gegeven, en gemaakt dat hy over Koningen heerfchte? heeft ze zynen zwaarde gegeven als stof, zynen boge als een voortgedreven stoppel?

Dat hy ze najaagde, en trok door met vrede, door een padt 't welk hy met zyn voeten niet gegaan hadde? Wie heeft dit gewrocht, enz: Ik, de Heere, die de eerste met de laatste dezelve ben, enz.

Maar schoon deze Geschiedenis met een wolk van heilige en onheilige getuigen omringt is; de onderwinding heeft evenwel geleert, dat de oogen der schranderste en naaukeurigste onderzoekers der heilige oorsprongen schemeren in het naspeuren der diepe
out-

V O O R B E R E C H T.

outbeden en omftandigheden, die de heilige Schryvers verzwynen, en d' onheilge niet dan met een' overvloed van beuzelingen, en gebrek van overeenftemminge vermelden: waarom wy, in 't behandelen dezer ftoffe, met de Godtgeleerden, niet zelden met de waarfchynlykheit hebben moeten raatplegen, en voorzichtiglyk giften: twee vryheden, die de geleerde Uitleggers der heilige bladen zich toe-eigenende, niemant met recht den Dichter kan weigeren; want dien staat het, naar den aart en eigenfchap zyner kunfte, met den Teekenaar en Schilder, vry, zyn tafereel, naar de vinding van zyn' geest, met lyst-en loof-en bywerk op te fchikken; door aangename vergezichten en verfchieten ruimte in zyn ftuk te fchilderen, en zelfs, als hy in heilige ftoffe de Waarheit in het licht en op den voorgrond houdt, dagh en fchadu zoodanigh te leggen als de ordening van zyn konftftuk vereifcht.

Dit ware den dichtkundigen Lezer aangaande de vryheit der Poëzye genoeg gezegt; maar vermits wy vermoeden dat de enkle naam van Abraham vele Godtvruchtigen, maar Ongeoeffenden, zal trekken om het Leven van dien doorluchtigen Geloofsvader te doorbladen, vinde ik niet ongerade ook eenige
ftruikel-

V O O R B E R E C H T.

*struikelsteen*en voor derzelver voeten op te ruimen; of hen met de hant daar voorby te leiden.

't Is klaar, dat onze Geschiedenis niet overal even omstandigh door den goddelyken Moses is geboekt, en hier meer verzwegen, daar meer gemelt wordt. de schaking van Sara aan het Egiptische hof waarmede wy ons stuk beginnen, en daarom ruimer omstandigheden noodigh hadden, gaf ons echter dezelve schaars aan de hant; maar klare teekenen waar dezelve, schoon ongemelt, breeder zyn voorgevallen. als de Koning Faraö, na de schaking, Abraham geschenken en om zyn zuster Saraas wille goet doet, ziet men duidelyk dat 'er een tusschentyt en uitstel van 't huwelyk, en de reden waarom dien gedwongen echt niet werd voltrokken, ongemelt blyft: vele onderzoekers der Bybelsche outheden hebben dit mede gezien, en naar de oorzaak van dit uitstel geraden; men kan 'er verscheide gisfingen op vinden by den doorgeleerden W: Gaeree in zyne Mosaische Historien; dogh alle zonder eenige zekerheit of bewys, waarom ik met gelyk recht meen te mogen stellen, dat de hoogtyt van Isis, by de Egiptenaren zoo plegtigh geviert, is tusschen gekomen, die alle vreugde verboodt, tot de Osgodt Apis zich vertoonde: niet te min ge-

* * *

ven

V O O R B E R E C H T.

ven we den oplettenden Lezer aanleiding genoeg om te zien, dat we de Kerkgebaren van dezen valschen Godtsdienst slechts uit eigen vinding als een wolke schilderen by de zon, opdat de stralen van het hemelsch licht van den waren Godtsdienst te krachtiger vallen zoude op de beeltenis van mynen Abraham, om dezelve in dies te schooner dagh te stellen: waarom niemant my eenig ander bewys kan of magh vergen, dan alleen dat de afgoderye van Isis en Osiris tot die hooge outheit kan gebraght werden; waaraan zommige twyffelen, met eenige Uitleggers der Fabelen, die Iö, de dochter van Inachus, Koning van Argos, voor de Egyptische Isis houden: welk bewys voor ons zal worden opgemaakt, door die Schryvers en wydberoemde Outheitkenners, dewelke in ons elfde boekje bladzyde 264. staan aangeteekent.

Hier voorby tredende denk ik niet dat eenige teedere Lezers myne verbeeldinge van Godts luisterryken Hemelraat, mede in het zelve 2de boek, tot een kwaat denkbeeld zal trekken, gelyk zeker Godtgeleerde my zeide te vreezen; alsof de persoonlyke verbeeldinge van ydere Eigenschap van het aller volmaakste Opperwezen een deelbaar denkbeeld, tegen deszelfs zuivere Eenvouwigheit, den Lezer inboezemen zoude:

VOORBERECHT.

zoude: hier voor meene ik alle mogelyke zorge gedragen te hebben: voor't onverstant kan men zich niet wapenen:

Pro captu lectoris habent sua fata libelli.

Maar, vermits wy menschen, met ons eindigh vernuft, geen zaken dan door redenkavelinge stukswyze te samengesteld kunnen begrypen; heeft het de goeder-tierne Godtheit zelf behaagt, ons zwak verstant te hulpe te komen, en zyn oneindigh onbegryplyk Wezen, waarin eigentlyk geen t' samenstelling, of onderscheiding plaats heeft, in verscheiden opzichten, als door zooveel hulpmiddelen aan onze bespiegeling te vertoonen; en zelfs deze byzondere beschouwingen in zyn beschreven woort met lichamelyke denkbeelden, en, als onder de zinnebeelden van menschelyke leden, ja hertstoghten voorgesteld: zoo wordt zynen vrymaghtigen en onveranderlyken Wille onder de beschouwing van eenen vorstelyken raat, raatslagen, gedachten, voornemens, besluiten, en wegen Godts verzoont, hiervan zyn de bewyzen allom in de heilige bladen, en wel byzonder (t welk we niet verzuimen moesten) in het Poëtische gedeelte derzelve, gereedt en voor de hant; alsof de H: Geest zelf hiertoe meer

V O O R B E R E C H T.

vryheit aan de Dichtkunst vergunde. Van dezelve vryheit heeft zich de Godtgeleerde en uitmuntende Poëet J. Vollenhove in zyn voortreffelyk gedicht, de Kruistriumpf, bedient in de volgende vaerzen, waarin hy de gedachten van den schrandren Kaspar van Baarle, in zyne redenvoeringe over de kribbe van Christus, op het spoor volgt :

Wat heil vol wondren, wat vertooning
Verneemt myn ziel aan dezen staak!
Hier vinde ik Godts verbolge wraak;
En hier genadige verschooning.
Rechtvaardigheid hiel aan om straf;
Genade dong om vry geleide,
Hier tradt Godts Wysheit tusschen beide,
Die ze allebei voldoening gaf.

Zulken Lezer, welken ik my thans verbeelde met de hant deze hoogtens overgeleidt te hebben, durve ik nu alleen laten gaan, en goede reize toewenschen, niet twyffelende of hy zal over de mindere dichteryke vryheden nu vryluchtiger heenstappen; vooral wanneer dezelve zich te binnen brenge, hoe dikwerf de gewyde kansel in 't verklaren der heilige Outbeden, zich van diergelyke vryheden, 't zy als gedach-
ten

V O O R B E R E C H T.

ten der Godtgeleerden, 't zy als eigenvindingen; moet bedienen, zoo om zich uit verlegenheit te redden, als om den zwakken toeboorder te gemoet te komen: om niet te melden van zoovele geestelyke zinspelingen en loutere gisfingen, die daar menigmaal voor gangbare munt doorgaan: ja wy twyffelen niet, of hy zal ten einde onzer letterbane gekomen, door voorzichtige bespiegelingen tot dit besluit komen: dat de Hemelsche Waarheit zich niet gebelgt kan houden, als de heilige Dichtkunst; uit een zuivren eerbiedt voor 't licht, dat van haren Godtlyken boezem afstraalt, haar komt hulde bieden; een sierlyken mantel met bloemen geborduurt omhangen, en een kroon van helder gesteente op 't hooft zetten.

Nogh een woort tot den oordeel-en dichtkundigen Lezer en daarmede scheiden we'er af; dien verzoeken we onzen arbeit met zooveel nut en stichtinge als mogelyk is, te gebruiken en ten dien einde afteleggen dat knibbelzuchtigh vooroordeel, waardoor men alles, wat nieu is, fluks verwerpe, zoodra men't niet evenredigh overeenkomstigh bevindt met deze of gene willekeurige wet, door uitheemschen opgeworpen, en onze vrye kunst als een lastigh juk op den halze gelegd. ik heb de waarheit niet naar vreemde wetten

VOORBERECHT.

willen buigen, of naar myn bant stellen gelyk de Schilder zyn Leëman; maar dezelve in zyn natuurlyken stant bewaart, en myne Geschiedenis, waarin we byna ten midden invallen, haren eigen loop gelaten. worden myne gedachten zomwyle laag bevonden, men denke dat myn Helt een Herder is, en dat de toon ook naar den eisch der stoffe ryzen moet en dalen: dogh waar't aan de kracht van mynen geest of kunst hapert men keere het ten beste en denke dat een goede boom zoowel bladen voortbrengt als bloemen en vruchten, waaronder dezelve veilig hangen als in een lieven lommer, en geurigst ryp worden.

A D

POËTAM INGENIOSISSIMUM
ARNOLDUM
HOOGVLIETIUM,
CUM
ABRAHAMI VITAM BELGICO
POËMATE LUCI EXPONERET.

 Haldæa de gente pater migrare jubetur
Tharaïdes summo, qui regit astra, Deo.
Coerulei sed enim dixit regnator Olympi:
Heu fuge damnando de grege! noster eris.
O tot natorum genitor dicende, quot inter
Occultum stellæ conspicuumque polum!
Dux ego fidus ero per inhospita tesqua viarum
Ne timeas! merces sum clipeusque tuus.
Foedus amicitiaë, tecum per secula pangam
Omnia, venturis lætificanda bonis:

Et

Et solido promissa dabo firmanda sigillo:
Sit tua sincero pectore firma fides.
Sic & in humana dignatur imagine fari,
Illius & mensis accubuisse juvat.
Et coctum comedens panem pinguemque ferinam,
Hospitii veteris jura sacrata colit.
Spemque dedit prolis sterili de matre creandæ,
Millibus e multis quam legit ipse Deus.
Materies certe Jessæo digna Cothurno,
ARNOLDI, nervis jam recinenda tuis.
Aönias quoniam silvas non advena pulsas,
Aut primis hederis Musa decora tua est.
Pectine quam culto fastos referente Latinos
Nasonem Batavo jufferis ore loqui!
Jam sed Idumæa cinget tua tempora fronde,
Stirps ABRAHÆ vero nomine siqua viget.

JOANNES VAN DAM.

O P
A B R A H A M,
DEN AERTSVADER.
D O O R
ARNOLD HOOGVLIET.

Ô **H**OOGVLIET, eer van 't Nederduitsch gedicht,
In 't einde tredt uw helt dan in het licht!
geen helt, die een' verliefde koninginne
Stelt trouweloos te leur en hare minne,
Aen Kolchis strant, of in Karthagoos vest.
Geen helt, die, van geweste tot gewest,
Na hy die stat had in hare asch bedolven,
Geflingert door de tuimelende golven,
Ontvlucht een' Cirze, en haren drank, of voor
Sirenenzang voorzichtig stopt het oor,
Of wreekt zich van een' Polifeem, zyn woeden
Hem latende met zyn gezicht vergoeden.
Maer Abraham, met wien van mont tot mont
De ware Godt zelf trad in een verbont,

Be-

Belovende zoo duer door zyn' genade
Te zegenen al de aerde in zynen zade.
Daer hy verlaet door hongersnoot de lucht
Van Kanaan, en naer Egipte vlucht
Met Sare, die door 't vuur van hare kaken
Strax Farao, dat hy haer schaekt, kan blaken:
Het geen die Vorst met duizent rampen boet,
Tot hy van haer, hoe noô, weêr astant doet.
Daer hy zoo fier gord wapens aen de lenden,
En vordert in het velt met zyne benden
Voor broeder Lot wraek van zoo meenig helt,
Als hem met al zyn' have in boeien knelt.
Daer hem onaengeraekt de tweede roover,
Abimelech, zyn' Sare geeft weêr over;
Na Godt de bron van zyne lantelend
Hem maekte in een' benaewden droom bekend:
Waer op de vloek des hemels, dien dit evel
In Gerar had verwekt, gelyk een nevel,
Verdwynt, zoo dra de helt zich voor den Heer
Der Heeren werpt in den gebede neêr.
Daer hy, gelyk een' rots, die in de baren
Wacht moedig af de hevigste gevaren,

Van

Van aerzelen, noch van bezwyken weet;
Maer, Lydzaem, en op Godes last gereedt,
't Afryden laet op 't anker zyner hope,
Wat harde storm zyn' ranke kiel beloope,
En, leggende op de houtmyt neêr geruſt
Zyn Izaak, zyn' zoon, zyns harten luſt,
Zyn eenig oir, die ſpruit, uit welkers hoofde
Godt eenen reex van Vorſten hem beloofde,
Die hy uit Sare in haren ouden dag,
't Geen zelf natuur verbaefde, ryzen zag,
Het lemmer vat, en hem, nu offerreede,
Die zelve Godt weêrhoud, en keert die ſnede.
Daer Hebron hem 't gebeent van zyne gâ
Beſchreien ziet, en hy in Machpela
Van Efron koopt een' akker, die beware
Het overſchot van zyne lieve Sare.
Daer hy Rebekke ontbied uit Nahors lant,
Op dat hy ſchenke aen Izaak haer'hant.
Daer Ketura zyn tweede bet met ſtreelen
Verwarmt, waer uit zy zoo veel' zonen telen;
Tot hy valt in het eind der doot te zwak.
Daer hem met zulk een rou zyn Izaak

Luikt het gezicht, hem gunnende beneven
Zyn'Sare een'rust, zoo zoet hem in het leven.

Hoe loflyk quyt zich HOOGVLIETS zwanenschacht
In eene stof, zoo loffelyk! hoe zacht
Vloeit hier een stroom van hemelhoningraten,
Die noit verzaên, steeds lusten overlaten!
Het zy hy Godt, daer hy van toorne brant,
Als hy zoo breet de hemelvierschaar spant,
En met dien ernst zyns Abrams bittre smarte,
Om het verlies van Sare, neemt ter harte,
Afmaelt, terwyl hy, tegen zulk een licht
Onmachtig op te zien, dekt het gezicht.
Het zy hy aen den Nyl langs Memfis straten
De afgodery laet hollen uitgelaten;
En Izis leeft met den Egiptenaer
Helpt vieren, met dat plechtige gebaar
Anubis met zyn hontskop ommedragend,
En overluit Osiris doot beklagend.
Het zy hy den onnooslen jongen naer
Den heuvel voert, en doet hem 't lykaltaer
Opstapelen, terwyl de droeve vader
Dan voelt van schrik 't bloet stollen in zyne ader.

Dan

Dan grypt weër moet, eer hy , getrooft in Godt,
Die huwlyxspriet het mes zet op de strot.

De dichtkunst, wie met ongewasche handen
Te schaemtloos in deze eeue elk aen durft randen,
Ontluikt, gelyk eene uchtentroos, van vreugd
Op 't zien van dit tafreel, en roept verheugt .

Nu wyke Apol, met al, wat daer Poëten
Van droomen, van hun dullen geest bezeten .
In dit muzyk, van toon zoo zuiver, slaet
Geen Klio, maar een Cherubyn, de maet .
Geen Hoefbron stroomt hier met verziert geklater,
Maer de Jordaen met dat gewyde water .
Hier ryzen geen twee toppen van Parnas,
Maer Moriaes gebergt, waer op dat pas
Godt zelf op waert, en Abram stuit in't treffen.
Aen 't einde van deez' steilen weg verheffen
Geen' lauren zich, maer Mamres eikenloof .
Een loof, waar by dier lauren glans is doof .
Een loof, waer wy te recht een' krans van vlechten,
Om zelve dien op HOO GVLIETS hoeft te hechten .

K. BOON VAN ENGELANT.

O P
A B R A H A M,
D E N
A A R T S V A D E R.
D O O R
A R N O L D H O O G V L I E T.

DE groote Aartsvader Abraham,
Zich zelf verliezende in Godts gangen,
In 't heiligdom by 't heilig Lam,
Herleeft in duitfche heldenzangen
Tot vreugt van zyn ontelbaar krooft,
't Welk roemt op den beroemden Vader.
Verheven Dichtwerk, bron van trooft,
Gevloeit uit de onuitputbare ader
Der beste Bybelpoëzy,
Hoe ftreelt ge Siöns Burgery!

ô Out, ô Vorftlyk Priefterdom,
Dat naar uw ftammen plag te wonen,
Daar 't melk en honig vloeide allom,
Om u met heil en gunft te kroonen:

En gy, ô geestlyk Israël,
 In 't vleesch niet, maar in 't hart besneden,
 Na dat de Man, Godts Metgezel,
 In 't vleesch had, naar Godts raat, geleden:
 ô Abrams zaat, zoo teêr bemint,
 Vermaak u in dees woordenprint!

Daar H O O G V L I E T op zyn dichttafreesel
 Doet vader Terahs zoon verschynen,
 Daar Godt hem roept, en wordt zyn deel,
 En doet zyn afgodtsdienst verdwynen,
 Naar Godts voorzienigheid en raat;
 't Geloove kan hem overreden
 Dat hy zyn Vaders huis verlaat,
 En uit zyn Vaderlant gaat treden
 Naar Kanaän, een onderpant
 Van beter Stat en Vaderlant.

Men ziet de vreedzaamheit verbeelt
 Van Abrams geest, in 't vorstlyk wezen,
 Wanneer de nyt haar rolle speelt,
 En herderstwiift was opgerezen,
 Om 't aangevokte wollig vee
 In ruimer beemden te doen weiden:
 Hoe biedt Godts vrient, vol broedervree,
 Aan Loth de lantkeur aan in 't scheiden!
 Bescheidenheit, die harten bindt!
 Beleeftheit, die geen weêrgâ vindt!

Jordaanftroom, gryze lantrivier,
Die met uw' groenen klaverboorde,
En kringkelenden loop en zwier
Het weidend oog van Loth bekoorde,
Gy neemt in deze fcheiding deel,
En komt uw lantftreek mild befproeien;
Nu 't velt doorgalment fluitgefpeel
Uw golven kemt, en glad doet vloeien;
Terwyl het vee, in 't frifch faizoen,
Te ruimer huppelt in het groen.

Het vryheidervent oorlogslot
Dat Loth door Godts bestel moest treffen,
Zal Abraham, die ftrydt met Godt,
Ten heldenhemeltrans verheffen.

Hoe moedig gordt de vrome Helt
Zich aan, tot redding van zyn' broeder!
Hy slaat den vyant; houdt het velt:
Men juicht hem toe als Lots Behoeder,
Terwyl hy; in zyn zegepraal,
Geniet een koninklyk onthaal.

's Mans groote onwankelbare hoop,
Die Godts verbontbeloften fchraagen,
Heeft hem beproeft in 's levensloop,
Zyn' troetelzoon Godt op doen dragen;
Schoon d'eerfte van 't ontelbaar zaat
Dat vele volken zouden geven.

Zyn Bontgodt, en zyn toeverlaat
Kon uit de doot dien zoon doen leven:
Men zie dan, by gelykenis
Hoe Izaäk verzezen is.

Godts tempelberg, hier door vermaart,
Kan van deze offerdaat getuigen:
Die berg, wiens kruin ten hemel vaart,
Heeft 's waerelts Erfgenaam zien buigen
Voor 't proefgebot, een streng bevel,
Volvaerdig door 's mans wil bedreven.
Wien 't luste, kome, en hoor hoe schel
Myn Dichter hier heeft opgeheven,
Wanneer hy zwierig speelt en weidt
In Abrahams Godtvruchtingheit.

Wat melde en zinge ik in dit liedt
Van 's Helts doorluchtige bedryven,
Die 't stamvolk vrolyk hoort en ziet
Uitbrommen, en naar wensch beschryven;
Terwyl 't verheven dichtbeleit
Houdt Siöns Dochter opgetogen,
Daar de oude kracht en lieflykheit
Speelt door het Godtlyk dichtvermogen,
Waar in zig Jakobs krooft verliest
Dat Abrams wandelweg verkieft.

Die

Maar gy, Δ Jakobs oud geslacht!
Allom verftrooide vreemdelingen,
Die Godts Gezalfden hebt veracht
Met naar zyn' blanken hals te dingen,
Misleidt door uwen valfchen waan!
Leert, leert hier in de laafte dagen
Uw vaders wegen in te flaan.
Bekeert u naar Godts welbehagen,
Tot uwen Koning, Davids zoon,
Kuft hem; zweert hulde voor zyn' troon.

't Gaat wel. de Jonkvrouw Ifraël
Leent mynen Vrient dichtlievende ooren,
Ja wordt uit Godts genadewel
Door zyne Poëzy herboren,
Daar Neêrlands zangberg moet op draagt.
Zoo zet Godts heilryk uit zyn palen,
Zoo ver de Dichtkunft elk behaagt;
De volken van Godts heilweg dwalen;
Zoo ver de Zon en zilvere Maan.
Godt lovende ten reie gaan.

Zoo zal dit Dichtwerk naar myn' wenfch
Godts kerk zyn' wynftok uit zien breiden
Van zee tot zee, van grens tot grens,
Waar heure ranken zich uitspreiden,

Vol vruchten van Gerechtigheit,
Om Godts genadeleer te pryzen.
ô Siön, hebt ge een krans gebreidt
Dien gy myn' Dichter toe wilt wyzen!
Kom zet dien op zyn kruin. kom aan.
Dit Heldenwerk eischt lauwerblaau.

P: S C H I M.

Toe dat hy stieft in Canaan.
En hiet, en hardet, Sion's Heere,
Want toegewent, volgt hy zyn' Min.
In quade Zon, gader' d'ge zyn.
Ivoor zilve tot de zyn, d'lyke Min.
Wachten op hooge kerkelijken.
Een boef nam te zyn, want d'lyke.
En hiet, en hardet, Sion's Heere,
Want toegewent, volgt hy zyn' Min.
In quade Zon, gader' d'ge zyn.
Ivoor zilve tot de zyn, d'lyke Min.
Wachten op hooge kerkelijken.
Een boef nam te zyn, want d'lyke.

2

O P

ARNOLD HOOGVLIETS
ABRAHAM, DEN AERDSVADER.

Gods vriend, de Aerdsvader Abraham,
De zoon van Terah, uit den stam
Van Sem gesproten, krygt nieu leven,
Door HOOGVLIEDS kunstig Dichtpensel.
Zyn hant, door hooger hant gedreven,
Maelt 's Mans bedryf in een tafreel,
Met voegelyke verf en streken,
Die door een eeu van eeuwen niet
Verschieten zullen noch verbleken.
Kom, keurige oogen, kykt, en ziet.

Van Ur, de vuurstat der Chaldeen,
Waer de afgoôn, van metael, en steen,
En hout, en gout, door kunstnaren
Gebooft naer 't leven, worden aen
Gebeên op hooge kerkaltaren:
Waer zilvre starren, blanke Maen,
En goude Zon, godsdienstige eere
Wort toegezwaeit, volgt hy zyn' Man,
En helt, en herder, Saraes Heere,
Tot dat hy sterft in Canaän.

Wat

Wat zyn 's Mans lotgevallen veel,
Door fchrandre HOOGVLIETS fyn penfeel,
Verbeelt naer Mozes kerk history:
Dan duikt hy onder kruis en druk:
Dan heft hy zich omhoog met glory,
En eer gekroont, door 't krygsgeluk.
De Godtheit, die hem riep grootdadig
Uit Ur, en leide met haer hant,
Schenkt hem een' echten zoon genadig,
Wiens zaet zal erve 't heilig lant.

Maer, help! des vaders lieven zoon,
Zyn hoop, en trooft, en luft, en kroon,
Eifcht Godt op een' der hooge bergen
Van Moriä ten offer (Godt,
Die alles geeft, mag alles vergen.)
Gewillig wil hy Godts gebodt
Volbrengen: zie daer gaet hy henen,
Met Ifaäk, die 't branthout draegt.
De bergen, en de heuvels ftenen.
Helt Abram toont zich onvertfaegt.

Ai my, hy bint zyn' zoon, en heft
Het zwaert omhoog. neen Abram treft
Uw' zoon niet, roept Godts boode, ô wonder!
Hier is een beelt, en zinneprint,
Waer veel en groot geheim fchuilt onder.
Geloovige Abraham ontbint

Zyn zoon . hy flagt een ram op 't outer .
Maer zacht : Kerkdichter pluk ik in
Uw bloemprieel , wat bloemen , stouter
Dan 't voegt , verschoont myn zangheldin .

Gy zult met Abram groot van naem ,
ô HOOGVLIET zweven door de Faem ,
Op alle tongen , door alle eeuwen .

Gy leeft , door zwierig bybeldicht ,
Als Mozes d' Hertoch der Hebreeuwen
Door zyne kerkkronyk . nu zwicht
Het Fabelwerk van de oude Dichters .

Gy volgt ô HOOGVLIET , 't heilig spoor
Van Gods gewyde Zangbergfichters ,
Dus bout men Siöns Tempelkoor .

Uw zangstof , voegelyke styl ,
En tael , gevylt met Vondels vyl ,
Bekoort en sticht Dichtkundige ooren .

De Bruit van Jesus , 't geestlyk zaet
Uit vader Abraham geboren ,
Strykt in het priesterlyk gewaet ,
Ten rei' op uwe Bybelgalmen .

Men kroon uw schedel , Kerkpoet ,
Met lauwerloof , en frische palmen .
Behael meer loon , door vlyt en zweet .

JACOB SCHIM.

O P

A B R A H A M;

D E N

A A R T S V A D E R.

D O O R

ARNOLD HOOGVLIET.

DAer ge een-en andermaal, door zuivren luft bevangen,

De bloemen van uw poëzy

Om myn bespraekte schildery

Als lyft-en loofwerk hebt, ô HOOGVLIET, opgehangen;

En uwe vrientschap my, met een ontfronst gelaet,

Met ongeveinsde en gulle blyken

Van blanke trou, te moet koomt stryken,

Met ene ontblote borst en spierwit feestgewaet;

Zoude ik die heusheit met geen dankbaerheit betalen?

'k Heb 't offer myns geklanks al rê;

En breng wat frissche noten mê,

Om op de vruchten van myn' geest uw oor te onthalen;

Nu gy in 't koel prieel der bybelbloemen weit:

Nu gy helt Abram wilt versieren.

Met uwe groene dichtlaurieren,

En in het renperk van zyn leven u vermeit.

Ik voel een edle drift door al myne adren zweven,
Om uwen Godtgewyden man,
Gekroont in 't zalig Kanaän,
Een krans van myn vernuft op dit papier te weven;
Maer wat mag ik bestaen om 's Hemels Bontgenoot
Aen 't glinfrent starredak te heffen;
Den Vrient der Godtheit net te treffen,
Die enkel op Godts stem van zyne vrienden vloot,
Zyn huis en vaderlant gewillig wou verlaten,
En Godt naervolgen; smaet en hoon,
Ter liefde van Godts lieven zoon,
Wou dragen; 't oude vleesch dorst kruisigen en haten;
Zyn ziel geheiligt had aen d'onbevleete deugt;
Het offervuur op Godts altaren
Uit enklen godtsdienst wou bewaren;
En in 't gebot van Godt zyn wellust vont en vreugt?
Wat zing ik van dien Helt, bezielt met vergenoegen,
Die d'eendracht tempels heeft gebout
In zyne borst, waerin hy 't gout
Van vredelieventheit tot luister toe wou voegen;
Die 't harnas aengespte om den overwonnen Loth
Uit 's vyants klauwen weêr te halen,
Met eeuwige eer quam zegepralen;
Den boom der glory van de vorsten heeft geknot;
Die van Melchizedek, den vorst van vrede en leven,
En eeuwige gerechtigheit,
Godts gunst en heil is toegezeit,
Die hy alleen aen hem in volle kracht kon gven;

Die van dien Priester is versterkt met wyn en broot,
En aen dien Priester, zonder dralen,
De tiende wou des beuits betalen,
Dewyl hy door zyn hant de zege alleen genoot.
Wat zal ik melden van den Vader aller vromen
Wiens vast gelove in Kriftus rust;
Die zich in Izak bly verlust,
Uit welken stam de spruit van Izai zou komen.
Die Izak zelf, ó vreemt en zeltzaam wonderwerk!
Zyn levensstaf, den zoon der liefde,
Die 's gryzen Vaders boezem griesde,
De hoop der werelt, d'eer en luister van de kerk,
Op Godts aenbiddelyk bevel gezwint wou slachten;
Tot asch verbranden; en, vol moet,
Zyn wederstrevig vleesch en bloet
Konde overwinnen met godtvruchtige gedachten,
Die met gehoorzaamheit en rein geloof doorzult
Alleen op Godts belofte zagen.
Hoe 't ging, hy had dien dag zien dagen
Die al de werelt zoude ontheffen van haer schult.
Neen, 'k zal van Abraham, met hemelzegeningen
Bedaeut, met hemellicht omstraelt,
Die als een licht der kerke praelt,
Een krans van lof verdient, in myn gezang niet zingen.
Gy staekt, ó ARNOLD, in die ruime zee van lant,
Gy kroonde met uw heldetonen
Het eersieraet van 's Hemels zonen,
En hebt hem een kolom van lettereer geplant.

Wie

Wie zag' de vlugge Maes oit vlugger en gereeder
Oprijsen van haer waterkruik,
Uitkemmen hare groene pruik
Dan nu, ô HOOGVLIET, om uw' miltbegaafden veder
Te kussen, en den galm te drinken met haar oor
Van uw beschaefde bybelzangen,
Om uw tafelen op te hangen,
Vol sprekent beeltwerk, in haer zilver waterkoer;
Om dus aen ieder, die heur stromen kooft bewaren,
Te zeggen: dit bekoorlyk beelt
Van Abram, dat elx ogen streelt,
Heeft HOOGVLIET dus gebootst door't klinken van zyn snaren.
ô *Vlaerding!* klein begrip van een veel groter stat,
Allang verdronken of verstooven,
Met uw doorluchte Gravenhoven,
Steek nu uw gryze kruin ten hemel uit het nat
Der blanke Maze, en styg veel hoger dan uw bureu,
Nu uw begaefde stegenoot,
Door zyn vernuft uw' naem vergroot,
En u door zyn gezang omringt met vaste muren
Van heiligheit en deugt, die steden doen bestaen.
Op! op! verhef dees heldenzangen!
Hoe laat gy 't hoeft zo nederhangen,
De Godtheit neemt geen glimp van diepe zuchten aen,
Geen laffe fymeltael noch ingetrokken wezen,
Geen ogen nat van tranendouw,
Vaek spiegels van geveinst berou.
Op! laet men toch de vreugt eens uit uw aenschyn lezen,
't Is

't Is bruiloft: Kristus is al met zyn bruit getrouwt.
Laet uw verniste droefheit varen.
Kom, stryk ten dans op deze snaren
En volg 't Godtvruchtig spoor dat uw Aertsvader hout.
Wie weet of deze helt met 's hemels burgerye,
Die blyde aenleggen in zyn' schoot,
Indien hy deze fixe noot
Mag horen, zich niet in dit dichtmuzyk verblye!
Doch schoon die Hemelyrient niets van dees tonen weet,
Geen denkbeeld vormt van d' ydele aerde,
De kerk hout dit gedicht in waerde
En haren Dichter, die in 't perk der dichtkunst zweet,
En zingende in 't gesticht van Sion wil verkeren.
Dat heet, bestraelt met hemelvuur,
De hant te slaen aen Salems muur;
Het onbeschaefde volk te leiden en te leren;
Het wout te temmen, en den hollen Oceaen;
De zilvre maen met kunstig rymen
Aen 't starredak te doen bezwymen;
En door de kerk der deugt in d' eerkapel te gaen.

HENDRIK SCHIM.

O P
A B R A H A M,
DEN AERTSVADER.
D O O R
ARNOLD HOOGVLIET.

WErdt de edle Dichtkunst ooit geroemt en hoog geprezen,
En eeuwige eer bewezen,
Als van den Hemel zelf geteelt en voortgebragt;
Onsterffelyk geacht,
En in een blaeuw gewaedt, vol starren en robynen,
Die flonkeren en schynen
Van majesteit en glans, waer uit iets Hemelsch straelt,
Verbeeldt en afgemaelt;
Verdient zy lauwerblaên en goude glorykroonen,
't Is, als zy Bybeltoon
Bazuint, en vrolyk zingt op een' verheven wys,
De Godheit eer en prys;
Als zy de deugden maelt van Gods getrouwe vrienden,
Die Godt met eerbiedt dienden.
Dan blinkt zy als de zon in heerlykheit en prael,
Dan spreekt zy Englentael.

Des lust het HOOGVLIET haer te leiden langs de paden
 Van Gods historybladen,
 Waer in der vromen deugd, met onuitwisbren inkt
 Geschreven, eeuwig blinkt,
 Waer in Gods heilig volk, Oudvaders en Profeten,
 Van 's Hemels geest bezeten,
 Te pronk staen voor 't gezicht, als starren klaer van glans:
 Daer lust het HOOGVLIET thans,
 Op een nog hooger toon als Nazoos feestgezangen,
 Hoogdravende aen te vangen
 Van Gods getrouwen vriendt, den vromen Abraham,
 (Den Vader en den stam,
 Daer het geloovig volk, Gods lieve gunstgenoten,
 Voorheen uit zyn gesproten)
 Die in 't Chaldeeuwfche landt zyn levensloop begon,
 En eer bewees aen zon
 En maen, tot hy dien Godt, dien hy voorheen onteerde,
 Met eerbiedt kennen leerde;
 Wanneer zyn Hemelstem hem uit Chaldea riep,
 En tot zyn' vriendt herfchiep;
 Waer na hy Kanaän, Egipte, en andre landen
 Bewoonde, door de handen
 Van zulken Oppperheer beschermt, die hem in noodt
 Steeds hulp en bystant boodt,
 En zich gewaerdigde om, te Mamre in Hebrons streken,
 Gemeen met hem te spreken:
 Met hem, die, tot een blyk van zyn gehoorzaamheit,
 Gewillig was bereidt,

Hoe zeer in 't hart beroert, hoe droevig van gedachten,
• Om zynen zoon te slagten;
En zelf op Moria te plengen 't jeuchdig bloedt,
Hadt Godt het niet verhoedt.
ô Wonderbaer geloof, zoo krachtig van vermogen!
Wie staet niet opgetogen,
ô Vader Abraham! door uwe zuivre deugd?
Wat voorbeeldt vindt de Jeucht,
In Izak uwen zoon, om op der oudren wetten
Eerbiediglyk te letten,
En hunn' geboden nooit hartnekkig te weêrstaen,
Maer willig te ondergaen!
En Gy, die Abraham, zoo schoon weet af te malen,
Vol schitterende stralen,
ô HOOGVLIET, die dien Heldt zoo trots een eerzuil sticht
Door keurig maetgedicht,
Zoo lang zyn vast geloof geroemt wordt en verheven,
Zal uwe glory leven;
En door alle eeuwen heen verbreidt zyn en vergroot.
De dichtkunst tart den doodt.

NATURA ET ARTE.

A B R A H A M,
D E
A A R T S V A D E R.

H E T E E R S T E B O E K.

I N H O U D T.

DE Aartsvader Abram, door den hongersnoot gedrukt,
Komt in Egyptisch gras zyn grage kudde weien;

Daar Faroos vorsten, door het schoon gelaat verrukt,
Van kuifche Sara, 't oor van hunnen koning vleien,

Tot hy, in min ontvoont, haar schaakt ter slaaptente uit,
En voert te Menfis in 't paleis by hooffsche vrouwen.

Hy roept den Raat by een, en neemt een vast besluit,
Na 't feest van Isis met de herderin te trouwen:

Terwyl men Abram, die op 's Hemels bystant wacht,
Geschenken doet, en reeds als Faroos broeder acht.

HEt luste my weleer in Nederduitsche dichten
Van 't Roomsche godendom, en feest- en jaarge-
schichten,

's Digters
oogmerk
en Inlei-
ding.

Te zingen, op het spoor van Sulmoos letterhelt;
Maar nu, nu maal ik (daar myn eigen zangaar zwelt
Van eedler driften, door een hemelsch vuur gedreven.)
Den grooten Vader van de volken naar het leven:

A

Ja

Ja 't lust my Abram op den tocht naar Kanaän
 En naar Egypte, en waar die goddelyke man
 Heen zwerft, op 't hoog bevel, te volgen op myn snaren;
 Zyn wondren omgang met de Godtheit t'openbaren;
 En, in bespiegeling van zyn gelove, hoop
 En zuivre godtvrucht, door zyn ganschen levensloop
 Te zweven; tot hy, door Godts eeuwige genade,
 Den grooten Vredevorst beschouwende in zyn' zade,
 Ten duistren grave daalt, in hoogen ouderdom.

*Aan-
 spraak aan
 de Godge-
 leerde
 Schryvers.*

Kom nu, godtvruchte Schaar van heilige Schryvers, kom,
 Myn' zwakken geest in dit grootmoedigh opzet styven!
 Geleerde Mannen, leert my Bybelwaarheit schryven!
 ô Nyvre Byen, die van uwe jeugt af aan
 Door kruitwaranden van de godtgewyde blaân
 Hebt omgezworven, om den honig op te zoeken;
 Verschoont me, indien myn geest omzwerfende in de boeken
 Te gretigh azen moght op uwe lekkerny,
 Dien dierbren voorraat voor myn Bybelpoëzy:
 Indien ik honig puure uit uwe volle raten;
 Verschoont me, ik zal dien weêr voor u ten beste laten:
 En mooglyk zal dat zoet, met nieuwen geur en zwier,
 U dan weêr lokken op het velt van myn papier.

*Hy schuift
 het ongelooft
 ter zyde.*

Maar gy, Verdwaalde, gy, ô dartele verftanden,
 ô Spitse geesten, die Godts waarheit aan durft randen,
 En spot met heiligh dicht, als waar die stof te laag,
 Die spys kwanfuis te laf voor uwe sterke maagh;

Wykt

Wykt wat ter zyde, eer gy myn' aanhef moght verhinderen.
 'k Zing niet voor u: ik zing alleen voor Abrams kinderen.
 Ik strooi myn rozen voor het geestelyke Zaat
 Des grooten Vaders, dat, eerbiedigh van gelaat,
 Zyn nederige ziel, als volle korenaren;
 Buigt voor de waarheit van de goddelyke blären;
 Terwyl de lafter raaft, en tiert, en onvermoeit,
 Gelyk 't onvruchtbaar graan op steiler halmen groeit.

ô Hemelsche Monarch! wiens oogen nimmer slapen,
 Die door uwe almaght hebt het groot Heelal geschapen!
 Oneindigh Wezen! dat in 't opperste gewelf
 't Volmaaktste voorwerp van uw min hebt in uw zelf,
 En echter 't oog slaat op den mensch en zyne werken!
 ô Vader der genade! ai wil myn' geest versterken,
 Daar ik uw heilbelofte en wondren handel met
 Uw' hartvriend Abraham op bybeltoonzen zet!
 Ai! laat een vonkje van het godtlyk vuur der liefde,
 Dat u tot 's menschen heil met mededoogen griefde,
 Myn ziel ontvonken met een zuivren hemelgloet!
 Ai! laat een enkle straal verlichten myn gemoet;
 Een straal van wysheit, van de Heilzon afgeschoten;
 Een licht van waarheit, uit uw heiligdom gesproten;
 Een glans van zielvrede uit uw algenoegzaamheit:
 Op dat uw luister worde in myn gedicht verbreidt!
 Gelei, ô Heilfontein! myn ziel op duistere paden!
 ô Geest! bestier myn' geest op 't spoor der heilge bladen!

*Roept de
 Godsheit
 aan om
 bystant.*

4. ABRAHAM DE AARTSVADER.

Geef ziel en leven aan de toonen die ik zing ;
 Een heilige omzichtigheit in myn bespiegeling ;
 Sieraat en vinding aan de uitbreiding der gedachten :
 Zoo heb myn dichtwerk een volkomen eint te wachten.
 Geef zoetheit aan myn zang, en al de lieflykheên,
 Der zangren Israëls, die voor uw bontkift treên,
 Op dat myn vaerzen als een beek van honig vloeien.
 't Gaat wel. ik voel myn' geest door altaarkolen gloeien.

*En begint
 zyn werk
 met de Be-
 schryving
 van Egipte.*

Egiptelant, een schoon gewest, vermaart allom
 Door zyne vruchtbaarheid, en hoogen ouderdom.
 Van afgodtsdiensten, die zyn blinde volken plegen,
 Is nevens Azia in Afrika gelegen :
 Het wascht zyn voeten in het Middellantsche zout,
 En steekt zyn hoofd omhoog in 't Etiöpisch wout,
 En 't Abissynsch gebergte, en strekt zich uit, ten westen,
 In Libië, gevreesd door wreede plonderneften.
 Het spiegelt zich in 't ooft in 't klippigh roode meir.
 Een wytberoemde stroom daalt van de hoogte nêr,
 Door duizent aderen en beken opgezwollen ;
 Maekt diepe meiren daar hy komt in dalen rollen ;
 Of duikt door 't hoog gebergte, en bruiſt en schuimt en zwelt
 Zyn oevers over, als de zon het sneeu versmelt,
 En overstroomt, en mest met vruchtbaar slib de gronden,
 Eer hy zyn kruik in zee ontlafst door zeven monden.
 In dit gewest, ontrent zoo ver van Menfis wal,
 Dat men des morgens van de heuveltoppen all'

Zyn

Zyn torenspitsen kon ter naauwernoot beschouwen;
 In 't lant van Goze, ryk van grazige lantdouwen;
 Kwam Abram, Therahs zoon, die godtverloofde man,
 Na zoo veel fukklens uit het hong'rig Kanaän,
 Met schoone Sara, zyn beminde, en kudde, en knapen;
 Met Loth, zyn broeders zoon; zyn huisgezin en fchapen.
 Hy flaat de tent op, by een frifche watervliet,
 Die van een' heuvel in de lage dalen fchiet,
 En fpreekt, in 't midden van zyn knechten en zyn magen,
 Terwyl hy de oogen naar den hemel houdt geflagen:
 De Godtheit zy gedankt, die ons, na zoo veel leets
 En ommezwerfens, na veel ongemaks en zweets,
 Een vruchtbre lantfreet door haar goetheit wil vergunnen:
 Daar wy de duurte van dat lant verduuren kunnen;
 Daar wy bevrydt zyn van den harden hongersnoot,
 Het vee zyn voetsfel vindt, en wy ons daaglyks broot.
 De Almagtige doe ons hier zonder hinder leven
 Tot hy de fchaarsheit hebbe uit Kanaän verdreven!
 Myn knechten, flaat terftont de ligte hutten op;
 Ten noorden aan den voet van gintfen heuveltop.
 U, Eliëzer, zyn de zorgen aanbevolen,
 Dat gy de kudden niet te wyd en zyd laat dolën;
 Op dat men die verweide om beurt op 't ruime lant.

*Alwaar
 Abram,
 door den
 hongersnoot
 uit Kanaän
 verdreven,
 zyn ber-
 dersleger
 nederflaat.*

Hier zwygt de man, en neemt zyn Sara by de hant,
 Die hem ter zyde leidt, om in de naafte lommer
 Hem t'onderhouden van haar zielkwellaadje en kommer.

*Bekomme-
 ring van
 Sara in die
 vreemde-
 lingfchap.*

6 ABRAHAM DE AARTSVADER.

Het heugt myn' Heere (dus begon die Rozemont.)
 Hoe ge, eer wy traden op Egiptes vruchtbren gront,
 Om hier te wonen voor een' tyt als vreemdelingen;
 My hebt ontdekt uw vrees, en zielbekommeringen
 Voor deze schoonheit, die de Hemel nogh bewaart,
 Een gave der natuur maar zorgelyk van aart:
 Hoe gy gebodt dat ik my noemen zoude uw zuster;
 Op dat men u niet doode om my, en wy geruffer
 Te famen leven by dit vreemt en dartel volk.
 Dit legt me als loot op 't hart. my dunkt ik zie een wolk
 Van zwarigheên, die ik onfeilbaar heb te wachten.

*Over 's be-
 vel van
 Abram, dat
 zy zich zy-
 ne zuster
 noemen
 zoude.*

'k Zwoege onder bergen van angstvallige gedachten.
 De slaap ontvlucht myn oog; of als my die bekruipt,
 En nu of dan in de afgematte leden sluipt,
 Dan schrik ik, en ontwaak door naar en angstigh droomen.
 Niet dat ik schrome om uw bevelen na te komen,
 Myn Abram, neen, ô neen. de zorgen die ik ly'
 Ontstaan uit vreeze dat gy sterven zoudt om my.
 Zou dan dit schynschoon nogh zoo groot een onheil baren,
 In mynen ouderdom van vyf en seftigh jaren?
 Dat hoede de Opperste, die u weleer verscheen!
 Maar deze wondre droom bezwaart myn hart alleen:
 Ik droomde dat ik in het midden van de dalen
 Een schoone roos zag in haar' vollen luister pralen:
 Zy stont de hitte van den zomer door ten toon,
 En bleef in geur en kleur en glans al even schoon.

't Scheen

't Scheen of de Hemel, door een wonderlyk vermogen,
 Die bloem, zoo aangenaam, bewaarde in yders oogen
 Voor d'onweêrbuien van den herfft. my docht ik zag,
 Hoe u die roos vry teêr en naau aan 't harte lag;
 Maar, toen gy meende meest voor deze bloem te zorgen,
 Bevondt gy die, Helaas! op eenen vroegen morgen,
 Gestolen uit den hof, en van haar plaats gerukt.
 'k Ontwaakte, en deze droom blyft in myn ziel gedrukt!
 Hier zweeg vrou Sara, en een diepe zucht, gevlogen
 Uit haren boezem, perft een tranebek uit d'oogen,
 Die van de kaken op de blanke borst afvloeit.
 Gelyk de morgendau de bladers nat besproeit,
 Terwyl een wintje komt den bloemhof binnen sluipen,
 En doet die paerlen op de rozeknoppen druipen.
 De vrome Vader, zelf ontroert in dezen stant,
 Droogt haare tranen af, en drukt de tedre hant.
 Hy trooft zyn ega dus: schep moet myn uitgelezen,
 Ik hoop uw droom, een droom, dat 's ydelheit zal wezen:
 Maar wil het onheil dat de geile lantaart loert
 Op uwe schoonheit, door een heete drift vervoert;
 Hy zal u pogen door gediensfigheit te koopen,
 Daar anderszints 't geweld den huwlyksbant moght sloopen.
 Myn tedre zorg voor u heeft dezen vondt bedacht.
 Wordt gy ten echt begeert, gy blyft nogh in myn maght.
 Men zal den bruiloftsdagh gestaag al langer rekken,
 Tot wy weêr eindelyk uit dezen oort vertrekken.

*Zy wordt
 vertroost,
 en gerust
 gestelt.*

Myn

8 ABRAHAM DE AARTSVADER.

Myn schoone, zyt geruft. d'alziende Godtheit leeft,
 Die ons tot hier geleidt en mild gezegent heeft.
 Laat ons de zorgen op Godts alvermogen wenden,
 Die zal in duisternis zyn licht en klaarheit zenden.
 En toonen na dit leet het heilryk aangezicht.
 Dus spreek hy, en het hart van Sara wordt verligt.

*'t Gerucht
 loopt door
 Menfis
 van de
 aankomst
 van een
 vreemde
 meenigte
 volks.*

De zon was driemaal met een bly en lachend wezen
 Met blinkend gout bekleedt in 't oosten opgerezen,
 En had nu driemaal, van haar daghreize afgeflooft,
 Heur fakkel in de zee van Libie uitgedooft;
 Wanneer het snel gerucht, dat alles weet te praten
 Uit hondert monden, vloog langs Menfis breede straten,
 En zich verspreide, hoe niet verre van de stat
 Een vreemde meenigte zich neêrgeflagen had.
 Men vroeg het lantvolk, dat te markt quam met zyn waren.
 Die zei: 't is inheemsch volk: het zyn Egiptenaren
 Van Koptos, hier gewoon te komen met hun graan.
 Dees: 't zyn Arabiërs met kemels zwaar gelaân
 Met nagelen, kaneel, en wierookgeur om t'offeren,
 En balssemreukwerk voor het haar der hooffsche jofferen.
 Een ander mengelt weêr wat anders onder een.
 Zoo loopt de leugen door het dom en woest gemeen
 De waarheit staag vooruit, met ongelyke schreden.
 Gelyk een toomloos paert rinkinkt met rappe leden,
 En rent en hinnikt, tot het staan blyft voor een gracht,
 En afgeronnen zyn'verlegen meester wacht.

In 't einde roept'er een: 't zyn flechte herdersknapen,
 Uit Palestynne, met hun huisgezin en schapen,
 Zy weiden 't vee niet ver van myne woning af.
 Ik heb den oppersten, met zynen herdersstaf,
 Een kloek en statigh man, gezien, en by de vrouwen
 Een vrou zoo schoon als ooit Egipte moght aanschouwen.
 Die tyding wordt geloofd, en vliegt van markt en straat
 Naar 't hof in 's Konings oor, daar hy in zynen Raat
 Zat in het midden van zyn Ridderen en groten,
 En Vorsten van het ryk, uit edel bloet gesproten.
 Ik wil, myn Heeren, zegt vorst Faraö terstont
 Dat gy van dit gerucht verneemt den waren gront;
 Op dat men zich nu door geen' vyant laat bedriegen,
 Of door een valsch gerucht in zachte fluimer wiegen.
 Doch zyn 't Arabiërs, of herders, zoo men meldt,
 Dan is het nodigh dat 'er orde wordt gestelt,
 Dat die, gelyk myn volk, de schattingen betalen.
 Hier zweeg de Koning, en de vorstelyke zalen
 Weêrgalmden van 't gerucht: lang leef de Majesteit!
 Wy volgen het bevel van uw voorzichtigheit.

Het albefpieglend licht rees naulyks uit de kimmen
 Of zag drie vorsten van het ryk ten zadel klimmen,
 Op 't moedich ros, dat kaaut en knabbelt op 't gebit,
 Met 's Konings bende, die op witten paerden zit.
 De klepper voelt de spoor. men rent te viervoet henen.
 De dagh liep vande kim. de zon had uitgeschenen,

*En komt
 tot den
 Koning.*

*Die zyne
 vorsten ge-
 biedt de
 waarheit
 te verne-
 men.*

*De Vorsten
 van Faraö
 trekken
 naar 't land
 Goxe.*

En de avontfont alreê zyn' valen fluier om ;
 Eer weêr de vorsten , by den Koning wellekom ,
 Verschenen in het hof , daar Faraö om t'eten
 Was in een ruime zaal ten avonddich gezeten.
 De hooffsche jonkers slaan een wyden ommekring
 Rontom de tafel , en de weitsche kamerling
 Staat voor den dish , en past op 's Vorsten oogewenken .
 Een ry van heeren , die den friskschen nektar schenken ,
 Staat aan de rechterhant , en aan de linker zy'
 De proevers , fyn van tong , en kies op lekkerny .
 Vorst Faraö gebiedt den Groten toe te treden ,
 En hem de waarheit van 't verwart gerucht t'ontleden .
 Elk zweeg , en de outste sprak : ô Vorst , wiens heerlykheit
 Door 't wydberoemt Egipte en 't oosten zich verbreidt ,
 Geen vyant tuk op roof kwam in uw ryk opdonderen ,
 Noch woestenyër om ons heiligdom te plonderen .
 Egipte leeft door uw bestier in rust en vree :
 Maar vreemde herders zyn met huisgezin en vee ,
 Door harden hongersnoot uit Kanaän verdreven ,
 In 't lant van Goze om daar een korten tyt te leven .
 Een Grysaart statigh en verheven van gelaat ,
 Die van een' heuvel al de kudden gadeslaat ,
 Gebiedt de knechten , die op zyn bevelen pasfen ;
 Op dat geen wreede wolf de schaapen zou verrasfen .
 Zy leven van het vee , en 't vee by gras en kruit :
 De veltknaap speelt een deuntje op zyne boerefluit ,

*Doen op
 hun weder-
 keeren een
 breet ver-
 haal van
 het her-
 dersleger.*

Of op het herdersriet, dat zelfs de winden zwygen,
 De voglen luistren en de velden ooren krygen.
 't Is of de lieve rust daar woonde in 't open velt.
 Maar 't geen uw knechten meest verbaast heeft en ontstelt,
 Is 't schoon gelaat van een bejaarde harderinne,
 Een vrou wel waerdigh dat de Koning haar beminne.
 Het stemmigh wezen toont een zwier van majesteit,
 Daar 't lieflyk rozeroot zich op heur kaaken spreit.
 't Gezicht staat zedigh en vol levendige zwieren,
 Gelyk in 's Vorsten kroon de heldere Saffieren.
 't Is of natuur haar tot iets heerlyks had bewaart,
 En zulk een schoonheit voor uw vorstlyk oog gespaart.
 Ze is ryzigh van gestalte en rustigh op de leden:
 Wanneer zy uit haar tente in 't open velt komt treden,
 Zou yder zeggen dat zy een Godin gelykt,
 Die in heur besten tooi op haren feestdag prykt.
 Haar naam is Sara, en den ouden Schapehoeder,
 Noemt zy eerbiedigh Heere, of Abram, of haar' broeder.
 De lof dier Schoonheit wekt de liefde in d' oude borst;
 Ontsteekt het hart, en vliegt door d'aders van den Vorst;
 Ja stygt al hooger, tot de driften, opgevlogen,
 Zich spreien op 't gelaat en schitteren uit d'oogen.
 Gelyk een vuur, dat in een' hogen tempel slaat,
 Staag groeit, en gloeit al wat het raakt, en verder gaat,
 En knaagt de zoldering, en doet de pylers kraken,
 Totdat de lichte vlam opflakkert door de daken.

*En ver-
 heffen de
 schoonheit
 van Sara.*

*Hun vleis-
 ry ontsteekt
 de liefde
 in de borst
 des ko-
 nings.*

12 ABRAHAM DE AARTSVADER.

*Die Sara
wil aan het
hof hebben.*

In 't ent zegt Faraö: 'k wil dat men andermaal
Naar Goze trekke, en hier die schone Sara haal':
Ik voel een' wondren lust, dat fris gelaat t'aanschouwen:
Gelei haar in 't paleis by Hoffraas staatjonkvrouwen.
Hy vat een gouden kop vol Meroécéschen wyn,
En zegt: dat zal op 't heil dier vreemde schoonheit zyn.
Thans hoort men een gejuich van duizent luide keelen,
Terwyl het hofmuzyk het oor begint te streelen:

*De vleiery
is het be-
derf der
vorsten.*

ô Snoode Vleiery, gehaate vyandin
Der ware oprechtigheit, die door geveinsde min
De mogentheit verraat, en toelegt om de wallen,
Van 't vorstelyk gemoet, daar 't zwakft is, aan te vallen:
Gy eert d' opgaande zon, wanneer ze helder schynt;
Maar als een wolkje haar verduistert, dan verdwynt
Gy als een schadu; ja gy schiet uw booze schichten,
Wen ze ondergaat, en u niet langer toe kan lichten.
Wat hebt gy onheils in de waerelt voortgebracht?
Hoe meenigmaal hebt gy de heldendeugt verkracht,
Als gy de boosheit weet den Vorsten aan te raden?
Wat leedt d' onnoosle deugt niet door uw euvel daden,
ô Snoo bedriegster? had gy Adam niet verleidt,
Het menschedom stont nogh in zyn eerste onnozelheit.

*Men trekt
's nachts
ser scha-
kinge uit;*

d'Ontsteken hertstoght woedt vast meer en meer van binnen,
En schoone Sara zweeft door 's Konings hart en zinnen:
En dat onheiligh vuur wordt staag in zyn gemoet
Door hooffsche vleiery gekoestert en gevoedt.

Terwyl

Terwyl de grooten, tot de schaking uitgekozen,
 Nu met veel grooter stoet vast nadren 't lant van Gozen,
 Toen 't morgenlicht nogh aan de kimmen wierdt verwacht.
 Verradery verkieft altyt den donkren nacht,
 Om dat haar vuil bedryf geen daghlicht kan verdragen.
 Het uchtentlicht begon ook later op te dagen.

De zon klom trager aan den nuchtren-trans, mischien
 Uit enkle schroom om zulk een' vrouweroof te zien.

Godtvruchtige Abram, thans voor dou voor dagh verrezen,
 Om zyn gebeden aan 't oneindigh Opperwezen,
 Voor 't krieken van het licht, te doen in 't naaste wout,
 Daar stilte en eenzaamheit hem best in aandacht houdt;
 Was nu in 't midden van zyn heilbespiegelingen,
 Toen 't hofgezin kwam in de laage velthut dringen,
 En Sara schaakte, ver van eerbiet of ontzagh.
 Zy schreeude wel: help Godf! ach! Abram, Abram, ach!
 Zie hoe men my ontroof! maar Abram kon niet hooren.
 Al 't velt weërgalmde, en bosch en bergen kregen ooren.
 Het redelooze vee sprong schielyk uit den slaap.
 De vrome Loth met al zyn huis, en herdersknaap,
 En knecht, en maagt, 't kwam al verbaaft ter tente uitloopen;
 Terwyl de schakers door het velt de rosfen nopen;
 En kuische Sara, die vast slaat de blanke borst,
 Naar Memfis voeren op den wagen van den Vorst.
 Een dikke wolk van stof bedekte haar voor de oogten.

*'t Welk in
 den vroegen
 morgen
 volbracht
 word.*

Vaar voort, Geweldenaar, en blyf vry onbewogen

*Maar den
Egiptenaar
duur zal
staan.*

Voor vrouwetranen, blyf voor nare klachten doof!
 Vaar voort, Egiptenaar, met wreeden vrouweroof!
 Vaar voort, ô Faraö, met ongewyde handen,
 Dit heiligh lichaam door uw vleiërs aan te randen;
 Een lichaam, grooter dan uw drekgoön altemaal;
 Dat de Oppermajesteit in 's hemels hooge zaal
 Heeft uitgekozen, om een heiligh Zaat te baren,
 En dus, maar niet voor u, wil by zyn schoonheit sparen.
 Noch eens, vaar voort, maar 't zal u duur en yslyk staan,
 Wen u de donder van Godts mogentheit zal slaan:
 Tot gy, ô Chams geslacht, als kroon en sceptor beven,
 Die Sara ongeraakt, haar' Abram weêr zult geven.

*Algemeene
verbaast-
heit om de
schaking
van Sara,*

De morgenstont, eerst root van schaamte, werdt weêr bleek
 Besturven om den mont, als hy ter kimme uit keek.
 De zon steekt eindlyk 't hooft ook boven uit de kolken,
 Maar dekt het aangezigt van schrik met dikke wolken,
 En moght het schendigh stuk niet zien uit haren trans.
 De bleeke droefheit, en verbaastheit vliegen thans
 Door 't herdersleger, met een naar en angstigh klagen.
 't Is of natuur de schrik was om het hart geflagen.
 De boomen sidderen, en al 't gebergte zucht.
 De dalen stenen en weërgalmen van 't gerucht.
 Het gras verwelkt op 't velt. de bloemen slaan aan 't kwynen.
 De beken weigren nat. de zon vergeet te schynen.
 Maar die de liefde van het heiligh trouverbont,
 Die op de godtvrucht, niet op wellust is gegront,

In haar volmaaktheit kent, en weet wat tedre banden,
 Twee zielen strengelen, en binden hart en handen;
 Kan ook begrypen welk een smartelyken rou
 Myn Abram lyden moet om 't rooven van zyn vrou;
 Hoe hem de donderslagh dier tyding klonk in de ooren,
 Die hem zo onverwacht komt in zyn' godtsdienst storen.
 Die ooit het misfen van een weêrhelft heeft gefmaakt,
 Kan ligt bedenken hoe het hem aan 't harte raakt,
 En welk een smart en pyn, wat angst hem moet gebeuren,
 Nu hy de helft voelt van zyn eigen hart affcheuren.
 Men zou schier denken dat'er nu een harde orkaan
 Van toghten, op die mare, is in zyn ziel ontstaan;
 En dat de hulk van zyn geloof en deugt, hoe teder,
 Nu dobbert op een zee van tranen heen en weder,
 En flingert door den wint van vreeze elk oogeblik;
 Nu op de baren van vertwyffeling en schrik;
 Dan weêr in diepten van angstvallige gedachten.
 Neen. 't anker van zyn hoop houdt tegen al de krachten
 Van zulk een onweêr: hy staat als een zeeman pal
 In al de buien van dit ysfelyk geval.
 Het fchip van zyn geloof ftoot op geen blinde klippen
 Van wanvertrouwen, die het menschlyk hart inflippen:
 Het lydt door ongeloof geen fchipbreuk op het ftrant.
 By beurten fchiet een ftraal van 't goddelyk verftant,
 En doet hem dieper zien in Godts geheimenifen
 En heilbelofte, dan ooit eenigh mensch kon giften,

*Abrams
 toeflant in
 dit ongeval.*

*Wiens vast
 geloof geen
 fchipbreuk
 lydt.*

By

By beurten wordt zyn geest ook zwak en flau van kracht.
 Gelyk een reiziger, die in den naren nacht
 Gaat langs den wegh, en van een donderbui beloopē,
 Wordt door verlegentheit in 't angstigh hart bekropē:
 Nu ziet hy 't rechte spoor, door 't helder flikkerlicht
 Der bliksemstralē, die hem toonen voor 't gezicht
 Zyn woonplaats en den glans der vaderlyke daken;
 Maar straks begint 'er weêr een donderslagh te kraken:
 Dan wryft hy de oogen in een dubble duifternis,
 En twyffelt of hy wel op 't ware voetspoor is.

*Hy wordt
 van Loth
 vertroof.*

In dezen toefant kwam de vrome Loth hem vinden,
 En riep, ô Abram, sta nu pal in de onweêrwinden
 Van tegenspoet, gelyk een rots in bare zee.
 Hou moet, myn Lotgenoot, ik zie uw heil alreê
 Gelyk de dageraat woortspruiten uit het oosten.
 De Almachtige zal ons eerlang met blyfschap troosten.
 Hy oeffent onze deugt op dat ze lydzaam zy.
 Men wandel' rustigh door de dorre woesteny
 Van zyn beproeving, en men leer' de liefdeslagen
 Van onzen Vader met een taai gedult verdragen.

*En ver-
 srouit op
 Gods be-
 loften.*

De ontfelde hertstoght wordt nu eindlyk meer bedaart.
 De redezon breekt door. 't verstant wordt opgeklaart.
 Die taal valt in het hart van Abram lieflyk neder,
 Gelyk een zachte daau, in 't heete zomerweder
 Op 't halfverzengde gras des avonts nederdaalt.
 Neen. (zegt hy) Harans zoon, 'k ben nogh niet afgedwaalt.

'k Zeil

'k Zeil op de leistar van Godts heilbeloftenissen :
 Laat komen wat 'er koom : die zullen nimmer misfen .
 Deze aartkloot zal veel eer veranderen van steé :
 Eer zal 't gebergte zich neêrzetten in de zee :
 Eer zal de zon haar licht ; de maan haar glans ontberen :
 Eer zal de vlugge Nyl naar zynen oorsprongk keeren :
 Eer Godt myn recht verzuime , en myn geloof veracht ;
 En my niet wreeke aan dit vervloekte Chams geslacht .
 't Gebergt magh wyken , en de steile heuvels beven ;
 Maar nimmer 't woort dat hy aan Abram heeft gegeven .

Te hoof ging 't anders toe ; daar weelde , vrolykheit
 En wellust wonen ; daar de Godtvrucht onder leit ,
 En de ondeugt zich verschuilt in allerlei gewaden
 Van louter zelfbelang met hoogmoet overladen .
 Men loopt en draaft 'er , en 't krioelt 'er onder een .
 De nieuwe maar verwekt heel Memfis op de been .
 't Loopt al naar 't hofpaleis , en ziet uit duizent oogen ,
 Naar glas en vensters , door nieuwsgierigheid bewogen ,
 Om 't schoon gelaat te zien der vreemde Herderin .
 Elk heeft den mont vol van des Konings nieuwe min .
 Een yder heeft wat nieus . die luistert , deze mompelt :
 Een ander staat als van verbaastheit overrompelt ;
 Terwyl een tienderlei gerucht , van mont tot mont ,
 Zweeft door het woest gemeen en wandelt in het ront ;
 't Welk yder oogenblik , door zoo veel andre maren ,
 Zich mengelt , naar den aart der wufte Egiptenaren .

*Memfis in
 beweging
 over dit
 nieu geval.*

*Saraas 100-
stant aan
het hof.*

Maar ondertusfchen was, op 't koninklyk verlof,
 De fchoone Sare alreë gehuisvest in het hof,
 Der oude Koninginne, Apachnas weduwvrouwe;
 Daar zy vol hartzeer treurt, en zit in diepen rouwe,
 Gelyk een tortelduif om 't fcheiden van haar gâ.
 Zy wordt gedient van 't puik der juffren, voor en na,
 Met alle lekkerny uit goude en zilvre vaten,
 En dagh op dagh geveit met hoop van hooge ftaten.
 Een kostlyk ledekant was in het rufftalet
 Van de oude Koningin aan 't ander ent gezet,
 Waer op zy eertyts met haar' Koning plagh te flapen:
 't Was kunstigh geborduurt: het vorftelyke wapen
 En kroon en fchepter was aan 't hoofteint met de naalt,
 De maan en ftarren in 't gehemelte, afgemaalt:
 Het zydbhangfel blonk met goude en zilvre randen,
 Met bloemwerk doorgestikt, en aan de ruime wanden
 Der zale praalden al de vorften op een ry,
 Van Faraöös geflacht, ten roem der heerschappy,
 Naar 't leven afgemaalt, in lystwerk, net gedreven.
 Hier pronkt * Salatis, die het herderlyke leven
 En kudde en ftal verliet voor fchepter troon en kroon,
 En Memfis ryksftaf liet aan Beön zynen zoon.
 Daar ziet men Beön, die, ten zetel opgeklommen,
 Zyn rykspaal uitzette, en verwon de vorftendommen

*'s Welk be-
fchreven
wordt.*

* Dus vindt men de eerste koningen van Egipte by Jofefus, uit den Egiptifchen Historifchryver Manethon aangehaalt, in het I. boek tegen Appion: maar de geleerde Marsham heeft dezelve op de tytrekening in ordre gestelt in zyn *Chron. Egipt.*

Van

Van Thebe, Thanis, en het sterkbemuurde Thin.
 Apachnas hangt 'er naast met zyne koningin.
 Apochis volgt de ry met zyn gekroonde haren,
 Met Janias zyn zoon, nogh in den bloem der jaren.
 Aan de andre zyde hangt het vrouwelyk geslacht
 Der ryksvorstinnen, opgefiert met hoofische pracht.
 Dus pronkt het rustfalet, daar Sara schaars kan rusten,
 Van zorg voor Abram, en van vreeze voor de lusten,
 Des Konings, die nu vast zyn liefde, sints den dagh,
 Dat hy haar naar 't paleis van Hoffra ryden zag,
 Voelt groeien meer en meer met heeter minnepynen.
 Hy doet de vorsten van het ryk ten hoof verschynen,
 En roept de grooten des geheimen Raats by een.
 Hy trad op zynen troon van blinkend elpenbeen,
 En sprak, toen ze alle in rang en orde neder zaten:
 Gy trouwe Wachters van myn koninkryk en staten,
 Gy alle weet, hoe, naar de wetten van het lant,
 Myn zoon, prins Janias, dees' sचेpter met zyn hant
 Moet zwaaien na myn' doot, en deezen troon beklimmen,
 Zoo dra myn ziel verhuift, en vaart naar 't ryk der schimmen.
 Dat is onwrikbaar vast, ten nutte van den staat,
 Bevestigt door 't besluit van dezen hoogen raat,
 En Ammons godtspraak heeft 'er 't zegel aangehangen.
 Gy weet ook, hoe bezorgt ik voor de ryksbelangen
 Het tweede huwelyk veracht heb en vermydt;
 Geen Nabuurvorsten om een jonge bruit gevryt,

*Farao roept
 den raadt
 by een.*

Om door geen yverzucht myn staten te beroeren:
 Maar deze Herderin kan myne ziel vervoeren
 Door liefde, en deze borst staat in een vollen brant,
 En haakt om met haar op het echte ledekant
 Dat vuur te blusfchen, met die schoone Bruit te paren,
 Een wondre schoonheit my alrêe gelyk in jaren;
 Maar 't heeft van Isis, dat de onthouding streng gebiedt,
 Is voor de hant, en lydt dien edlen wellust niet,

*En maakt
 zyn voor-
 nemen be-
 kent om na
 't heeft van
 Isis met Sa-
 ra te trou-
 wen.*

Voor dat de tyt van rou en klachten is verloopen,
 En haren tempel wêer staat voor de blytschap open.
 Dien dagh verkies ik tot myn tweeden echten staat.
 Wie hier wat tegen weet, die breng het voor den raat.
 Hier op begon men een verwart geroep te hooren:
 Die riep: dees Echt is by het Godendom beschoren.
 Een ander weer: lang duur het heiligh echtbesluit:
 Lang leef vorst Faraö! lang leef de Koningsbruit!
 De Vorst wenkt met zyn hant, en yder zweeg weer stille.

*Hy gebiedt
 aan Abram
 geschenken
 te brengen,
 en goet te
 doen om Sa-
 raas wille.*

Men doe nu Abram goet om zuster Saraas wille;
 (Dus sprak hy) ik begeer dat hem een overvloed
 Van vee en granen, en van allerhande goet,
 En wat Egipte heeft word' spoedigh toegezonden;
 En dat hy, vry van fyns, het vee weide op myn gronden.
 Die Abram weldoet doet die weldaat nu aan my:
 Die Abram hoont, versmaat myne opperheerschappy.
 Nu hoort men andermaal 't geluit van hondert kelen,
 En onder dat gejuich den naam van Abram spelen.

Thans

Thans raakt het over al vol noefte bezigheid,
 Daar zich heel Memfis tot den hoogtyt toebereidt.
 Wat is 't een drukke tyt voor al de tempeliers,
 En outerknappen, om de lociende offerdieren,
 En al 't gereetschap te bezorgen tot de feest
 Van zeven dagen; om met een' bedrukten geest
 En lykmijsbaar den Godt Osiris te beklagen,
 En hem met dartle vreugt, den laatsten van de dagen,
 Wêerom te vinden, en te stellen voor 't altaar,
 In spyt van Tifon, den gevreesden moordenaar.
 Maar welk een yver noopt al 't hofgezin met sporen,
 Op dat al 't edelste uit Egipte word verkoren,
 Van kostlykheden en van dierbre lekkerny,
 En tot sieraden van de bruiloftefeest gedy.
 De Koning overlegt de hoofsche plechtigheden,
 Met Opperpriesters, en leermeefters van de zeden,
 Die afgerecht zyn op der Vorsten heerlykheit,
 En alles wat 'er past aan de Oppermajesteit,
 En welk een offer men den goden heb te wyen;
 Op dat zyn huwlyk magh tot heil van 't ryk gedyen.
 Maar Hoffra denkt terwyl op 't vrouwelyk sieraat
 En grootschen opschik, die de bruit te tooien staat,
 De bruitsgewaden en de dierbare juweelen
 Vol edle steenen, die met glans en luister spelen.
 Tien hoofsche juffers zyn vast bezigh in den keur
 Van speseryen, om den lieffelyksten geur

*Groote toe-
bereitschap te
Memfis tot
de hooge
feest van
Isis.*

*En tot den
bruilofte-
dagh van
den Ko-
ning.*

Te kiezen, die de zalve en oly best doe ruiken,
 Om tot de zalving van vrou Sara te gebruiken.
 Tien andre lezen voor de bruiloftledekant
 En 't vorstlyk nachtgewaat den wierook met de hant;
 Terwyl wêer andere de têere bloempjes zwieren,
 Tot bloemfestonnen, om de zalen op te sieren.
 De Grooten uit den Raat zyn nu, op 's Konings wenk,
 Ook vlytig bezigh met het vorstelyk geschenk,
 Dat herder Abram zal van overvloed verzaden.
 Zes kemels staan gereet met vruchten zwaar geladen,
 Met dadels, vygen, rys, en graan, en wat 'er wast;
 En zes paar ezels met een zware vracht belast,
 Met fuiker, balsam, en kaneel, en diebre wyne,
 En ryke gaven uit de goud- en zilvermyne.
 Een ry van knechten en van maagden staat ook reê,
 En volgt de runderen en allerhande vee.

*De Vorsten
 trekken uit
 met ge-
 schenken
 aan A-
 bram.*

Des andren daags, wanneer de zon met lieflyk weder
 Haar middagstralen schoot by 't steil gebergte neder,
 En korter schaduw maakte in 't aangename dal,
 Hoorde Abram al van verre een vreemt en luid geschal:
 Hy steeg ten heuvel op, en zag de Egiptenaren.
 Thans rydt een kille vrees door al de herderscharen.
 De schrik der schaking staat nogh in het hart geprent,
 En wat hier zal geschien is yder onbekent.
 Zy komen eindelyk het herdersleger nader.
 De Vorst van Faro buigt zich voor den vromen Vader,

Eer-

Eerbiedigh neêr, en zegt: ô heereyke Man!
 Te goeder uure kwaamt gy hier uit Kanaän.
 Gy hebt genade in 't oog van Faraö gevonden.
 Die Ryksvorst heeft my met zyn heilwensch hier gezonden.
 Hy biedt u zynen vrede: en al wat gy hier ziet
 Is een schenkenkaadje, die hy wil dat gy geniet.
 Het gras, de klaver in d' Egiptische gewesten,
 Is zonder schatting voor uw zuivelvee ten besten.
 Hy gunt u 't vol genot van voorspoet en geluk.
 De Herder toont, met een gelaat vol zorg, en druk,
 Voor al de gaven, van Vorst Faraö verkregen,
 Zyn dankbaarheid, en wenscht den Koning 's Hemels zegen.
 Maar de Overste vervolgt: dit is slechts een begin,
 ô Grootte Herder, van des Vorsten gunst en min.
 Gering is dit geschenk, onwaerdigh zyn de gaven
 Van vruchten, vee, en velt, van maagden en van flaven:
 't Is alles ydel by des Konings zwagerfchap.
 Geluk, ô groote Man, met zulk een hoogen trap
 Van heerlykheit; een heil, waar de omgelege Vorsten
 En Nabuurkoningen met zoo veel drift na dorsten.
 Geluk, doorluchte Man; want als de goude zon
 Ten achtften dageraat verryft uit d' oosterbron,
 Zal koning Faraö met schoone Sara trouwen,
 En 't juichend Memfis weêr een Koningin aanschouwen,
 Om nevens zynen vorst te zetten op den troon.

*En maken
 hem 's Ko-
 nings huw-
 lyk met Sa-
 ra bekend.*

Die harde reden klonk in 't oor van Therahs zoon

Ge-

*Abrams
onsteltenis
op die ty-
ding.*

Gelyk een donderslagh, die in de zomerdagen,
Als 't velt verkwikt wordt door de zoele regenvlagen,
Den nyvren akkerman tot in de ziel ontfelt.
De Aartsvader voelt nu in zyn' boezem al 't geweld
Der huwlyksliefde met een' nieuwen gloet ontfeken,
Terwyl een andre drift de tong belet te spreken.
Nu gloeit zyn aangezicht, en in een oogenblik
Wordt hy besturven om den mont van angst en schrik,
Dan wordt de bange borst van smert en rou bevoghten.
In zulk een worsteling van onderscheide toghten,
Vertrekt hy sprakeloos, en antwoord met een zucht.
Terwyl de Egiptenaars, verwondert en beducht
Om 's mans onsteltenis weêr heen naar Memfis trekken.

*Die heere
een nieuwe
gemoetsbe-
weging ver-
wekt.*

Als Abram dit bemerkt voelt hy zyn liefde wckken:
Hy keert zich om, en dreigt wel driemaal, vol van rou,
Hen toe te roepen: ach! die Sara is myn vrou;
En driewerf houdt de vrees zyn lippen toegesloten.
Ach! zegt hy, wat weêrhoudt de drift der Waereltgrooten?
Myn huwlyksknoop? Helaas! de Vorst, van deugt ontaart,
Zal dien, door dezen hals, ontknoopen met zyn zwaert,
Het heilig recht? dat kan hy door vermogen krommen.
De reden? neen. die moet voor 's Konings wil verftommen.
Maar zal, ô Hemel! dan myn lieve wedergâ,
Myn schoone Sara, tot myn onherstelbre schâ,
Dus in de slaverny des dwinglants moeten leven,
En 't zuiver lichaam aan zyn lusten overgeven?

Zal dan de vloek, die op dit Chams geslachte legt,
 Besmetten 't zuiver wit van onzen heilgen echt,
 En onze liefde, en hoop op eenen tyt vernielen?
 Myn Godt! hoe aakligh is 't, hoe donker voor de zielen,
 Wanneer gy 't heilryk licht uws aangezichts bedekt,
 En haar uw stralen, in dien duistren nacht, onttrekt!
 Dan moeten wy, gelyk de blinden, 't voetspoor missen,
 En tasten naar den wandt van uw geheimenissen:
 Wy struikelen, gelyk de dronkaarts op de straat;
 Terwyl een dwarrelwint ons gints en weder slaat,
 En ons gemoet beweegt tot averrechtsche stappen,
 Naar mate van de drift der menschlyke eigenschappen!
 Almaghtige! hoe lang zult gy van verre staan!
 Ai, wil uw alziend oog op my toch nederflaan!
 Laat uw Rechtvaardigheit nu tot myn recht ontwaken!
 Wil uw vermogen aan den Heiden kenbaar maken!
 Verlos myn tweede Ziel (het hängt aan uwen wil.)
 Myn eenzame, uit den muil van deezen Krokedil!
 Toon my uw aangezicht vol goddelyke klaarheit!
 Waarachtig Wezen, maak uw heilbelofte waarheit!

*Hy roept
 de Godheit
 te hulp.*

Toen schoot de Almaghtige, by schoon en helder weêr,
 Aan Abrams rechterhant een lichten bliksem neêr;
 En liet, niet lang daarna, uit zyne azuure zalen
 Een zachten donderflagh van verre nederdalen.
 Dat geeft weêr moet en kracht in 't hart myns grooten mans.
 Nu staat zyn heilgeloof weêr in een vollen glans.

*Die hem
 doet berus-
 ten in zyn
 Albestier.*

16 ABRAHAM DE AARTSVADER:

Nu dryft zyn ziel weêr op de hemelfche gedachten
Van 't Heil dat hy in Godts belofte heb te wachten.
Nu treedt hy buiten zich, en ruft in het beleit,
Van 't eeuwigh Wezen en van zyn Voorzienigheit.

A B R A H A M, .
D E
A A R T S V A D E R.
H E T T W E E D E B O E K.

I N H O U D T.

DE Hemelraat vergaart in 't opperhofpaleis ;
Daar Saraas ſchaking, door Godts heerlyke Eigenschappen
En wondre Deugden, wordt gewogen naar den eifch .
De Wysheit, die op d'aard moet uit den hemel ſtappen,
Naar 't godtylk raatbeſluit, zendt plagen in het hof ;
Daar Memfis 't hoge feest van Ifis plechtigh vierde,
En alles wedergalmt van Apis deugt en lof .
De wrede plaagh, die door Vorst Faroos lichaam zwierde,
Verzet den bruilofsdagh, en wordt niet eer geſluit,
Voor Saras trouverbont verandert zyn beſluit .

DAar is een wondre ſtat, bewoont van Hemellingen, Befchry-
ving van
de Hemel-
ſche Geest.
Ver boven zon en maan, en al de ſtarrekringen ;
Gebout door d'Almacht in het ongenaakbaar licht,
Eer 't wichtigh aartryk, 't grof gevaerte was geſticht .
De ſtraten zyn van gout, de ſchitterende muuren
Van Jaspis en Topaas, die d'eeuwigheit verduuren ;

De fondamenten zyn van enkel Diamant;
 Niet opgemetselt door een menschelyke hant,
 Maar door den Konstenaar en Bouwheer aller dingen;
 Wiens eer en heerlykheit de Hemelburgers zingen,
 Met duizent stemmen, op een zuiver feestmuzyk.
 In deze stat is 't hof van 't eeuwigh koninkryk,
 De rykstroon van den Vorst en Koning aller koningen,
 Gesticht in 's Vaders huis vol heerelyke woningen.
 't Almachtigh Wezen heeft, van onvergangbre stof,
 Een heerlyke opperzaal gezoldert in dat hof,
 Wiens dak is van Krystal; de wanden zyn Agaten,
 En vlammente Robyn, en gloeiende Granaten;
 De vloer is geplavyt met blaauwen Hyacint,
 Smaragt en Sardonix, Safier, die 't oog verblindt;
 Met Amathisten en Berillen, fyn geslepen,
 En door 't oneindige vernuft in gout gegrepen.
 Dit was de raatzaal van de hoogste Majesteit,
 Sints 't Woort des Heeren, door alwyze Mogentheit,
 De heemlen vormde, 't hoog gestarnt zyn' omgang leerde,
 En door den Geest zyns monts 't Heelal uit niet bootseerde:
 Alwaar de hooge Raadt van Godt nu t' samenkwam,
 Gedaghvaart om de zaak van vader Abraham.

*En van de
 Opperzale,
 maar in de
 Hemelraat
 over de
 schaking
 van Sara
 te samen
 komt.*

*'s Digtens
 aanroepin-
 ge om ver-
 lichting in
 deze God-
 yke gehe-
 menissen.*

Maar wie zal nu myn snaar op hooger toonen spannen,
 En 't aartsche denkbeelt uit myn laage ziel verbannen,
 Op dat ik Godts geheim afmaale in myn gedicht?
 Gy, Serafynen, voert me in 't onbenevelt licht,

In's hemels hoogen Raat; of leent me uw vlugge vleugels!
 Is't waar? en vliegt myn geest thans zonder toom of teugels,
 Den aardbol uit het oog; de zon en maan voorby,
 Tot in't geheimvertrek der Opperheerschappy?
 ô Neen. 'k bedrieg me: 'k ben aan't lichaam slaaffch verbonden:
 't Gaat echter wel. een geest van boven afgezonden,
 Een vlugge Bode van het hemelfch Hofgezin,
 Bestiert myn' veêr, en blaast myn' geest geheimen in.

Wanneer de Hemelraat in d' opperzaal genadert,
 Nu op het klinken der bazuinen was vergadert;
 Ging yder zitten in zyn ordening en stant,
 Aan eene tafel van geslepen Diamant.
 Waar in de Vader der genade, lang voorleden,
 Zelf met zyn' vinger had het Vreêverdragh gefneden;
 Het welk de Middelaar, door zyn beloofde doot,
 Met Godts Rechtvaardigheid en Menschelijkheid sloot.
 Daar lagen op 't eene eint de boeken der verbonden;
 Van Godts besluiten; 't boek des levens, en der zonden,
 En 't boek van zyn belofte en woort, 't welk open lag.
 d'Eenvoudigheid zat met een goddelyk ontzagh.

*Bescrij-
 ving van
 den hoogen
 Hemel-
 raat.*

Aan d'eene zyde van de tafel, hoog verheven,
 Die, vry van famenstel of toeval, 't volste leven,
 En zuiverste eenheit aan 't volmaakte Wezen geeft,
 Dat met die volheit in zyn Eigenschappen leeft.
 Daar naast Godts Eeuwigheit, die nimmer is begonnen,
 En zonder einde, door geen tyt wordt overwonnen,

*Bestaande
 uit Godts
 Eenvou-
 digheit.*

*Eeuwig-
 heit.*

30 ABRAHAM DE AARTSVADER.

Maar d' eeuwten in zyn vuift tot oogenblikken kneedt :

*Onaf-
hangklyk-
heit,
Almacht,* Toen Onafhangklykheit, die van geen oorzaak weet,
Maar door zich zelve leeft en werkt: toen Alvermogen,
Die 't water van de zee heeft in zyn hant gewogen,
En van de hemelen de maat nam met een span.

*Alweten-
heit,* Toen volgde Alwetenheit, die 't al befchouwen kan,
En met zyn alziend oog in 's menschen boezem dringen;
Die hun gedachten weet, en al hun handelingen;

*Aanwe-
zenheit, of
Overalre-
genwoord-
digheit,
Heiligheit,* Met Godts Aanwezenheit die 't groot Heelal beaamt
En beide polen met zyne armen overvaamt.

Wysheit, Aan de andre zyde zat de Heiligheit, wiens oogen,
Te rein en zuiver, nooit gebrek of fmet gedoogen:

*Rechtvaer-
digheit,
Barmhar-
tigheit,* De Wysheit, die het al regeert, en houdt in ftant:
Rechtvaardigheit, die in 't gericht de vierschaar spant:
Barmhartigheit, die, in het goedertieren wezen,

*Lankmoe-
digheit,
Waarheit
en Alge-
noegzaam-
heit.* Genade, menscheliefde, en goetheit geeft te lezen.
Lankmoedigheit zit met de Waarheit aan zyn zy',
En Algenoegzaamheit befluit aan 't ent de ry.

Dus was de Hemelraat in d'opperzaal gezeten,

*Aanpraak
der Opper-
majesteit
aan de He-
melraden,
zyne on-
afcheide-
lyke Eigen-
fchappen.* Wen 't eeuwig Wezen, met geen denkbeeld af te meten,
Dat enkel leven is, en geeft, en majesteit,
Een wondre blyk gaf van zyn tegenwoordigheit,
En liet zyn Heerlykheit, in een kolom van ftalen
Besloten, boven 't hooft der Hemelgrooten dalen;

Met

Men hebbe, in den omtrek dezer verbeeldinge, de namen der goddelyke Eigenfchappen als *nomina propria* of eigen namen, en niet als *Substantiva* of namen van de vr. voort, aan te merken.

Met zulk een' heldren glans en onbegryplyk licht,
Dat al de luister van de zaal verdooft en zwicht;
Dat zelfs de goude zon hier by zou duister schynen,
De maan beschaamt zyn, en het bleek gestarnt verdwynen.
Thans spreekt de Hemelvorst, de Schepper van 't Heelal,
Met een verheve stem, bezielt van hemelval,
Waar door de dorpels en de hemelposten beven:
Volmaakte Vorsten, ziel en luister van myn leven,
ô Verziende Oogen van het opperste gewelf,
Onscheidbre Deugden en Volmaaktheên van myzelf;
ô Eigenschappen van myn eeuwigh godtlyk Wezen!
Het heugt u allen, hoe het menschdom lang voor dezen,
Het voorwerp was van myn vermaak; hoe 't vreêverbont,
Gestaaft wierd eer dit hof op vaste pylers stont,
En eer ik de aarde had uit grove stof geweven,
En om den afgront zulk een ommekring geschreven.
'k Heb naderhant den mensche uit aarde gebootsert,
En aan zyn schrandre ziel myn heiligh Beelt vereert.
Maar 't heugt u ook, hoe hy heeft myn gebot geschonden,
En myn Gelykenis verwaarlooft door de zonden,
En al zyn nageslacht bedurven om dees daat:
Ja 't heugt u, wat 'er toen al omging in myn' Raat:
Een stof te wightigh om ten ruimste te verklaren.
'k Heb toen 't Genâbesluit aan hem doen openbaren,
In de erfbelofte, dat ik in het Zaat der vrou,
Al die gelooven, weêr met my verzoenen zou.

Maar

Maar ach! hoe't menschedom meer op d'aard' vermeenigvuldigt,
 Hoe meer de boosheit in het hart wordt ingehuldigt:
 Hoe 't zaat des afgronts my meer smaakt doet dagh aan dagh:
 Zoo dat ik weinigh deugts in acht paar eeuwen zag;
 Tot ik het boos geslacht niet langer kon gedoogen,
 En fluks verdelgde door een zondvloet uit myne oogen.
 Den vromen Noäch met zyn vrou en huisgezin,
 Heb ik, tot voorwerp van myn teedre Menschemin,
 En om myn eeuwige besluiten, nogh behouwen;
 Op dat hy zoude op nieuw de tweede waerelt bouwen.
 Uit zyn drie zonen heb ik 't menschedom met myn hant
 Weër milt vermeerdert, en op d'aarde voortgeplant.
 'k Heb Jafet uitgebreidt, en tot ontelbre Volken
 Vermeenigvuldigt, en gezegent uit de wolken:
 Maar in de tent van Sem, die myne woning is,
 Wordt nogh 't geloof bewaart en de Erfbeloftenis.
 Uit dezen stamme heb ik my een' man verkoren,
 In wien myn Beeltenis wordt daaglyks meer herboren.
 Ik sprak met hem, als met een vrient, van mont tot mont:
 'k Heb myn belofte aan hem vernieuwt, en myn verbont
 Met hem gesloten, om al 't menschedom in zyn' Zade
 Eens milt te zegnen naar myn eeuwige genade.
 Maar wat gebeurt my? wat gebeurt myn' Abraham?
 'k Zie van den hemel, hoe het boos geslacht van Cham
 My lagen legt; en hem zyn Sara durft ontrooven,
 Wiens schoot, naar myn belofte, een heiligh zaat moet stoven;

En hoe Egipte op dit onheiligh huwlyk wacht.
 Indien men dit niet weere, ontbreekt het ons aan maght.
 Dan kan 't afgodifch volk myn' wil en wetten buigen:
 Dan valt het koninkryk van myn genade in duigen:
 Dan zinkt de grontveft van het aartsche kerkgebou.
 Indien men dit niet weere: indien men deze vrou
 Niet haastigh redde, om aan haar' Abram weër te geven;
 Dan zal 't geloof noit meer aan 't menschlyk herte kleven.
 Vergeefsch is dan myn Raat des vredes. dan is 't uit
 Met myn belofte, woort, en waarheit en befluit.
 Myn hemelfche bazuin riep daarom u te famen,
 Om 't beste middel voor myn eere te beramen.

Hier zweeg de Almaghtige, en men hoorde een fterk gedruis
 Van heilgen yver door het godtlyk hemelhuis;
 Niet ongelyk 't rumoer der voortgedreve winden
 Door dichte bosfchen, en door hooggetopte linden.
 Toen rees Rechtaerdigheit eerst op in 's Hoogften Raat,
 Het blikfemde overal, waar hy zyne oogen flaat,
 En donderde door al de wyde hemelftreken,
 Toen hy zyn ftem verhefte, en dus begon te fpreken:
 Ik rade, dat men fluks de ftrenge vierfchaar fpann';
 Godts rechten wege; op dat men vonnis fpreken kan;
 Zoo zal d' Almogenheit Egipte haast vervormen,
 En Faraö met al zyn volk van d' aarde afftormen.
 Het is genoeg bekend aan u, Alwetenheit,
 Hoe toch alree de vloek op Chams geflachte leit,

*Dewelke
 door de
 Rechtaerdigheit eerst
 beantwoort
 wordt.*

Om dat hy 's vaders schaamte uit dardelheit dorft honen:
 Maar schoon men dit ook in den nazaat kon verschoonen;
 Wy zien van 's hemels top de snoode afgodery,
 Tot hoon der Godtheit en van de Opperheerschappy.
 Hoe kunt ge, ô Heiligheit, dit aanzien met uwe oogen?
 Waar blyft uwe edle wraak, ô eeuwigh Alvermogen?

*'t Wilk
 d' Almagt
 opvat.*

De ontzaglyke Almagt zei: ik voer de wraak niet uit,
 Dan die men vaststelt door een Godtlyk raatbesluit:
 't Waar anders haast gedaan met al de waereltlingen.
 Geen Adams nazaat zou de strenge wraak ontspringen.
 Geen mensch, die leeft, kan voor het godlyk recht bestaan.
 Geen een uit duizenden kan de oogen opwaarts slaan,
 En zeggen: ik ben rein en zuiver van gebreken.

*Tot Lank-
 moedigheid
 oprijst,*

Nu stont Lankmoedigheid gereet om ook te spreken;
 Die lieffelyk van oog, en zedigh van gelaat,
 In 't aanschyn blinkt gelyk de hemeldageraat,
 Wanneer de Heilzon klimt met heur genadestralen:
 Men kan zich by den eisch der Godtheit thans bepalen,
 (Dus sprak Hy) tot men eens daar na de vierschaar spann',
 Terwyl men 't Heidendom zoolang verdragen kan,
 En laten wandelen in zyn verdwaalde wegen:
 Dit spreekt Godts recht; dit spreekt de Heiligheit niet tegen:
 Ja dit is zelfs 't besluit van dezen breedten Raat.
 Ik rade, dat men, door een goddelyke daat,
 Den Vorst verneder', en hem Sara weêr doe geven;
 Of hy misschien zich nogh bekeeren moght, en leven

Tot

Tot eer der Godtheit, en de hoogste Majesteit.

Ach! moght dit toch geschiên (riep toen Barmhertigheid) En door Barmhertigheid en dersteun words.

Ach! wou de Egiptenaar 't afgodendom verzaken!

Ach! moght al 't menschedom met zyn' Heilant vrede maken!

Dan blonk myn liefde tot het menschelyk geslacht,

In 't zoenverbont, en myn genade in voller kracht!

Dit zeggende, schoot, uit een godlyk mededogen,

Iet wonderlyks, gelyk de tranen, uit zyn oogen;

Want tranen storten past aan geen volmaakten stant;

Maar het is zeker, dat het heiligh ingewant

Van liefde rommelde, en dat, op dit woort, zoo teder,

Rechtvaerdigheid schier al zyn' yver lag ter neder.

Toen rees de Wysheit op, die straks een heerlyk licht De Wysheit ryst eindlyk op.

Van goddelyk verstant vertoonde in 't aangezicht;

Dat zelve licht, dat al van eeuwigheit geschenen

Den vondt ontdekte, om Godt met menschen te vereenen:

Die wondre vinding van het eindeloos vernuft,

Waar voor 't bepaalt begrip der waereltwysheit suft.

De snoode afgodery de hartaâr af te steken,

(Dus sprak hy) dat was ook Godts Raatbesluit verbreken.

Slaa vry 't gedenkboek op, waarin 't geschreven staat;

Men zal bevinden, dat in Godts geheimen Raat

Besloten is, dit volk een langen reeks van dagen,

Tot voller mate van zyn zonden, te verdragen.

De wyze schikking van het oogmerk en het ent

Is, o Alwetenheit, aan u genoeg bekend;

E 2

En En wyft het middel aan om de zaak van Abrams te herstellen.

36 ABRAHAM DE AARTSVADER.

En wat gedragh ik, door de kracht van 't Alvermogen,
 In myn Voorzienigheid zal houden voor uwe oogen.
 Maar heeft nu Faraö die schoone vrou gefchaakt;
 Geen noot. ik heb nogh voor haar zuiverheit gewaakt,
 En weet een middel om haar weder te bevryen,
 En alles zal tot eer der Majesteit gedyen.
 Ik zal aan Faraö, nu in een korten ftont,
 Ontdekken het geheim van Saraas echtverbont;
 Doch, op dat hy de hant niet fla aan Abrams leven;
 Maar zelf gedwee aan hem zyn Sara weêr zou geven.
 Zal ik het driftigh en welluftigh lichaam slaan
 Met harde plagen, en hem ftuiten in zyn waan:
 Zoo dat hy zelf de hant van 't eintloos Opperwezen,
 Door myn voorzichtigheit, gevoelen zal, en vreezen:
 Zoo staa het raatflot pal, en de eer der Majesteit:
 Zoo leef 't Egyptifch volk door u, Lankmoedigheid,
 Totdat het, al te boos, na vier verloopene eeuwen,
 De hant zal fchenden aan onnoofele Hebreuwen,
 En tergen uw gedult door zulk een fchriklyk kwaat;
 Dat zelfs Barmhartigheid de voorspraak varen laat';
 Als gy, Rechtvaerdigheid, met uw gevreesde vingeren,
 De blikfems van uw wraak zult uit de wolken flingeren;
 Uw recht vervolgen, en den Nylvorft met zyn heir,
 In 't aanzien van ons volk, neêrdomplen in het meir.

*De Werk
 d'Opper-
 majesteit*

De Vader der genade, in 't heerlyk licht befloten,
 Toont, op de reden van de Wysheit, aan zyn Grooten

En

En Hemelraden nu een onbegryplyk licht,
 Een wonderlyken glans van 't eeuwigh aangezicht,
 En sprak: die wyze raat is naar myn welbehagen.
 Wy laten dan de zorg om Faraö te plagen,
 Tot hy vrou Sara weêr verlosse uit zyn hant,
 Aan de Alvoorzienigheid van 't goddelyk Verstant,
 Terwyl myn Almaght tot dat einde meê zal werken;
 Maar ondertusfchen moet men Abraham versterken
 Met dierbre gaven van myn hemelfche genâ,
 Op dat hy 't menschedom tot een heerlyk voorbeeld sta.

Hier zweeg de Hemelvorst, omheint van bliksemstralen,
 En straks verscheen 'er, op zyn' wille, in de opperzalen
 Een ry van geesten, die den mensch ten dienste staan,
 Om af te dalen van de steile starrebaan,
 En in het vroom gemoet van Abram in te stryken,
 En met een wondere schenkeadje te verryken.
 De Heiligheit gaf tot dien geestelyken schat
 De zuivre godvrucht, die de deugt in zich bevat.
 De Waarheit schonk 't geloof: de Wysheit wetenschapper:
 Barmhertigheid genade, in onderscheide trappen.
 Lankmoedigheid gedult; en Algenoegzaamheit
 Gaf zielvreê, daar de smaak van 't hoogste Goet in leit.
 Voorts schonk Rechtvaerdigheid, myn' Abram ook genegen,
 Een fyne redenschaal om goet en kwaat te wegen.

Hier meê vertrokken nu de boden van omhoog,
 Terwyl de Almagtige de lichtkolom bewoog,

*aanneemt,
 en d'uit-
 voering be-
 veelt.*

*Ondertus-
 sphen wordt
 Abram
 versterkt
 met hemel-
 sche ge-
 schenken-
 van Godts
 medeelba-
 re Eigen-
 schappen.*

*Waarna de
 Hemelra-
 den ver-*

*dwynen in
de onver-
anderlyke
Eenheit
Godts.*

En openscheurde, en spreide, en deedt, op het verschynen
Van zyne Heerlykheit, den Hemelraat verdwynen
In enkle Godtheit van zyn onbegryplyk Een;
Waarop het licht ook tot onzichtbren Geest verdween.

*'s Dichters
overgang
uit de be-
spiegeling
van het
licht, tot
de duister-
nis van
den Egip-
schen afgod-
dendienst.*

Thans daalt myn Dichtgeest, uit de stat der Hemellingen,
Op de aarde neder, om den afgodtsdienft te zingen;
En ftrykt, daar Memfis nu Ofiris feest beschout,
Gelyk een arent in het fchaduachtigh wout,
Wen hy de zon heeft in het glansryk oog gevlogen.
Ai my! hoe fchemert al die dwaasheit in myn oogen.
Ik zie een mengeling van kleuren voor 't gezicht,
Nu ik myn aandacht, uit het ongenaakbaar licht,
Sla op de duifternis der afgedwaalde volken.
ô Grootvorft van 't Heelal! die boven lucht en wolken,
Met alziende oogen op uw fchepfels nederziet;
't Mishage uw Majesteit, 't mishage uw Godtheit niet,
Indien ik myn tafreel, gewydt aan uwe Waarheit,
Met valsche godtsdienft fier, vol fchemering en naarheit:
Indien ik by de zon een donker wolkje trek,
Dat tot een fchadu van myn fchildery verftrekk',
En dus de afgodery der dwaze Egiptenaren
Gebruik tot houding, om ons denkbeeld op te klaren;
En tot verdieping van myn ftuk, op dat uw licht
Met grooter heerlykheit aftraale in myn gedicht,
En valle op mynen Helt met fchooner glans en luifter!
Ik wryf myn oogen dan op 't nevelachtigh duifter;

En

En steek myn dichthulk, want de Hemel hoort myn beê
Op Godts genade in zulk een diepe letterzee.

Het nageslacht van Cham, van 't heilgeloof geweken,
Dat vader Noäch aan zyn zonen plag te preken;
En van den godtsdienst, dien hy uit de hoogste zee
Bracht, in het eerste schip, uit de eerste waerelt meê;
Had lang het denkebeelt van den Waren Godt verloren,
En valsche goden, naar zyn' dwazen zin verkoren.
't Had allerhande goôn, gedrochtelyk van stant,
En huis-en haartgoôn, en beschermers van het lant,
En draagbre goden, die de onnooslen, waar zy gingen,
Godsdienstigh eerden, en aan hals en gordel hingen;
Van allerlei gestalte en maakfel, uitgesneên
Met beestekoppen op de menschelyke lëen,
Die 't looze Priesterfchap de dwaaze Egiptenaren,
Kwanfuis voor ziekten en voor allerlei gevaren,
Stopte in de hant, en met geheime beeldespraak
Versterkte, tegen het geweld van Thifons wraak.

*De Afge-
dery be-
beschreven.*

Doch boven alle die affschuwelyke poppen,
Met honden-vogels-en gevreesde leuwekoppen,
In 't papenbrein gesmeedt, diende ook de Egiptenaar,
Met offerhanden, en met plechtigh kerkgebaar,
Zyn groote tempelgoôn, dien zy den wierook boden.
Maar Isis, Koningin, en moeder van de goden,
Had vuur en haart, en was by yder hoogst geroemt,
En hemelsche Princes, en vrou van de aard' genoemt;

*Byzonder
den dienst
aan de go-
dinne Isis.*

De

40 ABRAHAM DE AARTSVADER.

De Teelster der Natuur, de Koningin der geesten
 Gemeene Baarmoêr van de menschen en de beesten,
 Nootschikfter van den tyt, van storm en weêr en wint,
 Die 't aardryk zegent, en den wyn en 't koren vindt:
 Ja met noch grooter reeks van tytelen en namen
 Begroetten ze Isis, als zy in haar' tempel kwamen,
 En wierook offerden, en stortten hun gebeên,
 Want Isis was het al: ja Isis gaf alleen
 De milde vruchtbaarheid aan jonge lui, die trouwen,
 En was de toevlugt van de zwangergaande vrouwen.
 Men zegt, dat zy weleer, met godt Osyr gepaart,
 De goden Harpokraat en Horus hadt gebaart:
 Dat Thifon, (die de godt van 't kwaat was en der zonden)
 Haar' man Osiris had gedoodt met vele wonden;
 En zy in diepen rou haar egaas leden zocht,
 En vond, en eindlyk in een kist ten grave brocht:
 Maar dat ('t geen wonder luidt) een os zich toen vertoonde;
 Waar in de godtheit van Osiris zichtbaar woonde;
 Die straks, met groote vreugt voor elk ten toon gestelt,
 Werd aanbeden, en bewaart voor 't stout geweld
 Des wreeden Thifons, die, door Isis wraak verflagen,
 Was in een Krokedil verhuift, vol booze lagen.
 Men zegt ook, dat dit beest toen Apis werd genoemd,
 En zyne godtspraak door Egipte was beroemt.
 Maar dit is zeker: dat men by d' Egiptenaren,
 Op Isis feestdagh, met kerkplichtige gebaren

*En de oor-
 sprong van
 Apis.*

Osiris

Osiris doot beweende, en dat men na 't geklagh.

Het bly verschynen van den Osgodt vieren zag.

't Was deze hoogtyt, dien nu Memfis plechtigh vierde. *En haren
Feesdagh,
die nu ge-
viert wordt.*

De routyt leed niet, dat men zich tot vreugde sierde.

De laatste dagh, wanneer die godt verschynen zou,

Was tot de vreugt geschikt van 's Konings tweede trou.

Thans hoort men dagh aan dagh, in plechtige ommegangen,

Osiris wreede moort in rou-en treurgezangen

Beklagen: yder toont zyn druk en boezemsmert.

Al 't hof is in den rou. de tempels zyn met zwart

Behangen; en men ziet den Koning, en zyn' magen,

De Grooten, en den Raat, nu mirtetakken dragen.

Dus wordt de staatsy pracht en luister bygezet.

De hofstoet volgt den sleep met eenen tragen tret.

De hoofden hangen, en de wapentuigen slepen.

Heel Memfis volgt, en is van druk in 't hart benepen.

Maar Isis priesterschap, gekleedt in wit gewaat,

Die met een naar geluit den bangen boezem slaat,

Heeft, tot een blyk van druk, het aangezicht geschonden,

Het hooft geschoren, en het lyf met diepe wonden

Gesneên; en huilt en zucht, en steent van bangen noodt;

Ter eer van Isis druk, en van Osiris doot.

Men heeft de pynboomtelg, of alsemtak in handen.

De Sister knerft, en slaat op zyne kopre randen,

Verjaagt nu Thifons geest door 't schor en naar geluit,

En lokt de zuchten van het volk ten boezem uit.

42 ABRAHAM DE AARTSVADER.

Men ziet Anubis met zyn hontskop ommedragen,
Die 't lyk opsnuffelde, zoo jammerlyk verflagen,
En vogel Ibis, die aan Isis heiligh is.

Een ry van knapen torft, tot haar gedachtenis,
De goude korenmaat; om dat ze lang voor dezen
Den akkerbouw eerst aan den mensch heeft onderwezen;
En 't zilvren watervat, het welk den Nyl beduidt,
Dien ze overloopen doet, en in zyn boorden fluit.
Voorts volgen, by 't geluit van kopre rinkelbommen
En grove trommelen, een reeks van heiligdommen,
En wierookvaten, en gereetschap, en al wat
De plechtigheit van dien afgodendienst bevat.

Die duurt zes dagen, op den zevenden moest de afgodt Apis verschy- nen. Dus gaat de staatsy dagh aan dagh door breede straten,
En 't naar geloei duurt 's nachts nogh even uitgelaten,
Wanneer de meenigte, gevloeit uit alle steên,
Uit Panos, en Bubaste, en Koptos, en Syeen,
Den nacht tot lichten dagh herschept door duizent lampen.

En zoekt Osiris lyk, en klaagt om zyne rampen.
Maar als de zesde dagh verscheen van 't hooge feest,
Dan rees de druk in top, dan was ook de aandrang meest,
Om dat, wanneer de nacht nu weder zou verdwynen,
Een yder hoopte dat godt Apis moght verschyner:
Ook lokt de huwlykspracht en schoone Saraas lof
Schier heel Egipte thans in Memfis naar het hof.

De opperste wysheit daalt, en Maar d'Opperwysheit, die, in 't eeuwigh ryk der dagen,
Het alvoorzienigh oog op 't menschedom houdt geslagen,
En

En om de dwaasheit van zyn ydle poging lacht;
 Was op den wagen van de goddelyke Maght,
 Die door vier winden wordt getrokken, ondertusfchen
 Gereên uit Hemelftat; om 't heilloos vuur te blusfchen,
 Dat Faroos hart nu zet in lichte vlam en gloet,
 En kuifche Sara ver van Abram leven doet.
 Daar is een wyd gewest van dampen en van wolken,
 Die 's waerelts vlammend oog beneden uit de kolken,
 En modderigh moeras, en poelen, opwaerts trekt,
 En dikwerf 't starrenheir tot een gordyn verftrekt:
 Dat is de ruimte, daar de bleeke plagen wonen,
 En pest, en ziekten, die zich aan den mensch vertoonen;
 En daar des hemels Wraak de donderklooten giet,
 De blikfemfchichten smeedt, die ze op het mensfchdom fchiet:
 Hier kwam d'Alwysheit, en gebiedt een ry van kwalen,
 Om in een nevel op Egipte neêr te dalen,
 En door den adem zich te mengen in het bloet
 Van Faraö, en al den koninklyken stoet,
 En plagen 't lichaam met verborge booze zweren,
 Die 't hart verflaauwen, en de drift tot welluft weren.

Wanneer de dageraat, met rozen opgehult,
 In 't fyn oranje kleet de kimmén had vergult,
 Stont reede een meenichte, met uitgestrekt verlangen,
 Voor Isis tempeldeur om haren godt t'ontfangen.
 Hy moest verschynen met de zon, of 't werdt geloofst
 Dat heel Egipte hing een onheil boven 't hooft;

*zandt een
 booze
 plaagh aan
 't hof van
 Faraö.*

*Vervolg
 van't seelt
 van 'Isis,
 en de ver-
 schyning
 van Apis.*

Om dat Ofiris, die in Apis zich vertoonde,
 Dat licht regeerde, en 't lant met vruchtbaarheid bekroonde.
 Wanneer de zon nu pas tot aan de kim oprees,
 Was yders hart beklempt, als tusfchen hoop en vrees,
 Daar duizent oogen van de hooge transen ftaren;
 Maar naauylks had zy, uit een zee van goude baren,
 't Volfchapeu aangezicht geheven boven 't nat,
 Dat goude droppen in het glansryk wezen spat,
 Of de Osgodt naderde, en begon geloei te maken,
 De kopre tempeldeur te knarsen en te kraken,
 En langfaam t'openen. daar komt nu Apis aan,
 Met zilvre horens, net gekromt gelyk de maan.
 Hy treedt ten tempel uit, verzelt van al de reien
 Van Isis priestren, die hem door de straten leien.
 Nu steekt al 't volk de keel van vreugde teffens op.
 De ftat is vol gejuich. de blytschap ryft in top.
 Men zwaait de fluiers, en wat meer den druk verbeeldde,
 Nu over 't hoofd. het flaat thans over tot de weelde.
 Elk zingt, en springt, en roept: gezegent is de dagh,
 Dat men Ofiris weêr in Apis vinden magh!
 't Weêrgalmt van Isis lof, en Apis groot vermogen.
 Dus volgt de meenigte, tot daar men voor haar oogen
 Den geurgen offerwyn, met aardé en zout gemengt,
 Op zynen witten kol, voor 't zwarte voorhoofd, plengt.
 Daar wordt een kostlyk kleet, van boven tot beneden
 Met dierbaar gout bestikt, gehangen om zyn leden.

*Algemeene
 blydschap
 van de
 meenigte.*

Dus.

Dus wordt hy naar het koor, daar hy zyn woning heeft,
Geleidt, vanwaar hy al dien dagh elk antwoord geeft.

*De dwaas-
heit van 't
volk en 't
bedrog der
Prieſteren
zyn de
ſteunfels
van een
valſchen
Gedis-
dienſt.*

Hoe doolt het domme volk niet in een donkre naarheit,
Wanneer 't de ſtralen miſt der goddelyke Waarheit,
En van de lippen van het looze prieſterſchap.
Te deerlyk afhangt, en geleidt wordt in de kap;
En dus t' elendigh tot een ſpeelpop moet verſtrekken
Van outervlegels, die zich met een gryns bedekken
Van valſche godtvrucht en gemaakte ſtemmigheit;
Waar door men 't volk beſt met den neus den tuin omleidt,
Een doek voor de oogen der onnoozelen kan binden,
En 't zelfsbelang in al de plechtigheden vinden.

Maar ſchoone Sara, die in 't groot en vorſtlyk huis
Hooft al het woefſt geſchreeu, en 't juichend feeftgedruis.
Der vrolyke gemcente, en vaſt alle oogenblikken.
De tyding wacht, om zich naar 't echtaltaar te ſchikken;
Is nu ten einde raat, en ſchier ter wanhoop reê.

*De droef-
heit van
Sara in de-
ze omſtan-
digheden.*

De moet ontzinkt haar in een deerlyk hartewee.
Nu komen vreeze en angſt ten boezem binnen ſtryken:
Dan moet het alles voor haar huwlykſliefde wyken,
En zomtyts wordt ze weêr verwonnen door haar leet,
Terwyl zy dikwyls een grootmoedige uitkomst ſmeedt.
Maar waar zy 't heen wendt in d' onzekere gedachten,
Zy ſmelt in tranen, of berſt uit in jammerklaghten.
Gelyk een dikke drang van wolken, 't ſaamgeperft
Door dwarrelwinden, wordt genepen tot hy berſt,

*En hare
klaghten.*

En openscheurt, met storm of harde donderflagen;
 Of wordt, gelyk een spons, gedrukt tot regenvlagen.
 Alziende Godtheit! ach! (dus roept ze dikwerf uit.)
 Is dit het eint dan van uw godtlyk Raatbesluit!
 Is dit dan d' uitkomst van het woort van uw genade,
 Dat gy al 't menschedom eens zoudt zegnen in myn' Zade?
 Of zal dees heillooze echt nu in een' korten stont,
 Het zegel hangen aan het eeuwigh heilverbont,
 Dat gy met Abram maakte, eer wy ons lant verlieten?
 Of legt uw heilbelofte in myne zielverdrieten,
 En in myn echtbreuk opgesloten? immers neen.
 Of zyt ge, ô Hemel! zyt gy doof voor myn gebeên!
 ô Ja. want of ik zucht en steen geheele nachten,
 Gy zyt veel harder dan metaal voor al myn klaghten!
 Ach! Abram, Abram, ach! myn Heer, myn toeverlaat!
 Waar zyt ge nu? Helaas! waar is uw trouwe raat?
 Zal ik dees hant, dit hart, myn trou, ja zelfs myn leven!
 Uwe eigendommen, aan myn' roover overgeven?
 Zal dus myn eer ten doel der vuile wellust staan
 Van een' barbaar? zal ik ten afgodstempel gaan,
 In spyt van myn geloof in 't eintloos Opperwezen?
 Eer zal ik door de doot my van myn smart genezen.
 Maar ach! ik vreeze voor Godts eeuwige ongenaâ,
 Zoo ik de handen aan myn eigen leven sla.
 Ik zal veel liever dan ons trouverbont ontdekken.
 Ach! neen. ô Hemel! neen. hy zou den echt voltrekken,

Ten

Ten kosten van het hoofd myns Abrams. ô verdriet!
 Wie kent de drift van een' verliefden Koning niet?
 Ik voel een koude schrik doortrillen al myne aären.
 Ai my, rampzaalge vrou, wie helpt me uit die gevaren;
 Daar Hemel, aarde, en zelfs de schrikkelyke doot,
 My hulpe weigeren, en uitkomst in den noot!

Hier zeeg ze in onmacht met de dootverf op de lippen.
 't Scheen of de ziel haar nu gevoelloos wilde ontslippen.
 Zy drukte met het hoofd heur ademlooze borst:

Gelyk een frische bloem, door niemants hant bemorst,
 Het hoofd voorover buigt, en legt ter aard' gezegen,
 Door zonnebrant, en door gebrek van daau en regen.
 In 't ent bekomt ze, en zegt met een benaaude zucht,
 Die haare bange ziel uitboezemt in de lucht:
 Dit alles komt my, min door 't woeden van myn' roover,
 Dan door 't vergif van dees gewaande schoonheit, over
 't Is best dat ik my aan dat ydel schynschoon wreek',
 En dat vernis met myn verwoede nagels breek',
 En openkrabbe, en 't haar ontsnoert om 't hoofd laat hangen,
 Op dat de Koning walg van de opgereten wangen.
 Ik zal het hulfel, en het vorstlyk bruitsgewaat,
 (Daar koom van wat het wil) verscheuren, en 't sieraat,
 Ja zelfs den sceptor en de kroon, met voeten treden.
 'k Zal alles wagen voor den godtsdienst en myn zeden,
 Voor de edle vryheit, en myn Abrams trouverbont.

Dit hoorde Hoffra daar zy voor de slaapzaal stont.

*Zy valt in
 onmagt,
 waarna zy
 een groot-
 moedigh be-
 sluit neemt.*

Zy

*Zy krygt
ryding van
de ziekte
des konings.* Zy treedt 'er eindelyk in; doch houdt de zaak verborgen.
De Koning (zei ze) wenscht een zegenryken morgen
Aan zyne schoone Bruit, zyn lief, zyn levensluft,

Die hy noch dezen dagh op de echtkoets had gekufft;
Indien 't de welftant van de majesteit kon lyden:

Maar de ongestalte, die het lichaam komt bestryden,
Verbiedt den welluft en de liefdekozery,

En eifcht een korte poos de rust en artseny.

Maar eer de goude zon nogh driemaal op zal klimmen,

En driemaal dalen in de vochtige avontklimmen,

Hoopt Faraö de kroon te zetten op uw hoofd;

Zoo 't waar is, 't geen een ry van artsen hem belooft.

*Die haar
tot een
voorboete
van ver-
lofsing ver-
strekt.* Op yder woort verschoot de schoone vrou van verven.

Nu bloosde zy: dan scheen ze als marmer te besterven:

Nu zag men versche sneeu, dan gloeiend inkarnaat:

Nu was het zomer, dan weêr winter op 't gelaat.

Met zulk een drift bestreên de toghen 't hart van binnen,

Om d'eerste zitplaats in d'onstelde ziel te winnen:

Maar in die barning voelt ze een ongewonen gloet,

Een goddelyke straal der Heilzon in 't gemoet,

Die thans den harden storm der driften doet bedaren;

Het hart door hoop verkwikt, en 't licht weêr op doet klaren.

Ze erkent in 's Konings ziekte een goddelyk beleit;

Een voorboê van haar heil, die in haar eenzaamheit

De vreugdetranen wekt met aangename vlagen.

Zoo ziet men dikwerf, als de wint is omgeslagen,

Na noorderstormen in het lieflyk meifaizoen,
 Waar door 't geboomte beeft van koude, en 't jeugdigh groen
 Besterft door barren wint; dat uit het zoele zuiden,
 Een lieve regenvlaag op de eerfontloke kruiden,
 En bloemen druipt, en al 't gewas besproeit op 't velt,
 En dus de flauwe hoop des akkermans herstelt.

Maar welk een donkre wolk van nare en zwarte zorgen Al 't hof
wordt door
de Plaagh
aangetaft.
 Hangt Memfis boven 't hooft! men hoort'er elken morgen
 Bedrukte tyding, die de vrees en angst en schrik
 Strooit onder het gemeen, en groeit elk oogenblik,
 Hoe zy al verder op de tongen wordt gedragen.
 Men spreekt 'er anders niet dan van de wreede plagen,
 En van 't verborgen kwaat dat Faraö bekruipt,
 En al den Adel dagh aan dagh in de aders sluipt;
 Het bloet doet giften; 't hart in rustelooze nachten
 Benaut door kwelling, en zwaarmoedige gedachten,
 De leden pynigt en de levenskracht verdooft.
 De Nylvorst lag nu op het rustbedde afgeslooft,
 Daar huis- en hofgezin, zyn magen en zyn vrinden,
 Zich in dezelve elende en naren toefant vinden.
 De weelde was nu wegh en de overdaat verhuift;
 De pracht en hovaardy byna in 't stof vergruift.
 De blonde welluft die den Koning plagh te streelen
 Met zachte handen, was, met alle zyn gespelen,
 De lekkernyen, en de trage ledigheid,
 Vermaak en kortswil; door de plaagh het hof ontzeit.

50 ABRAHAM DE AARTSVADER.

De Egiptifche Artfen, zoo beroemt in d' artfeyen,
 Bestreden 't kwaat met uitgelezen kruideryen;
 Maar wat is artfey en kunft? wat is verftant,
 Indien de Godtheit ftaat met haar gevreesde hant?
 De Wyzen ftaan verbaaft, en roepen uit: ô wonder!
 Dit komt van hooger hant! hier fpeelt een godtheit onder!
 Dat men de gramfchap van de goden op 't altaar,
 Verzoen' met offerhande en plechtigh kerkgebaar.
 De priesters zoeken fluks uit al de runderdieren
 Tien osfen hagelwit, en tien gevlekte ftieren,
 Die nimmer zwoegden in het laftigh ploeggareel.
 Elk ziet naaukeurigh toe, op dat ze rein en cêl
 Van tong en haren zyn, in alles naar den regel.
 Het reine wordt gemerkt op 't hoofd met 's priesters zegel.
 De dienstbaare outerknaap zet al 't gereetschap reê,
 En wet de bylen en de mesfen, fcherp van sneê;
 En ftapelt hout, en brengt het vuur om 't aan te fteken.
 Men zwaait de vlam daar in, op het gegeven teken
 Nu ftort de priester, die, gekleedt in wit gewaat,
 Met bieze fchoenen aan, voor 't rookend outer ftaat,
 Den wyn op 't offerbeeft, en prevelt zyn gebeden.
 Hy flacht, en ftort het bloet; het hoofd wordt afgefneeden,
 En weggeworpen of gedragen in een kolk,
 Met duizent vlocken van het dwaas Egiptifch volk,
 Dat nu den keel opfteekt, en wenfcht om al de plagen
 Des Konings, met den kop ten afgront in te dragen.

*Men offert
 plechtigh
 tot verzoen-
 ning der
 goden.*

Thans

HET TWEEDE BOEK.

51

Thans vilt men en ontweit het dier, en vult het weêr
Met broot en honigh, mirre en wierook, en wat meer
Van elk ter offergifte, uit zucht tot 's konings leven,
En tot het vorstlyk huis, uit godtvrucht wordt gegeven.

Nu werpt men met geschreeu het heiligh offerdier
In de outervlammen, en giet zoeten wyn in 't vyer.
Dus gaat het werk zyn' gang op twintigh hooge altaren.

De vlammen flikkren op de trotse kerkpilaren.

De dampen steigeren met wolken in de lucht:

En al 't aandachtigh volk, om zynen vorst beducht,

Staat by de plechtigheit in diepen rou gedompelt,

Daar yder zyn gebet voor 's Konings welstant mompelt.

Verzoen en offer vry uw goôn van hout en steen,

Verdwaalt Egipte, en stort ootmoedige gebeên!

Slacht vry een offerhand' van hondert vette stieren,

En werp die plechtigh op de afgodische outervieren:

Ja vraag om raat aan uw vermomde wichlary:

't Is al vergeefs, gelyk uw kunst en artseny.

De Godtheit lacht om al uw dwaze tempelgrillen,

En laat haar plagen door geen' valschen godtsdienst stillen:

De plagen, die nu vast aangroeien dagh aan dagh,

En 't vorstlyk paleis vervullen met geklagh.

De Koning legt vol pyn, en 't kwaat wordt nogh verwoeder.

Maar de oude Koningin, Aepochis gryze moeder,

Vrou Hoffra, die alleen van Faraöos gellacht

Bevrydt bleef van de plaagh, kwam in den donkren nacht,

De Godtheit walgt van afgodenoffer.

's Konings Moeder ondekt het geheim, dat Sara

52 ABRAHAM DE AARTSVADER.

*Abrams
huisvrouw
ss.*

(De moedermin ontziet noch nacht noch duifternisfen.)
 By haren zoon, die nu van pyn den slaap moet misfen.
 Zy zegt met tranen in hare oogen, groot Vorst,
 Gebaart uit dezen schoot, gezoogt aan deze borst,
 Zoo gy nogh iets vertrouwt aan myne gryze haren,
 En d' ondervinding van een meenigte van jaren,
 Hoor dan myn trouwen raat in dees' benaauden tyt:
 't Zou d'eerstemaal niet zyn, dat myne liefde en vlyt
 U rukte uit dootsgevaar, en boosgesmede lagen.
 De Koning hield het oog op haar gelaat geflagen,
 En voelt een wondere beweging in 't gemoet,
 Die 't hart doet branden in een' tedren liefdegloet.
 Hy sprak: alwaarde Vrou, weet gy nogh raat te geven,
 Daar zelfs de wysheit zwygt. ik zweere u by myn leven,
 Dat ik van u ontving, en by de hooge goôn,
 Dien wy aanbidden; by myn' sceptor en myn kroon;
 By al wat heiligh is, dat ik uw' raat zal volgen.
 De goden (zei ze) zyn op u, ô Vorst, verbolgen,
 En op uw heerlyk huis. ik heb het kwaat ontdekt,
 De misdaat, die de plaagh op uwen hals verwekt.
 Die Sara, die gy hebt tot uwe Bruit verkoren,
 Is Abrams echte vrou, hem van de goôn beschoren.
 Gy hebt ze met geweld gerooft, aan 't hof gebraght,
 En 't recht der volken, de gastvryheit, dus verkracht.
 Een Koning moet zoo wel als d' onderdanen passen
 Op recht en reden, die hy nimmer is ontwasfen:

Of

Of zoo hy ooit befta, te onzinnigh en verwoet,
 Te kreuken 't heiligh recht, dat hy befchermen moet:
 Dan treên de goden in 't gerechte, die door plagen
 De onnooslen wreeken, en den Vorft te vierfchaar dagen.
 Dus rade ik u, myn Zoon, indien ge uw heil bemint,
 En onze goden vreeft, dat gy uw drift verwint,
 En deze Sara aan haar' Abram weêr wilt zenden:
 Zoo eindigen cerlang uw plagen en elenden.

De Nylvorft was verbaaft; en voelt zyn geest verwacht
 In vafte ftrikken, die hem klemmen om het hart.
 De liefde, droefheit, pyn, en angst, en vrees, en toren,
 De heilige eet, die hy zoo aanftonts heeft gezworen,
 Bestreden elk om ftryt zyn overwonne ziel,
 Tot hy al zwoegende in een dootsche flaaute viel.
 Gelyk een hert, dat, door een pyl geraakt, vol kommer,
 Rent door de bosfchen en de wouden ryk van lommer,
 En poogt zyn wonde nogh te ontvluchten, tot het net
 Des loozen jagers het elendigh dier bezet;
 En hoe het fterker woelt en zwoegt, door angst gedreven,
 Hoe eer het, flaauf van kracht, zich moet verwonnen geven.
 In 't einde zucht de Vorft, en riep, vol diepen rou:
 Helaas! is Sara dan des herders Abrams vrou!
 En lyde ik dit om haar! dan moet myn liefde buigen.
 Maar gy, ô Hemel! die my plaagt, gy kunt getuigen,
 Dat ik naar overspel noch echtbreuk heb getracht.
 't Is waar, ik heb haar met geweld aan 't hof gebraght;

*Wanneer
 by Saraas
 verlosfing
 beloofte.*

Maar zal met eigen hant haar weêr aan Abram schenken.
Zoo waarlyk moet gy dan aan myne smert gedenken:
Zoo zeker vlucht de plaagh dit pynlyk lichaam uit,
En myn genezing hang' het zegel aan 't besluit.

A B R A H A M,
D E
A A R T S V A D E R.
H E T D E R D E B O E K.

I N H O U D T.

VOrst Faraö ontbiedt den Patriarch ten hoof,
Daar hy verschynt, en al zyn' levensloop verhaalde:
Hoe hem de Godtheit riep uit Ur om 't waar geloof,
Haar heil beloofde, en met een hemelsch licht bestraalde;
En wat hem op den tocht naar Kanaän ontmoet,
Tot hy door honger naar Egipte werd verdreven.
Daar op komt Sara, met den jufferlyken stoet,
Aan 't hofpaleis, en wordt aan Abram weêrgegeven;
Die 't lant een' hongersnoot van zeven jaren spelt,
En trekt naar Geze met zyn echtgenoot verzelt.

VOrst Faraö, vermoeit van 't spreken, en van 't Vorst Fa-
stryden raö wordt
van een
diepen slaap
bevangen.
Met zyne hertstoght, en de kwaal, die hy moest
lyden;

Was nauw verwinner van zyn drift en minnelust,
Of zeeg in d'armen van een aangename rust,
Den lieffelyken slaap, die met fluweele handen
Hem d' oogen look, en strookte en streelde de ingewanden,
En

En al zyn leden met een hartopluikend fap,
 Vol nieuwe geesten, van een wondere eigenschap,
 En goddelyke kracht, dat als een balssem vloeide,
 En 't matte lichaam als een morgendaau besproeide.
 Dus drong de zachte Slaap, in 't midden van den nacht,
 Met maankoploof verfiert, genoopt van hooger maght,
 Door al het hof, zoo ver de booze plaagh gedrongen
 Het adelyk geslacht des Konings had besprongen.

*Waar door
 't lichaam
 versterkt
 wordt, en
 de plaagh
 verdwynt.*

Des andrendaags gevoelt men dat de Godtheit werkt;
 Het kwaat doet wyken, en 't flaaumoedigh hart versterkt.
 De Vorst ontwaakt, bevrydt van pyn en nare zorgen,
 Verfrischt gelyk een roos, die in den koelen morgen,
 Het halfverslenste hooft weêr opbeurt uit het stof.
 De bleeke vrees verdwynt, de hoop verschynt aan 't hof.
 De lieve vrolykheit, die voor 't gevaar moest zwichten,
 Verscheen, en toonde zich op duizent aangezichten,
 En vleide Memfis, dat het haast zou zyn verlost
 Van 't onheil, dat alreê had vorstlyk bloet gekost.
 Zoo wordt het dichte wout, dat 's nachts door onweêrbuien
 En wintorkanen, losgeborsten uit het zuien,
 Was heen en weêr geschudt, gegeesfelt in het ront;
 Op 't vrolyk krieken van een stillen morgenstont,
 Verkwikt, en weêr vervult door 't geestigh tierelieren
 Van duizent vogeltjes, die door de takken zwieren;
 Terwyl men hier en daar een' eik ziet omgerukt,
 De takken afgescheurt, en 't groene loof verdrukt.

Maar

Maar vorst Apochis, nogh gedachtig aan de reden
 Van zyne moeder, en zyn duurgezworene eeden,
 Ontbiedt nu Abram met een' bode, om zyne vrou,
 Zyn schoone Sara, weêr t'ontfangen in zyn trou;
 Doch zuchte op dat bevel, en werd nogh door 't vermogen
 En teedre trekking van de liefdedrift bewogen.
 Hy aertzelt en besluit; hy hoopt, en is bevreesft.
 De minnewonde jeukt, terwyl ze al zacht geneeft.
 Het lichaam wordt herstelt door rust en artsnyen:
 De reden kan alleen een edle ziel bevryen
 Van kwelling, en genas nu ook zyn hartenleet,
 Door de overreding, die van Hoffraas lippen gleet.

Maar eindlyk komt de vrome en Godtgetrouwe Vader
 Te Memfis binnen, en het hofpaleis al nader,
 En wordt ter zale in door de marmre poort geleidt.
 Elk was verwondert om zyn achtbre statigheid,
 En ryzige gestalte, en vastgespiede leden:
 Wanneer hy in den drang van Heeren in kwam treden,
 Stak hy de gryze kruin ver boven andren op,
 Gelyk een eik in 't bosch van Mamre, die zyn top,
 Zyn witbesneeude kruin veel hooger dan al d'eiken
 Des winters opsteekt, en de wolken doet bereiken.
 Zyn kleeding was gering, maar rein en onbemorft.
 De lange witte baart hing op de breede borst.
 Zyn verf was frisch en root, het voorhoofd, breed verheven,
 Had zachte rimpels; het gezicht, vol vuur en leven,

*Faraö ont-
 biedt
 Abram
 aan het
 hof.*

*Alwaar de
 Aartsva-
 der ver-
 schijnt.*

*Zyn gestal-
 te en klee-
 ding be-
 schreven.*

De zedige opflagh, en de trekken van 't gelaat
 Vertoonden wyfheit, deugd, en een geruften ftaat.
 Zyn ouderdom, van meer dan tienmaal zeven jaren,
 Had wel het aangezicht beploeget, en zyne haren
 Verzilverd, maar had nooit, op 't hoog bevel, de hant
 Geflagen aan de kracht van 't lichaam of 't verftant:
 Ja d' Almacht had hem nu nogh bovendien befchonken
 Met hemelgaven, die in 't deftigh wezen blonken.

*Faraöös
 aanspraak
 aan
 Abram.* Dus treedt myn Abram thans grootmoedigh in den dagh,
 Hy komt, daar Faraö op 't purper ruffbed lag,
 Die 't lichaam ophief en aldus begon te fpreken:
 Gy, Vreemdeling, wiens komft my zedert weinigh weken,
 Zoo duur op onheil, pyn, en kwelling heeft geftaan;
 Wat is dit? zeg het my: wat hebt gy my gedaan?
 Waarom hebt gy my ftrak geen' bode toegezonden,
 En laten weten dat gy, in den echt verbonden,
*Met bitfe
 verwyting.* Met Sara leefde; dat zy was uw echte vrou?
 Waarom hebt gy gezegt, verzakende uwe trou,
 Dat zy uw zufter was; zoo dat ik zonder fchromen
 Haar fchaken liet, en tot myn wyf had aangenomen;
 Had niet de Hemel zulk een overspel belet?
 Wordt d' eer der vrou dus in uw lant te koop gezet
 Voor Vorftengunft? of kan men daar dien handel dryven,
 En dus al liegende in de gunft der goden blyven?
 Of zyt gy zonder goön of godtsdienft opgebraght
 By woefte volken, daar de waarheit wordt verkracht?

Hier

Hier zweeg de Koning, en de vrome man, bewogen, *Abrams*
 Buigt driewerf 't hooft, en spreekt met neêrgeflagen oogen: *Antwoord*
 ô Groote Nylvorft, hoor de waerheit uit den mont
 Van uw' geringen knecht, die nooit de waerheit fchondt,
 Door vuile leugens, om de menfchen te bedriegen.
 Wy herders zyn zoo woest niet opgevoedt tot liegen,
 Of zonder Godtsdienft. neen. myn Godt, die eeuwigh leeft,
 En al de waerelt door zyn maght gefchapen heeft,
 Is zelf de Waerheit, en zal myn getuigen wezen.
 Myn huisvrouw Sara, was myn zufter lang voor dezen.
 Myn zufter Sara is geworden tot myn vrou:
 Zy is, ô Vorft, geteelt in 's vaders tweede trou:
 'k Heb niet gelogen; maar der waarheit iets verzwegen,
 Uit vrees voor lyfsgevaar: dit fprak geen wet ooit tegen.
 Ik heb ook nooit haar eer voor winft te koop gefteelt;
 Maar wilde ons beide dus bewaren voor 't geweld
 Van een onkuifche min, die 't fchoon gelaat moght baren,
 In akkerlieden of geringe Egiptenaren:
 Doch nimmer dacht ik, dat vorft Faraö zyn' zin
 Zou konnen ftellen op een flechte herderin:
 Toen moest ik t' einde raat, bevreesft voor 't lieve leven,
 Al zwygende myn zaak aan Godts beftuur opgeven;
 Want Godt, dien ik bemin, is enkel Majesteit,
 Die 't hart der Vorften als een waterbeekje leidt,
 En neigt waar 't hem gelief'; ja op zyn welbehagen
 Bceft al 't gebergte, en wordt het lant vervult met plagen;

60 ABRAHAM DE AARTSVADER.

Want als het Hem behaag' ryst d' opgezwolle zee,
 En neemt al 't menschedom in een hoogen zondvloed mee;
 En als 't Hem weêr gelief' verstuiven de onweêrwolken,
 En Hy gebiedt zyn heil te dalen op de volken.

*Vorst Eardi
 wordt van
 Abram
 overtuigt.* De Egiptische Monarch had d' oogen styf en strak
 Geslagen op den man, terwyl hy tot hem sprak;

En voelt, verwondert om den Herder en zyn reden,
 Dat d'overtuiging, van zyn lippen afgegleden,
 Ten boezem binnen sluipt, de fierheit nederlag,
 En 't koninklyk gemoet vervulde met ontfagh.

Ik kan (dus sprak hy) u niet langer wederstreven,
 Eerwaerde Herder, 'k zal uw huisvrouw wedergeven.

*Hy wil dat
 Abram
 zyn le-
 venstrop
 vertelle.* Maar 't lust me uit uwen mont uw 's leven lotgeval,
 Terwyl ik Sara hier te hove ontbieden zal,
 Te hooren, zet u aan myn voeten neêr op 't kusen.

Myn trouwe Dieners, gaat, en zegt gy ondertusfchen
 Dat moeder Hoffra, met den jufferlyken stoet,
 De schoone Sara aan het hof geleiden moet.

Thans zet zich Abram, op het koninklyke teken,
 Eerbiedigh neder, en begon aldus te spreken.

*'s Welk
 Abram
 begint.* Gy hebt mischien, ô Vorst, van Noäch wel gehoord;
 Die, toen al't menschedom door den zondvloed wiert vermoort

Zyn huisgezin heeft in een schip 't gevaar ont dragen:
 En mooglyk hebben ook uw grysaarts, out van dagen,
 U meenigmaal vertelt, hoe 't menschelyk geslacht
 Uit zyn drie zonen weêr op d'aarde is voortgebraght:

Uit

Uit Jafet Cham en Sem; en hoe uit hen de volken
 Verspreit zyn, en van Godt gezegent uit de wolken.
 'k Ben uit de stam van Sem, den grysaart, die nogh leeft,
 (Die onze maagschap zelf vaak uitgerekent heeft,
 En my den tienden na zyn vader Noäch stelde,
 Die zich na Adam wêer den tienden nancef telde;))
 Geboren, binnen Ur de Vuurstat, daar de Eufraat
 Door heel 't Kaldeeuſche lant zyn kromme bochten ſlaat,
 En met twee armen ſchiet, veel ſneller dan te voren,
 Naar 't moedigh Babel, trots op zyn verheven toren.
 Myn vader Therah heeft me in Vuurſtat opgevoedt,
 In zyn geloof, gelyk altyt een vader doet;
 En 't heugt my, hoe ik hem den wierook uit zyn koſſeren
 Ter eere van den godt des vuurs heb op zien offeren;
 En hoe ik hem de zon, 't geſternte, en zilvre maan,
 Zag dienen, als zy 's nachts den hoogen trans beſlaan;
 Maar 't heugt my ook, hoe my al in myn jeugt bekoorde
 Het out geloof, dat ik van Sem den outvâar hoorde,
 Zoo meenigmaal hy aan myn' vader heeft verhaalt,
 Hoe ſchier al 't menſchdom van de waerheit was gedwaalt,
 En tot afgodendienſt al meer dan een paar eeuwen,
 Door valſche wysheit der verwatene Kaldeeuwen,
 Te dwaas vervallen was, en van het ſpoor geraakt;
 En hoe 'er leefde een Godt, die alles heeft gemaakt,
 Die zelf de zon, de maan, 't geſternte, en al wat leven
 En adem heeft, de ziel, en werking heeft gegeven:

*Zyn af-
komst uit
Sem*

*Opvoeding
in den
godtsdienſt
der Kal-
deeuwen*

*Werdt door
Sem tot het
ware geloof
aengeſpoort*

62 ABRAHAM DE AARTSVADER.

Die Godt, die dikwerf met zyn' vader Noách sprak,
Eer hy de fluizen van den hemel openbrak,
Den afgront opende, en de grondelooze kolken;
En dus den watervloet zondt tot bederf der volken.

*blyft in
twyffelin-
gen van
geloof.*

In dezen twyffel liep myn eerfte jeugt voorby,
Terwyl het waar geloof en d'ydle afgodery
Myn ziel beftreden, met gelyk geweld en krachten.
't Valt hachlyk voor de jeugt den godtsdienft te verachten,
Die d'eerfte wortels heeft gefchoten in 't verftant;
't Geloof van vader, en van al het vaderlant,
Te roeien uit den geest; en door gewicht van reden
De fchaal van 't oordeel te doen hellen naar beneden.

*huwelyk
met Sara*

In dezen toeftant kreeg ik Sara tot myn bruit.
Ik had haar lang bemint, eer ik het echt befluit
Myns vaders won, en met die fchoone maagt moght paren;
Ik heb, ô Koning! nu al meer dan veertigh jaren
Met haar geleeft, maar ach! de milde vruchtbaarheid
Heeft nooit haar handen op onze echtsponde uitgebreidt:
Het heeft ons nooit gelukt een huwlykspruit te telen;
Op haren zachten fchoot een lieflyk wicht te streelen.
My heugt, hoe dikwyls dit myn' vader Therah speet,
En zulk een huisverdriet was ons niet minder leet;
Doch 't is de Hemel die ons kindren doet verwerven.
Maar toen 't gebeurde dat myn broeder kwam te fterven:
Dat Therah d'oogen van zyn zone Haran floot;
(Want zelden fterft by ons een zoon voor 's vaders doot.)

*en hare on-
vrucht-
baarheid.*

Was

Was d'oude Sem ook op den lykpligt, by de magen;
 Daar hy vertelde, hoe de Godtheit in zes dagen
 De groote waerelt maakte, en vader Adam schiep,
 En uit zyn ribbe een vrou bootseerde, toen hy fliep.
 Hoe een verbode vrucht dat edel paar bekoorde.
 Hoe booze Kain zyn godtvruchten broêr vermoordde;
 En alles wat'er voor den zondvloet is gebeurt.
 Elk luistert even scherp. myn vader Therah treurt.
 Myn broeder Nahor vroeg: hoe weet gy dit, o Gryzen,
 Of waarmêe kunt gy die gebeurtenis bewyzen?
 'k Heb (zei de Grysaart) met Methusalem geleest,
 Myn overgrootvaâr, die het zelf van Adam heeft
 Gehoort uit zynen mont, en my dus weêr vertelde.
 Elk stont verbaast; maar ik te meer, toen hy voorspelde,
 Als wierd hy zelf door Godt gedreven, hoe myn vrou
 In haren ouderdom een' nazaat baren zou.

*Sem predikt
 het ware
 Geloof.*

*En voor-
 spelt
 Abram
 een' Na-
 zaat*

Maar hoor, ô groote Vorst, ('k zal wonderen verklaren,) *Godt ver-
 schynt
 Abram.*
 Wat my gebeurt is, nu ontrent voor twee paar jaren;
 Wanneer ik eenzaam, in den avont, uit het velt
 Ging naar 't belommert wout, als 't vee was nagetelt;
 Daar ik uit 's hemels trans werd met een licht omschenen.
 De koele lommer week: de schaduwen verdwenen:
 Het wout blonk als de zon: de gront verkreeg een glans,
 Gelyk de wolken aan den gouden hemeltrans,
 Wanneer het morgenlicht begroet de heuveltoppen.
 Ik beefde, en voelde 't hart in mynen boezem kloppen:

Myn

64 ABRAHAM DE AARTSVADER

Myn haren rezen my te berge, uit angst en schrik,
Wanneer een Hemelstem riep in dat oogenblik:

*Gebiedt
hem uit*

*zyn Vader-
lant te ver-
trekken.*

ô Abram, Abram! gy moet uit dit lant vertrekken,
En reizen naar een' oort, dien ik u zal ontdekken.

Ga uit uw maagschap, uit uw vaders huis, en al
Uw' eigendom, haar 't lant, dat ik u wyzen zal.

'k Heb vastgesteld u tot een maghtigh volk te maken.

Uw' naam zal groot zyn: ik zal zegnen al uw' zaken.

Ja wees een zegen, en een voorbeeld van myn heil;

En geeft

*hem de Heil-
beloften,*

Want ik zal zegnen, die u zegnen boven 't peil,

En wie u vloeken zal, die heb myn vloek te wachten.

In u zal 't menschedom, tot oneindige geslachten,

Gezegt worden, met myn hemelsche genâ.

Hier zweeg de Godtstem, en het wout wordt, daar ik sta,

Weêr schaduachtigh, en de gront bedekt met lommer.

'k Begeef my naar de stat, vervult met angst en kommer.

'k Vertel het wonder, daar myn vader, by geval,

Met Loth, myns broeders zoon, zat in de laage stal.

Elk staat verbaast, en van verwondring opgetogen.

Men heft de handen op, en staat gelovige oogen

Ten hoogen hemel op. elk looft den Godt van Sem.

En roept: ik volge, ik volge u op die Hemelstem.

Ik tracht myn vader van dat opzet af te trekken,

En hem zyn zwakheit tot den zwaren toght t'ontdekken;

Maar hy omhelst me, met de tranen in 't gezicht.

Neen, Abram (zegt hy) neen. Ik volg nu 't helder licht

Van

Van myn geloof. Ik heb nogh kracht in deze spieren.
 Geen lant, of maagschap, of afgodische outervieren;
 Weêrhouden my: ik ga, en maak vast alles reê.
 Hy zendt de knechten fluks ter stat uit met het vee.
 Doet draagbre tenten op de torfchende ezels laden;
 Bindt zware pakken, met de noodige gewaden,
 Op hooge kemels, en beschikt het naar den eifch.
 Dus maakt zich Harans zoon ook vaerdigh tot de reis.
 Geen akkerman, die in den oogsttyt donkre buien,
 En regenvlagen aan ziet groeien, in het zuien;
 Heeft ooit meer yver, om het ryp en goutgeel graan
 Met dikke schoven op de wagenen te laân,
 En droog te bergen in de schuuren, laag van daken;
 Dan wy, om alles tot den optoght reê te maken.
 Ik zei den ouden Sem, den goddelyken man,
 Voor't laatst vaarwel, en sprak: ik ga naar Kanaän.
 Godts wondre hemelstem gebiedt me te vertrekken,
 Naar andere oorden, die de Godtheit zal ontdekken.
 Ô Hemel! welk een vreugt ontvonkt de vrome ziel
 Des ouden vaders, die byna in flaaute viel:
 Maar wil, ô Heilgodt! nooit uit myn geheugen wisfchen,
 De paradysbelofte, en heilgeheimenisfen,
 Die zynen gulden mont ontvloeyden, op het lef.
 Ga, zegt hy, ga uit dit afgodische gewest,
 Ô Groote Nazaat, woon als vremdling in uw tenten,
 Tot dat gy burger wordt der Stat, wiens fondementen

*Therah be-
 reidt zich
 tot den
 tocht.*

*Abram
 neemt
 afscheit
 van Sem.*

*Die den
Messias uit
het Zaat
van
Abram
voorspelt.*

In 't eeuwige tyras gelegd zyn door Godts hant!
Vaar wel, ô Erfgenaam van 't hemelsch vaderlant!
Daar zal ik u weêr zien. toen sloeg hy bei zyne armen
Om mynen halze, en voelt de koude borst verwarmen
Van hemelsch vuur, en riep: 'k omhelze in dezen staat
In uwe lendenen 't alzegenende zaat!

Laat my, ô Heilvorst, nu in vrede grafwaart dalen,
Nu ik van verre 't licht van uw genadestralen
Zie in het Vrouwezaat, aan Adam al beloofd!
Toen liet hy los, en lag zyn handen op myn hoofd:
Die heilge handen, die hy al verscheidene eeuwen
Ophefte in 't midden der afgodische Kaldeeuwen.
Hy zegent my, terwyl zyn tranen nederwaart
Het oog ontvloeien, en afdruipen van zyn' baart.

*Abram
vertrekt
uit Ur.*

Wy trekken eindlyk heen, van magen en van vrienden
Geleidt, tot buiten Ur, daar wy de knechten vinden.
Daar viel de scheidung van bloetverwantschap teêr:
Daar vloeyde een tranenbeek langs blecke kaken neêr.
Myn broeder Nahor bleef in 's vaders armen hangen.
Zyn huisvrouw Milka kleefde aan Loths, haar broeders, wangen;
Of houdt myn Sara vast. ik zelf druk al te fel
Myn' Nahor, en ik voel het uiterste vaerwel
Staag kleyen in myn' mont, en door de nokken breken:
Dat droevige vaarwel viel hart om uit te spreken.
Geen groene klim, die aan den ouden olmboom wast,
En strengelt zich rontom zyn takken, houdt zoo vast,

*Zyn af-
scheit van
zyn vrin-
den.*

Als

Als onze harten, door een teedre drift gedreven,
 De scheiding weigeren en aan malkander kleven.
 De droefheit blaast op 't lef, met zuchten en geweent,
 Den naren aftoght, en wy trekken spoedigh heen;
 En zien nogh dikwerf om, door liefde in 't hart bewogen.
 De vrenden zien ons na, met rootbekreten oogen,
 Van hooge heuvels, tot zy ons, met bittre smart,
 Verliezen uit het oog, en houden in het hart.
 Gelyk 't Sabeefche volk zyn' godt, zoo ryk van ftralen,
 Met deerlyk wangelaat ziet naar de kimmen dalen;
 En op de heuvels klimt, om 't allerlaafte licht
 Nogh toe te juichen, tot het zakt uit zyn gezicht.

'k Ben na veel fukklens, al te lang om op te tellen.

*Komt toe
Karan.*

ô Ryksvorft, met myn vee en lieve reisgezellen,
 Gekomen over het gebergt van Babilon,
 Te Karan binnen; daar den ouden man begon
 De moet t' ontzinken; daar de krachten hem begeven,
 Door hoogen ouderdom, en ongemak van 't leven.
 'k Sloeg daar myn tenten neêr, en voelde alreê 't begin
 Van 's Hemels zegen, op myn vee en huisgezin;
 Maar hoe ik vader al meer koeftere in zyn lyden,
 Hoe 't lichaam meer verzwakt, de krachten hem ontglyden,
 Tot dat hy eindlyk in myn' arm, ô zwaar verlies!

*Daar zyn
vader The-
rah sterft.*

Als in een' zachten flaaap zyn vrome ziel uitblyes.

ô Lieve Vader! (riep ik uit) ô Roem der ouderen!

Heb ik u daarom zoo zorgvuldigh op myn fchouderen,

't Afgodifch vuur ontruk; gedragen uit den brant;
 't Gebergte door gevoert, om uit uw vaderlant
 Ver van uw magen, in een vreemden oort te fterven!
 Geen noot, ô zaalge Ziel! gy zult de kroon beërven
 Die onze Heilvorft voor zyn gunftelingen fpaart!
 De lykplicht wordt voldaan; het lyk vertrouwt aan d' aard;
 En toen ik uitriep: ruft, ô Vader! ruft in vrede
 Ja ruft, ô kout Gebeente, als op uw legerftede,
 Van uwen arbeit die al ruim twee eeuwen lang
 Geduurt heeft! docht my, dat ik hem reeds in den drang
 Der Hemellingen zag, veel grooter dan te voren,
 By Noäch, Enoch, en by Adam, in de koren
 Des hemels, hant aan hant ten rei gaan; ja my docht
 Hy tot my riep: vervolg, ô Abram! uwen tocht.

Abram

*trekt naar
Kanaän*

Niet ver van uw gebiet legt ooftwaart aan, ô Koning,
 Een lant, dat overvloeit van most en melk en honing,
 Dat vette gronden heeft, en vrucht geeft op zyn' tyt,
 En overal bewoont wordt door den Kananyt,
 Uit Kanaän, den zoon des boozen Chams, gefproten;
 Daar trok ik hene met myn lieve tochtgenooten:
 Myn Sare en Loth; met vee en have, en alles wat
 Ik binnen Karan braght, en daar gewonnen had;
 Met knechten, knaapen en met aangekofte flaven;
 't Moeft alles mée, zoo dra myn vader was begraven.
 Ik kwam in dat gewest, en trok 'er diep in 't lant,
 Tot in het dal van More, aan d' eene zy beplant

*Komt by
More*

Met

Met eiken, dicht van loof, die't vee, vermoeit van dwalen,
Des middags dekten voor de zuiderzonnestralen.

Hier rusten we uit: hier sloeg men 't herdersleger neêr.

Terwyl ik bad aldus: ô Heilvorst! die weleer

My in myn vaderlant genadigh zyt verschenen,

Wil myne kudde hier een zachte rust verleenen!

*En bids
Godt.*

Behoe myn vee en volk voor d' opgeheven hant

Des Kanaänners, die hier meester is in 't lant;

En laat uw Geest my, na een korte rust, ontdekken,

Naar welk een oort ik met myn schaapjes heen moet trekken;

Op dat ik eindlyk, na veel sukklens en verdriet,

Eens eenen eigen haart en vasten gront geniet'!

Ik had dit naau gezegt, of voel de velden schudden:

Een wolk daalt tuschen my, en tuschen myne kudden,

*Die hem
verschijnt.*

Op 't aardryk neêr, dat beefde en zakte door 't gewicht.

De wolk scheurt open, en vertoont my een gezicht

Der Hemelheerlykheit: een stem met kracht gedreven

Riep uit: ik zal dit lant aan urwen zade geven!

*en hem dat
lant be-
loeft.*

Ik sidderde, en myn oog was door den glans verblind.

De wolk wordt naar de hoogte op eenen snellen wint

Verheven tot aan 't zwerk: toen liet ik steenen houwen

En op die zelve plaats een hoogen altaar bouwen,

Den grooten Hemelgodt ter eer, die my verscheen.

Ik breek het leger op, en trek al verder heen,

*Hy ver-
trekt*

Van More naar 't geberg; den Gerifim ter zyde,

En steilen Hebal, die het grage vee vermydde;

En

*Hy komt
by Ai
en bouwt
een' altaar.*

En floeg weêr tusſchen Luts en Ai myn tenten neêr;
Daar ik myn' altaarbou gerufter dan weleer
Hervatte; en ſlachte een lam ſpierwit en rein van leden:
Ik zond het reukwerk van myn vuurige gebeden
Met d'outerylam om hoog; en riep de Godtheit aan,
Terwyl myn knechten in een kring om 't outer ſtaan.

*Vertrekt
naar 't
zuiden.*

Maar naderhant, ô Vorſt! vertrekken wy weêr verder,
(Wat ruft of vaſte plaats is voor een' vreemden herder,
Toch over?) zuitwaart op, tot by de wildernis
En woefſtenyen, daar noch gras noch klaver is.
Men weidde 't vee ter zyde op de allerbeſte gronden;
Maar 't vondt zyn voetſel ſchaers; en wy, ocharm! bevonden

*Daar by
den honger
in 't lant
bevint.*

Dat daar de honger in een derelyken ſtaat
Al 't lant doorwaerde, en zich verতোonde op 't bleek gelaat
Der Kananiten, die, uit diepgezonden oogen,
Wangunſtigh zien, en ons ter naauwernoot gedogen.
De milde Hemel, die de goede tyden geeft,
En 't aardryk vruchten, daar en menſch en vee by leeft,
Had geen genadigh oog op dat geweft geſlagen,
En de akkers niet verkwikt door vruchtbre regenvlagen.
De lieflyke oogſtmaant gaf geen ryp en goutgeel graan.
De wyngaart weigert moſt, de boom draagt dorre blaân.
Men ziet geen ſmaaklyk ooft aan groene takken hangen.
De gront verſmacht van dorſt. natuur ſchynt zelf bevangen
Van dootſche ſtaaute, en lag ſchier ſtil en ademloos.
Myn vee vermagerde, en werdt in een korte poos

Naau

Naau eenmaal 's daags gemelkt; terwyl vast alle dagen
De knapen van gebrek en grooter schaarsheit klagen.

Wat stont my nu te doen in dees bedroefden stant?

*Abramin
grootte ver-
legenheit.*

Weerom te keeren naar myn eigen Vaderlant,
Strydt tegen Godts bevel. het lant weêr in te trekken,
Is vol gevaars, en zou den lantaart ligt verwekken
Tot haat en euvelmoet; die zou, in zulk een wee,
Den honger wreken op den vreemdeling en zyn vee:
Want als het dom gemeen zoekt de oorzaak van zyn kwalen,
Moet vaak de onnoozelheit het met den hals betalen.

Maar eindelyk besluit ik met myn' neve Loth
Den optoght naar Egipte, op 't goet gelei van Godt.

Ik sla myne ooggen met een diep ontzagh naar boven,
En riep. ô Hemelvorst! Wien al uw schepfels loven,

Zyn Gebet.

Gedooch nu dat ik, om den honger en 't gebrek,
Met myne kudden weêr naar vreemde landen trekk',

Om met Egiptisch gras myn schaapjes te onderhouden!
Gelei myn kudden daar in grazige landsdouwten!

Behoe het voor de plaagh des hongers, en 't geweld
Van vreemde knapen: 't is in uwe hant gestelt.

Want uw is 't koren, en de most, en al de dieren
Des breedèn velts, en die in lucht en water zwieren:

Gy hebt ze toch gemaakt, en als ge uw milde hant
Slechts opent, worden ze gespyzigt van het lant,

En elk verzadigt, naar uw wonder welbehagen;

Maar als ge uw hulpe onttrekt vergaan ze door uw plagen.

Dus

*Vertrekt
naar Egip-
te.*

Dus sprak ik, en ik voel een' goddelyken gloet
Het hart ontfteken, en my blaken in 't gemoet.
Dies werdt met alle macht den optoght ondernomen,
En wy, ô Vorst, zyn dus in uw gebied gekomen.

*Abram
eindigt zyn
verhaal.*

Aldus verhaalde de geloovige Abraham
Zyn lotgeval, wanneer men riep dat Hoffra kwam.
De poort raakt open, en elk zag haar binnen treden,
Met Sara, en een rei van joffren, fris van leden:
Al schoon van aangezicht en prachtigh opgetooit.
't Gewaat was naar den zwier van 't hof om 't lyf geplooit,
En dartel opgestrikt. het hulsel schoon van kleuren
Verfiert het hooft, en 't haar spreit lieffelyke geuren,
Daar 't opgebonden hangt in goude en zilvre draân.
d' Een ziet men tripplen en de lonkende oogen slaan
Op dartle jonkers, die op hare tekens letten,
Een ander weet den mont in trotser plooi te zetten.
By dezen hofftoet komt de kuische Sara treên.

*Sara wordt
onder den
stoet der-
hoffjuffers
binnen ge-
bragt.*

't Eenvoudigh lantgewaat zet haar aanvalligheên
Meer schoonte en luister by, dan al de hooffche zwieren
En lossse toofels, die de wulpsche jeugt versieren.
Ze is deftigh van gestalte en zedigh van gelaat,
Waar op de godtvrucht met de deugt geschildert staat,
Vermengt met zachtheit en met aangename trekken,
Die de edle gaven van een groote ziel ontdekken.
Haar hart ontroerde en zy besturf om haren mont:
Maar toen zy 't oog sloeg daar godtvruchtige Abram stont,

*De hooffche
stoet be-
schreven.*

Gevoelt

Gevoelt zy 't liefdebloet, door kuifche min aan 't blaken, *Daar tegen*
 Het hart ontfchieten, en verspreien op haar kaken. *Saraas*
 Nu zag men 't blank en root gedommelt onder een. *eenwondl-*
 't Aanminnigh wezen toont al zyne aanvalligheên. *ge en na-*
tuurlyke

Schoonheit.

Nu zag men dat Natuur, van de Oppermacht gedreven,
 Een onverwelkbre jeugt aan Sara had gegeven:
 Een eeuwigh meifaizoen geschildert op 't gelaat.
 Zy blonk, daar ze in de ry van jonge maagden staat,
 Gelyk een fchoone Tulp in 't midden van de bloemen,
 Of blozende Anamoon, waarop de hoven roemen.
 Die levendige kleur, en 't lieflyk oogenlicht
 Verlokken de aandacht op 't befmeden aangezicht,
 En trekken elk om ftryt het oog der hovelingen,
 En staatbedieners, die nu meê ter zale indringen:
 Geen wonder, want wie zag de fchoonheit in haar' aart,
 En zuiverheit, dus met dien ouderdom gepaart?
 Wie zag den bloemhof ooit des winters rozen geven?
 Natuur brengt elken dagh geen wondren in het leven.
 Zoo min de lentemaant op rype vruchten roemt,
 Pronkt ook de guure herfft met aangenaam gebloemt.

Zy naderde de Vorft met neêrgeflagen oogen *Hofra ver-*
 En groet de Majesteit, eerbiedigh neêrgebogen. *maant Fa-*
 Maar Hoffra vat het woort, en fprak: ô groote Zoon! *rao om*
 Wy zien de gramschap van de hooge hemelgoôn, *Sara aan*
 Niet door de vlammen op de twintigh hooge altaren, *Abrams*
 Maar door uw plechtige belofte, alreê bedaren, *weder te*
geven.

De plaagh aan 't wyken, en de vorst byna herstelt,
 En al zyn huis bevrydt van 't ysfelyk geweld.
 Dat nu de Majesteit aan haren eet gedenke,
 En deze Sara weêr aan haren Abram schenke.

*Hy geeft
 haar we-
 darom.*

De groote Nylvorst, eerst verrukt door 's mans verhaal,
 Nu door 't gelaat der vrou, floeg eens en andermaal
 Verwonderde oogen, nu op de oude Koninginne,
 Dan op den herder en zyn schoone herderinne,
 Tot Hoffraas rede hem uit die verwarring trekt.
 Toen rees hy haastigh op, als uit den slaap gewekt;
 Hy trad met nieuwen moet en versche kracht, en zeide,
 Terwyl hy Sara met de hant tot Abram leidde,
 Met een verheven stem: daar, vrient van 't godendom,
 Daar, vrome Herder, is uw huisvrouw wederom.
 Ontfang haar van myn hant zoo rein en ongeschonden
 Gelyk myn Vorsten haar in uwe velttent vonden:
 Dat tuigen uwe, dat getuigen onze goôn.
 En gy ô wondre Vrou! den sचेpter ende kroon
 Wel waerdigh, daar is ook uw' man, uw' Abram weder:
 Ik zoek geen overspel, ik leg myn liefde neder.
 'k Ben overwonnen en ik overwin my zelf.
 Toen rees een vreugdegalm door 't vorstelyk geweld.
 Men riep dat Isis lang vorst Faraö beware.
 Dat herder Abram wel met zyne huisvrouw vare.

*Abram
 verblydt
 zich.*

Maar Therahs groote zoon, door zuivre vreugt geraakt,
 En 't godlyk vuur dat zyn godtvruchten boezem blaakt,
 Ver-

Verheft zyn stem, en zegt met opgeslagen oogen :
 Dè Godt des hemels, die, oneindigh van vermogen,
 Het groot Heelal regeert, en van wiens Majesteit
 De Koningen der aarde al hunne mogentheit
 Ontleenen, zal, ô Vorst! om deze daat u zegenen,
 En uwen Nazaat met zyn heil en gunst bejegenen.
 En zoo het wonderlicht, dat thans myn' geest bestraalt,
 Van zyn Alwetenheit en Wysheit nederdaalt;
 Zal dit Egipte, dat my nu, in veege tyden,
 Met al myn vee en volk van honger kan bevryden;
 My milt verzadigt, en nogh koeftert in zyn' schoot;
 Ook door myn' Naneef in een harden hongersnoot,
 Gespyzigt worden, en behouden in het leven.
 De tyt zal komen dat de halm geen zaat zal geven:
 Dat zeven jaren lang de magre korenaar
 Geen graan zal dragen, en de lantman, yder jaar
 In zyne hoop te leur gestelt, geen schoven binden,
 Noch zyn belooning voor den zuuren arbeit vinden.
 Maar 's Hemels voorzorg, die geen mensch bevatten kan,
 Zal 't brein bezielen van dien wonderlyken man,
 Dien Godt tot heilant van Egipte zal verwekken;
 Die weêr ten voorbeelt moet van grooter Heilant strekken:
 Hy zal den overvloed van ryp en goutgeel graan,
 Die zeven jaren lang uwe akkers zal beslaan,
 Met grooten voorraat in 's lants korenschuur vergaren,
 Tot spyze voor het volk in zeven dorre jaren,

*Zegent Fa-
rao.*

*En voor-
spelt hem
verlossing
van een
hongers-
noot door
zyn' Na-
zaat.*

Ja 't vruchtbaar Goze, daar men nu myn kudden weidt
Word dan myn nageslacht ten eigendom bereidt.

*Karaö ge-
biet zyn
volk om
Abram
voor lyf-
wacht te
dienen.*

Toen Abram zweeg gebood de Koning zynen adel
En mannen van den krygh te stygen in den zadel,
Om 't godlyk paar, dat hy al stadigh hooger acht,
En twyffelt, of 't niet uit het goddelyk gescacht
Der goden zy geteelt, voor allerlei gevaren,
En binnelants geweld van booze Egiptenaren,
Te dienen tot geleide, en lyfwacht, tot het weêr
Naar Kanaän met al zyn vee en have keer'.

*Wondre be-
stiering der
godlyke
Voorzie-
nigheid.*

Zoo werkt de Wysheit van 't oneindigh Alvermogen.
Zoo word al 't menschedom door zyn wondre kracht bewogen.
Zoo draait het alles op den diamanten spil
Van 's Hoogsten Hemelraat, en zyn' volmaakten will'.
Zoo loopen duizenden van goddelyke wegen,
Met duizent bochten, zoo 't ons toefchynt, afgelegen;
Die echter eindigen, naar 't wonderlyk beleit,
In 't zelve middelpunt van Godts Voorzienigheidt.
Gelyk 'er duizenden van, beeken, bronnen, vlieten,
Uit zoo veel adren zich in grooter stroomen gieten,
Die stadigh groeiende, als de zon het bergsneeu smelt,
Zich weêr verliezen in het wyde pekelvelt.
ô Wonderlyk bestuur van d' Oorzaak aller dingen!
ô Onuitputbre wel voor myn bespiegelingen!
ô Kunstigh uurwerk, dat voor menschlyke oogen is
Bedekt in 't kabinet van uw geheimenis,

En

En werkt door tegenwicht der eeuwige besluiten!
 Als wy den vinger van uw hant zien, die van buiten,
 Na zoo veel ommezwaai, op 't punt der uitkomst wyft;
 Dan zien wy een gewrocht dat zynen Maker pryft:
 Dan redt zich alles uit de dikke duifterniften
 Van twyffelingen, en het fchemerachtigh giften;
 Gelyk, op 't kriecken van het eerfte morgenlicht,
 Zich alles opdoet, uit den nacht, voor ons gezicht,
 En meer en meer ontwart, en redt uit fchaduwfchimmen,
 Naar maate 't zonnelycht ryft aan de goude kimmen,
 Dat alles levend in zyn eigen verven toont.

Dus zien wy de edle Deugt met lauwerblaân bekroont.
 En uit de heirbaan der beproeving grootsch opdagen.
 Dus rydt myn godtylk Paar, als op een zegewagen.
 Door welluff, overdaat, en weelde en vleiry
 Getrokken, die de Deugt nu voert in flaverny,
 En heeft in ketens van een vaff geloof geklonken:
 Zoo mag myn Abram, zoo mag fchoone Sara pronken,
 Daar zy uit Memfis poort, omringt van 's Vorften hulp,
 Naar Goze ryden, naar den nederigen ftulp;
 Alwaar hen de avontzon, die trager fcheen te dalen
 Van enkle blytfchap, nu geleidt met haare ftralen,
 En 't glansryk aanfchyn, toen men daar gekomen was,
 Gerufter dompelde in den Lybiaanfchen plas.

*Abram
 vertrekt
 met Sara
 van 's hof.*

*En komt in
 't Herders
 leger te Ge-
 z. 17.*

A B R A H A M,
D E
A A R T S V A D E R.
H E T V I E R D E B O E K.

I N H O U D T.

DE Aartsvader Abram, door Voorzichtigheit geleidt,
Trekt uit Egipte, en komt na vele sukkelingen
Te Bethel, daar hy Godt bewyft zyn dankbaarheid.
De Hemel kroont zyn deugt met ryke zegeningen.
De toorts der Tweedracht steekt het herdersleger aan.
De wangunst baart gevecht, en doet de herders scheien.
Loth kiest de vlakke van de welige Jordaan;
Maar Abram leeft in vrede in Hebrons vette weien.
Vyf Vorsten vallen af van Elams heerschappy;
Maar raaken om den hals, en Loth in slaverny.

Blyfchap
der herders
om de we-
derkomst
van Abra-
ham en Sa-
ra.

DE gulke blyfchap vliegt, met d'aankomft van den
herder
De tenten uit en in, en spreidt de mare al verder
Door 't herdersleger, in den stillen avontfont.
Men hoorde 't bly gejuich der knapen in het ront
Weërgalmen over 't velt, en huppelende reien
Van herderinnen, die van vreugde spelemeien,

En zingen Abram met zyn Sara wellekom.
 De boschgalm baaut het naa, en kaatst den klank weërom
 Op hooge heuvels tot hy rolt door lage dalen.
 Geen jagers, die in 't wout een ondier achterhalen,
 En nederflaan, hoe zeer het brult en zich verweert;
 Of boereknappen, die een lam, nogh ongedeert,
 Den wolf ontzetten, en den roover met veel slagen
 Ter neder vellen; *en hem in triomf omdragen;
 Verwekten zulk een vreugde ooit in de herdersfchaar,
 Dan nu de wederkomst van myn gezegent Paar.

De bruine nacht was reeds, schoon trager als voor dezen,
 Uit de oosterkimmén aan den hemel opgerezen,
 En had het zwarte floers op 't aardryk uitgespreit.
 't Sliép al wat oogen had; wanneer Voorzichtigheit,
 Een Hemelgeest, die lang, door Godts bevel gedreven,
 Den herder leidde, en trou was aan zyn zy' gebleven,
 Hem aansprak in den slaap, en zei: ó wakkre Man,
 Verlaat Egiptenlant. vertrek naar Kanaän,
 Eer u de buien van den herfft den aftocht hinderen,
 En gras, en kruiden, waar gy komen zult, verminderen;
 Of eer de winter het gebergt met sneeu bedekt.
 Des Vorsten heir beschermt u tot gy hene trekt:
 De weërhaan van 't geluk kan licht weër ommedraaien,
 En moght, by 't omflaan van den hofwint, onweër kraaien.
 Vertrou geen volk, dat uw geluk en heil benydt.
 De wellust, vleyery, de haat en bitse spyt

De Voorzichtigheit spreekt tot Abram in den slaap.

En raadt hem uit Egipte te vertrekken.

Bewo-

• 80 ABRAHAM DE AARTSVADER

Bewonen 't vorstlyk hof met vuil bedrogh en logen.
Dus sprak zy, en de slaap ontvlucht uit 's Vaders oogen.
De zorg bekruipt het hart; en 't eerste morgenlicht
Ontdekte naau den top der heuvels aan 't gezicht,
Of Abram overlegt met Harans zoon de zaken,
En hoe men alles tot de reis zou vaerdigh maken.
Een groote voorraat wordt van allerhande graan
Fluks opgekocht, en op de kemelen gelaan.
Hier floopt men tenten, en men rukt ze uit harde gronden:
Daar worden pakken op het torschend dier gebonden,
Terwyl de veeknaap vast vooruit de schapen weidt.

*Hy maak
zich gereedt
tot de reis.*

*Hy ver-
trekt.*

Dus trekt myn Abram heen, door Faroos volk geleidt
Tot aan de grensmaal van Egipte, en komt in 't zuien
Van Kanaän, pas voor den herfft vol onweerbuiën;
En reift langs Adama, en Seboïm al voort
Voorby Gomorra, en in 't gezicht van Sodoms poort,
Daar men de boosheit dient met opgeheven handen.
Hy trekt langs Soär heen, door Hebrons vette landen.
't Gebiet van Zalem laat hy aan de linkerzy,
En reift de Palmstat aan zyn rechterhant voorby.
En komt met Sara, Loth, zyn voorraat en zyn schatten,
En al de dieren, die de velden naau bevatten,
Na zoo veel sukklens en ontelbaar ongemak,
In 't ent by Bethel in het vruchtbaar Aische vlak,
Daar hy weleer den Godt zyns heils een' altaar bouwde:
Hier floeg hy 't leger neër, op dat men dankdagh houde;

*Komt weer
in Kanaän.*

En

En roept vol blytſchap: wees gegroet, ô heiligh lant,
 ô Zaalge velden, daar de Goddelyke hant *Legert zich by Bethel.*
 Ons weêr geleidt heeft! weeft gegroet, ô vruchtbre ſtreken,
 Die d' Opperlantheer my beloofde, en gy, ô beken,
 En friſſche bronnen, die myn dorſtige ooiën laaft,
 En ryzige eiken, die hen koele ſchadu gaaft!
 U, heiligh outer, daar de Almaghtige voor dezen
 Aan my verſcheen, en zyn genade heeft bewezen,
 Zal ik doen blaken met myn dankbare offerhand'.
 Dus ſpreekt hy. ſlacht het dier, en ſtak het inden brant
 Toen viel hy neder in het aanzien zynêr knapen;
 Hy bad de Godtheit aan, die alles heeft geſchapen,
 En dankt den Vader der genade voor zyn heil, *Dankt Gods voor zynê Verloſſing en zegen.*
 Zyn byſtant in 't gevaar, en zegen boven 't peil.
 Na de offerhande, als 't volk van 't outer was geſcheiden,
 Laat hy den avontdiſch ter welkomſtfeest bereiden,
 En noodt den vromen Loth met al zyn huisgezin
 Aan zyne tafel, daar de deugt en broedermin
 Malkandere den nap te boorde vol in ſchonken,
 En op den welkomſt van den langen tocht toedronken.
 Nu leeft myn Herder met zyn ſchoone Herderin *Abrams vreedzaam herderſig.*
 Op zyn beloofden gront in ongeſtoorde min:
 Daar zyne velttent, in de lommer van de blaren,
 Het vorſtelyk paleis, met marmere pilaren
 En trotsche bogen, tart; daar hy de grootsche pracht,
 De luifter, ſtaatzucht en de hovaardy veracht.

De starrenhemel is zyn paviljoen, waar onder
 Hy in bespiegling van Godts grootheit, en het wonder
 Vernuft der Almacht zit: het velt is 't vloertapeet,
 Met bloemen geborduurt, waarop hy vreedzaam treedt.
 De wyngaart schenkt hem most; het aartryk schaft hem spyze.
 De eenvoudigheid dekt op een vriendelyke wyze
 De tafel, daar hy met zyn Sara vrolyk leeft;
 En nyvre bezigheid hen smaak en eetlust geeft.
 Terwyl de vogeltjes door duizent orgelkelen,
 Met meer dan koninklyk muzyk hunne ooren streelen.

*De Nedrig-
 heit gepre-
 zen boven
 de Staat-
 zucht.*

Swicht, trotsse Staatzucht, met uw ydel hofgezin,
 De valsche grootheit, waan, bedrogh en eigemin,
 Voor de edle Nedrigheit en hare veltgespelen,
 De lieve vrede en rust, die hart en zinnen streelen.
 Gy moogt vry wankelbaar op scherpe heuvels gaan;
 Daar deze veilig treedt op zachte rozeblaân,
 En voedt de vrye deugt by 't herderlyke leven:
 Gy moogt den Vorsten hun gewaande grootheit geven,
 Hun oog verblinden met het blinkend kroonegout,
 Terwyl ge boeien smeedt, en nare kerkers bouwt,
 Om 't koninklyk gemoet in slaverny te voeren
 Van euvel daden, die het hart met angst beroeren;
 't Geweten pynigen, terwyl een dichte drang
 Van zwarte zorgen, en van lastigh staatbelang,
 Door 't purpre staatsykleet in hunnen boezem dringen,
 En veel getrouwer dan de lyfwacht hen omringen:

Maar

Maar Nedrigheit bevrydt den geest van flaverny
 En geeft myn' Abram zelfs aan Abrams heerschappy,
 Dien hy als vorst regeert, en boeit de ryksgedochten,
 De looze driften en begerelyke tochten;
 Op dat zyn vrye ziel met Godt in vrede leef,
 En op de vlerken van 't geloof ten hemel zweef.

De magere Armoë, die, uit noot en onvermogen,
 Den mensch, zyns ondanks, slechts vernedert in zyne oogen *Abrams Rykdom.*
 Vlucht ook voor Abram en voor zynen overvloed.

De almachtige Opperheer, de Vader van al 't goet,
 Van wien de giften en volmaakte gaven dalen,
 Heeft hem gezegent, uit de azuure hemelzalen,
 Met vee, en have, met wit zilver, en fyn gout,
 En kostlykheden, die het menschedom dierbaar houdt;
 Met knechten, maagden, en met slaven en slavinnen.

De vrolyke oogstmaant doet hem rype vruchten winnen,
 En vult de kuip met wyn, de schuur met goutgeel graan; *En Voor-
spoeet.*
 De vruchtbaarheid bewoont zyn tenten, waar ze staan.

Zyn stieren misfen niet. geen koei heeft ooit misdragen.

Geen ooilam werpt te vroeg zyn lammers in de hagen.

Geen Schurft of evel treft de schapen, zacht van wol.

Het zaat wordt nimmer door een muis of blinde mol

Geknaagt of omgevroet. geen klander eet het koren;

Noch mier, bekommert voor gebrek, zwiert door de voren.

Dus zit de welvaart hier op eenen gouden troon,

En deelt haar gaven ook aan Harans vromen zoon,

*Waar aan
Loth ook
deel heeft.*

84 ABRAHAM DE AARTSVADER.

Die 't witgevlakte vee en drift van runderdieren
Ziet hangen aan 't gebergte, en door de dalen zwieren.

*De Twee-
draght en
Nyt komen
in 't her-
dersleger.*

Maar wreule Tweedraght, een gezworen vyandin
Van vrede en welvaart en van ongestoorde min,
Komt met den bleeken Nyt, wen Loth en Abram slapen,
Het twistvuur stoken in het hart der herdersknaben.
Verwaande Hoogmoet trouwde aan snoô Begeerlykheit,
En werdt door 't eerste paar in 't Paradys geleidt,
Daar men de bruiloft hieldt met dier verboden vruchten.

*Kain's af-
komst be-
schreeven.*

De maakte zonde, elende, en naberou, en zuchten,
Zyn t'eenerdraght geteelt uit dien vervloekten echt.
Hier uit is ook de Nyt en Tweedraght, naar men zegt,
Gesproten, die terstont hun redenlooze tochten
Uitbliezen overal, en eerst den vreê bevochten:
Maar 't eerste broederpaar zag 't proefftuk van hun maght,
Als elk zyn gaven op het outer had gebraght,

*Kain, was
's proefftuk
van hun
vermogen.*

En Abels offer wierd met hemelsvuur ontfteken:
Toen kwam de looze Nyt de broedermin verbreken,
En uit hiet steene hart van Kain met zyn hant
Het vuur van wangunst slaan, dat Tweedraght blaast in brant,
En steekt de gramfchap aan, en maakt het bloet aan 't koken,
Dat d'oogen branden en de onstelde hersens rooken,
Tot hy de handen aan zyn' vromen broeder sloeg.
Onnoozele Abel riep: ach! Broeder, 't is genoeg:
Bedaar, myn Kain! 'k heb geen kwaat aan u bedreven.
Godt heeft u immers ook beloofd zyn heil te geven,

In-

Indien gy wel doet. ach! bedaar, myn Broeder, ach!
 Toen gaf hem Kain een' afgryfelyken slag,
 Dat hy ter aarde viel, gelyk een hooge ceder,
 Die door een donderbui geflagen wordt ter neder:
 Daar legt d' onnoozelheit, door 's broeders euvelmoet,
 Te wentelen in brein en in onschuldigh bloet.
 Een eeuw'ge duifternis bedekt zyn ftervende oogen,
 Zyn roode mont wordt blaau met lootverf overtogen,
 En 't aangezicht verliest al zyn bekoorlykheên:
 Gelyk een bloem, die, door den majer afgefneên,
 Legt neêrgevallen in het ftof en flyk der paden,
 En geur en kleur en glans verliest uit zyne bladen:
 Het hoog gebergte zag het ftuk, en klaagt en weent.
 De Pifon, opgefiert met gout en ryk gefteent,
 Vliet vanden fchrik te rug, en 't aartryk riep van onderen,
 En deed zyn ftem om wraak in 't oor der Godtheit donderen,
 Die neder kwam en 't bloet hing, tot een eeuwigh merk
 Van Abels onfchult, aan den hemel van Godts kerk.

Abel vermoort.

Die twee gedrochten, die den rykdom meeft verzellen,
 Zyn nu in aanflagh, om myns Abrams ruft t'ontftellen.
 De Nyf fluipt in het hart des Kananyts, en ging
 De wangunft zaaien in den woeften * dorpeling,
 Die in de fteden klaagt, dat vreemde woefnyieren,
 Met zulk een meenigte van allerhande dieren,

De Nyf fluipt in de berien van den verſcheiden lantaart van Kanaan.

L 3

Die

* Ferifyt betekent Dorpeling in de hebreuſche taal volgens Monen.

Die 't lant niet dragen kan, hem in een' korten ftont
 Verdryven zouden van den vaderlyken gront,
 En dringen uit zyn erf, om balling 's lants te zwerven,
 En met zyn kinders in een vreemden oort te fterven.

*De Twee-
 drage
 Zwaait
 haar vlam-
 mende
 toorts in
 het hart
 van Loths
 berderen.*

Maar ondertuffchen loopt de Tweedraght heen en weêr
 Door 't herdersleger met een toorts, die zy weleer
 Aan 't helfche vuur ontfak, en komt de herdersknepen
 Van yromen vader Loth verfchynen daar zy flapen,
 Van geeft nogh half verftoort om een' gewaanden hoon.
 Hoe! (zegt de Snoode) is-dan uw flaaffche ziel gewoon
 Het juk te dragen van gedwonge flavernye?
 Heeft de eene herdersknecht meer recht tot heerschappye
 Dan de ander? merkt gy niet, Slechthoofden, hoe geflaag
 Het volk van Abram, tot uw ongemak en plaagh
 De befte waterput bezet; u om doet dwaalen,
 Om 't vee te drenken, of om 't water ver te halen?
 En dat zyn vee geflaag, in zulk een' overvloet,
 De gronden affcheert, en uw grage kudde moet
 Op 't afgegraasde velt het zober kostje vinden?
 Zoo wordt men haaftigh ryk ten koste van zyn vrienden.
 Slaapt vry, Bloohartigen, tot Abrams huisvoogt weêr.
 Het vee verweie, en u verwaant den nek toekeer':
 Dryft dan uw geiten vry in afgelege ftreken,
 Daar u de Ferifyt wel haaft den hals zal breken.
 Dus fpreekt ze, en zwaait de vlam den knapen in het hart,
 Elk fpringt uit zynen flAAP, door angst en fchrik benart,

En

En noopt zyn vennoot, om het vee vroeg uit te leien,
 En keur te nemen van de beste klaverweien,
 En Abrams vecknecht af te keeren met geweld:
 Dus gaat de Nyt zyn gang: dus wint de Tweedraght velt.

De dageraat, in 't geel gekleet, gehult met rozen,
 Deed naau de toppen van het hoog gebergte blozen,
 Of Abrams herderdom dreef 't vee ook uit den stal.
 Niet ver van 's Heeren tent lag een vermaaklyk dal,
 Belommert met geboomte en schaduryke hagen:
 Hier zou men dezen dagh de jonge lammers jagen,
 De lust van Sara, zacht van wol, en wit van vacht,
 En die zy dikwerf sfreelde, en malsche bladers braght;
 Maar 't volk van Loth, alreë voor dou voor dag aan 't razen,
 Liet hier zyn runders en zyn hoge kemels grazen,
 En juichte, en schimpte, en riep: staat morgen vroeger op;
 ô Tragen! dryft nu 't vee op gintsen heuveltop,
 En tapt daar yder uur den melk van uwe schapen.
 Gelukkig vee, gehoedt door zulke wakkre knapen.

*Lift van
 Lots kna-
 pen.*

*Waar over
 zy die van
 Abram be-
 schimpen.*

Nu vult de bitsche spyt, tot berstens toe, het hart
 Van Abrams herdren om dien schimp en smaat benart.
 Hoe (roept er een) zal dan een hoop van lompe boeren
 En kociendryvers ons met schemptaal dus beroeren?
 Staat ons, geboren in myns Heeren huis, dien hoon
 Van flaven, hier en daar gekoft, gehuurt om loon,
 Te lyden? neen. ik heb noch kracht in deze handen.
 Hier zweeg hy, en men hoort van spyt hem knarsetanden:

*Het welk
 de gram-
 schap.
 Verwekt in
 't volk van
 Abram.*

Maar

Maar Jebus, lang vermaart in 't werpen van den steen,
 Een knaap, behendigh van vernuft, maar grof van leén,
 In Therahs huis geteelt, en hierom nogh veel stouter,
 Grypt van den gront een stuk van een gebroken kouter,
 En snort het door de lucht op groven Tefon aan:

*Waar uit
 zwist ont-
 staat,*

Gaa, Snorker, (roept hy) die zoo vroeg zyt opgestaan,
 Slaap nu gerust, en leer met meer beleeftheit spreken!
 Had Tefon niet te vlug het slingrend hout ontweken,
 Hy waar gevallen in den doodelyken slaap.

De ploegstaart vliegt voorby en raakt een' andren knaap
 Noch schampende voor 't hart, dat borst en ribben kraken.

En gēvegt

Het volk van Loth begint een groot geschreeu te maken,
 En komt op 't harderdom van Abram woedende af,
 Dat moedigh palstaat met den opgeheven staf,
 En zynen vyant groet met vreesfelyke slagen.

Men zegt dat d' Eendracht nu beklom haar' gouden wagen
 En reed die lantstreek uit, terwyl de zachte bant,

Die harten 't famenbint, slipte uit haar teedre hant;
 En dat de vrede en rust haar op het voetspoor volgen:

Maar het is zeker dat de twist, nu gansch verbolgen,
 Met ysfelyk geschreeu vervult de ruime lucht.

Elk komt van wederzy toefchieten op 't gerucht.

Al 't herderdom raakt op de been, de harderinnen

En maagden schieten toe, en jeugdige flavinnen.

*En 't her-
 ders leger
 in 't ru-
 moer.*

Een deel begeeft zich al te driftigh in den stryt,
 En helpt zyn vennoots, die van haat en bitse spyt

Vast razen onder een, en nieuwe gramfchap wekken:
 Die zoeken vrienden uit het naakt gevaar te trekken,
 En deze pogen, met een vrendelyke lift,
 Het vuur te dooven van den opgerezen twift;
 Terwyl de bloode, en door den fchrik verbaasde, vrouwen,
 Van verre al fchreiende die vredebreuk befchouwen.
 Gelyk wanneer 'er brant in eene buurt ontftaat,
 En 's nachts al flakkrende in de korenschuuren flaat;
 Al 't volk te famen loopt, door 't naar geroep gedreven;
 Daar sommigen zich in het heet gevaar begeven,
 En andren rukken, wat men bergen kan, daar uit;
 Die giet het water in de lichte vlam, en ftuit,
 Het alverterend vuur, tot dat men, na veel rampen,
 De vlam verdwynen ziet in rook en dikke dampen.

De Aartsvader, ftaag gewoon naar 't eenzaam wout te gaan, Ondertus-
fchen oeffent
Abram zyn-
nen eenza-
men Godts-
dienft.
 Al eer de morgenzon zich in den Oceaan,
 Haar' gouden fpiegel tooit, en fchikt haar kuif van ftralen;
 Daar hy de Godtheit looft, en dankt, en meenigmalen
 Zich in de zee van zyn befpiegeling verliest:
 't Zy hy Godts Wezen tot zyn onderwerp verkieft,
 En met zyn' aandacht blyft op zyn volmaaktheit ftaren:
 't Zy hy zyn' geeft door 't groot Heelal laat fpele varen;
 Door duizent bogen en ontelbre kringen zweeft;
 Of in befchouwing van den fchoonen aartkloot leeft;
 Daar duizent tekens van 't oneindigh Alvermogen
 In al de fchepfelen zich opdoen voor zyne oogen:

Waar in hy geftoort wort door 't gerucht. Die groote Herder, dus door godtvrucht aangefpoort,
 Wordt door 't rumoer nu in die lieve ruft geftoort,
 En uit het eenzaam wout verbaaft te rug gedreven.
 ô Hemel (zegt hy) wil myn knechten krachten geven,
 En moet en dapperheit, indien de Ferifyt,
 Die mynen voorfpoet met fcheele oogen vol van nyt
 Allang heeft aangezien, moght vallen op myn knapen.
 Spaar 't vee op 's herders wil, den herder om de fchapen.
 Dus gaat hy voort, en klimt een hoogen heuvel op,
 Op dat hy al het velt befchouw van zynen top,
 Daar Harans wakkre zoon hem fier komt tegen treden,
Loth ontmoet hem met klaghten. Die 't veltkrakeel vertelt, en klaagt, met fchampre reden,
 Hoe 't volk van Abram, door zyn heerschappy en lift,
 Zyn knechten ftraag befchimpte, en noopte tot dien twift.
 Ik heb hen (zegt hy) nogh te naauwernoot gefcheien,
 En myne herders naar de kaalgefchoren weien
 Te rug gedreven, elk geordent by zyn vee,
 Maar hunne zinnen zyn de baren van de zee
 Gelyk, die, fchoon de ftorm bedaart, nogh yslyk klotfen,
 En krullen boven 't vlak, en geesfelen de rotfen.
Abrams vreedfaamheit. De groote heiligh van 't gelovige geflacht,
 Altyt eenparigh in de deugt, hoe onverwacht
 Hem dit verwart geval komt in den boezem dalen,
 Voelt ftreaks het hemelfch licht der redezonnestralen
 Zyn ziel befchynen met een gloet van broedermin.
 Ai laat (dus fpreekt hy) toch de Twift, die vyandin

Van liefde, ô Toghtgenoot, in ons, noch onze knechten,
 De gulde vrede noch de vrintſchap ooit bevechten;
 Want wy zyn vrinden, wy zyn broeders met malkaar.
 Wy hebben eenen Godt den Opperkunſtenaar
 En Bouwheer van die ſtadt met vaſte fondementen,
 Die wy verwachten, ſchoon wy nu in draagbre tenten
 Omzwerven hier en daar. wy zyn geen Kains zaat:
 Maar 't nageſlacht van Seth zou dan de wrevle haat,
 De nyt, de gramſchap, all' vervloekte razernyen,
 In 's aartryks nacht geteelt, aldus ons hart beſtryen?
 Of zullen wy, door twiſt en tweedraght, onderling
 Malkaar verdelgen? of in 't zorglyk pleitgeding
 Staan voor den rechtbank der geveinsde Kananyten?
 Dat waar hun wensch: dat is het doel der Feriſyten.
 Neen. zoo niet, waerde zoon myns dierbren broeders, neen;
 Maar is dees wyde ſtreek voor al ons vee te klein?
 Of kan het herderdom malkander niet gedoogen:
 Wel aan. legt al het lant niet open voor uwe oogen?
 Ai ſchei u toch van my. verkies het beſte lant.
 Gaat gy ter linkerzyde, ik trek ter rechterhant;
 Of meent gy vetter gront in 't zuiderdeel te ontdekken,
 Dan zal ik met myn volk ten noorden hene trekken:
 Op dat 'er ruimte zy van weiden voor ons vee.
 Zoo ſtille 't veltkrakeel: zoo leef de broedervreê:
 'Zoo woon' de lieve ruſt in zalige landsdowen;
 En d'edle vrintſchap zal haar rechten proef behouwen;

*Brengt
 Loth door
 zyne rede-
 nering tot
 bedaren.*

*en ſtelt hem
 de ſcheiding
 voor.*

*Met den
 voorkeur
 der weiden.*

92 ABRAHAM DE AARTSVADER:

De ware vrintſchap, die, of ſchoon gy my verlaat,
 Door 't afzyn in het hart weêr nieuwe vonken ſlaat;
 Gelyk de goude zon daalt in de weſter kimmen,
 Om 's morgens met meer glans heur heirbaan op te klimmen.

*Loth ziet
 de vlakte
 vande
 Jordaan.*

De fiere Loth, geraakt door die zachtmoedigheid,
 En 't vreedzaam voorſtel, dat zyn gramſchap nederleit;
 Slaat de oogen op, en meet met zyn gezicht de ſtreken
 En ruimten, tuſſchen het gebergte, en langs de beken,
 En zag de vlakte van den goddelyken ſtroom

Jordaan, alwaar hy ſchiet langs zyn begraasden zoom,
 En, opgezwollen door de wederzydiſche vlieten,
 En bronnen, die 't kryſtal in zyne ſtroomkruik gieten,
 Het dal bevochtigt, dat, door vruchtbaarheid beroemt,
 Weleer de vlakte der vyf ſteden werd genoemd:

Een welige landsdou die nu in Abrams dagen,
 Eer nogh de Godt der wraak, met vuur en zwavelvlagen,

*Wiens
 vrucht-
 baarheit
 vergeleken
 wordt by
 het Para-
 dyſ.*

Het godtloos Sodom en Gomorra had verbrandt;
 Den luſthof was gelyk, weleer door Godt geplant,
 Het zaligh Paradys, beſproeit van vier rivieren.

Daar Kedron bochtigh kwam door Soars dalen zwieren,
 En zilvre droppen in de ſchaau der cederblaân,

Verſmolt in 't kryſtallyn der heilige Jordaan,
 Sprong dikwerf in den oogſt de ſtroom, hoog opgewaſen
 Door 't Fiälaaſche nat en Galileeſche plafen,

Zyn boorden uit, ſpanſeerde op 't kleurigh lant, en liet
 Een vruchtbaar ſlibbe, eer hy weêr dook in 't ſpichtigh riet.

Ge-

Gelyk de Nyflroom, daar natuur den regen weigert
 Aan 't laag Egipte, zwelt, en uit zyn oevers fteigert,
 En klimt op de akkers, die hy vriendlyk laaft en drenkt,
 En, eer hy zeewaart trekt, met vruchtbaarheid befchenkt.

*En deszelfs
 overftroom-
 ming by
 Egipte.*

Dat Eden van dien tyt, daar malfche klaver groeide,
 En dat van honigh, most, en melk en boter vloeide,
 Verkieft nu herder Loth, op Abrams voorftel reë.

*Loth ver-
 kieft die
 vlakte.*

Hy ftemt de fcheiding toe, en doet het wolligh vee,
 Zyn hooge kemels, en zyn drift van loeiende osfen,
 Langs Jericho, en zyn vermaarde pallembosfchen,
 Vast liene dryven, brak zyn leger op, en nam
 Een teeder affcheit van den vromen Abraham.

*En ver-
 trekt.*

Trek vry, ô Fiere Loth, naar welige valeien:

Neem van uw' gryzen oom den voorkeur van de weien:

*Gedachten
 over Loths
 verkiezing.*

Ga uwe tenten vry tot Sodom nederflaan,

Daar honigh in uw' mont, en balfem van de blaân

Op uwe haren druipt, en zweet uit hooge boomen,

Daar d'edle wyngaart groeit, en olibeken ftroomen,

Ja fla uw woning neër in 't weligh dal, en weid

Uw grage runders daar in ruimer eenzaamheit;

Kies vry dat Paradys, dat Eden uwer dagen;

Maar gy, gy zult, ô Loth, u dezen keur beklagen!

De hofflang welluft fchuilt in 't dartel loof, en plukt

Ook heillooze appels, den verboden tak ontruk, ,

En doet den lantaart van die grouwelbeten zwellen.

Gy zult uw vrome ziel om zyne boosheit kwellen,

*Die was
 kwaat om
 de ondeugd
 der Sodo-
 miten.*

94 ABRAHAM DE AARTSVADER

Wanneer gy dagh aan dagh de goddeloosheit ziet,
 En 't hemeltergend kwaat, dat in dien oort geschiedt;
 En mogelijk uw huis en knechten zal besmetten.
 't Is zorgelyk zich by de weelde neêr te zetten,
 En by de ledigheid en walglyke overdaat
 Te wonen, daar men deugt en zuivre godtvrucht haat,
 En d'ondeugt wierook zwaait op 't outer der godloosheit;
 Want als de trage wraak het zwaert op hunne boosheit
 Eerlang ter scheidde uit rukt, zult gy, ô Loth, mischien
 De flavernye van den oorlog niet ontvliên!

*De ver-
 jyninge
 aan Abram*

Maar Godt, de Schepper, en de Vader aller volken,
 't Almachtig Wezen, sloeg zyn oogen uit de wolken,
 Zyn alziende oogen, op den vromen Abram neêr,
 En zag zyn' Bontgenoot in rust gelyk weleer;
 Hy daalde, op vleugels van zyn eeuwigh Alvermogen,
 Op Bethels heuvelen, die zich eerbiedigh bogen,
 En bloosden van den glans der Hemelheerlykheit.
 Thans klinkt de zuivre stem der Oppermajesteit:
 Slaa de oogen op, ô Vrient! en laat ze al dees landsdouwen,
 Nu noort- en zuid- en oost- en westwaart aan beschouwen;
 Want al dit lant, dat gy nu ziet; dit Kanaän,
 Zoo ryk, zoo vruchtbaar, zal ik u, ô brave man,
 En uwen zade tot een eeuwige erfnis geven,
 Ik zal uw geestlyk zaat, dat in 't geloof zal leven,
 Vermenigvuldigen, oneindigh van getal:
 Zoo dat men eer het stof des aardryks tellen zal,

*En belof-
 tigen.*

Dan

Dan al uw magen, die, op onderscheide trappen
 Van myn genade, in uw geloovigh voetspoor stappen,
 En erven zullen 't heil ten horen uitgestort,
 Wanneer gy Erfgenaam der heele waerelt wordt.
 Welaan, ô Abram, maak u op, trek uit deeze engte,
 En wandel Kanaän vry door in zyne lengte,
 Of in zyn breete, waar 't u lust; want al dit lant
 Zal ik u geven, tot een eeuwich onderpant
 Van 't hemelsch Kanaän, alwaar my de Englen loven.
 Dus sprak de Almachtige, en voer op den wint naar boven,
 En liet noch achter zich een' straal van hemelsch licht.

Myn vrome Helt, die thans lag op zyn aangezicht,
 Gelooft, en juicht, en trekt uit Bethels vette weien,
 Met al wat hy bezat, langs heuvels en valeien,
 En doet zyn woning in de lommer van de blaân
 Van Mamres eikenbosch weêr eindlyk neder slaan,
 Een altaar bouwen, en zyn offerdieren kelen.

*Abram ge-
 looft, wordt
 versterkt, en
 geeft Godt
 de eere.*

De lieve vrede en rust, die zoete veltgespelen,
 Gaan nu in dezen oort weêr hant aan hant ten rei
 Door 't herdersleger, daar de schelle veltchalmei,
 Der knapen klinkt door al de lommerryke dalen.
 Hier magh het tierigh vee geruft zyn hart op halen
 In versche klaver, en zyn' gragen lust voldoen.
 Hier treedt myn Herder met zyn Herderin in 't groen.
 Op lage broosjes, daar de morgenstralen schynen
 Op vloebre paerelen en levende robynen.

*Zyn vreed-
 saam leven
 aan de ei-
 kenbos-
 siken van
 Mamre.*

96 ABRAHAM DE AARTSVADER.

Hy leidt zyn Sara met de hant ten heuvel op,
 En zegt, daar zy het vee zien grazen van den top:
 Ai zie, myn Schoone, in welk een vruchtbaar lant wy wonen.
 De hoogte is best om u Godts zegen aan te toonen.
 Zie welk een ruimte lants de kudde alreë beflaat.
 Zoo verge zien kunt door de breedé beemden, gaat
 Ons vee spanferen: gints ziet ge onze loeiende osfen
 En koeien grazen in de schaau der eikenbosfchen:
 Hier vult het wolligh vee het klaverryke dal.
 Zie daar de geiten langs dien frifchen waterval,
 Die 't bochtigh beekje doet door laager velden vlieten.
 Hoe geestigh wyken de gezichten en verfchieten
 Langs gintfe heuvels, daar de kemel 't oog ontwykt,
 En, hangende aan 't gebergte, een teder lam gelykt!
 Hoe tierigh is ons vee! hoe huppelen de fchapen!
 Hoe dartel springt de geit! hoe bezigh zyn de knapen,
 En vlugge maagden, in de lommer van de blaau,
 Daar onze fchuuren en de zuiveltenten ftaan!
 Die wafcht de lammertjes, dees fcheert de wollige ooien:
 Hier drenkt men ze aan de beek; daar zuivert men de kooien:
 d'Een melkt, en d'ander torfcht volle emmers naar de tent.
 Elk weet zyn werk en is aan zynen pligh gewent.
 Gewis de Godtheit geeft ons deze rust en zegen.
 De Hemel ftoft zyn heil gelyk een' zomerregen.
 Hy deelt de voorfpoet uit met zyne milde hant,
 En maak ons ryker dan de Vorften van dit lant.

*Zyn vor-
 genoeg-
 zaamheit.*

*Dank-
 baarheit.*

Loof

Loof dan, myn Hartvriendin, met my 't oneindigh Wezen,
 Den Zegenaar, dien wy in zyn volmaaktheit vreezen,
 Die ons veel schooner goet, en groote heerlykheit,
 In onzen Zade, door 't geloof heeft toegezeit:
 Een onbegryplyk heil, hier boven te verwachten!
 Hier zwygt de man, verrukt door heilige gedachten.

*En Godt-
vruchtig-
heit.*

Maar ondertusfchen loopt het zorglyk krygsgerucht
 Door al de fteden van het lant, en vult de lucht
 Met nare tyding, uit het leger van den grooten
 Kedor Laömer met zyne fiere Bontgenooten.

*De geboorte
van den
kryg.*

De Kryg, een fnoet gedrocht, uit hovaardye en weeld',
 Nu in 't welluftigh dal van Siddim voortgeteet,
 En in de gruwelen en vuilbedurve zeden
 Gekoeffert, en gevoedt van vyf vervloekte fteden:
 Een yslyk monfter, dat met gout zyn' honger boet,
 En zynen dorft verflaat met purper menschenbloet;
 En leeft in oproer, by het moorden en het branden;
 Slaat nu zyn vloektoorts in der Vorften ingewanden.

Het vyftal Koningen, dat in een vyfgetal
 Van fteden heerschte, in 't fchoon en vruchtbaar Siddimsdal,
 Had zes paar jaren aan den Vorft van Elam koren
 En fchattingen betaalt, en hulde en trouw gezworen:
 Net zoo veel jaren was, naar 't oude lantgerucht,
 De dartle moeder weelde ook zwanger van die vrucht;
 Maar in het volgend jaar, toen Hovaerdy de vorften
 Voor raatsman diende, om 't juk, dat hunne fchouders torften,

*Ten tyde
van den
afval der
vyf fteden
in den dale
Siddim.*

98 ABRAHAM DE AARTSVADER.

*Is dat mon-
stier ge-
baart.*

Te schudden van den hals, de vryheit, schoon van aart,
Te koopen met hun bloet; toen werd de Kryg gebaart.
Strak vloog dat schrikdier in het hart van Siddims. Grooten
Die d'opperheerschappy van Elam fluks verstooten.

*En vergif-
tigt de bar-
ten der
vys Konin-
gen.*

De booze Bera, die in 't godloos Sodom heerscht,
Laat wapens smeden, en bestemt den afval eerst:

Oproerge Birfa, Vorst der dartle Gomorryten,
Doet Kedors Lantvoocht in den donkren kerker smyten:

Sinab, de trotsche, die in Adama regeert,

En Semeber, die zich in hoerery verteert,

De vorst van Seboim, met Soars dartlen Koning,

Doen hunnen Schattingheer vermoorden in zyn woning,

En roepen: zoo moet ook de dwingelant vergaan;

Op dat de vrye kroon weêr op het hoofd magh staan!

*En van
Kedor Laö-
mer.*

Dus blaast de snoode Kryg den oproer in de zinnen,

En vliegt uit Siddim met de vlugge tyding binnen

Het hof van Kedor, daar hy zit op zynen troon,

En steekt hem 't wraakvuur in de borst, om zulke een' hoon.

De woênde Ryksvorst doet het oorelog verkonden.

Straks wort 'er krygsgeweer en moorttuig uitgevonden:

Men smeed het wapentuig, en maakt het scherp van snee:

Een trits van Vorsten maakt zich tot den optogt reê,

Om meê te deelen van den roof uit Siddims streken,

En Vorst Laömer van den hoon te helpen wreeken.

De dappere Amrafel, de vorst van Sineär,

En fiere Ariöch, Heer van 't maghtigh Ellasar,

Staan

Staan met hun benden reê, verzien met spiets en dolken. Zyn toerusting ten oorlog.
 De wakkre Tidal, Vorst der Galileefche volken,
 Trekt vast naar Elam met zyn huisliên, grof van leên,
 Gewapent met den knots en zwaren flingersteen.

De zon had naaulyks in zyn jaarkring ront geloopen,
 Toen Elams Koning, met zyn faamverbonde hoopen,
 Alreê door Bafan trok, en overwon 't geslacht Optogt van Kedor Laëmer.

Van Raza, groot van lyf, gezont en fterk van kracht.

De vesting Karnaim buigt met zyn fterke torens,
 Daar Aftaroth gedient wordt met haar zilvre horens.

De Emims en Sufims, een geweldigh reuzenheir,
 En den Horyt, die woonde op het gebergte Seir,

Tot by de woesteny aan Parans effen velden,

Verwint hy fchichtig door den moet van zyne helden.

't Zeeghaftigh leger trekt nu recht op Siddim aan;

Het komt te Kades; flaat, al wat durft tegenftaan,

In 't lant van Amalek; ja 't moedigh volk verfchoonde

Geen Emoryt, die in Hazezon Tamar woonde. Zyn overwinning.

Gelyk een froom, die door 't gefmolte bergfneeu zwelt,

Door dyk en dammen breekt, en bruischt door 't open velt,

En fchuimt door d' akkers heen, vernielt de korenaren,

En overftroomt en huis en hof door zyne baren:

Zoo trekt het leger der vier Vorften overal

Door 't omgelegen lant in 't vruchtbaar Siddimsdal,

Om, tuk op roof, op zyn vyf fteden in te breken,

En Elams Koning van zyn' hoon en fmaat te wreeken.

*Hebron in
bekomme-
ring over-
die tydin-
gen.*

In dezen toefant, hoort myn Abram meê gestaag
Uit Hebron tyding van den wreedten nederlaag
Der nabuurvolken; en hoe vier verbonde Vorften
Naar Sodom trekken met een heir van jonge borften.
’t Bekommert Hebron raakt allengs ook op de been,
En laat een meenigte van oorlogstuigen fineên.
De voorzorg wapent zich het algemeen ten beften.
Een trits van broedren trekt naar Abram uit de veften:
De brave Mamre, Heer van ’t lommrigh eikenwout,
Alwaar de Herder zich met zyne kudde onthouwt,
Met wakkren Eskol, en met Aner, groote Heeren,
Die ’t bontgenootfchap met den Herder thans begeren:
Zy komen eindelyk tot aan de lage tent:

*Abrams
verbont
met Mam-
re Eskol en
Aner.*

De vrome Vader, die zyn braven Lantheer kent,
Ontfangt hen vryndlyk in zyn nederige daken,
Daar zy een vast verbont van vrede en vrintfchap maken;
Om, of de krygsvlam moght uit Siddim overflaan,
Elkaar met wapenen en mannen by te ftaan.

*Tyding
van ’t on-
heil der
Siddimmy-
ten, ende
flavernye
van Loth.*

Maar naaulyks was ’t verdragh gestaaft, en dier bezworen;
Of een rumoer klinkt in der Bontgenooten ooren.
Men brengt een’ man, die vraagt naar Abram den Hebreu:
ô Ramp! ô onheil! (roept hy met een luit gefchreeu,
Zoo ras hy Abram zag) het leger is verflagen;
De Vorften om den hals; het vee ten buit gedragen,
En Loth, myn’ Heere, zelf in flaverny gevoert!
Een yder ftaat verbaaft en door den fchrik beroert,

En

En vraagt, en port hem aan om alles te verhalen.

Toen Vorst Laömer kwam in onze vruchtbre dalen

Van Siddim (dus begint de man en yder zweeg.)

En toen hy van 't gebergte al 't heir in orde kreeg,

En daaglyks naderde met onvermoeide schreden;

Zyn onze Koningen, uit vyf vermaarde steden,

Ook opgetogen met een algemeene maght.

Men stelt het leger in slagordening, en wacht

Den vyant moedigh af met uitgetogen zwaerden;

Terwyl de vryheit pronkt in hunne veltstandaarden.

Het dal, dat tusfchen bei de legers open lag,

Was vol lymputten, en gevaarlyk tot den slag,

Voor vreemdelingen; maar de Vorst van Elam kende

't Gevaar van 't slagveld; trekt met zyne dappre bende

Ter zyde heen, en valt ons leger op het lyf.

Daar fryden met malkaar vier Vorsten tegen vyf.

Maar ach! de Siddimyt, te zwak van arm en spieren;

Door weelde en welluft, kan de wapens niet bestieren;

Schiet over al te kort, en valt, of neemt de vlucht

Op 't hoog gebergte. een naar gefchreeu vervult de lucht.

Een stroom van purper bloet vloeit over al de velden.

Vorst Kedor slaat het al te neêr met zyne Helden;

Gelyk de maajers in den oogst het goutgeel graan,

Op vruchtbaare akkers, met den zicht ter neder slaan.

Straks na dien zege wordt Gomorra leeg geplondert:

Toen Sodom; daar men al de spyze rooft in 't hondert;

*'t Welk de
ontvluchte
bode bree-
der ver-
haalt.*

Het vee en have neemt, en mynen Heere Loth
Met al zyn vee: ô ramp! ô wee! ten schimp en spot
Des dartlen krygsmans rooft, en voert in slavernye!
Ik zag hem zelf, ô wreet geweld der dwinglandye!
Geknevelt en geboeit, in een' bedrukten staat,
Uit Sodom trekken met de tranen op 't gelaat.
En ben te naauwernoot (Godt wil het dus gehengen)
Ontvlucht om tyding van dit wreet geval te brengen.
Aldus verhaalde de bedrukte vluchteling
Van Siddims onheil, en hoe 't herder Loth verging.

A B R A H A M,
D E
A A R T S V A D E R.
H E T V Y F D E B O E K.

I N H O U D T.

D Artsvader Abram, gloeit van Hemels heldenvuur,
Rust zich ten oorlog toe met zyne Bontgenooten,

Om Loth 't ontzetten, en vertrekt van Hebrons muur;
Terwyl de Godtheit heeft der Vorsten val besloten.

De snoode Dronkenschap sluipt in des vyants heir.
De Helt Verdeelt zyn volk; en slaat den Heiden neder,
Ontjaagt hem al den buit, en brengt, met roem en eer,
Zyn' bloetvrient Loth met al zyn vee en have weder.

Dus keert hy in triumf gevolgt van al den stoet,
En wordt van Koningen gezegent en begroet.

Hoen Abram hoorde dat zyn broeder was gevangen, Abrams droefheit om Lots gevangenis.
Stort hy een'tranevloet langs bleekbesturve wangen,
En roept al zuchtende uit: moest gy, helaas! moest gy,
Die met my vaderlant, en huis, en maagschappy
Verliet, onnoosle Loth! moest gy, daar Vorsten dwalen,
's Lants schulden met uw vee en vryheit dus betalen!

ô He-

Bidte voor hem,
 Ô Hemel! lydt gy dit? rechtvaardige Opperheer!
 Ontwaak, en schiet op den Barbaar uw' bliksem neer!
 Ai laat den donder van uw maght de booze volken,
 Tot heil van uwen knecht, verschrikken uit de wolken.

wordt door een hemelsch beldenruur ontfloken.
 Dus bidt hy, en begint te blozen in 't gelaat
 Van edel vuur, gelyk de gloeiende granaat.
 Een andre trek komt in het edelmoedigh wezen:
 Zyn gryze haren staan te bergen opgerezen:
 Zyn oogen branden met een levendiger licht.
 Elk staat verbaast om zyn verheven aangezicht,
 En Mamre en Eskol zyn verwondert om dit teken.
 Nu zwelt zyn borst, en hy begint aldus te spreken:
 Godt is myn helm en schilt. het zal nogh zoo niet gaan.
 Ik zal met dezen arm den Heiden neder slaan.
 Godt geeft het zwaert my in de vuist, door 't pas gesloten
 Verbont met deze myn gezworen Bontgenooten.
 Hy brengt de wapens voort. in zyne mogentheit
En voor-zeit den ondergang der zyanden.
 Zal ik den vyant, die myn' Loth gevangen leidt,
 Verslaan, myn' Broeder uit de slaverny verlossen.
 Des Heeren Engel sluit zyn' aftoght door de boschen:
 Des Heeren Engel maakt zyn' wegh vol duisternis,
 De gronden slibbrigh, en zyn treden ongewis.
 De schaamte, schande, het bederf en de ongelukken
 Omringen alle die den Vromen onderdrukken:
 Zy zullen vallen door de scherpte van het zwaert:
 De wreede doot zal hen, gelyk een gierigaart

Zyn

Zyn' schuldenaar verrast, hun onrecht doen betalen.
 Zy zullen levendigh ten afgront nederdalen,
 Want boosheit en bedrog bewaken huune poort.
 Welaan, myn vrienden, Godt brengt zelf my wapens voort.

Het hemelsch heldenvuur, in Abrams borst ontstoken, Zyn aangezicht wordt verlicht.
 Verlicht zyn aangezicht, na dat hy had gesproken
 Al meer en meer: Gelyk de zon veel schooner prykt,
 Wen zy de rimpels uit het glansryk wezen strykt;
 Door waterwolken breekt, en schuift de luchtgordynen
 Van de oosterkimmien, om het aardryk te beschynen.
 Een edle gramschap blaast hem aan met kracht en moet.
 Hy is gelyk een paart, dat hinnikt op 't getoet
 Des oorlogshorens, bruiſt, en snuift, en schudt de manen,
 En met de hoeven 't stof krabt uit de legerbanen.

Maar zet, ô Hemel! nu myn bybelpoëzy
 Meer zwier en leven, en myn' geest meer krachten by!
 ô Opperkunstenaar, span myne snaren styver!
 Vervul den korten styl van Mozes, uwen Schryver,
 Genadigh in myn dicht, en leer my, hoe uw Vrint,
 Helt Abram, door uw hulp vier Koningen verwint;
 En weërkeert in triumf met ryken buit beladen,
 Begroet, gezegent van de Vorsten om zyn daden.
 U heugt het heldenstuk: wy hebben 't slechts gehoord,
 Of zien 't, doch in 't verschiet, getekent in uw woort,
 Daar al d' omſtandigheên, hoe scherp we uit d' oogen kyken,
 Door wyden afftant der aaloutheit ons ontwyken.

*Gebet des
 Dichters
 om bystant
 in zyn
 werk.*

*Abram-
wabeit zy-
ne knechten
318 in 't
getal.* Nu raakt het alles in het leger op de been.
Helt Abram monstert all' zyn knapen, rap van leen.
Zyne onderwezene, zyne ingebore knechten,
Al fiere borstten, sterk van armen, om te vechten.
Drie hondert mannen, en noch achtien op een ry,
Gordt hy de wapens aan, en hangt hen 't zwaert op zy.
Dien geeft hy spiesfen, aan het eint met staal beslagen,
En dezen bylen, die zy op den schouder dragen,
En andren pronken met den taaien oorlogsboog.
De herdersstaf legt nu geworpen uit het oog,
Het kouter in de schuur. de fiere jongelingen
Bezien 't geweer met lust, en voelen 't hart opspringen:
Die smeert het wapentuig, in Hebron versch gesmeet,
Met vet, voor rooden roest, die staal en yzer cet;
Dees drilt met zyne spies. een deel beproeft de pylen:
Een deel wet op den steen de harde legerbylen;
Gelyk de majer, wen het goutgeel koren ryp,
Den krommen fikkel op den harden wetsteen slypt.

*Saraas be-
kommering
en klachten
over het
opzet van
Abram.* Maar kuische Sara, van bekommering bewogen,
Zag al dien toetsel aan met tranen in hare oogen,
En zucht op elk bevel, dat vader Abram gaf.
Ten lesten zegt ze: ai staa toch van dit opzet af,
Myn Heer, het yvervuur gaat uwe kracht te boven,
En schynt uw groot vernuft en reden te verdooven.
Wilt ge een verwinnend heir, helaas! wat gaat u aan!
Met eenen zwakken hoop van herderen verstaan?

Zult

Zult gy vier Koningen hun ryken prooi ontzetten?
Helaas! hun overmagt zal u den kop verpletten,
U in een oogenblik neêrvellen in het flyk,
En ik elendige zal zelf u dierbaar lyk
Niet eens befchouwen, om het met myn traneplafen
Van 't stof te zuiveren en 't bloet 'er af te waschen!
ô Hemel! wie zal dan my, arme weduwvrouw,
Toch helpen in dien noot, wie troosten in den rou,
Daar ik, van vrient en maag, en vaderlant gefcheien,
Elendigh met myn vee dwale in uitheemsche weien!
Heb deernis, Abram, ach! waar is de trouwe min,
Die uwen boezem blaakte om my, uw hartvrindin,
Wen my de Nylvorft roofde, en braght by hooffche vrouwen?
Waar is uw wysheit, uw geloof, en dat vertrouwen
Op Godts Voorzienigheit, waar meê gy 's Hoogften hulp
In ftilheit afwachte in uw lage herdersftulp?
Noch leeft dezelve Godt; en zyn geducht vermogen:
Die my verlostte, kan ook broeder Loth verhoogen,
*k Beken, my deert het leet van onzen bloetverwant:
Maar wie kan Ebals kruin verzetten met zyn hant?
Wie kan de gramfchap der onftelde zee bedaren,
Wanneer een nachtf Storm woedt, en geesfelt al de baren?
Zoo min de duif een prooi den haviksklaau ontzet:
Zoo min het wolligh fchaap een teeder zuiglam redt
Uit wolvenmuilen, in de lommerryke bosfchen:
Zoo weinigh kunt gy Loth uit 's vyants heir verlossen.

*Abram
veritrooft
Sara,*

De vrome Vader, die haar teedre hartstoght kent,
Strookt Sara met zyn hant, en leidt haar naar zyn tent,
En zegt, myn Schoone, wees geruſt en draag u ſtille;
Gy hoont Godts Almacht, en gy wederſpreekt zyn' wille.
Droog uwe tranen af, myn Sare: ik weet gewis,
Dat Godt my noopt ten ſtryde, en zelf myn wapen is.
Bedaar, myn Lief, ik zal in myn bederf niet loopen.
Mislukt my d' aanſlagh, dan zal ik zyn vryheit koopen.

*En beveelt
aan haar
de kudden.*

Ai, keer u tot het vee, 't is noodigh, laat den rei
Van uwe maagden meê te wacht ſtaan in de wei:
Laat Eliëzer 't werk der ſlaven nu vergrooten:
Hou moet: de buuren zyn thans onze bontgenooten:
Gy weidt het vee, als op den vaderlantſchen gront.

*Hy wapent
zich.*

Dus ſprak helt Abram, kuſcht zyn Sara voor den mont,
En vat zyn' wapenrok, door Faro hem gegeven,
Met ſtale maliën driedubbelt doorgeweven;
En geſpt den gordel, van vergulde doppen ſtyf,
Waar 't lange zwaert aan hangt, blymoedigh om het lyf.
De dikke tullebant bedekt zyn gryze haren:

*En trekt
naar He-
bron.*

Hy grypt zyn ſchild en ſpiets, en doet het volk vergaren;
Zegt Sara 't leſt vaarwel, en trekt naar Hebron voort,
Daar zyne vrinden hem verwachten voor de poort,
Elk in de wapenen met hondert ſterke mannen,
Die wenſchen naar den ſtryt, en zorg en vrees verbannen.

*Toerwſting
van Mam-
re.*

De wakkre Mamre had zyn woutliën t' ſaam gepreſt,
Een volk, dat onverſaagt het ondieer in zyn neſt,

En

En de everzwynen in de bosfchen, aan durft randen :
 't Heeft zware bylen in zyn dikvereelde handen,
 En houwt een ouden eik in eenen korten ftont,
 Terwyl hem elken flagh doet beven, op den gront.
 De moedige Eskol heeft een bende Hebronnyten;
 En Aners volk beftaat, ten deele uit Emoryten,
 Die met den boog de pyl doen fnorren door de lucht;
 Ten deele uit bergliên voor Vorft Kedors heir gevluht,
 Berooft van have en goet, zoo groot als halve reuzen,
 Met dikke knodfen, die de bekkeneelen kneuzen,
 Gewapent, en gedoft in 't ruige pantervel.
 Elk hoopt op wraak, en ziet 'er fchriklyk uit, en fel;
 Niet ongelyk een hoop van hongerige leeuwen.

*Eskol en**Aner.*

Toen Abram nu met zyn gewapende Hebreuwen
 By Hebron kwam, trok hem dit leger te gemoet.
 De hachelyke toght wordt nu met alle spoet
 En yver voortgezet, naar menfchelyk vermogen.
 't Alpratende gerucht, dat waarheit met de logen
 Onordentlyk vermengt, roept fchier uit eenen mont,
 Dat 's vyants legermaght niet ver van Dothan ftont;
 En, na een korte rufft, zoo veel men konde ontdekken,
 Eerlang naar Dan, en naar Damaskus af zou trekken.

*Abram
 trikt met
 zyn bontge-
 noten om
 den Vyant
 op te zoe-
 ken.*

Maar Godts Rechtvaardigheit, die van den hemelboog
 Ziet op het menfchdom met het albefchouwend oog,
 Had nu het levenslot van deze vier tyrannen,
 Hun afgodtsdienften, die de ware Deugt verbannen,

*De Afgod-
 dienft
 wordt in
 Godts
 fchaal ge-
 wogen.*

En d'ondeugt van al 't heir, gelegd in d'eene fchaal
 Van't godlyk oordeel, voor Godts troon, in d'opperzaal:
 Aan d'andre zyde lag 't geloof en vrome daden
 Alleen van Harans zoon, met flaverny beladen.
 Thans vat Rechtvaerdigheid den gouden evenaar
 Van Godts onfeilbaarheid; en al de Hemelfchaar

Zij tegen 't Geloof van Loth te licht bevonden.
 Zag met verwondring, hoe een maghtigh heir, vol zonden,
 Wierd by 't eenvoudige geloof te licht bevonden.
 Verdrukte Deugt weegt zwaar. hoe grooter de kolom

Van zwarigheden op haar aanperft van rontom;
 Hoe wightiger zy wordt by 't eeuwigh Opperwezen.
 Nu wordt het waar geloof en zuivre Deugt geprezen
 Met lofgezangen op een hemelfceftmuzyk.
 De Serafynen, en de reien all' gelyk,
 Verheffen met gejuich het wonderlyk vermogen
 Der goude Deugt door al de azuure hemelbogen.

De Rechtvaerdigheid bidt om Lots vryheit.
 Toen fprak Rechtvaerdigheid voor 't Godtlyk aangezicht;
 Zie daar, het godtloos heir der Vorften al te light:
 Dit voert den vromen Loth, met tranen op de wangen,
 Met al zyn huisgezin in flaverny gevangen.
 Zie onzen Abram, die, door hemelfch heldenvuur
 En vriendenmin, ffaat op den vyant yder uur,
 Voor's broeders vryheit, met het zwaert een kans te wagen.
 Hy houdt zyn oogen van geloof op my geflagen,
 En fteunt op 't heiligh recht van uw Rechtvaerdigheid.
 Men doe den Vromen recht. gedoog, ô Majesteit,

Dat

Dat ik den Elammyt in Abrams hant mag geven.
 Verhoog uw' Abram nu. laat Loth in vryheit leven.
 Dat is het rechte loon aan hunne deugt beloofd.
 Toen boog de Almachtige het eeuwigblinkend hoofd,
 En al de hemel dreunde, en bliksemde van stralen,
 Die 't gram gezicht nu schiet door diamante zalen.

De ronde waereltbol had vyfmaal op zyn as
 Rontom gewentelt, sint myn helt vertrokken was;
 En Kanaän zag voor de zesdemaal de glansfen
 Van 't goude daghlicht aan zyn steile zuidertransfen;
 Eer Abram 's vyants heir van ver beschouwen kon.
 Daar is een beek, die, aan den voet van Libanon,
 Door duizent aders vloeit, en weligh af komt stroomen,
 By Dan, in 't midden door een bosch van cederboomen,
 De Jor genaamt; waarvan de lantstroom, zoo men meent,
 Zyn' oorspronk, en uit Jor en Dan, zyn' naam ontleent:
 Hier lag het leger van de Vorsten, buiten kommer,
 De zon t' ontwyken in de koele cederlommer.

Toen Abram 't heir beschouwde, en van een heuveltop
 Vorst Kedors tenten zag, hief hy zyn handen op,
 En sloeg het oog omhoog tot Godt, die uit de wolken:
 Al't aertryk overziet, en acht neemt op de volken,
 En riep: ontwaak, ô Godt! ô Oppermajesteit!
 Ontbloot uw' arm, en geef my moet en dapperheit,
 Zoo 't recht is aan myn zyde; of wendt op my uw' plagen,
 Indien ik buit of roof pooge uit den stryt te dragen:

*En Abrams
 overwin-
 ning.*

*Abram
 zint na vyf
 dagen 't le-
 ger der vy-
 anden.*

*Hy heft
 zyne han-
 den op tot
 Godt.*

In-

Indien ik eenen draat, of flechte schoenriem meer
 Dan de enkle vryheit van myn' bloetverwant, begeer.
 En hierom zal ik in uw' naam den ftryt beginnen.

Zoo 't my gelukken magh den vyant te overwinnen,

*En rust tot
 den nacht.*

Dan juiche ik in uw heil: dan zal ik de banier

Opfteken tot uw eer by 't dankbaar outervier.

Dus fprak de helt, en gaf de rust aan zyne knechten,

Om in den donkren nacht den vyant te bevechten.

*De Dron-
 kenschap
 komt in
 Kedors
 leger.*

Maar ondertusfchen hadt de fnoode Dartelheit

Het hart der Vorften in dien voorfpoet ftaag geleit,

En nu de Dronkenschap in Kedors heir gezonden;

Een heillooze ondeugt, die, te boos en ongebonden,

In fchyn van vrolykheit des menfchen geest bekruipt,

En met den wyn in zyn welluftige aders fluipt;

Het levensvuur verdooft; verzwakt de zenukrachten;

Verbyftert en bedwelmt de zinnen en gedachten:

Een fchrikdier, dat de hoop vernielt, de deugt vermoort,

*Wiens aart
 en eigen-
 fchappen
 befbreven
 worden.*

En de eëlste gaven in den fchoot der welluft fmoort;

Godts orde breekt, natuur verkracht, en de edle reden,

Verdonkert in een damp van fchande en vuiligheden:

Een twiftharpy, die 't ftil gemoet ontfteekt in toorn,

De matigheit haar' toom, den overvloed zyn' hoorn

Ontneemt; de zedigheit en kuifcheit vaak verdrukte,

En alle banden van de liefde aan flarden rukte.

Hoe dikwerf heeft zy niet de welvaart van haar' troon

Gebonft, en de armoe in haar fteê gefteft, tot hoon,

En

En fmaat der glansryke eer? hoe meenigmaal de trekken
 Van't godlyk Beelt, nog flau in's menschen geeft t'ontdekken,
 Het zaat van waarheit, deugt, en wysheit, boos vertreên?
 De driften, tochten, en de snoô begeerlykheên
 Gekoeftert, en den mensch, met ongelyke stappen,
 Ten toon gevoert, bekleedt met beestlyke eigenschappen.
 Zoo wordt een akker door een' stagen regenplas
 Bedorven in den gront, en d'aard, die vruchtbaar was,
 Tot natte flyk, en al de voren toegesloten;
 Het edel zaat verrot, eer 't wortel heb gefchoten,
 En bouwman, die zich had een vruchtbren oogst verbeeldt,
 Ziet dan een modderpoel die giftige adders teelt.

Die vuile Dronkenschap, de moeder der elende,
 Die vader Noäch zelf verraste eer hy haar kende,
 Spanfeert nu onbelet de legertenten in,
 Met zorgeloosheit haar gezworen gezellin.
 De Vorst Löamer had zyn dappre legergrooten,
 De ftrytbre Koningen, zyn wakkre bontgenooten,
 Genoodigt aan zyn' difch, om nu, van zorgen vry,
 Den toom der blytschap, by den wyn en lekkerny,
 Te vieren buiten vrees. men zag 'er vyftigh knechten
 Den difch versieren met ontelbre spysgerechten,
 En vyftigh fchenkers, die rontom de tafel ftaan.
 De vorften lagen op de zachte legbank aan,
 Met purper overdekt, de Heeren op tapyten
 Van minder waerde, naar den rang der Elammyten.

*Kedor Löamer
 ömer ver-
 gast de Ke-
 ningen en
 groote Heer-
 ren,*

De dartle weelde, met de schandlyke overdaat
 Vertreden met den voet de goude middelmaat
 In 's Konings tente, en doen, by't zwelgen en het drinken
 Den vuilen welluft op de gloënde wangen blinken.

*Alwaar de
 Dronken-
 ſchap haar
 zen rol
 ſpeelt.* De wyn van Siddim, die alle andre wynen tart,
 Schuimt in den beker, en verdryft de zorg van 't hart.

De goude drinkbokaal wordt viermaal ingefchonken,
 En viermaal op het heil der Vorſten uitgedronken.
 Elk plengt, en ſtort om ſtryt het overdierbaar nat,
 Dat meenigmaal den gront en tafel overſpat.

Men teert 'er van den roof. 't Gejuich klinkt tot de wolken,

Om al den nederlaag der overwonnen volken:

Die roemt zyn daden op den zegenryken toght,

En deze op ryken buit, uit Sodom meegebroght,

En andren weten hun geſlacht, uit oude tekenen,

Zelfs tot op Nimroth den geweldigen te rekenen.

Al 't leger viert nu ook, op 't koninklyk bevel,

Dien hoogtyt, juichend' by den dans en 't ſnarenſpel.

De ledre wynbaal leſcht den dorſt der ſoudenieren,

*En de zor-
 geloosheit
 de ſchilt-
 wachten
 aſloft.* Met krygsmans teugen, tot ze op ronde voeten zwieren,

En velerlei gebaar, en onregeltheên,

Naar yders eigen aart, vermengen onder een;

Daar zorgeloosheit vaſt allom de legerwachten

Loſt van hun poſten af, en weert de nagedachten:

Maar ondertuſſchen was 't alkoeftrend zonnelyc

Gedaalt ter kimme in, met een vlek in 't aangezicht,

En d'avont haafte zich het bruin tapyt te spreien,
 En eenen zwarten nacht ten hemel op te leien,
 Terwyl helt Abram vast zyn legermaght verdeelt,
 En zyne knechten trou en dapperheit beveelt.
 Vorst Aner moet door 't bosch met hondert mannen trekken,
 En Eskol met zyn volk des broeders aanval dekken:
 De siere Mamre zal de linker vleugel slaan,
 En trekken door 't gebergte op Tydals tenten aan;
 Terwyl myn Abram zelf met zyne herdersknechten
 Het groote leger van Laömer zal bevechten.

*Abram
 verdeelt
 zyn volk.*

Dus trekt men voort, en valt, in't midden van den nacht,
 Den vyant op het lyf, die nu geen' vyant wacht.
 Zy vinden overal de dronke legerknapen,
 Hier leggende in het gras, daar in de tent te slapen,
 Alwaar de lamp alreë met flauwer stralen brandt.
 Die heeft den drinknap, dees het speeltuig in de hant,
 En andren neurien, ten einde van vermogen,
 Den zachten slaapdeun nogh met half gebrokene oogen,
 Maar worden door het staal, na zoo veel weelde en lust,
 Eer zy het weten, in den ysren slaap gefust,
 En hen het vaakrigh oog voor eeuwigh toegesloten.
 Het zwaert drinkt purper bloet, zoo ver de strytenooten
 Invallen, en de doot loopt ysfelyk van zin
 Rinkinken over 't velt, de tenten uit en in,
 En slaat de hoofden af der ronkende oorlogscharen,
 Gelyk een majer in den oogft de korenaren.

*En over-
 valt den
 vyant in
 den nacht.*

*Abram
valt in de
tent van
Koning
Kedor.*

Helt Abram, nu alreë met bloet en stof begruift,
 Kieft twintigh mannen, sterk van arm, en grof van vuift,
 En valt in 's Konings tent, zoo groot gelyk een' tempel:
 Hy slaat de wacht, die legt te snorcken op den drempel,
 En maakt in 't voorportaal ruimbaan: den wagenaar
 En schiltknaap van den Vorst, den ouden wichelaar,
 En droombeduider, die dit onheil niet voorzagen,
 Velt hy in 't bloet ter neêr met doodelyke slagen.
 Vorst Kedor speelde nogh met Koning Amrafel,
 En won nu van den Vorst van Sineär het spel;
 Waar op de drinkbokaal, te boorde vol geschonken,
 Met groot gejuich wordt op des Konings winst gedronken:
 Laömer dronk, en hief de schaal nu juist om hoog,
 Toen Abram intrad, en de scherpe speer bewoog,
 En door zyn' gorgel schoot, dat hy, gestoort in 't drinken,
 De goude schaal liet uit zyn veege handen zinken,
 En achter over zeeg, en neêrstorte op den gront,
 Terwyl het bloet, met wyn gemengt, stroomt uit de wond':
 Elk schreeut van schrik, en slaat het oog naar alle kanten,
 En roept: Verraat! Verraat! waar zyn de lyfstrawanten?
 Maar d'eige Schutter schiet nogh eens, al even snel:
 De speer vliegt langs den arm van Koning Amrafel,
 En doet Prins Kedor, in het jeugdigh hart getroffen,
 Op 't snakkend lichaam van zyn' Vader nederploffen.
 Thans springt Vorst Amrafel, met ysfelyk geschreeu,
 En dol van gramschap, op, gelyk een oude leeu,

*En doot
den Ko-
ning Kedor
Laömer.*

*En zynen
zoen.*

Die, in zyn nest verrast, den staart begint te krullen,
 Den kop en manen schudt, verbaarlyk slaat aan 't brullen,
 Wanneer hy pyn gevoelt: dus vat hy onbesuisft
 Zyn schriklyk slagzwaert in de sterke en grove vuift,
 (Want hy had aan zyn sterke en grootheit dank te wyten,
 Dat hy gekroont was tot een Vorst der Synarryten.)
 Hy heft het lemmer op, en vloekt en knarfetant,
 Terwyl het fier gezicht van dulle gramschap brandt,
 En meent den vromen Helt van Ur, met al 't vermogen
 Van bei zyne armen, neêr te houwen voor elks oog:
 En 't had met Abram wis, door dezen zelve slag,
 Gedaan geweest; hy hadt den helderlichten dagh
 Nooit weêrgezien, indien d' Almachtige van boven,
 Die all' de vromen, die in zynen Naam gelooven,
 Gelyk den appel van het alziend oog bewaart;
 Den slag niet had gestoort, en Abram dus gespaart.
 Hy stiert de vlugge pyl van een' der wakkre mannen
 In 's Konings schouder, daar de zenuw staat gespannen;
 Waar door de slag nu slaau afftuit op Abrams schild,
 Die hem fluks aanvalt, en geen oogenblik verspilt,
 Om 't zwaert vanonderop hem in den buik te wringen,
 En, door de volle maag, tot in de long te dringen;
 Zoo dat de kloeke Vorst geweldigh nederstort,
 Gelyk een ryzige eik, die omgeslagen wordt,
 En 't zuchtend aardryk door zyn zwaren val doet beven;
 Terwyl 't gedarmte, spys, en bloet, ja ziel en leven,

*Abram
 overwint
 Koning
 Amrafel
 door hulpe
 van Gods.*

Al tevens borlen uit zyn wond', die yslyk gaapt.
 Nu wordt door 't naar geschreeu gewekt al wat 'er slaapt:
 Maar eene hagelbui van schichten, afgeschoten
 Door Abrams mannen, doen al d'Edelen en Grooten
 Neêrvallen in het bloet, dat uit hun adren stroomt:
 Gelyk, in 't herfstfaizoen, de bladers van 't geboomt
 Afvallen in het slyk, wanneer, na langen regen,
 De winden blazen, en de takken doen bewegen.

Mamre

*verstaat de
 vleugel van
 Koning Ti-
 dal.*

Zoo gaat het overal; zoo slaat Helt Mamre meê
 Den Koning Tidal 't hoofd af op zyn legersteê,
 En laat den romp, bekleedt met purpere gewaden,
 Zich op de veltkoets in den warmen bloetstroom baden.
 Alwaar hy invalt met zyn bende, maait de doot
 En oogft van lyken voor des aardryks zwarten schoot:
 Of als het naar gerucht, temet van meer vermogen,
 Den krygsliên wekt, en wryft den wynvaak uit hunne oogen;
 Dan dryft de schrik en vrees hen ylings op de vlucht,
 Terwyl een naar geschreeu vervult de ruime lucht.
 d' Een komt zyn' vyant, en den doot, in d'armen loopen:
 Een ander poogt zyn' vriend meê tot de vlucht te nopen,
 Te wekken uit den slaap; maar vindt, hoe zeer hy port,
 En schudt, en roept, ô Schrik! dat hy niet wakker wordt;
 Maar reede door het staal den dootfnik heeft gegeven.

*Koning A-
 riöch ont-
 maakt op 't
 gerucht
 van den*

Maar Vorst Ariöch, min tot dronkenschap gedreven,
 Die hy ontvluchtte; wordt nu uit den slaap gewekt,
 Daar Aner door het bosch met broeder Eskol trekt,

En

En op zyn leger valt; ja, zonder toom of teugel,
 De tenten zet in bloet, en floopt zyn legervleugel.
 De Vorst van Ellazar springt van de velmatras,
 Loopt uit zyn legerhut, en luistert wat het was:
 Gelyk een burger, die, uit zynen slaap geschoten,
 Zyn huis ziet in den brant, en port zyn huisgenooten;
 Naar buiten loopt, en wekt, met een' verbaasden klop,
 Zyn medeburgers en zyn nagebuuren op,
 Terwyl hy angstigh schreeut: de brant is in myn daken!
 Zoo doet de Koning nu zyn hōpliēn ook ontwaken,
 En rukt, zoo veel hy kon, zyn mannen by malkaar.
 Maar de Elammyten, met een ysfelyk misbaar,
 Uit Kedors heir gevluht, getuigen eene boodschap,
 En roepen: 't is gedaan met al het bontgenootschap!
 't Is omgekomen met de Vorsten en hun heir!
 Ik heb (dus roept 'er een) Vorst Amrafel ter neêr
 Zien vallen, in de tent, daar Kedor lag verflagen!
 Nu klimt Ariöch op zyn' vorstelyken wagen,
 En zet het op de vlucht, gevolgt van meen'gen man,
 Naar den geroofden buit, en plundert wat hy kan.

Maar ondertusfchen rees het licht uit d' oosterkimmern.
 De schoone Dageraat schein vroeger op te klimmen,
 En had in 't purpere gewaat zich opgetooit,
 En blinkend stofgout in zyn blonde pruik gestrooit,
 Om Abram, die nu moght met de overwinning pralen,
 Op Godts bevel, dus vroeg te groeten met zyn stralen,

*aanval
 van Auer
 en Eskel.*

*En ont-
 vlucht met
 en mees-
 ten buit.*

*Abram-
 jaagt de
 vluchtende
 vyanden
 na.*

En

En by te lichten, daar hy tans, terwyl het daagt,
 Den vluchtelingen den geroofden buit ontjaagt.
 Zy vlieden overal gelyk de bloode daffen:
 Of even als in 't velt de hazen, op het basfen
 Der brakken snel van reuk hun legerstede ontvlucht,
 Vliên voor den winthont, die vol vuur door 't veltgerucht,
 Hen na-en omzet, springt en raamt, tot hy ten lesten
 Den prooi verwint, en aan zyn' meester laat ten besten.
 Dus jaagt myn Abram ook, vol moet en wakkerheit;
 Zelf tot aan Hoba toe, dat by Damaskus leit,
 Den vyant na, en slaat, en houwt 'er veele neder,
 En brengt nu Harans zoon met al zyn have weder;
 Zyn wyf en huisgezin, en zyn' ontroofden fchat;
 Zyn knechten, maagden, vee, en alles wat hy had:
 Zoo loft hy met een' flagh uit harde slavernye
 Al wat moest bukken voor de wreede dwinglandye
 Van dit tyrannigh heir; zoodat een groote stoet
 Van Sodommyten, met hun wyven en hun goet,
 Hem volgen in triumf, en huppelen en springen,
 En juichen Abram hun' Verlosser toe, en zingen
 Zyn heldendaden, en onsterfelyken lof,
 Dat zelf de vreugdegalm klinkt tot aan 't starrenhof:
 Ook volgt een groote sleep in allerlei gareelen,
 En torfchende ezelen, en dragende kamelen,
 Met Sodoms rykdom, en Gomorraas grootsten fchat
 Gelaân, en wat men in vyf steên geplundert had;

*En ont-
 jaagt hen
 den buit.
 by Hoba.*

*En keert
 in triumf
 wederom.*

Met

Met eene meenigte van runderen en fchapen,
 En ruige geiten, voortgedreven door de knapen.
 Met zulk een staatly trekt myn gloriryke Helt
 Door Kanaän te rug, van Loth nu meeft verzelt;
 Met wien hy meenigmaal, met opgeflagen oogen,
 Den grooten Heirgodt, die hem had ten ftryt bewogen,
 Met beurtgezangen pryft, en d'Oppermajesteit
 Verheft, en toejuicht, en betoont zyn dankbaarheid.

De blyde tyding, aan vrouw Sara afgezonden
 Met vlugge boden, wordt met duizent duizent monden
 Door Kanaän verspreit: hoe Abram onverwacht
 Des vyants leger had verwonnen in den nacht;
 Den Siddimyt verloft door zyne heldedaden,
 En weêrkeerde in triumf met ryken buit beladen.
 De blyfchchap volgt de mare. al 't lant wordt opgewekt,
 En juicht, en kweelt, en zingt, alwaar myn Abram trekt:
 Gezegent zy de Helt, die 't lant verloft van plagen,
 De vryheit heeft herstelt, den dwingelant verflagen,
 En al 't gevangen volk verloft uit flaverny!
 Zoo moet het hen vergaan, die met hun heerschappy
 t'Onvreden, op hun maght hoogmoedigh en vermetel,
 Hun nagebuuren flaan, en bonzen uit den zetel!

Maar is het waar? en voel ik dat myn zangaër zwelt,
 En myne toonen met de glori van myn' Helt
 Verheffen wil? ó Ja. zyn eer ontvonkt myn' yver,
 Zet myne driften op, en spant myn snaren ftyver:

*Al de vol-
 ken juichen
 den helt
 zoc.*

*Wien's glo-
 ri's dich-
 ters zooten
 verheft.*

En zou zy niet! daar nu Helt Abram niet alleen
 Met lofgezag zweeft op de tongen van 't gemeen,
 En bly wordt toegejuicht van al de Kananyten,
 Terwyl de nyt, weleer in 't hart der Ferizyten
 Aan 't zwellen, zich verteert op 't hooren van zyn' naam;
 Maar daar de Vorften zelfs, bewogen door zyn faam,
 Alrede in aantoght zyn om Abram te begroeten:
 Daar Koningen van 't lant den Herder zelf ontmoeten.
 Zoo wonderlyk verhoogt de Hemelmajesteit,
 Door zyn beftuur, zomtyts de lage nedrigheit,
 En doet de Vorften, door den hoogmoet opgezwollen,
 Van 't zorgelyke punt der mogentheit afrollen!

*Abram
 komt in
 het Dal
 Schave.*

Daar legt in Kanaän een dal dat Schave hiet,
 Een groene beemt, alwaar men boom noch heuvel ziet,
 Een ruime vlakke, die, met beekjes doorgesneden,
 Met bloemtjes geborduurt, het Dal der lieflykheden
 Voor dezen werd genoemd: hier kwam myn Helt van 't slaan
 Des grooten vyants met zyn zegestaatsy aan,
 En zag in 't open dal van ver twee bruine wolken
 Van stof opryzen, door den aantoght van twee volken:
 Gelyk de zuidewint fomtyts een damp verwekt
 Op 't hoog gebergte, en zyn verheven toppen dekt:
 Zoo dekt de stofwolk meê de volken voor zyne oogen.
 De Vorft van Sodom komt ter linkerzy getogen,
 De jonge Bera, die nogh onlangs met de kroon
 Van Sodoma op 't hoofd, beklom zyns vaders troon:

Hy

Hy ſteeg, wanneer 't gerucht door Vyfftat werd gedragen *Alwaar de Koning van Sodoms Abram te gemoet komt.*
 Van Kedors nederlaag, ten vorftelyken wagen,
 Gevolgt van edlen en gezanten, niet alleen
 Uit Sodom, maar uit al de vyf beroofde ſteên,
 Om den Verwinner van de maghtige tyrannen,
 Den Wreeker van het bloet zyns vaders en der mannen,
 (Want de oude Vorft had, eer hy ſtierf van zyne wond',
 De wraak wel dier aan hem belaft met eigen mont.)
 Op zynen weg van zulk een gloritoght t' ontmoeten,
 En hem eerbiedigh met de zege te begroeten.
 Aan d' andre zyde kwam de goddelyke man,
 Vorft Melchizedek, d' eer en roem van Kanaän, *Ook de Koning van Zalem Melchizedek.*
 Die groote Koning van gerechtigheit en vrede:
 Hy, die op Zalems troon ook 't priefterdom bekleedde
 Des allerhoogſten Godts; een wonder van zyn' tyt;
 In 's Hemels hoogen Raat tot voorbeeld ingewydt
 Van 's waerelts Heilant, die, naar zyne wyze en orden,
 Op Godts gezworen eet, zou Vorft en Priefter worden,
 Tot in der eeuwigheit. die wonderlyke Vorft
 Van ſnoode afgodery dier tyden onbemorft;
 Komt nu uit Vredefſtat, met al d' eerwaarde mannen
 Van zynen hoogen Raat, en die de vierſchaar ſpannen,
 Heel ſtaatiglyk gevolgt van zynen offerſtoet,
 De zegefſtaats van myn' Abram te gemoet;
 Om dezen Helt van Godt godtvruchtigh te bejegenen
 Hem, als een Priefter van den hoogſten Godt, te zegenen, *Om Abrams hem te zegenen en*

*zyn eerge-
fchenk voort
te brengen.* En als een Koning, voor zyn ftrytbare oorlogfliên,
Het vorftelyk gefchenk uit vrintfchap aan te biên,
Den wyn en 't broot van eere, en dus met drank en spyze
't Vermoeide leger te verkwikken, naar 's lants wyze.

*Abram
nadert
Melchize-
dek.* Helt Abram nadert nu op 't breed en open lant
Den Koningen, en keert zich eerft ter rechterhant
Naar Melchizedek, die 't gefchenk van wyn en brooden
Laat voor zich dragen, en hem aanbiên door zyn' boden.
De Aartsvader nadert zelf den Koning, en betuigt
Zyn dankbaarheid, terwyl hy 't hoofd eerbiedigh buigt.
Maar Zalems Koning wordt van heiligh vuur bewogen,,
Die vorftlyke Offeraar flaats thans zyn zedige oogen
Ten hemel op; hy breidt zyn handen uit op 't hoofd
Van Abram, die met hem in eenen Godt gelooft,

*Die den ze-
gen over
hem uit-
fpreekt.* En fprak: gezegent zy Helt Abram uit de wolken!
Gezegent zy de Helt, de Schrik der booze volken,
De Temmer van 't geweld, de Losfer van zyn' vrint!
Gezegent zy hy Gode, en altyt teêr bemint,
En overftort met heil, van 't eeuwich Opperwezen,
Dat hemel, aarde, en zee gefchapeen heeft voor dezen,
En uit een enkel Niet met wysheit gebootfeert!
Gezegent en geroemt zy Godt, die 't al regeert,
De almachtige Oorlogsgodt, de Bron van heil en leven,
Die uwen vyant in uw handen heeft gegeven,
En uwe vingeren ten oorlog onderwees;
Opdat de Siddimmyt van flaverny en vrees

Door uwen arm verlost, uw daden zoude melden,
En roemen u, gelyk den Roem der oorlogshelden.

Dus sprak het Voorbeeld van des levens Oppervorst
Den zegen uit, terwyl Helt Abram zyne borst
Van diepen ootmoet en godtvruchtigheid voelt zwellen:
Hy roept zyn knechten, en gebiet al 't vee te tellen,
Te deelen al den buit, en 't rechte tiendedeel
Uit alles wat 'er was, te zondren var't geheel;
En draagt Godts Priester met een onbesmet gewisfe
Aldus de tienden op voor dankerkentenisfe.

*Abram
geeft de
tienden aan
Melchize-
dek,*

Maar ondertusfchen komt de Vorst van Sodom aan,
Klimt van zyn' wagen; laat den floet van verre staan,
En nadert Abram, slechts verzelt van vier gezanten,
Uit zoo veel fteden, zyn beroofde lotverwanten.
Hy buigt zich neêr, en roept: wy groeten u, ô Helt,
ô Overwinner, die de vryheit hebt herstelt
Der Siddimmyten, enden dwingelant verflagen!
ô Wreeker van ons bloet, Verlosfer onzer magen,
Wy groeten u; wy zyn in uw geluk verheugt!
Het dal van Siddim roemt uw' naam en oorlogsdeugt,
En wil met Abram in een vaste vrintfchap treden.
Wy biên u aan 't verbont met vyf beroemde fteden,
Die zonder wangunft u bezitter zullen zien
Van al de fchatten, door de woedende oorlogfliên
Hum afgeplundert, die gy nu, door 's Hemels zegen,
Naar 't recht des oorlogs, hebt in eigendom verkregen.

*De Koning
van Sodom
Ootmoet
Abram*

*En biedt
hem zyn
bontgenoot-
fchap aan.*

Neem al den buit voor u, de have en al het vee;
 Maar gun, tot onderpant van vrintſchap en van vree,
 Aan ons de zielen. los de mannen en de vrouwen
 (Die ge anders wettigh in uw dienſtbaarheid moght houwen)
 Uit hunne flaverny: geniet den ſchat en 't goet,
 Maar gun, ô wakkre Helt, den Siddimyt zyn bloet.

*Abrams
 antwoord
 tot den Kon-
 ning van
 Sodoma.*

Maar godlyke Abram, van geen hebluſt aangedreven,
 Zoo edelmoedigh als godtvruſtigh in zyn leven;
 Sprak: neen, ô Koning, ik begeer uw ſchatten niet:
 Ik heb myn handen, cernogh d' aanval was geſchiedt,
 Geheven naar omhoog tot Godt, die in de wolken
 Zyn woning heeft, en d'aard regeert en al haar volken,
 En dier bezworen voor zyn albeſchouwend Oog,
 Dat ik om geen en roof of buit ten oorlog toog:
 Ik heb den kryg alleen om Loth myn' neef begonnen;
 En zynen roover, door Godts byſtant, overwonnen:
 'k Begeer geen' ſchat, die u, ô Rykſvorſt, toebehoort;
 Geen draat, geen voetzoolriem; ik houde aan Godt myn woort.
 'k Wil niets genieten van het vee der Siddimytten;
 Opdat gy nimmer, ſchoon ten onrecht, zoudt verwyten
 Of zeggen konnen: ik heb Abram ryk gemaakt:
 Hy is door roof en buit aan zynen ſchat geraakt.
 Neen, neen, de Godtheit heeft alreë haar milden zegen
 Op my doen dalen, als een zoelen zomerregen,
 En heeft my ſchatten, heil, en voorſpoet toegevoegt;
 Godt maakt my ryk, en met dien rykdom vergenoegt.

Dies

Dies blyf het buiten my: ik wil alleen bedingen,
 ô Vorst, dat men betale, al wat de jongelingen
 Verteerden op den toght, de kosten zyn niet groot:
 Zoo handel ik alreede u als een' bontgenoot.

Maar wat het deel aangaat van deze wakkre mannen,
 Myn bontgenooten, met myn leger 't saam gespannen,
 Den dappren Aner, Mamre, en Eskol: dat zy vry
 Hun recht behouden op den buit, 't is buiten my.

Nu ryft het bly gejuich tot aan de hemeltransfen.
 De groene beemt schynt zelf te huppelen en dansen,
 En roept de vryheit van de Siddimmyten uit,
 Die hunne ketenen en banden, op 't geluit
 Van zulk een blyden galm, verwerpen en verbreken,
 En vrye handen naar hun' lantgenoot uitsteken,
 Omhelzen vrient en maag, en roemen, vol van vreugt,
 Den Veltheer Abram, en zyn wondere oorlogsdeugt.
 Nu heeft de vrolykheit de schalen volgegoten,
 En laaft de harten der vermoeide toghtgenooten
 Met vorstelyken wyn. 't Is alles op de been.
 De volken zweven nu en weemlen onder een,
 Gelyk de mieren in de heete zomerdagen.
 Men brengt den roof by een, en ziet 'er torfchen, dragen,
 't Verdeelen van den buit, de schatten, en het vee.
 Men hoort 'er een rumoer, gelyk 't geruisch der zee,
 Wanneer de wint, vermoeit van 't worstlen met de baren,
 Valt in den slaap, en al de lucht weêr op doet klaren.

*Algemeene
 Blyschap
 in de vlakke
 Schave.*

Maar

128 ABRAHAM DE AARTSVADER.

*Abram
vertrekt
met zyn
Herdersle-
ger naar
zyn tenten.*

Maar eindelyk verlaat myn helt het Koningsdal,
't Welk dezen naam verkreeg van dit beroemt geval,
En trekt, na dat hy Loth ter gunst van Sodoms Koning
Had aanbevolen, naar zyn lage herderswoning,
En komt by Hebron met zyn wakkren oorlogstoet,
Daar blyde Sara hem al juichend' te gemoet
Treedt met haar maagden, en de herderinnereien,
En haren dappren Helt verwelkomt, onder 't schreien
Van vreugdetranen, tot ze, uit eerbare huwlyksmin,
Hem gespt de wapens los, en leidt ter veittente in.

A B R A H A M, D E A A R T S V A D E R.

H E T Z E S D E B O E K.

I N H O U D T.

Vrou Sara, die de hoop verliest op wettigh zaat,
Bidt Abram om 't geslacht uit Hagar op te bouwen;
En, schoon hy vast op Godts verbontbelofte staat,
Zy overwint, en doet haar dienstmaagt met hem trouwen:
Dit wekt het huiskrakeel; en Sara wordt bespot,
Die Hagar weér bestraft, tot zy ontvlucht uit d' oogen:
Maar d' Engel des verbonts, daalt, op't bevel van Godt,
Van boven, en belet die vlucht door zyn vermogen;
Voorzeit het lot haars zoons, totdat ze op dit bevel
Zich zelf verneert, en baart den jongen Ismaël.

Volhart, ó Noortstar van myn' geest! my voor te 's Dichters
bede aan
de Godtheit
lichten (dichten; om voor-
spoet in zyn
werk.
En blaas een lieflyk luchtje in 't zeil van myn ge-
Daar nogh myn zwakke kiel, ver van behoude reê,
Blyft dobbren midden in de zorgelyke zee,
Onzeker, of wy, als de hertstoghtstormen waaien
Aan lagerwal, of op de klippen zullen draaien;

Of roeien al 't gevaar te boven, door uw hant!
 Welaan, wy spoeden voort, het voor de wintje spant
 De doeken op; myn schip bruifcht door de letterbaren,
 En geeft ons hoop, om eens de haven te bevaren.

*Tien jaren
 na Abrams
 uittocht
 uit Ur der
 Kaldéen*

De blyde lente had het aardryk, wyt en breed,
 't Geboomte en al het velt tienwerf in 't nieu gekleedt,
 Met bloemtjes opgefiert, en heerlyk doen pronken;
 En tienmaal had de herfft, van most en druiven dronken,
 De groene pruiken van de wouden afgerukt,
 Het velttapyt vertreên, de bloemen neêrgedrukt:
 Sint Vader Abram, uit zyn vaderlant gefcheien,
 In Kanaän zyn vee dreef in de vruchtbre weien:
 Wanneer vrou Sara, van bekommering gekwelt,
 Met haren Heere ging spanferen over 't velt:
 Zy zuchtte, op 't zien van al de bezigheên der knapen,
 Van al den rykdom van hun runderen en fchapen,

*hierdi Sa-
 ra verdrie-
 tigh over
 haar on-
 vrucht-
 baarheit.*

En sprak: hoe ryklyk heeft de milde vruchtbaarheid
 Haar geurge handen, door Godts zegen, uitgebreidt!
 Hoe heeft ze ons huis, en hoe de kudde niet gezegent!
 't Is of het fchaapen in de dalen had geregent;
 En of dit * Ogis tot een ftadt was aangegroeit
 Van herderstenten, daar de ryke welvaart bloeit.
 Maar ach! wat kan ons al die zegening toch baten,
 Indien wy door de doot die aan een' vreemden laten?

Wat

* Dus was, naar't getuigenis van Jofefus de lantftreek by de boffchaadje van Mamre, alwaar Abram thans zyn Vee weide, genaamt.

Wat baat het of men ploege, of boom- of wyngaart plant',
 Indien een vreemdeling de vrucht plukk' met zyn hant?
 Want Sara, Sara moet alleen onvruchtbaar leven,
 En kan geen' erfgenaam aan u myn' Abram geven.
 De vogels telen op 't geboomte in 't meisaizoen,
 De vischen in den stroom, het vee in 't jeugdigh groen;
 De teelzieke aarde doet haar' zwangren schoot staag open,
 Om ons met vruchten en met rykdom op te hoopen:
 Maar Sara, Sara blyft van vruchtbaarheid ontaart,
 En heeft haar' Abram nogh geen huwlyksvrucht gebaart.
 De knechten, uitgehuwt aan maagden en slavinnen,
 Vermeerderen ons huis: zy telen voort, en winnen
 Ons jonge knaapen aan: de kudde lammert staag:
 Geen koei misdraagt; de geit werpt in de dorenhaag;
 Maar Sara magh zich met geen echte spruit vernoegen.
 Wat móogt ge, ó Abram, nogh de barre stranden ploegen,
 Uw koren zaien in de onvruchtbre woestyen?
 Verwacht het zaat van Godts belofte niet uit my:
 Maar laat ik u, myn Heer, eens door myn' raat bestieren,
 Terwyl de teelkracht speelt in uwe vaste spieren:
 Ik heb een jonge maagt, zoo schoon van aangezicht,
 En frisch van leden, als getrou in haren plight,
 De blanke Hagar, die wy in Egipte kochten,
 De lust der knapen, die haar reë te minnen zochten:
 Neem haar benevens my tot vrouwe, op mynen raat:
 Zoo zien we uit haren schoot een' zoon, een aartigh zaat

*En be-
 klaagt zich
 daar over.*

*En biedt
 aan Abra-
 ham hare
 dienst-
 maagt Ha-
 gar, opdat
 ze uit haar
 gebouwte
 moght wor-
 den.*

132 ABRAHAM DE AARTSVADER.

Van Abram, die ons huis, en uw geslacht zal bouwen,
 En dien ik zelf meen als myn' eigen zoon te houwen;
 Vermits d'Almachtige, die lichaamsvruchten geeft,
 En zelf de sleutel van de donkre baarmoer heeft,
 In zoo veel weelde, als we in zoo langen tyt genoten,
 Myn lichaam heeft gelyk een aardevat gefloten.

*Abram;
 verwondert
 om dien
 voorflagh.*

Dus sprak vrou Sara, en de groote Herder stont
 Verwondert over 't geen hy hoorde uit haren mont.
 Zyn ernstigh wezen toont de diepte der gedachten.

Wie zou dien voorflag ooit van eene vrou verwachten!
 (Dus sprak hy) neen, myn Lief, myn Sara, heb gedult:
 Godts heilbelofte wordt gewis in u vervult.

Hy schiep slechts eene vrou in 't schoon en vruchtbaar Eden
 Voor Adam, schoon 't gebruik die wet heeft overtreden.

*Vertelt Sa-
 ra zyn
 laatste ge-
 zichte.*

Maar hoor, wat onlangs my gebeurt is, wat ik zag.

En hoorde, daar ik gantsch zwaarmoedigh nederlag:

Ik zag een wonder licht op onze tente afdalen;

'k Zag een gezichte, met geen tonge te verhalen,

En hoorde een stem, Godts stem, die dus myn droefheit stilt:

Vrees niet, ô Abram, want ik ben u tot een schilt:

Ik ben uw loon zeer groot, in 't leven en in 't sterven.

Toen riep ik: Heer! ô Heer! wat zal ik toch verwerven?

Daar vast myn levenstyt loopt zonder nazaat heen:

Myn huisbezorger van Damaskus zal alleen

Myn' rykdom erven, na het einde van myn leven:

'k Heb niemand anders: my hebt gy geen' zoon gegeven.

Toen

Toen sprak d'Almachtige, bekleedt met zonnescbyn:
 Deze Eliëzer zal uw erfgenaam niet zyn;
 Maar die uit uwen lyve en zade voort zal spruiten.
 Sta op (vervolgde Hy) en treê met my naar buiten,
 En sla 't gezicht om hoog, naar 't wyde hemelront:
 Tel nu het starrenheir, zoo gy het tellen kont,
 In zulk een meenigte zal uw geslachtboom bloeien.
 Nu voele ik myn gemoet van hemelvonken gloeien,
 En ik bevind' terwyl de Godtheit met my spreekt,
 Dat haar genadelicht door nevelwolken breekt,
 En toont aan myn geloof de wondre tafereelen.
 Van heil, in mynen Zade aan 't menschdom meê te deelen.
 Maar d'allerhoogste Godt hervat het woort, en zeit:
 Ik ben de Heer, die u uit Ur hebbe uitgeleid,
 't Kaldeeuwsche lant ontvoert, om u dit lant te geven,
 Opdat gy erflyk zoudt in die bezitting leven.
 Dit zal uw teken zyn: ga, slacht in 't dichte wout
 Een koei, een geit, een ram, drie jaren yder out,
 En deel het vee, en leg een tortelduif ter neder,
 By eene jonge duif, en wagt daarna my weder.
 Dit zeggende verdween de Godtheit uit myn oog,
 En vloog op vleuglen van haar almacht naar omhoog.
 Maar hoor, myn Sara, 'k zal u wonderen verhalen:
 Zoo dra de morgenstont my groette met zyn stralen,
 Breng ik het offervee op Godts bevel by een.
 Ik slacht de dieren, en verdeel ze juist in tweeën,

*En wonder
 gesprek met
 Godt.*

En leg het eene stuk net tegenover 't ander:
 De duiven deel ik niet, maar leg ze naaft malkander.
 Dus zet ik my ter neer, en wacht op Godts befluit,
 Onzeker wat toch al die plechtigheit beduit,
 Terwyl ik van het aas byna alle oogenblikken
 Het roofgevogelt moest verjagen en verschrikken.
 Dus zat ik al den dag in myn bespiegeling,
 Totdat de goude zon in 't westen onderging.
 Toen viel een diepe slaap op myn vermoeide leden,
 Maar ach! de Hemel weet hoe veel angstvalligheden,
 Wat dikke duifternis, en welk een angst en schrik
 Myn ziel bestormden in dat droevigh oogenblik:
 Maar in het midden van die stormen en gevaren
 Behaagde 't Godt aldus myn nootlot te openbaren,
 En 't groote nageflacht te monstren op een ry.
 Ik zag myn' nazaat met twee zoonen aan zyn zy,
 Den outsten grof van leeft, den jongsten schoon van wezen
 Toen riep de orakelstem: dien heb ik uitgelezen;
 Maar de outste broeder werdt den jongsten tot een knecht,
 De jongste zal door koop van 't eerstgeboorterecht
 Den voorrang krygen, en, voor 's gryzen vaders sterven,
 Zyn zegeningen en myn heilbeloften erven:
 Zie daar de zonen, aan dien naneef toegezeit.
 Zoo wordt uw groot geslacht al wyder uitgebreidt.
 Toen zag ik eene ry van twalif later neven:
 Maar een der jongsten had iet heerlyks en verheven

*Die hem
 in eenge-
 zichte zyn
 nageflacht
 verzoont.*

In al de trekken van 't godtvruchtige gelaat.
 Toen riep de Godtsstem: die, op wien ge uwe oogen slaat,
 Zal de allergrootfte zyn, een werktuig in myn handen
 Van wondren, die ik doen zal in de nabuurlanden:
 Hy zal, gehaat, verkoft, gevoert in flaverny,
 Uit donkre kerkers tot een hooge heerschappy
 Verheven worden, en aldus ten voorbeeld strekken
 Des grooten Heilants, na veel eeuwen te verwekken:
 Elk zal zich buigen voor hem neêr door hongersnoot.
 Maar weet, ô Abram, dat uw zaat na zynen doot
 Zal in dat vreemde lant verdrukt en dienstbaar wezen,
 By wreede volken, tot vierhondert jaar na dezen;
 Maar 't volk, dat uw geslacht door druk gebukt doet gaan,
 Zal ik ook richten en met harde slagen slaan:
 Dan zal uw groot geslacht van zyne harde Heeren
 Uittrekken met zyn have, en eindlyk wederkeeren
 In Kanaän, wanneer aan 't vierde nageslacht
 Het erflyk eigendom zal worden toegebracht:
 Want d'ongerechtigheit der binnelantsche volken
 Trekt nogh myn strenge wraak niet neder uit de wolken.
 Maar gy, ô Abram, zult met vrede in uw gemoet
 Tot uwe vaden gaan, en, zonder tegenspoet,
 In goeden ouderdom ten donkren grave dalen.
 Toen floeg ik d'oogen op, terwyl de zonnestralen
 Al meer verdwenen voor het avontfchemerlicht:
 Maar toen het donker wierd, zag ik, ô vreemt gezicht!

*En het zal-
 ve, na de
 doot van
 Jofef,
 verdruk-
 king voor-
 zeit.*

*Tot het
 bytmerk
 van de be-
 ëring van
 't lant Ka-
 naän.*

Een

136 ABRAHAM DE AARTSVADER.

Een' oven rooken, en een vuurgen fakkel branden,
Die door de stukken ging van myn verdeelde offranden.

*En verdere
belofte.*

Dus heeft de Almachtige met my, ten zelveu stont,
ô Schoone wederhelst, gemaakt een vast verbont,
Wanneer hy zeide: ik zal, ô Abram, na uw leven,
Dit lant ten erfenis aan uwen zade geven,
Vandaar de Sichor, by Egipte, 't lant verdeelt;
Totdaar de groote stroom Eufraat langs d' oevers speelt.
En zoude ik dan, myn Lief, door ongeloof gedreven,
Uw min versmaân, my aan een dienstmaagt overgeven?

*Sara ant-
woort en
houdt aan.*

Hier zweeg Helt Abram, en vrouw Sara vatte 't woort.
Geen ongeloof, myn Heer, heeft me immer aangespoort.
Hoe! zoude ik twyfel en aan Godts beloftenissen?
ô Neen. de zon zal eer haar jaarlyks loopspoor misfen,
De maan des morgens in het oosten ondergaan;
Eer zal het water van de stroomende Jordaan
Te rugge vlieten, en naar zynen oorspronk keeren;
Eer 't Godts beloften aan de waarheit zal ontberen.
'k Geloof dat Hy aan u een' nazaat geven zal,
Uit uwen lyve, want zyn raatbesluit staat pal;
Maar heeft de Godtheit, die alreê verscheide malen
Kwam uit haar' hemeltrouwen op 't aardryk nederdalen,
Die met u sprak, gelyk een man met zynen vrint,
U ooit verzekert, dat gy dat beloofde kint,
Het zaat, 't welk naar zyn woort dit Kanaän zal erven;
Zult uit uw Sara, uwe onvruchtbre vrou, verwerven?

ô Neen.

ô Neen. ô Abram, gy verftaat uw vryheit niet.
 Waar is de wet die u de tweede vrou verbiedt?
 Hoe kunt gy immer, daar geen wet is, overtreden?
 Schoon Godt flechts eene vrou gefchapen heeft in Eden,
 Dat heeft geen huwlykswet voor 't menfchdom aangebragt:
 En zeker 't is wel meer gebeurt in ons geflacht;
 Maar wien is 't immer tot een ondeugt aangewreven?
 Welaan: ai wil u aan de reden overgeven.
 Heeft u d'Alzegenaar een' ryken oogft beloofd,
 En ziet ge u jaar op jaar van goutgeel graan berooft,
 Uw hoop te leur geffelt, zoo zaai uw vruchtbaar koren
 Op beter akker, in de versgeploegde voren,
 Daar al het lant toch voor u open legt en vry.
 't Is ydelheit zoo gy een nazaat wacht uit my.
 Indien de Nylftroom op zyn' tyt niet overvloeide,
 De dorftige akkers met zyn vruchtbaar fap besproeide,
 En al de bronnen, die door duizent aders vliên,
 Verdroogden, hoe zou dan de lantman vruchten zien?
 Of zou hy ledigh op Godts wonderwerken wachten?
 ô Neen, myn Abram, weer die ydele gedachten:
 Indien men zyn geloof op hemelwondren bout,
 Al t' onvoorzichtigh in een duiftre zaak vertrouwt,
 En, zonder middel, op des Hoogften hulp blyft hopen,
 Dan kan men licht het fpoor der deugt bezyden loopen:
 Dan wordt de godtvrucht opgevult met bygeloof,
 En ons verftant is voor den klank der reden doof.

*Zy houde
 aan by
 Abram tot
 het tweede
 huwlyk.*

Godt werkt door middlen, en die moet de mensch gebruiken;

Want d'edle lente mag de bloemtjes open luiken,

En komen 's aardryks jeugt vernieuwen keer op keer;

*Abram
stemt*

eindlyk toe,

om Hagar

ten vrouwe

te nemen.

Maar myn verloope jeugt, de tyt komt nimmer weêr.

Dus sprak vrou Sara, en Helt Abram, wien te voren

Geen tweede liefde tot de dienstmaagt kon bekoren,

Maar die onwrikbaar stont gelyk een harde rots,

Die, in het midden van 't geweldigh zeegeklots,

Op eigen zwaerte steunt, het hoofd blyft boven steken,

En doet op zyne borst het wier en zeefschuim breken;

Voelt nu dat d'enge bant des huwlyks minder klemt,

En Saraas raatflagh hem allangzaam overstemt;

Dies hy den teugel, op 't gevelei der vrouwelippen,

Van zyne eenvoudigheid laat uit de handen slippen,

En stemt het huwlyk toe. hy slaat het oog omhoog,

En roept: de Hemelvoogt, die uit zyn starreboog

Al onze daden en gedachten kan beschouwen,

Zy myn getuigen, dat geen drift tot andre vrouwen,

Noch geile welluft my vervoert tot deze daat;

Maar de uitgestelde hoop op 't langbeloofde zaat.

Nu gaat het Sara naar heur zin en welbehagen,

*Sara wil
trekt het
huwlyk.*

De goede Sara, die, van minnenyt noch vlagen

Der ydle welluft aangedreven, 't echtbesluit

Van haren eigen man volvoert; de jonge bruit,

De schoone Hagar kleedt met bruijloftfeestgewaden,

En hoofd, en hals, en arm, versiert met heur sieraden,

De

De plechtigheên bezorgt, de bruiloft toebereidt,
 En voor haar dienstmaagt zelf het zachte leger spreit,
 Met bloempjes opsiert, en besteekt met groene telgen:
 Dus leidt ze welvernoegt, en zonder 't zich te belgen,
 De bruit met haaren man ter enge slaaptente in,
 En hoopt vast eenzaam op de vrucht dier huwlyks min.

Maar naauyls had de maan aan 's hemels starrebogen
 Haar hoornen driemaal opgevult, voor 's waerelts oogen,
 Met blinkend zilver, en ten spyte van den nacht
 Dien 't licht verveelt, haar' loop ten derdemaal volbraght;
 Of 't snoode huiskrakeel, een plaagh voor echtgenooten,
 Eerst uit het broeïnest van de driften voortgesproten,
 En in het schaadlyk vuur van eigemin gestooft;
 Had Abrams huisgezin de lieve ruft ontroofst;
 Den vreê verdreven, en, door trotsen waan ontstoken,
 Vol fiere belgzucht, d' orde in 't huisbestier verbroken.
 De blanke Hagar, die door Abrams tweede trou,
 Allengs de dienstbaarheid vergeet, en nu als vrou
 Zomtyts gedient wordt van de maagden en slavinnen,
 Kan 't ongelyk geluk met geen gelyke zinnen
 Verdragen, maar die weelde is 't zwak gemoet te zwaar.
 Zy wordt de tekens van de zwangerheit gewaar,
 Die 't jeugdigh lichaam en het ingewant ontstellen,
 En voelt de lage ziel vast met het lichaam zwellen
 Van ydlen hoogmoet, en van averchtschen waan,
 Bespot vrou Sara, ziet haar met verachting aan;

*Het huiskrakeel
 ontstaat in
 Abrams
 Huisgezin.*

*Door Hagar's zwangerheit en
 hoogmoet.*

*Waar door
zy Sara
veracht.*

Ja durft vermetel haar bevelen tegenwryten,
En haar wel fchamperlyk d' onvruchtbaarheid verwyten.
De inbeelding vleit het hart. zy meent, dat ze in dien ftant
't Gezegt Abrams-zaat draagt in het ingewant,
Den erfgenaam van Godts beloften, en zyn zegen,
En in 't gezag haar vrou is boven 't hoofd geftegen.

*Sara haat
de ondank-
baarheid
van Ha-
gar.*

Maar is 't wel wonder, dat een fmertelyke fpyt
Om fnoode ondankbaarheid door Saraas boezem rydt,
En fluipt in 't hart, en perft de tranen uit haare oogen?
Ô Neen. de deugt kan nooit d' ondankbaarheid gedoogen,
Maar haat het monfter, dat alle ondeugt overtreft.
De fmaat van een, die na de weldaat zich verheft,
Valt hart, en doet den druk en droefheit hooger ftygen.
Een eik ftaat zelf bedrukt, en fchynt gevoel te krygen,
En treurt, wanneer de klim zich aan zyn takken hecht,
Ja om zyn toppen zelfs haar dartle ranken vlecht,
En al t' ondankbaar rooft zyn vryheit bloei en leven,
Die hy aan zynen ftam eerft fteunfel had gegeven,
En in haar teedre jeugt van 't voetzant opgebeurt.
Dus kwynt vrou Sara meê van enklen fpyt, en treurt,
Tot ze uitberft, en den hoon aan Abram dus gaat klagen:

*Sara
klaagt den
hoon aan
Abram.*

Moet ik dit leet nogh in myn' ouderdom verdragen?
Moet ik den fchimp van een ondankbare Slavin
Gedoogen, die my, zoo verwaant en trots van zin,
Om myn onvruchtbaarheid, als hingt aan ons vermogen,
Bespotten durft; daar 't my, helaas! aan bei myne oogen,

Zoo

Zoo dier staat op een zee van tranen jaar op jaar?
 'k Heb haar der dienstbaarheid ontrukkt, en zelf, 't is waar,
 Gegeven in uw' schoot, door kinderzucht gedreven;
 Maar nu zy zwanger is, en my die vreugt zou geven,
 Worde ik van haar veracht, en ben haar tot een' smaat,
 En schimp in 't huisbestier, daar zy nu zelf naar staat;
 Ja gaat zy voort in die hoogdravende gedachten,
 Heb ik de slaverny haaft tot myn lot te wachten:
 Maar gy, ô Abram, zult myn rechter zyn en Heer,
 Of al myn ongelyk en hoon daalt op u neêr,
 Ja andersints zal Godt rechtvaerdigh 't vonnis vellen,
 En, tuschen u en my, zich tot een Rechter stellen.

Dus sprak vrou Sara met de tranen in 't gezicht,
 En vader Abram voelt in zyne ziel 't gewicht
 Van hare deugt, beproeft zoo lang een reeks van jaren:
 Hy had in gramfchap op d'ondankbare uitgevaren,
 Zoo niet de teedre vrucht in Hagars-zwangren schoot,
 Die zyne drift nu in de zachte boeien floot
 Van medelyden, hem van 't opzet had weêrhouden.
 Hy trooft zyn Sara; noemt haar d'eer en 't puik der vrouwen;
 Bedaart haar'toorn, en zegt: vermy toch 't huis gekyf;
 Maar ze is uw dienstmaagt, maak dat ze uwe dienstmaagt blyf;
 Betoom haar hoogmoet; want zy is in uw vermogen;
 Ze is uwe; doe met haar wat goet is in uwe oogten.

Vrou Sara, dus gesterkt, zet zich met nieu beleit
 Nu tegen Hagars waan en opgeblazenheit,

*Die haar
 vertroost.*

*En vryheit
 geeft om
 om Hagar
 te vernede-
 ren.*

*Sara poogt
vergeefs om
Hagar te
vermede-
ren.*

*Die de
vlucht
neemt.*

*De Godt-
heit staat
haar gade,
en spreekt
den Engel
des ver-
bonts aan.*

*En haalt
het besluit
op, van de
onderschei-
de bedee-
de der ty-
den.*

En poogt door haar gezagh de trotse en fiere zinnen
Tot zachte nedrigheit en eerbiet t' overwinnen.
Maar die een snellen stroom wil stoppen met geweld
Maakt dat hy hooger stygt, en uit zyne oevers zwelt;
Bederft en overstroomt de hoop der veldelingen:
Dus is de hoogmoet met geen reden te bedwingen:
Wen hy den geest bezit, de driften voedt en vleit,
Dan is het uit met deugt en ware nedrigheit,
En 't grootfch gemoet besluit het uiterfte te wagen.
Bevruchte Hagar kan geen zedetucht verdragen,
Maar vlucht, wanmoedigh voor vrou Saraas heerschappy,
En neemt by nacht den wegh naar Sur, de woesteny.
Maar Godt, d'Almachtige, de Vader der genade,
Sloeg met zyn alziend oog de zwangre dienstmaagt gade,
En sprak den Engel van het eeuwig vreeverbont,
Die op den troon nu voor zyn glansryk aanschyn stont,
Dus aan, terwyl in 't ront de Serafynen zwygen,
En al de hemelen eerbiedige oogen krygen:
ô Goddelyke Zoon, die uwen glans verspreit,
En toont het ware Beelt van myn zelfstandigheit,
ô Heerlyk licht, van myn volmaakt drieënigh Wezen,
Die met my weet, al wat 'er worden zal na dezen,
En, schoon gy van 't begin tot op den laatsten tyt,
Voor 't menschelyk geslacht dezelve Heilant zyt;
Nochtans 't bedeele der genade, in later dagen,
Met onderscheit hebt vast gestelt, naar 't welbehagen

Van

Van onzen wille, en op dien gront het zaat van Sem
 In Kanaän geleidt op uwe hemelftem,
 En afgezondert van d' afgodifche geflachten,
 En volkeren der aarde, om op uw heil te wachten.
 Dit volk zult ge als een kint, dat jong en teeder is,
 Op kweeken, door het woort van uw beloffenis,
 En, als het grooter wordt, gelyk de jongelingen,
 Met harde dienstbaarheid en offerplichten dwingen;
 Tot gy het juk, wanneer de tyden zyn vervult,
 Van die voogdyfchap van zyn fchoudren heffen zult;
 Wen gy, ô Borg, zult uit uw' hemelrykftroon dalen,
 Om my de fchulden van het menfchdom te betalen.
 Waarna de boodfchap van genade en vrede allom,
 Tot aan het eind der aerd', by al het heidendom
 Zal klinken, en de Geest van wysheit uit de wolken.
 Zich zal verspreien op de vrygekofte volken.
 Maar alles, wat van dit beftek gefchreven ftaat,
 En aangetekent in het boek van onzen Raat
 En onze oneindige Voorzienigheit zal werken;
 Zal onze Wysheit weêr, tot heerlyke oogemerken
 Bepaalt, doen eindigen in 't punt van eer en lof.
 Zoo hebbe 't nageflacht in later dagen ftof,
 Om, in befchouwing van de grootsche fchilderyen,
 En zinnebeelden, en verheven profesyen,
 En voor- en tegenbeelt, en fchaduw en licht,
 Met opgeheven hoofde, en ongedekt gezicht,

*En hoe alle
 kerk gewal-
 len zyn tot
 voor- en
 zinnebeel-
 den der
 latere
 eeuwen.*

Myn.

Myn heerlykheit, als in een spiegelglas t' aanschouwen,
 En 't diep geheim van myn verborgentheên t' ontvouwen
 Dus moet, ô Eeuwigh Woort, dat dezen troon weleer
 Zoo kunstigh maakte, toen de Geest myns monts al 't heir
 Des hemels schiep; ook 't zaat van Abram groote dingen
 Vertoonen, aan uw volk in zyn bespiegelingen.

*Dat dus
 ook de ge-
 schiedenis
 van Abra-
 ham zyn
 moet.*

De dienstbrè zoon, die in den schoot van Hagar is,
 Uit Abram naar den vleefche ontfangen, zal gewis
 Ten zinnebeelt van al de kinderen verftrekken,
 Die Abrams vleeslyk zaat, ontelbaar zal verwekken.

De dienstmaagt Hagar is het dienstbaar Sinai,
 Dat godtsdienftplechtigheên, en harde flaverny
 Zal baren; het verbont, dat weder zal verdwynen,
 Zoo dra ge, ô Heilzon, voor de menschen, zult verschynen:

*En wat
 door Sara
 en Hagar
 met haare
 zoonen
 moet voor-
 beelt wor-
 den.*

Maar vrye Sara zal verbeelden 't nieu verbont,
 Dat myn genade en heil uitstort op 's waerelts ront;
 Den vryen kerkftaat, van het dienstbaar jok onttoogen,
 Die uwen glans zal zien met onbenevelde oogen.

Uit Sara wordt eerlang 't gezegend zaat geteelt,
 De vrye zoon van myn belofte, 't zinnebeelt
 Van Abrams geestlyk zaat, dat zyn geloof zal baren,
 En 't Steunfel zyn moet van uw vrye kerkpilaren.
 Wanneer dan 't nageslacht, met al myn heil bekleedt,
 In latere eeuwen myn verborgentheden weet,
 En ziet dit tafereel, met voor- en achtergronden,
 In 't geestlyk kerkgebou aan pylers vastgebonden,

Ophangen, daar 't elkeen, die 't oog naar boven slaat,
 Jerufalem vertoont in zynen dienftbren staat,
 En 't oog al verder leidt langs velerlei gezichten,
 Van zinnebeelden en van fchaduw en lichten;
 Totdat het eintlyk dit Jerufalem befchouwt,
 En dus 't geheim van myn Voorzienigheid ontvouwt.
 Dan zal 't geloovigh volk de wonderen bemerken,
 Zoo wel van myn natuur-als myn genadewerken,
 En zien, hoe alles door myn Wysheit ommezwaait,
 En enkel op den duim van myn vermogen draait.

Welke fchildery tot verwondering van 't Euangely volk in Gods kerke moet ophangen.

Maar tot dit groot gewrocht is ons beftier van noden,
 Ô Vorft der Englen en gezwinde hemelboden!
 Slaa met my 't alziend' oog op d' aarde, uit onze lucht,
 En zie, hoe Hagar voor gehoonde Sara vlucht,
 En durft hoogmoedigh op d' ontroofde vryheit hopen.
 Geen menfch magh d' orde der Voorzienigheid ontloopen.
 Ai daal beneden; fchiet uwe Almaght aan, en ftuit
 De vlucht der dienftbare, en verander haar befluit;
 Opdat zy weêrkeere uit de dorre woeftenyen,
 Om een vernedert hart aan Sara toe te wyen:
 Zoo fta dit weder tot een heerlyk voorbeelt pal;
 Het worde een tafereel van 't groote kerkgeval,
 Dat eens gebeuren zal, byna op 't eind der eeuwen,
 Wanneer het dienftbaar volk, de zuchtende Hebreewen,
 Weêrkeeren zullen uit des waerelts woefteny;
 Zich nederbuigen voor uw vrye heerfchappy,

Gods gebied den Engel des Verbonns Hagar's vlucht te beletten.

't Welk weder een voorbeelt zou wizen van de bekeeringe der Joden.

En in den schoot der kerke u, als hun Heilant, vreezen.

*De Engel
des Ver-
bonts daalt
uit den he-
mel.*

Hier zweeg 't almachtigh en oncindigh Opperwezen,
En d' Engel van 't verbont, die voor Godts aanschyn stont,
De sterke Helt, die steeds de stem van zynen mont
Gehoorzaam is, stapt van zyn' troon, met weinigh treden;
Op onze waerelt, die zyn voetbank is, beneden,
By Hagar, daar zy, zeer vermoeit en afgemat,
Nu op den wegh van Sur by eene springbron zat;
En riep: ô Dienftmaagt, zeg, van waar gy zyt gekomen?
Waar wilt ge, ô Hagar, heen? wat hebt gy voorgenomen?

*En spreekt
met Hagar.*

d' Onnoosle vrou, die in de sombere eenzaamheit
Bekommert omziet, wen het wintje zich verspreit,
En ritfelt door de blaân van kreupelbosch en struiken,
Verschrikt, en beeft, en kan het spraaklit naau gebruiken:
Zy zegt: ô Hemel! ik verlaat Heer Abrams trou,
En vlucht voor 't aangezicht van Sara myne vrou.
Toen sprak Godts Engel: keer, ô Hagar! keer toch weder

*En gebiet
haar zich
voor Sara
te verne-
deren.*

Tot uwe Vrouwe, en leg uw' trotfen hoogmoet neder;
Dan zal ik uw geslacht, gelyk 't ontelbaar zant,
De bladers aan 't geboomte, of 't gras op 't vruchtbaar lant;
Vermeerd'ren op dees aardè, en by het leven sparen;
Want gy zyt zwanger; gy zult eenen zone baren,
En geven hem den naam van Ismaël, om dat

*Voorreis-
het noot-
los van ha-
ren zoon
Ismaël.*

U Godt verhoort heeft, daar gy in verdrukking zat.
Hy zal in eenzaamheit, bevrydt van onheil, leven,
Gelyk een ezel in het wout, en aangedreven

Ten ftryde tegen elk, en van elkeen beftreên,
Zal hy voor 't aangezicht der broederen alleen
Bevredigt blyven, in zyn tenten van vermogen.

Hier zweeg de Heilant, en verdween uit Hagars oogen En verdwynt uit Hagars oogen.
In eene dunne wolk van enkele lieflykheit,
En hemelgeur, die zich door al den oort verspreit,
En doet vrou Hagar nu een lieven adem halen

Van Sarons rozen en van Lelyën der dalen,
Terwyl ze, in't hart geraakt, uitroept: Aanziende Godt!

Hoe groot is myn geluk! hoe zaligh is myn lot,

Dat gy my aanziet! mag ik wel myzelf gelooven?

Heb ik hier Godt gezien, die my eerst zag van boven?

ô Ja. getuigen zyn myne oogen, myn gehoor,

En deze borft, waar in de goddelyke spoor

Der liefde prikkelt, om my naar Godts wil te buigen.

Maar gy, ô Waterbron, zult eeuwig dit getuigen:

Gy zult, zoo lang uw nat door zilvere aders vliet,

De levende Fontein van Hem, die leeft en ziet,

Geheten worden van de volkeren na dezen.

Dus sprak zy, en is van de springbron opgerezzen,

Die tusfchen Kades en het vruchtbaar Bered ffont,

En keert te rug, en reift, tot ze Abrams leger vondt.

Zy vereestigt den waterpus met den naam Lashai Roi, en keert tot Sara.

Zoo kan 't almaghtigh Woort de steene harten breken, Uisbeelding van hare bekeering.

Wen 't in den tempel van 't gemoet begint te preken:

Dan vallen hoogmoet, waan, en zucht tot ydele eer

Met de eigeliefde, als zoo veel trofse Dagon, neêr,

En dooven door dien val 't afgodifch vuur der driften,
 En al den heiligdom van ydele offergiften:
 Dan wordt het godtlyk Beelt, als 't alles nederlegt,
 Door ware godtvrucht op dien puinhoop opgerecht;
 En 't heiligh yvervuur, op 't hartaltaar ontstoken
 Met liefdevonken, doet het dankbaar offer rooken:
 Dan wordt des menfchen geest, door ware nedrigheit,
 Ter zelfbefpiegling in zich zelve ingeleidt,
 Daar hy 't nu anders vindt, en ziet uit andere oogen,
 En wordt door hooger drift ten hemel opgetogen;
 Ja vliegt de Heilzon in het glansryk aangezicht,
 Tot d'oogen fcheemren door den gloet van 't hemelslicht.

*Zy komt by
 Abram en
 Sara.*

In zulk een ommekeer en wifeling van zeden
 Kwam zwangre Hagar weêr in 't herdersleger treden,
 Ontrent den avont, als de gulde zon alreê
 Schoot achter 't hoog gebergte, en naderde de zee;
 Terwyl Helt Abram met zyn Sara, zonder kommer,
 Voor zyne herderstent zat onder d'eikelommer:
 Hier viel ze ootmoedigh, in het aanzien van haar' Heer,
 Met fchreiende oogen voor vrou Saraas voeten neêr,
 En bad, zooveel zy door d' ontroerde borst kon fpreken,
 Verschooning voor haar kwaat, verzoening voor gebreken.
 Zy was in dezen ftant omfingelt door een' rei
 Van hemeldeugden, haar gegeven tot gelei,
 Om 't hart van Sara tot medogenheit te kneden:
 De blanke nedrigheit, de dochter van de reden,

*En verne-
 ders zich.*

Boog hare kniën voor de voeten van haar vrou ;
 't Geloof gaf tekens van inwendigh naberou ,
 En teedere ootmoet perft de tranen uit hare oogen ;
 Terwyl verwondering en zuiver mededoogen
 Het hart bekruipen van vrou Sara , die terftont
 Heur dienstmaagt weêr omhelst , en ophêft van den groot ,
 En leidt haar in de tent , daar vreugde uit d'oogen straalde ,
 En Hagar 't wonderlyk gesprek met Godt verhaelde ,
 En wat Godts Engel had van haren zoon voorfpelt .
 Zoo wordt de lieve ruft in Abrams huis herstelt :
 Zoo vlecht de vreedzaamheit het zacht olivelover
 Om zyne velttente , en het onweêr is nu over .

*En wordt
 in verzoe-
 ning ont-
 fangen .*

Maar naulyks had de zon het lieflyk boomgaard ooft
 Met smaaklyk vocht gevult , en in haar' gloet gestoof ,
 Of milde Vruuchtbaarheid , die , schooner dan te voren ,
 En prachtiger gekleedt , haar' troon van goutgeel koren
 Was opgeklimmen , om den lantman loon voor leet ,
 En rype vruchten te vergelden voor zyn zweet ;
 Deedt Hagar haren zoon na harden arbeit baren ,
 In Abrams ouderdom van zes en tachtigh jaren :
 Hy juichte om die geboorte , en noemt , op Godts bevel ,
 Den welgeschapen zoon van Hagar , Ismaël :
 Doch , wat hy overweegt in zyne zielgedachten ,
 Hy vindt den zoon van Godts belofte nogh te wachten .

*Hagar
 baart Is-
 maël .*

*Die Abrams
 min dan
 Sara houde
 voor het
 Zaai van
 Godts be-
 lofte .*

Maar ondertusfchen zag vrou Sara 't jonge wicht
 Vast grooter worden , met een vergenoegt gezicht ,

1750 ABRAHAM DE AARTSVADER.

En houdt het voor haar' zoon, van 's Hemels gunst verkregen,
En voor den Erfgenaam van haren ryken zegen:
Want uit haar' eigen schoot een huwlyksvrucht te zien
Scheen haar een wonderwerk, dat nimmer zou geschien.

A B R A H A M, ;
D E
A A R T S V A D E R.
H E T Z E V E N D E B O E K.

I N H O U D T.

DE vrome Herder wordt, op 't goddelyk gebot,
Met al wat manlyk in zyn' huize was, besneden.

Een ysfelyk geroep komt voor den troon van Godt,
Van Siddims gruweldaân in vier bedorven steden.

De langbeloofde zoon wordt Sara toegezeidt,
En Siddims ondergang aan Abraham verkondigt:

Hy bidt voor 't vroom geslacht. Loth wordt er uitgeleidt;
Maar 't wyf verandert in een steen, omdat ze zondigt,

En ommekykt: Terwyl het Siddimsdal, verteert
Door vuur en zwavel, met vier steên wordt omgekeert.

IN dezen toefant voert de Schepper aller dingen
't Geloof van Therahs zoon door dertien zonne-
kringen,

Eer Hy hem van belofte, of nazaat, of verbont,

Uit Zynen hemeltroon weêr taal of teken zond:

Doch Abrams deugt staat pal in allerlei gevaren:

Zyn hoop bezwykt niet voor een reeks van dertien jaren;

Maar

't Gedult,
de proef
van 't ge-
loof, ver-
toont de
stantvas-
tigheit van
Abram 13
jaren lang.

Maar zyn ftantvafstigheid wringt al het zelfbelang,
 De wreve hartftoght, en de driften, die den dwang
 Der reden weigren, en 't gemoet van deugt ontaarden,
 Niet ongelyk men wilde en toemelooze paerden
 Met fpoor en breidel buigt den opgefteken nek;
 Den teugel van 't gedult in hunnen harden bek;
 Tot zy gehoorzaam, en in 't rechte fpoor gedreven,
 Hem vreedzaam voeren door de loopbaan van zyn leven,
 Terwyl hy de oogen op zyn loonvergelding houdt.

*Waar na
 by 't ver-
 bonts teken
 der befny-
 denis ont-
 fange.*

De Aartsvader, negentigh en negen jaren out,
 Nogh rustigh van gefalte, en frifch, en fterk van leden,
 Wordt nu, op Godts bevel, aan 't fchaamtedeel befnyden,
 Met Ismaël zyn' zoon, en al wat manlyk is.
 Zyn knechten lyden meê de vleefchbefnydenis;
 Al de ingeboren, en gekochten met den gelde.
 Een kenbaar teken, dat de Godtheit inneftelde;
 Een plechtigh zegel van 't genadigh heilverbont;
 Een grontslagfteen waar op de middelfcheimuur ftont,
 Die 't godtsgeflacht van al de volken af zou zonderen:
 Want d' eeuwige Opperheer, de Werker aller wonderen,
 Was van zyn' troon gedaalt, en had op dezen dagh
 Met zynen Boezemvrient op nieu een heilverdragh
 Gefloten, en beloofte zyn hoogfte Goet na dezen,
 En eene volle Bron van zaligheid te wezen,
 Genoegzaam in zich zelf, almachtigh, goet, en trou:
 Met dit beding alleen; dat Abram leven zou

*Welk ver-
 drag Godt
 met hem op
 nieuw had
 opgerocht,*

Tot

Tot eer der Majesteit; oprecht en vroom zou handelen,
 En voor zyn alziend oog in ware godtvrucht wandelen.
 Dat heilverbont houdt stant. d'Aartsvader, bly te moe,
 Valt op zyn aangezicht, en stemt het voorstel toe.

In dit verdragh heeft ook de Vader der genade
 Beloofd, hem rykelyk te zegnen in zyn' Zade;
 Te maken tot een Vorst, en Vader, hooggeacht,
 Van veele volken in het menschelyk geslacht;
 Ja hierom zynen naam een lettermerk gegeven,
 En tot een ruimer zin van vaderschap verheven:
 Die zou geen Abram zyn, maar voortaan Abraham;
 Want hy zou 't Hooft zyn van den koninklyken stam,
 Waar uit veel Vorsten, ja de Heilvorst zelf, zou spruiten.
 Dit vast verbont zou Godt ook met den Nazaat sluiten,
 Veel volgende eeuwen lang, en tot een onderpant,
 Van beter erfenis, van 't hemelsch Vaderlant,
 Dit lant der vreemtlingschap als eigen doen genieten.
 Vrouw Sarai moest nu de Moeder Sarah hieten;
 Want zy zou deelen in den toegezeiden loon,
 En baren Izaäk, den langbeloofden zoon,
 En worden een Vorstin, een Moeder van de volken.
 Voorts zou Hy Ismaël ook zegnen uit de wolken,
 En Vader maken van een' koninklyken stam
 Van twalif Vorsten, op de beë van Abraham.

Maar ondertusfchen hoort men d'omgelegen streken
 Byna niet anders dan van Sodoms boosheit spreken,

En bevestiget met veele heilryke beloften.

En naamveranderingen van Abram in Abraham, van Sarai in Sarah.

't geruchte van So-

*Wim: boos-
heit ver-
spreit zich.*

En hoe al 't Siddimsdal, dat schoon en heerlyk lant,
Roemt op zyn gruwlen met een opgeheven hant.

Dat vruchtbaar Siddim, dat met beemden en bosfchaadje:
Pronkte als het Paradys, Godts hof en lustplantaadje;
Dat van den edlen wyn, en melk, en honigh, vloeit,
En vette heuvels heeft, en dalen, milt besproeit

*En hoe het
vrucht-
baar dal
van Sid-
dim.*

Met heldre beeken, die welluftigh hene bruisfchen,
Gevoedt van bronnen, die op harde rotfen ruisfchen;
Dat op zyn friske lucht, die, van besmetting vry,
Gebalfemt wordt door geur van edle kruidery,
Op oly, honigh, most uit grove druivetrofsen,
Op balfemftruiken, en verheven pallembofschen,
Op vyg-en-cederboom, op wolle, en zyde, en vlas,
Moght roemen, en op graan, en malfch en voedzaam gras;
Men zei, wanneer men door de vette olyvelanen,
Spanfeerde, en zag het velt bedekt met rype granen,
De wei met wolligh-, en met rundervee allom,
Dat hier de Vruchtbaarheid haar hoogften trap beklom,
En zich versierde in al haar prachtigfte gewaden.
Dit Siddim, ach! zoo ryk met zegen overladen,

*Tot een
vuile poel
wordt van
bedurven
zedes.*

Wordt een vervloekt gewest, dat snoode gruwlen teelt,
Een schoutoneel, waarop de boosheit meester speelt:
Dit lieflyk dal, helaas! dit schoon, dit ander Eden,
Is thans een stinkpoel van onreine en vuile zeden,
Die door de hitten van verboden welluft broeit,
En krielt van ongediert, dat in zyn' modder groeit,

Van

Van addren, slangen, en gedrochtelyke draken,
 En wekt een' stank waarvan de zedigheit moet braken:
 Waarvoor zich d'eerbaarheid met haren fluier dekt,
 Een stank, die in het ront een zielepest verwekt,
 En nu ten hemel voor Godts troon was opgeklommen.

Vyf schoone steden, zoo veel ryke vorstendommen,
 Verheffen hare kruin uit dit rampzaligh dal:

*Die nader
 beschreven
 worden.*

Maar Sodoma roemt, met Gomorra, bovenal,
 Om sryt, op gruwlen, en afgryfelyke boosheit:
 Die zwaait de vlag, en dees den wimpel der godloosheit
 Daar zat de onkuisheit op het kusch en van den staat,
 De weelde, wellust, en de geilheit in den Raat,
 Met drift, en hoogmoet, list, geweld, bedrog, en logen.
 Brootdrunkenheit had schier het opperste vermogen.

Daar waren wulpsheit, en de luie darterheit
 In eer en aanzien, en de deugden 't lant ontzeit,
 De wysheit was 't ontyloón, de waarheit moest 'er lyden,
 De matigheit kon zich der moetwil niet vermyden.

d'Oprechte nedrigheit was staag in dootsgevaar:
 Rechtvaerdigheit, ontbloot van haren evenaar,
 Lag in den kerker, met de boeien overladen,
 En zag d'onnoozelheit verdrukken en versmaden,
 Den armen boos vertreên, en zuchtte, in 't hart verstoort,
 Dat haar de Godtheit in den hoogen hemel hoort:

Want Sodoms Rechters, in de wellust diep verzopen,
 Wier handen van het bloet der schuldelloozen dropen,

*De boos-
 heit der
 rechters.*

Zyn voor de weduwen en weezen stom en doof,
 En groeien in de wraak, en leven van den roof.
 De Priesterfchap, een hoop brootzatte huichelaren,
 Voert zelf, in 't aanzien van haar goden voor de altaren,
 De fnootfte gruwelen tot op den hoogften trap,
 En juicht in vuile weelde en fnoode dronkenschap.
 De godtsdienft is er spel. de tempels zyn bordeelen
 Van overfpel, en fchande, en zondige krakeelen.
 Maar 't volk, vol dootflagh, haat, en twift, en baftaardy,
 Al t'ongebonden tot de fnoode afgodery,
 Befpot het godendom; vervloekt zyne offerhande;
 Kent wet noch regel; roemt in bloetfchult en in fchande,
 In moort en vrouwekracht, en treedt, uit overmoet,
 En lekkerny, het broot baldadigh met den voet:
 Jabloetfchande, en 't bedryf van mannen met malkandren,
 In 't aanzien van de jeugt, vertelde d'een den andren
 Voor enkel kortswil; en in zoo veel weelde en luft,
 Was elk, ô gruwel! in zyn gruweldaan geruft.
 't Geweten was van al zyn prikkelen verlaten.

*Der Prie-
 fteren,*

*En des
 volks.*

*'s Geroep
 van de gruwelen komt
 in den he-
 mel.*

Dus liep de zonde naakt langs Sodoms breede ftraten.
 Dus ftapelt Siddims volk, geruft, en bly te moé,
 De gruwelbergen tot den hoogen hemel toe,
 En tergt de Godtheit, en verkracht haar mededoogen.
 Terwyl een ysfelyk geroep door al de bogen
 Om wrake fchreeut, en klinkt door d' Opperhemelftadt,
 Tot in de zale, daar Godts Raat vergadert zat,

Die wonderlyke Raat van godlyke Eigenschappen.
 Daar was besloten dat Godts Engel neêr zou stappen,
 Van 's Vaders troon op d'aarde, om met zyn' eigen mont
 Aan Abraham den zoon van 't goddelyk verbont,
 Op 'een' gezetten tyt, uit Sara, te beloven;
 Wanneer die gruwelstem kwam 't heilgeluit verdooven.
 Strak rees een doof geruisch door al de hemelzaal.
 Het yslyk wraakvuur stak alreê, met straal op straal,
 Godts edle gramschap aan, en langgetergden toren.
 Rechtvaerdigheid greep thans den opgevulden horen
 Van rampen in de vuist, en de Almaght stont al reê.
 De schelle wraakbazuin weergalmde driemaal wee.
 All' de Englen zuchtten, dat het zucht door d' oppertransfen.
 't Gesteente, en 't blinkend goud, gaf droevigh roode glansfen,
 Gelyk een smeulend vuur, eer 't helder blaakt, en brandt.
 Het had met Sodoma, Gomorre, en al het lant
 Toen al gedaan geweest, indien het mededoogen
 Van Godts Lankmoedigheid den arm van zyn vermogen
 Niet had weêrhouden, en de wraak nogh uitgestelt.
 Dat men den vromen Loth bevryde van 't geweld:
 (Dus riep Barmhartigheid) ai, laat ons onbedwongen
 Bezien, of Sodoms zaak ten lesten zy voldongen;
 Of nur de boosheit al het peil te boven ga,
 En alle hope van bekeering en genâ.
 Verydelt zy of niet. dit wordt bestemt van allen.
 d'Alwetenheit laat zich die liefde ook welgevallen.

*En wekts
de Wrake
op.*

*Maar de
Lankmoedigheid
weerboudt
die ter lief-
de van wa-
der Loth.*

158 ABRAHAM DE AARTSVADER.

Tot heil van Vader Loth, en door dien tegenstant
Blonk weêr de hemel als een heldre Diamant.

*Godt en
twee engelen
als 3 man-
nen dalen
neder,*

Thans wordt de regenboog aan 't luchtgewelf gespannen,
Waar langs Jehova met twee Engelen, als drie mannen
Bekleedt door d'Almaght, op het aardtryk nederkwam,
By Mamres eikebosch, daar Vader Abraham,
Omtrent den middagh, voor zyn tente, buiten kommer,
Den heeten zonnebrant ontweek in d'eikelommer.
d'Aartsvader zat in zyn geloofsbespiegeling,
Getrooft in 't heilverbont, waaraan nu 't zegel hing:
Daar zyn besnydenis rechtvaardigheid betekent,
Van zyn geloof, hem in de voorhuit toegerekent,
En zag nu diep in 't heil van zyn' genadestaat,
*In komen
by Abram* Wanneer hy by geval zyne oogen opwaarts slaat,
En ziet drie mannen, die by zyne velttent stonden.
Hy buigt zich neêr, en sprak: heb ik genâ gevonden
By u, myn Heeren, gaat dan niet zoo haast voorby
De lage woning van uw' knecht; maar toeft by my.
Laat u met water uw vermoeide voeten baden,
Terwyl gy leunt, en rust in schadu dezer bladen.
Ik zal een bete broot, en luttel dischgerecht,
Omdat gy over zyt gekomen tot uw' knecht,
Doen brengen, opdat gy het harte zoudt versterken,
Dan zult ge voortgaan, en geen ongeval bemerken.
Toen zeiden ze: welaan 't geschiede naar uw woort.
Strak liep de Herder, door zyn' yver aangespoort,

En

En sprak tot Sara: knee drie maaten bloems tot koeken.

Hy ging het beste kalf uit zyne rundren zoeken,

En gaf het aan den knecht, die 't spoedigh toebereidt,

En voor een gloeiend vuur aan houten speten leit.

Elk is er bezigh om de Heeren wel t'onthalen.

Men dekt de tafel, niet in grootschgefierde zalen,

Maar in de schaduw van den breeden eikeboom.

Myn Helt brengt boter op, en melk, en vetten room,

En moes, en koeken, en gebradt, en rype vruchten,

En schenkt den zoeten most, die alle zorg doet vluchten.

Al wat men opzet op den herderlyken disch

Vertoont, dat Abraham van Godt gezegent is

Met ryken overvloed, van allerhande vaten.

De Gastheer staat, terwyl de Hemelmannen aten;

En dient de tafel, daar zyn vriendelyk belcit

Een edlen zwier gaf aan de lage eenvoudigheid.

Toen vroegen zy: waar is uw Sara? is ze afwezigh?

Neen, zegt de Herder, zy is in de tente bezigh.

Toen sprak d' Almaghtige, in den schyn eens grooten mans:

'k Zal wederkomen, als het jaar met nieuwen glans,

Omtrent in dit saizoen, al 't aardryk doet herleven:

En Sara worde een' zoon uit haren schoot gegeven.

Dit hoorde Sara aan de deure van de tent,

Die Godt, in dezen schyn, zoo min als Abram, kent,

En zeide al lachende in zichzelf: zal ik baren?

Ik wellust hebben in myn oude en koude jaren;

*En wordes
van hem
ter maaltijt
ontbaait.*

*Waaronder
de geboorte
van Izaak
voorzeit
wordt.*

*Waarom
Sara lacht.*

Daar

Daar nu myn Abraham al gryze haren draagt?
 Want beide waren zy nu out en welbedaagt:
 Ja zelf natuur had reeds de tekens wederhouwen:
 Het ging niet meer, gelyk het gaat met vruchtbre vrouwen.
 De baarmoer was nu al verstorven in haar lyf.

*En daar
 over be-
 strafe
 wordt.*

Maar Godt, d' Alweter, die het menschelyk bedryf
 Met alziende oogen ziet, zei tot myn' Helt: wat reden
 Van ongeloof beweegt het hart van Sara heden?
 Of waarom heeft zy toch gelachen, en gezeit:
 Zoude ik nogh baren in myn oude onvruchtbaarheid?
 Hoe! zou er iet te groot, te wonderlyk in de oogen,
 Onmooglyk wezen voor het godlyk Alvermogen?
 'k Zal wederkomen in dit zelfde jaarfaizoen,
 En Sara zal een' zoon uit hare borsten voên.
 Doch Moeder Sara, van verwondering besprongen,
 Ontkent de zaak, en spreekt, door schaamt' en vrees gedrongen:
 Ik lachte niet, myn Heer. maar Godt, die alles ziet,
 Zei andermaal: gy lachte, ontken de waarheit niet.

*Abraham
 doet zyne
 gasten
 uitgeleide.*

In die verwarring zyn de mannen opgerezén,
 Wier hemelsche afkomst staag meer afftraalt uit het wezen;
 Zy keeren 't aangezicht naar Sodom, trekken heen;
 Terwyl de gront ontluikt met bloemen, waar ze treên,
 En langs de heuvels zich een hemelgeur verspreide.
 Myn Abraham doet hen zyn vriendlyk uitgeleide,
 En Sara volgt hen met verwonderde oogen na;
 En riep: ô vreemt geval! wie zag ooit wederga?

Hy profeteerde, en wist al wat ik docht, ô wonder!
 Die man zit in Godts Raat. daar schuilt wat godlyks onder!
 Myn ongeloof verdwynt. de twyffeling verdooft.
 Godt is getrou, die dit zoo dikwerf heeft beloofd
 Aan mynen Heere. 'k zal nogh in myn oude jaren
 Gewis het zaat, den zoon van Godts belofte baren,
 Uit wien de Zegen van al 't menschdom spruiten zal.
 Godt zal zyn deinstmaagt; want het raatbesluit staat pal,
 De jeugt herroepen, en weêr nieuwe krachten geven,
 Ik voel een wondre vreugt door hart en aders leven.

*Terwyl Sa-
ra in ver-
wondering
gevoelt de
kracht des
geloofs.*

Maar Godt, de Almaghtige, die van den hemel kwam,
 Ontdekte zich nu op den wegh aan Abraham,
 En zeide, als tot zich: zoude ik Abraham, den vromen,
 Verbergen, wat ik doe, en nu heb voorgenomen;
 Daar hy toch zekerlyk in zyn gezegent zaat
 't Hooft van een maghtigh volk hierna te worden staat;
 Daar alle volken, en de verre nageslachten,
 In zyn geloof myn heil en zegen zullen wachten:
 Want ik heb hem gekent in liefde, opdat hy zou
 Den grontslag leggen van myn heerlyk kerkgebou;
 De leer van 't waar geloof zyn kindren mededeelen,
 En zynen huize deugt en waarheit aanbevelen;
 Dat elk des Heeren wegh aldus worde ingeleidt,
 Om recht te handlen, en te doen gerechtigheit;
 Opdat d'Alzegenaar uit zyne azuure zalen
 Het heil, aan Abraham belooft, doe nederdalen.

*De Engel
des ver-
bonts ont-
dekt zich
aan Abra-
ham.*

*En 't aan-
staande
verderf
van So-
dom.* Thans keert de Hemelman, in wien de Godtheit woont,
 Zich tot den Herder, dien hy 't hoog besluit vertoont
 Van Godts Rechtvaerdigheid om Sodoms gruwelzonden,
 En hoe het schel geroep klonk door de hemelronden,
 Maar d'Englen gaan nu op den wegh naar Sodom voort;
 Terwyl myn Abraham Godts wraakbesluiten hoort,
 En staan blyft voor 't gezicht van 't algenoegzaam Wezen.
 Zyn gryze haren staan te bergen opgerezen,
 Om 't yslyk oordeel, dat de wraak nu toebereidt.
 Hy denkt om Loth. betrouw op Godts Barmhertigheid,
 En waagt het om met Godt, van 't oordeel Gods, te spreken;
 Om voor de vromen, die in Sodom zyn, te smeeken:
 Hy treedt vrymoedigh toe; buigt zich eerbiedigh neêr,
 En zegt: ontferm u, ô rechtvaardige Opperheer!
*Abrahams
woorde
voor de
Rechtvaer-
digen van
Sodom.* Misschien zyn in die stat noch vyftigh vrome zielen:
 Zoudt gy die vyftigh met het godtloos volk vernielen,
 De plaats niet sparen om het vroom en heiligh zaat?
 Zal deugt en ondeugt zyn in een' gelyken staat?
 Dat zy toch verre! zou de Rechter dezer aerde
 Geen recht doen, en de deugt niet stellen in haar waerde?
 Hier zweeg hy, en Godt sprak: indien ik dat getal
 Van deugtbemimmers nogh in Sodom vinden zal,
 Zal ik de gantsche Stat om hunnent wil verschoonen.
 Maar Abraham volhart zyn liefde te betoonen:
 Hy gordt zich aan met moet, doch in erkentenis,
 Dat hy slechts stof en asch voor 't Opperwezen is.

Hy

Hy bidt voor Sodoma al even teederhertigh,
 Om vyf-en veertigh, en om veertigh, en om dertigh,
 Ja twintigh menschen, vroom van leven en van leer,
 En krygt gestadigh dat barmhartigh antwoord weêr.
 En eindlyk zegt hy: dat Godts gramschap niet ontsfekte
 Om myn vermetelheit! dat ik noch eenmaal spreke!
 Mischien zyn in die booze en vuilbedorve stat
 Noch tien rechtvaerdigen, van gruwlen onbekladt,
 En zouden die het lot van ondeugt mede ervaren?
 ô Neen. om tien zou ik de heele lantstreek sparen,
 Zei Godt, de Heer, en brak die onderhandeling;
 Vertrok; terwyl myn Helt naar 't herdersleger ging.

*Godt ant-
 woort, en
 vertrek.*

De zon was al te bet, het daghlicht ook aan 't dalen,
 En vochtige avont, met zyn schemerige stralen,
 Had reede 't vale floers op 't aardryk uitgespreidt,
 Als d' Englen, die de stem van Godts Almogenheit
 Altyt ten dienst staan, in de poort te Sodom komen,
 Daar juist de vrome Loth zyn zitplaats had genomen:
 Hy ziet de mannen, loopt hen schichtigh te gemoet;
 Buigt zich ter aarde, met een vriendelyken groet,
 En zeit: myn Heeren, komt by uwen knecht vernachten;
 Wascht uwe voeten, tot verversching van uw krachten,
 En gy zult opstaan in den vroegen dageraat,
 En gaan dan uwes wegs: 't is nu alreê te laat.
 Zy weigren 't. hy houdt aan, met minnelyke reden,
 Tot zy ten huize van den vromen man intreden;

*De twee
 Englen ko-
 men tot
 Sodoma.*

*En worden
 van vader
 Loth ver-
 welkomt en
 onthaalt.*

64. ABRAHAM DE AARTSVADER.

Die dus onwetende Godts Englen heufch vergaft;
 Met helder froommat hun vermoeide voeten wafcht,
 En laat, al wat hy kan, ter avontmaaltyt zoeken,
 En fiert den lagen difch met ongezuurde koecken.

*Maar ondertusfchen
 zaais de
 Boosheit op-
 roer in de
 stat.* Maar onderwyl men eet, en ware vrintfchap kweekt,
 Van 't vergenoegen, en van deugt en waarheit, fpreekt;
 En handelt van 't geloof en goddelyke zaken;
 Begon de Boosheit nu haar proefftuk op te maken:
 Zy zaait oproerigh zaat, bonft alle fchaamte en eer;
 In 't godloos harte, van den Sodomyt ter neer:
 Zy ftelt de welluft op den troon in 's menfchen zinnen,
 En blyft 'er zelf met al haar gruweldriften binnen,
 Die booze tochten en vervloekte lufften voên,
 En, als een giftigh neft van flangen, yflyk woên,
 En krielen in de borft der vuile Sodomyten.
 Waar zyn de helden; (dus begint ze te verwyten)
 Waar d'edle borften van vermaak en welluft thans?
 Gedooft men nu, dat in het huis des vreemden mans
 Twee jongelingen; fchoon van aangezicht en leden,
 Geruft vernachten, en voor 't licht weêr hene treden?
 Of gunt men dan alleen die fchoonheit, dat genot
 Aan dezen vremdeling, aan dien fchynheilgen Loth,
 Den fynen Priefter, dien berifper onzer zeden,
 Die zich kwanswys bedroeft om onze vrolykheden?
 ô Neen. Dat men het huis beftorme, en open breek?
 Die mannen flaake, en zich aan dien geveinsden wreek?

Wat.

Wat kan men beter tyt, waar schooner voorwerp wenschen?

Dus sprak de boosheit in die godtvergeten menschen,

In oet en jong, aan al de hoeken van de stat.

Gelyk een vlam, die in de drooge stoppels vat,

Wordt door een fellen wint al voort en voort geblazen:

Zoo blaast men 't oproer aan: zoo raakt al 't volk aan 't razen,

En 't gantsche Sodom komt, met een verbaast gedruis,

Godts Engelen, ô Schrik! beleegen in Lots huis.

Mên bonst 'er op de deur, en dreigt 'er in te breken,

En roept en schreeut, van een' vervloekten-luft ontfleken:

Waar zyn de mannen! brengt die schoone mannen uit;

Die gy in dezen nacht met uwen muur besluit!

Her uit! eer wy de deur oprappen met de voeten.

Wy willen onzen lust met deze mannen boeten.

Nu rydt een koude schrik al 't huisgezin door 't lyf.

De mannen zuchten om dat gruwelyk bedryf,

En houden d' oogen naar den hemel opgeslagen:

Maar Vader Loth durft zich in zulk' een oproer wagen:

Hy loopt naar buiten; sluit de deur weêr toe, en zeit:

Ach! myne broeders! doet toch geen baldadigheid;

Doet niet dat gruwlyk kwaat: neemt wellust by de vrouwen

Welaan, ik wil u zelfs myn dochters niet onthouwen,

Zy zyn noch maagden, van geen mannen ooit gekust:

Die geeve ik liever; doet met maagden uwen lust;

Maar laat dees' mannen vry, die, om de rust te smaken,

Hun schuilplaats namen in de schadu van myn' daken.

*De Sodom-
myten be-
zeten
huis en
eischen de
mannen
op.*

*Loth treedt
buiten en
zoekt niet
te stillen.*

*Zelf met
aanbieding
van zyn
dochters.*

166 ABRAHAM DE AARTSVADER

Dus sprak de vrome man in die onsteltenis,
 En biedt der woede meer dan recht en reedlyk is:
 Maar neen. De Boosheit noopt de razende gemeente.
 De gruwelkanker zit te diep in het gebeente.

*'t Volk hen
 meer ver-
 buisert.*

Het is dat godtloos volk om vrouwen niet te doen.
 De razerny slaat in het brein al meer aan 't woën,
 En roept en schreut: zal dan die snoode buitelanders
 Hier onze Rechter zyn! wy zullen met malkander
 Hem slaan in 't aanzien, van de mannen van zyn huis!
 Dus dringen ze aan op Loth met onbesuift gedruis,
 En willen nu de deur uit hare posten breken.

Gelyk een heir, wen 't hoort de krygsklaroen opsteken,
 Valt op een vesting met het stormgereetschap aan,
 Met murebrekers en rammeien, en om te slaan,

*Zy vallen
 op 't huis
 aan.*

Te bonzen, dat het kraake, om dus de steene wallen
 En hooge torens door 't gedaver te doen vallen:

Zoo valt de bende van de Sodomyten meê
 Op 't huis van Loth, en heeft althans den hantboom reê,
 En byl, en beitel, om de deuren op te klooven.

*Maar de
 Engelen
 staan hen
 met blin-
 theit.*

Maar Godt, de Almagtige, zond nu zyn kracht van boven
 In zyn Gezanten, die de handen slaan aan 't werk.

Zy trekken Loth in 't huis, en zyn al 't volk te sterk.
 Zy fluiten weer de deur, en blyven zelf daar binnen,
 En slaan met blintheit en verbyftering van zinnen

De mannen klein en groot; waar door een schemerlicht
 Hun, gints en elders, 't huis van Loth maalt voor 't gezicht,

En

En dryft hen heen en weêr: gelyk, by dwarrelbuiën,
 De holle zee, wanneer de storm schiet uit het zuien.
 In 't westen, en vandaar fluks in het noorden snort;
 Met kromme baren heen en weêr gedreven wordt:
 Zoo loopt het woedend volk, met razen en met vloeken,
 Nu overal vergeeffch de deur en posten zoeken,
 Totdat het eindelyk, vermoeit en afgemat,
 Met knarsfetanden, zich verspreit door al de stat.

*Zoodat ze
 't huis niet
 vinden
 konden.*

Maar toen de razerny was van het huis geweken,
 Begoften de Engelen van Godts besluit te spreekē,
 En van de strenge wraak, die zyn Rechtvaerdigheid
 Heeft, om die gruwelen voor Sodom, toebereid.
 Zy vragen Loth naar all' zyn vrienden en zyn magen,
 En wat hy liefheeft, om de snelle wraak t'ontdragen;
 En roepen: vlucht, ontvlucht Godts scherpe geesfelroë!
 Toen haaste Loth zich naar de bruidegommen toe
 Van zyne dochtren, nu in ondertrou verbonden,
 En zei: staat op: Godt heeft my boden toegezonden!
 't Verderf staat voor de deur! staat op, en vlucht met my!
 Maar ach! zy houden 't voor een ydle suffery,
 Een bygeloof, gebroeit uit al t' ontydigh zorgen.
 Maar d' Engelen drongen, in het krieken van den morgen,
 Op Loth al sterker aan, en zeiden: maak u voort
 Met wyf en dochters, eer gy in 't verderf versmoort:
 Jā grepen, toen men nogh vertoeven bleef, ten lesten
 Elk by de handen, en zy leiden ze uit de vesten.

*De Engelen
 vragen
 Loth naa
 zyn vrin-
 den.*

*En drin-
 gen hem te
 vluchten
 met vrou-
 en dochters.*

Maar

*God gebied
voort te
spoeden, en
op levens
straf niet
om te zien.* Maar toen men buiten was, klonk in het oor van Loth,
En al zyn huisgezin, de sterke stem van Godt;
Die zeide: haast u; haast u, om uwes levens wille,
Uit deze vlakke naar 't gebergte; staa niet stille.

Dat niemant omzie naar het godtloos Sodoma,
Op dat hy meê niet in dien ommekeer verga.

*Loth bidt
om in So-
ar te mogen
vluchten.
En ver-
krygt het.* Och! roept de Herder, 'k zal 't gebergte niet kunnen vinden,
't Is nogh te verre: ô Godt! 't verderf zal my verslinden:
Zie daar, die kleine stad, doch groot genoeg voor my,
Dat Bela legt tot myn behoudenis naby!

Ai! laat uw knecht daar in dat Soâr veilighe leven.

Toen zei de Almaghtige: 'k heb u gehoor gegeven:
Ontvlucht in Soâr, 't welk dien naam behouden zal.

Het worde om uwent wil bevrydt van 't ongeval,
Maar haast u derwaarts, want ik moet de wraak betoomen,
Totdat ge veilighe zyt ter statspoort ingekomen.

*De zon
ging op teen
Loth in So-
âr kwam.* De morgeson, die met een vrolyk aangezicht
Al 't aardtryk leven geeft, was met een droevigh licht,
Vol bruine rimpels in het bleek en treurigh wezen,
Toen Loth in Soâr kwam, ter oostkimme uitgerezen.
Natuur had nu 't gelaat niet lieflyk opgetooit,
Noch gout, noch rozen langs de daghpoorte uitgestrooit;
Maar eenen valen damp rontom de kim getogen;
En ging, bezwangert van het godtlyk Alvermogen,
Met angst in arrebeit, om uit haar ingewant
De stof te baren, tot tweede oorzaak in Godts hant.

De vlugge deelen van Salpeter en van zwavel,
 Die 't oog der waerelt uit des aardryks zwarten navel
 Naar boven trekt, verdunt, en door de hitte scheidt,
 Omhoog heft, en door al den ronden dampkring spreit;
 Had nu Godts Almaght uit de kreitsen en de kolken,
 Rontom den aardtbol, opgepakt tot dikke wolken,
 Die, door den adem van zyn gramschap voortgepreft,
 Van alle zyden, uit het wyde dampgewest,
 Zich thans vergaderen, en, dicht opeen geschoven,
 Het morgenlicht en al den hemelglans verdooven,
 De zon bedekken, en een schemerduifternis
 Verspreien door het dal; daar 't naar en aakligh is;
 Daar al 't gedierte slaat aan 't loeien, en aan 't huilen;
 't Gevogelte verbaaft aan 't vliegen, ravens, uilen
 Aan 't krasfen, dat het gilt door al de wouden heen;
 En daar nochtans, ô Schrik! de vier vervloekte steên,
 Vermoeit van welluft, op het zachte leger rusten,
 Of ongevoeligh zich verzaden in haar lusten!

Thans daalt de Wraak van Godt, op zyne donderstem,
 Die uit het opperste paleis, met kracht en klem,
 Klinkt door de Hemelstادت, op vleugelen der winden,
 Geweldig naar beneên, om Siddim te verflinden.
 Zy aasemt hemelsvuur, dat naar en yfelyk brandt;
 De bliksemflitsen draagt ze in hare rechterhant,
 En in de linker torft zy zwarte donderklooten.
 De schrikfiol, met wee, en plagen volgegoten,

*Natuur
 baars door
 Godts Al-
 maght de
 tweede oor-
 zaaken tot
 Sodoms en-
 dergang.*

*En dryft
 de zwavel
 wolken bo-
 ven Siddim
 Dat noch
 ongevoelig
 in de weelde
 rust.*

*Godts
 wraak
 daalt ge-
 wapent
 naar be-
 neên.*

Y

Hangt,

170 ABRAHAM DE AARTSVADER.

Die de winden los maakt. Hangt, als een koker, aan den gordel, op haar zy.

Zy laat den winden uit hun' schuifpelonken vry,

En zet de deuren van de stormorkanen open,

Die, uit vier hoeken thans al loeiende gesloopen,

Afgryfslyk gieren door de solferwolken heen,

En dringen ze overal, totdat ze, dicht in een

Dewelke de zwavel uit de wolken persen. Geperft, en door 't geweld der winden 't faamgedrongen;

Gelyk het water uit een sponfi wordt gewrongen;

Een dichte regenvlaag van zwavel overal

Ter neder storten in 't vervloekte Siddimsdal;

Dat eindlyk, maar te laat, op 't loeien en het kraken,

Der donderslagen, uit den slaap begint t'ontwaken,

En schrikt, en beeft, daar 't al de blikfemschichten ziet,

Die thans Godts Wraak uit den vergramden Hemel schiet:

Want nu, ó wee! nu wordt het hemelvuur ontfloten,

En met het vuur ook al de plagen uitgegoten:

Die door den blixem wort ontstoken. Zy flingert ysfelyk den bliksem naar om laag;

Ontsteekt de zwavel, die, gelyk een gloënde vlaagh,

Met brandend zout gemengt, vervaarlyk naar beneden

Druipt op al 't velt, en op de vier bedorven steden.

Waar door de steden van den gloeienden regen in den brans raken. Eerft raakte Sodom in den brant, en kortdaarna

Gomorre, Seboim, en 't godloos Adama,

Met al hun tempels, en verheven hoofdgebouwen.

Nu hoort men 't naar gekerm van mannen en van vrouwen:

Elk roept 'er brant! ach! brant! en waar ze d'oogen slaan,

Men ziet des buurmans huis almede in vlammen staan.

Door

Door 't vreeslyk flikkren van den vuur- en zwavelregen,
 Die op de daken druipt, en zet het allerwegen
 In lichterlaaie vlam. 't geschreeu van wee! en ach!
 De bleeke vreeze, de verbaaftheit, en 't geklagh,
 Zyn in de huizen, en de doot loopt langs de straten,
 En heeft de pynen en elenden losgelaten,
 En ziet den menschen met verwoede blikken aan:
 Maar nu begint het vuur vast naar beneên te slaan,
 Door dak en zoldering, en doet de binten kraken;
 Berooft den menschen van den schuilhoek hunner daken,
 En jaagt hen buiten 's huis, daar 't kermen en 't geweên,
 Het knersfetanden van de pyn, en 't naar gesteen
 Poogt door den dikken drang der wolken heen te dringen.
 Hier vluchten vrouwen met haar teedre zuigelingen,
 Geteelt in bloetschande en boelaadje, en keeren vlug,
 Geschroeit, geblakert, in het brandend huis te rug,
 Dat op haar nederstort met geveltop en muren.
 Daar moeten ze het vuur der booze lust bezuren
 Met gloênde droppen, op het midden van de straat;
 Terwyl de vlam in 't kleet en op het lichaam slaat.
 Gints loopt een dichte drang verbaafde Siddimmyten;
 Die staag de zwavel uit d' ontstoken kleedren ryten,
 Ter stat uit naar den stroom, daar elk zich heil belooft;
 En elders loopen ze met deksels op het hoofd,
 Naar 't dichte cederwout, om in zyn koele lommer
 Te schuilen; maar helaas! de wanhoop, vol van kommer,

*En de elen-
 de onder
 menschen
 zich ver-
 spreit.*

*Die staag door aller-
 let rampen
 grooter
 wordt.* Is overal, en d'angst, maakt hen het velt te naau.
 De boemen misfen 't loof; het wout verliest zyn schaau.
 De palmen knappen, en de balsemstruiken gloeien;
 d'Olyven-branden, en de cederbosfschen schroeien;
 Of steken, blakende in den heeten zwaveldrop,
*De bos-
 fschen ra-
 ken ook in
 den brant,* De gloeiende armen naar den hoogen hemel op.
 De stroomende Jordaan was van den schrik geweken,
 En opgekrompen naar den' oorspronk; all' de beken
 Naar heure bronnen, en de bronnen zelf vervaert
*'t Velt ge-
 was,* Verschuilen in 't gebergte, of kruipen diep in d'aerd'.
 Daar was geen water in het lant, dan heete tranen.
 Nu sloeg de brant ook in het veltgewas en granen,
En 't vee. En rooft elendigh 't vee, dat met een naar gegil,
 Met opgetrokken staert, den gloet ontloopen wil;
 Totdat het nederploft, en stikt van solferdampen.
 Het is 'er overal vol doodelyke rampen.
 't Gevogelt schreeut verbaast, en vliegt nu heen en weêr,
 En valt van boven met verschroeide vlerken neêr,
*Het aart-
 ryk gloeit
 en scheurt
 van hitte,* Op 't gloeiend aardryk daar 't elendigh staat geschapen.
 Want thans begint de gront afgrysfelyk te gapen,
 En scheurt van droogte, en splyt van hitte aan allen kant.
*Waar door
 de lymput-
 ten in den
 brant ra-
 ken,* Nu raken pekkuil en lymputten in den brant,
 En 't onderaardsche vuur begint almeê te gloeien.
 De buik des aardryks slaat vervarelyk aan 't loeien,
 En braakt thans alsints vuur en vlammen, dat de lucht
*'t Welk
 naarbeving
 verwekt.* Van pyn en weedom krimpt, en van benaauthheit zucht,
Ter

'Terwyl al d'aarde schudt, en beeft van 't opensplyten.

Helaas! waar bergen zich de nare Siddimpyten!

Daar alles nederstort, en brandt, en beeft, en kraakt,

En d'uiterste uure van hun' jongsten dagh genaakt.

*De onder-
aartsche
welpoel
raakt aan
't zieden.*

Daar was een welkuil, diep in 't aardryk, die met buizen

Het water der Jordaan door onderaardsche fluizen

Verzwolg, en voerde door den gront in 't roode meir:

Dien poel gebruikt Godts wraak tot Siddims ommekeer,

En maakt, door 't vuur, nu diep het aardryk ingebroken,

*Waar door
den gront
los en de
steden aan
't waggelen
raken.*

Den breeden waterkolk aan 't schuimen, en aan 't koken.

Strak borrelt al den gront het ziedend water uit,

En sifft, en spartelt met een ysfelyk geluit.

De steden waggelen. de torens suisebollen.

Het dal begint, gelyk een bare zee, te rollen.

Met holle golven. al de dalen ryzen op.

De heuvels zinken, en verbergen haren top.

Het vlakke velt begint met hoogten uit te puilen.

Spelonk en steenrots, daar noch menschen zich verschuilen:

Vertoonen d' opening, en bersten van malkaar.

Nu hoort men eindelyk het uiterste misbaar

Der Sodommyten, daar de dochter hare moeder,

De zoon zyn' vader, en de broeder zynen broeder,

In diepe kolken ziet verzinken overal;

Daar 't aardryk geeut, en gaapt, en spart in 't Siddimsdal

*En de aar-
de aan 't
gapen, die
het over-
schot der
menschen
inslokt.*

Wel duizent monden op, en schynt, by 't innesflokken

Dier booze menschen, weêr te walgen van die brokken.

174 ABRAHAM DE AARTSVADER:

Tot Godts
wraak,
het gant-
sche dal
in dien poel
dompelt en
omkeert.

Maar eindlyk bonst Godts Wraak, met haar metale vuift,
De schors der aarde aan stuk, en wentelt, en vergruift,
En dompelt twee paar steên, met poorten en muraadjen,
Ja al het vruchtbaar dal, met beemden en bosfschaadjen,
En mensch, en vee, in dien afgrysfelyken poel,
Dat stof en asfchen, door het borlen en 't gewoel
Van 't kisfend water, uit de schrikkellyke kolken
Ryft met den waasfem, vol van ftank, tot aan de wolken.

't Welk
noch de
doode zee
is.

Toen zag men overal een ftinkpoel wyt en zyt,
In zynen ommetrek ruim vyftigh mylen wyt;
Een doode zee, waarin noch dier, noch vifch, zou leven,
En altyt eenen ftank uit hare diepte geven.

Straks groeit aan d' oevers een verwonderbare vrucht,
Als blozende appels, maar vol afch en zwavellucht:
Een kenbaar zinnebeelt van welluft en godtloosheit:
Een eeuwich teken van der Siddimmyten boosheit,
Dat nu de Godtheit aan die giftige oevers plant;
Terwyl haar Almaght legt d' orkanen aan den bant,
En laat den noordenwint, die d'opgepreste buien

Godts Al-
maght ver-
dryft het
ouweêr, en
vertoont
nu zyne
Majesteit
met groo-
ter luffter.

En dikke wolken jaagt naar 't waterzuchtigh zuien,
De lucht opklaren aan den blaauwen hemelboog.
De ftrenge Wraak was opgevaren naar omhoog,
Daar Godts Rechtvaerdigheit, van Siddims hoon gewroken,
Barmhartigheit omhelsde, en beide in liefde ontstoken,
Volmaakt vereenden in de heilge Eenvoudigheit
Van 't eeuwich Wezen, dat zyn glans en Majesteit

Met

Mèt schooner luister, en met levendiger stralen,
Door al de Hemelstat verspreide uit d'opperzalen.

Maar d'echtgenoot van Loth, die voor den ommekeer, *Lots wijf
verachte
Godts ge-
bot;*

Zich mede uit Sodoma naar Soär had begeven;
Die 't hoog gebot, om zich, op straf aan 't lieve leven,

Te spoeden op den wegh, en nimmer stiel te staan,

Of om te kyken, hoe 't met Sodom moght vergaan;

Ook nevens haren man had uit Godts mont ontfangen;

Blyft echter staan: ziet om: het zy van schrik bevangen, *Ziet om,*

Voor 't nadrend onweër; 't zy haar 't ongeloof besprong;

Of dat haar ydel hart nogh over Sodom hong:

't Is zeker, dat ze, by het omzien en versmaden

Van Godts bevel, zyn wraak heeft op den hals geladen;

Want toen ze verder meent naar Soär voort te gaan,

Zyn bei haar voeten vast aan d'aarde, en 't hooft blyft staan:

Hare armen, die zy meent ten hemel op te steken,

Verstyfden in 't gewricht: zy poogde noch te spreken,

Te roepen aan haar' man, om hulpe; maar bevond,

Dat haar dé tong ook was bevroren in den mont:

Want Godt verandert, door zyn Almacht, haar gebeente

En zachte spieren in een killigh zoutgesteente:

Haar ingewant verstyft; het vloeibaar bloet beveest

In d'adren, en in 't hart, dat zynen slag verliest,

En 't aangezigt wordt met een lootverf overtogen.

Men zegt dat hede nogh die zoutzuil voor elks oogen,

Dicht

*En wordt
door Godts
Almacht
in een zout-
pilaar ver-
andert.*

6 ABRAHAM DE AARTSVADER.

Dicht by den oever van die pekpoel, pronkt, en prykt,
In eene woesteny, en nogh naar Sodom kykt.

Have dochters verleiden vader Loth tot bloetschande. Haar dochters kwamen vaak 't versteende lyk beschreien :
Maar toonen Sodoms aart, daar zy den Vader vleien,
Verleiden, door den wyn, tot dronkenschap, en voort
Tot bloetschande in den nacht, die sluikery verfmooort,
Kwanswys om eerlyk zaat van Vader Loth te baren .
Zy baarden ook uit Loth twee zonen, maar zy waren
Twee harde vyanden van Godt en zyn verbont.

Abraham zag over Sodom den rook opgaan Maar Abraham, Godts vrient, was in den morgenstont
Van Siddims ondergang, naar d' eigen plaats gewandelt,
Daar hy van Sodom met de Godtheit had gehandelt ;
En zag, wanneer hy op dezelve hoogte kwam,
Hoe al dat vruchtbaar lant nu stont in vuur en vlam ;
En dat 'er overal een zwarte smook naar boven
Ten hemel rees, gelyk de rook van eenen oven .
ô Schrikkelyk gezicht ! de vrome Aartsvader beeft,
En ziet nu, dat 'er Godt geen tien gevonden heeft,
Die deugt beminnen, en niet staag zyn gramschap tergen.
Zyn haren ryzen hem van vreeze en schrik te bergen .
Hy slaat zyne oogen naar den hemel op, en spreekt :
ô Vreeselyke Godt ! hoe zwaar, hoe yslyk wreekt
Zich uw Rechtvaardigheid aan die verdorven landen !
En verwondert zich over Gods wraak. Wanneer uw gramschap maar een weinig raakt aan 't branden,
Dan beeft al d' aarde, en schrikt voor 't grimmige gelaat
Van uwe Mogentheit ! dan wordt het booze zaat

Der

Der menschen haast vernielt! dan wordt een vuur ontstoken,
 Dat all' de bergen, en den afgront zelfs, doet rooken;
 Dat al het lant verteert, met inkomst, vee, en goet!
 Wie kan 'er woren by uw' heeten toornegloet!
 Wie weet, hoe zeer uw kracht en gramschap is te vreezen,
 ô Godt der wrake! ô hooggeducht almogend Wezen!
 't Verdorven menschedom hebt gy eertyts doen vergaan;
 De fluis des hemels, en des afgronts, opgedaan,
 En boven 't hoogh gebergte uw' zondvloet opgedreven,
 Dat al, wat adem had, in 't nat den geest moest geven!
 Toen door het water: nu door 't vuur, dat al verteert:
 Beide om de boosheit, die het menschedom overheert:
 Nu Siddims volk alleen: toen al 't geslacht der aarde,
 Behalven Noäch, dien gy uit de golven spaarde,
 Met alles wat hy had in 't zeegevaart geleidt.
 Zoo hebt gy Loth, myn' neef, naar uw Rechtvaerdigheid,
 Indien hy zich niet meê tot boosheit heeft gegeven,
 Door uwen sterken arm behouden by het leven.
 Is 't waar? ô groote Godt! heeft hy den zwymelkroes
 Van uwe gramschap niet gedronken, met den droes?
 Maak my zyn heil bekend, op dat ik u mag loven.
 Toen schoot de Hemelvoogt een' bliksemstraal van boven,
 Voor 't oog van Abraham, die weêrkeert naar zyn tent,
 En maakt aan Sara Godts gestrenge wraak bekend,

*En ver-
 gelykt de-
 zen onder-
 gang met
 de zont-
 vloet.*

6. A B R A H A M,
D E
A A R T S V A D E R.
H E T A C H T S T E B O E K.

I N H O U D T.

A Artsvader Abraham verkeert als vreemdeling
Te Gerar, daar de Vorst zyn schoone Sara schaakte;
Maar d' Alvoorzienigheid belet d' ontheiliging
Van 't zuiver lichaam, 't welk zy vry en vruchtbaar maakte.
Vrou Sara baart in 't eint den langbeloofden zoon,
Dien Ismaël bespot, dat twist baart in de wyven.
De Herder wordt, door Godts bevel, en Saraas boon,
Gedrongen, Hagar, en haar' zone, te verdryven.
Vorst Abimelech komt, en maakt, op eigen gront,
Met grooten Abraham een eeuwigh vreeverbont.

Abraham
trekt op
van de ei-
ken van
Mamre;

NA Siddims ondergang door vuur en zwavelvlagen,
Doet Vader Abraham zyn tenten zuitwaarts dragen,
Het vee verweiden langs de heuvels, ryk van gras,
En door de dalen, waar het beste voetsfel was;
En trok dus daaglyks met het herdersleger verder
Van 't eikewout, dat, op den aftoght van myn' Herder,
Te

Te zuchten schein van rouwe, en zyne kruin niet meer
 Zoo hoogh ten hemel op te beuren, dan weleer;
 Toen 't moedigh op den glans der goddelyke stralen,
 Den Hemelvoogt zag in zyn sombre schadu dalen;
 Tot, na een' langen toght, geloovige Abraham,
 Niet ver van Gerar, in een schoone vlakke kwam,
 Die, tusfchen Kades, en de dorre woestnyen
 Van Sur, gezegent was met vruchtbre jaargetyen.
 Hier slaat hy 't leger neêr: hier toont hy met zyn' staf
 Aan Eliëzer, dien hy zyn bevelen gaf,
 De legerorden; waar hy tenten op moest rechten;
 Waar zuivelschuuren; waar de hutten voor de knechten,
 En waar men 's nachts voor wolf en ondier waken zal.
 Hy kiest zyn woning aan een' frissen waterval,
 Die bochtigh affchiet door het velt, om 't vee te laven;
 Aan d' andre zyde doet hy waterputten graven,
 En komt natuur, door kunst en overlegh, te baat.
 Dus geeft een Veltheer, die zyn leger nederflaat,
 In 's vyants aanzien, aan de hopliên zyn bevelen:
 Hy doet de benden in de velden zich verdeelen,
 Zet schilt- en brantwacht uit, of doet met eene wal
 Het leger dekken voor verraat en ongeval.

Nu woont myn Herder in 't gezicht van Gerars muuren,
 Daar hy, als vreemdeling, by zyne nagebuuren
 Verkeerde, en dikwerf in die vorstelyke stat,
 Daar Abimelech op den grootschen zetel zat,

*Woonst tus-
schen Ka-
des en Sur,*

*Verkeert
als vreem-
deling te
Gerar,*

*En over-
weegt het
wulpsche
hofleven.*

De stedelingen, en hun wulps gedragh, beschoude,
 En 't hof, daar d'ydelheit zichzelf een' tempel bouwde,
 Alwaar men grooten vleit, en kunstigh veinzen leert,
 De waarheit haat, en pracht en overdaat hanteert,
 En alles wordt door schyn, en zelfbelang gedreven.
 Hoe zaligh is de rust van ons eenvoudigh leven,
 Daar men geen staatzucht, en geen dartle wulpsheit kent!
 (Dus sprak hy dikwyls tot zyn Sara in de tent.)
 Hoe zaligh is de vreë der herdren, buiten kommer,
 In winter zonnenschyn, of koele zomerlommer,
 Gezeten, daar natuur hun hart en zinnen streelt,
 En 't vergenoegen in 't gemoet een welluft teelt,
 Veel eedler, dan 't genot der weitsche Waereltgrooten,
 Die in den gloet van 't gout de trotsche kruin ontblooten,
 By 't schynfel van 't geluk, en brommen, waar ze zyn,
 Gelyk de hofsels in den warmen zonnenschyn,
 En goude torren door de bloemeryke dalen!
 Ach! hoeveel onrust, hoeveel zwarte zorgen dwalen,
 Door al de stadt, en 't hof, daar yder zweet, en zwoegt,
 Om al wat nimmer een verheven ziel vernoegt;
 Om vorstengunft, en eer, en aanzien, en vermogen;
 Al strikken voor de deugt, al klatergout voor de oogen.
 De bleeke kommer woont in zwartberookte steen,
 En smeedt de ketens van ontelbre bezigheên,
 De boeien, die den mensch aan d'ydelheit verslaven,
 Of 't korte leven in de dartelheên begraven

Van

Van lachend kortswil, of van eerloos tytverdryf!
 De deugt loopt balling 's lants, en heeft 'er geen verblyf!
 De waarheit woont 'er niet, en heeft 'er maag noch vrienden!
 De godtvrees is by geen' afgodendienst te vinden!
 En daarom moeten wy, myn lieve Sara, weêr
 Voorzichtig omgaan met dit volk, gelyk weleer.

Maar Gerars Vorst kwam op een' morgen met de reien
 Van hovelingen, zich in 't open velt vermeien,
 En reed juist, by geval, door 't herdersleger heen,
 Daar Vader Abraham kwam met zyn Sara treên.
 De Heeren slaan verbaaft alle oogen ront, in 't hondert,
 Om zulk een meenigte van vee en volk verwondert,
 En om het groot getal van tenten, net in 't velt,
 Gelyk een draagbaar dorp in buurten neêrgestelt,
 Daar alles zich beweegt op 's Herders welbehagen:
 Maar Abimelech had op Sara 't oog geslagen,
 En op de schoonheit van 't aanvallige gelaat,
 Den zwier der leden, in 't eenvoudig veltgewaat;
 De levendige verf, en 't opslag harer oogen,
 En was schier buiten zich verrukt en opgetogen.
 De frische schoonheit van den morgenfont, waarom
 Hy nu naar buiten reedt met zynen adeldom,
 Vergat hy tevens: al de hemelsche robynen,
 En diamanten, die gezaait op 't aardryk schynen,
 En flikkren van het gras en kruiden in het oog,
 Wanneer de nuchtre zon klimt aan den hemelboog;

*Koning A-
bimelech
beziet het
herdersle-
ger.*

*En verliest
op Sara.*

't Gezicht der velden, en de geestige verschieten,
 Langs heuvels, en bosfchaadje, en frische watervlieten;
 Ja al de schoonheit, die natuur op het paneel
 Des aardryks schildert, en voltooit in yder deel,
 Zyn uit zyn' aandacht in een oogeblik verftoven:
 Geen wonder, want dit schoon ging zelfs natuur te boven.
 Hy zag de rozen in den laten wintertyt;
 Een onverwelkbre jeugt, die door geen jaren flyt;
 Een altyduurend meisaizoen in 't lieflyk wezen;
 In 't oog den zomer, die geen herftbui fcheen te vreezen.
 Hy houdt de klepper, die op 't goude montftuk byt,
 En knabbelt, staan, en zegt: gy Herder, wie gy zyt,
 Zeg my, wiens vee is dit? van waar zyn al die fchappen,
 Die runderen, en zulk een groot getal van knapen?
 Wat Godt, of menfch, voert al dat volk in myn gebiet?
 Toen boog zich Abraham, en fprak: al wat gy ziet
 Van vee, en flaven, heeft uw knecht, door 's Hemels zegen,
 ô Brave Koning, tot zyn' eigendom verkregen.
 Ik wei dit vee, met dees myn zufter, hier en daar,
 Door 't lant, en niemant wordt 'er hinder van gewaar;
 Maar al onze overvloet gedyt veeleer ten beften
 Der nageburen, die 'er wonen in de veften.
 Wy dienen onzen Godt; beminnen ruft en vreeë;
 Ons vee leeft van het lant, en wy weër van het vee.
 Toen vroeg de Koning aan vrou Sara: is dees uw broeder,
 En zy zei: ja, ô Vorft! myn broeder, en behoeder;

*Bevraagt
 Abraham*

*En ver-
 staat uit
 beider
 mont dat
 Sara de
 zufter is
 van Abra-
 ham.*

Doch

Doch op dit zeggen schoot het aangezicht een blos.
Maar Abimelech zwygt, en noopt het moedigh ros
Weêr stedewaart, gevolgt van al zyn edelluiden.

De goude zon was naau gestegen in het zuiden,
Of schoone Sara, die dit onheil niet verwacht,
Is andermaal geschaakt, en aan het hof gebraght,
Door 's Konings bende, tot dien vrouweroof gezonden:
Want Gerars vorst gevoelt de pynelyke wonden
Der liefde, in 't hart, dat in de strikken van de min
Verwart bleef, door het zien der schoone herderin.
Wech hooffche schoonheit, die het aangeboren letsel,
(Dus spreekt hy) staag verbergt door kunst, en door blanketsel:
Natuurlyk schoon braveert al 't hoffelyk sieraat.
Wegh teder schynschoon van het jeugdige gelaat,
Dat haast verschiet, gelyk de bloemen op haar stelen,
Zoo dra een wintje komt door 't zwakke lichaam spelen:
Ik min een schoonheit, die den tyt en jaren tart,
Een Herderin, die ik myn trou, myn hant, en hart,
Opdragen zal, en zelfs, in spyt der wulpsche vrouwen,
Alleen voor 't voorwerp van myn echte min wil houwen.

Maar Godts Voorzienigheid, die van den hemelboog
Ziet op het menschedom met een nimmerfluumrend oog,
Daalt, om de kuisheit van vrou Sara te bewaken,
Nu in een dunne wolk van 's hemels hooge daken.
Zy gaat onmidlyk van het eeuwich Wezen uit,
Bestiert het alles, naar zyn' wil, en raatbesluit;

*Sara ten
tweedemaal
geschaakt
en te Gerar
aan 's hof
gebragt.*

*Godts
Voorzienig-
heit.*

Heeft

*Waar door
Godt de
waerelt re-
geert.*

Heeft d'Almagt tot haar'dienst, en ziet al d'aarde uyt d'oogen
 Van Godts Alwetenheit, en wat de menschen pogen:
 Zy deelt een yder zyn bescheiden gaven toe,
 Den vetten rykdom, en de magere arremoê;
 Gebiedt den zegen, naar' heur wil, en welbehagen,
 Of stort rechtvaerdigh uit de welverdiende plagen:
 Als 't Haar beliest, dan zit de vruchtbaarheid ten toon,
 In herfstmaants besten dos, op eenen gouden troon
 Van korenaren, en vervrolykt al de volken:
 Als 't Haar beliest, dan rydt de donder door de wolken;
 Dan schendt het weêrlicht, of de hagel, 't rype graan,
 Wanneer het menschedom aan de Godtheit heeft misdaan.
 Die goddelyke Kracht werkt nu, in het byzonder,
 Aan 't hof van Gerar, in des Konings huis, een wonder.
 Zy, die, zoo wel, toen Godt den man uit aerde schiep,
 Als toen Hy ook de vrou bootseerde, als Adam fliep,
 Het bloet en geeften had gegoten in de vaten;
 De wondre deelen, en geschikte ledematen,
 De zinnetuigen, 't hart, en al het ingewant,
 Geordeneert; en, met een goddelyk verstant,
 Elk deel, en werriktuig zyn plichten voorgeschreven,
 En vaste wetten van bewegingen gegeven:
 Zoodat, toen d'Almacht eerst de ziel in 't lichaam zondt,
 Het leven gaf, en blies den adem in den mont,
 Het grootste kunstwerk van het goddelyk vermogen
 Op zynen Maaker boogde, en leefde voor zyne oogen.

*Die ook 't
lichaam
van den
mensch
had ge-
schapen.*

Zy,

Zy, die de teelkracht had gelegd in 't eerste paar,
 En best de werking wist der deelen met malkaar,
 Wist nu in 't vorstlyk huis, in mannen, en in vrouwen,
 En in de Koning zelf, een vreemde kwaal te brouwen.
 Zy floot de baarmôer toe; verdoofde 't liefdevuur,
 De vruchtbre werking der altelende natuur,
 En bluft de vonken, die door d' adren zich verspreien,
 Om fyne geesten in de vaten af te scheien,
 De drift te wekken, die de deelen stelt in stant;
 En bondt de wellust, en de weelde, aan eenen bant
 Van onvermogen, door geen artsny te paaien:
 Gelyk in onweêr, als het hart begint te waaien,
 't Voorzichtigh huiswyf al de deuren sluit, vervaert
 Voor brant en onheil, en het vuur neemt van den haert,
 De kolen uitdooft, en verbergt, en bluscht de vonken:
 Zoodoof Godts Kracht ook 't vuur der dartle koningslonken,
 Om d' eer te sparen van die gadelooze vrou,
 Die 't lang beloofde zaat eerlang ontfangen zou,
 Den Erfgenaam van Godts verbont, en zyn genade.
 Intusfchen maakt de Vorst van Gerar zynen Rade
 Zyn troubesluit bekend, waarin zich elk verheugt.
 Al't volk, door 't schel gerucht gewekt, springt op van vreugt,
 En loopt nieuwsgierigh uit. men hoort, door al de straten,
 Van Saraas schoonheit, en den ryken Herder, praten,
 Die zooveel schapen, zooveel knechts en slaven had,
 En elk belooft zich heil en zegen voor de stat.

*Sluit nu een
 Saraas
 wille alle
 baarmoeders
 in 's
 Konings
 huis.*

*'Abimelech'
 maakt
 schikking
 tot het hu-
 welk.*

*Abraham
en Sara
wōden ge-
ruft gefielt
in Godts
bestier.*

Maar Abraham wordt door Godts Geest van angst en vreezen
Geruft gestelt, op het bestier van 't eeuwigh Wezen;
En Sara voelt in 't hof de kracht van 't heilgeloof:
Daar zy, voor lonken blind, voor vleieryen doof,
En ongevoeligh in de grootfch gesierde zalen,
De kuische zedigheit doet uit haare oogen stralen.
De Koning was verrukt door 't overschoon gelaat,
Het wit der kaken, en het gloeiend inkarnaat,
Het purper van den mont, en 't levend git der oogen;
Maar voelt gestaag al meer het kwynend onvermogen,
Dat in zyne adren schuilt, en zyne hartstoght stuit,
De lust tot weelde in onbekende boeien fluit,
En dooft d'inbeelding, en verliefde mingedachten.
Dus miste Pichol zyn gewone mannekrachten.
Dus gaat het in het hof met 's Vorsten huisgezin,
Met al de mannen, hoe geveit door vrouwemin.
De kusjes, lachjes, en bekorelyke lonken
Vermaakten wel het oog, en schenen 't hart t'ontvonken;
Maar lieve lonk, noch lach, noch kusjes vanden mont,
Noch alles, wat de min ooit teer en lieflyk vondt,
Waar meê zy kracht verwekte, en ooit den boezem griefde,
Vervoert geen geesten tot de zenuwen der liefde.
De ziel vermogt in dat geval, op 't lichaam niet:
Die bant was losgemaakt: 't was uit met dat gebiet.
Des Konings wyven, en doorluchtige Prinfessen,
De staatjoffrouwen, en gehuwde dienaressen,

*Maar
Godts
plaagh
merkt in de
mannen.*

*In is
vrouwen
den groots.*

Gevoelen mee Godts plaagh in haren zwangren schoot:
 Elk krimpt van weedom, of van harden barensnoodt;
 Maar niemant baart, of wordt verloft van 't bitter lyen,
 Door hulp der wyzen, of door kracht der kruideryen:
 Zoo floot Voorzienigheit de vruchtbre baarmoer toe.
 Die zoogend was, en pas haar zootje, bly te moe,
 Drukte aan de volle borst, van moedermin gedreven,
 Kan nu het schreiend wicht geen morgenzoogfel geven:
 De melkbron is al meê verdroogt, en in die smart,
 Gaat elk het jammren van den zuigeling aan 't hart
 Een yder staat verbaast, en de artsen in 't byzonder.
 De kunst is ydel: niets vermag op 't godlyk wonder.
 De Prieſter roept vergeeffch de doove goden aan.
 Men doet de mannen door de zuivervuuren gaan,
 En al de vrouwen zich in heiligh water waschen.

*verwar-
ring in 't
hof.*

Acht dagen lang smolt al het hof in traneplasen.
 Acht dagen kwynt de man, en zat het wyf in noot,
 En schreit de zuigeling van dorst, op 's moeders schoot;
 En zooveel dagen had vrou Sara al 't gewemel
 Van 't hof gezien, wanneer d' Almachtige uit den hemel
 Tot Abimelech kwam, des nachts, pas eer het licht
 Des blyden dagersaats, voor wien 't gestarnte zwicht,
 Ter kimmn uitsteeg; wen het brein, door 't zacht gefluimer,
 Met nieuwe geesten is verkwikt, en 't denkbeeld ruimer
 En dieper indruk in de hersenvaten maakt,
 En zeide: gy zyt, om de vrou, die gy geschaakt,

*Naa acht
dagen komt
Godt tot
Abimelech
in den
droom.*

En wechgenomen hebt, een-man des doots bevonder;
 Want ze is in 't huwelyk aan Abraham verbonden.
 Toen sprak de Vorff, die vry van Sara was: ô Godt!
 Straft ge een rechtvaerdigh volk dan met dat vreeslyk lot!
 Heeft hy niet zelf aan my gezegt: zy is myn zufter;
 En zy: hy is myn broër. waarom ik haar gerufter
 Nam tot een vrouwe, in myne oprechte eenvoudigheid.
 Maar 't godlyk antwoord van de Hemelmajesteit,
 Klonk dus in 's Konings oor: ik heb dat ook geweten,
 En u belet uwzelf, door echtbreuk te vergeten,
 De vrou te schenden, en het heiligh echtverbont,
 Door 't onvermogen, dat ik in uw leden zond;
 Welaan, wil dan den man zyn huisvrouw wedergeven,
 Opdat hy voor u bidde, en gy noch blyve in 't leven;
 Want hy is een Profeet: zoo niet, zult ge, op myn woort,
 Ten grave dalen met al wat u toebehoort.

*Abimelech
 ontbiedt
 Abraham
 ten hoof.*

Maar Abimelech, uit dien wondren droom gefchoten,
 Roept al de knechten van zyn huis, al d'edle Grooten
 Van 't hof verbaaft byeen, in 't kriegend morgenlicht;
 Dien hy zyn' droom vertelt, en 't hemelsch nachtgezicht,
 De mannen staan verbaaft, van angst en schrik geflagen.
 Elk roept: dit 's d'oorzaak van ons ongemak en plagen!
 De Koning zendt terftont, om Herder Abraham,
 En vroeg bedrukt, zoo dra hy voor zyne oogen kwam,
 In 't midden van een' drang ontstelde hovelingen,
 Die hem nieuwgierigh als een' halven Godt omringen:

Wat

Wat hebt ge ons aangedaan, ô Herder! door wat kwaat
 Heb ik aan u verdient, dat gy myn welvaart haat;
 Dat ge over my, en al myn ryk, een schult zoudt brengen,
 Door zonden, die ik in geen' andren zou gehengen?
 Gy hebt met my gedaan, dat nimmer most geschiên:
 Wat is 'er de oorzaak van? wat hebt gy toch gezien?

*En be-
vraagthem*

Toen boog zich Abraham, en sprak; ô Grootte Koning!
 Ik zag de stat, al 't volk, dit heerlyk hof, uw woning,
 En dacht alleen: hier heeft de Godtsvrees geen verblyf;
 Men zal my dooden, om de schoonheit van myn wyf:
 En daarom noemde ik haar myn zuster; zy my, broeder:
 En 't is ook waarlyk zoo, ô Vorst; want myne moeder
 Gestorven zynde, is zy uit 's Vaders tweede trou
 Geteelt, en naderhant geworden tot myn vrou.
 Wanneer 't gebeurde, dat my Godt, uit de opperzalen,
 Riep uit myns vaders lant, en huize, om hier te dwalen:
 By vreemde volken, heb ik eensvooral gezeit
 Tot myne huisvrouw: dit zy uw weldadigheid,
 Dat gy my broeder noem' by alle vreemdelingen.

*'s Walk
de Herder
beant-
woort.*

De Vorst, en alle, die zyn hoogen troon omringen,
 Staan nu verwondert, om den man, en zyn gelaat,
 Waarin iets godtlyks blinkt, wat groots te lezen staat.
 Elk vreeft hem als een' vrint der hooge hemelgoden.
 De Koning had alreê een groot getal ontboden
 Van knechten, maagden, en van allerhande vee:
 Dat schonk hy hem, en zyn geliefde Sara mee;

*De Koning
verwondert
geeft hem
geschenken
en zyne
Sara weer-
om.*

En sprak: zie daar, myn lant legt voor u vry en open,
 ô Godtsvrint! woon, alwaar 't u lust, met uwe hoopen;
 Maar bidt den Godt, dien ik in 't nachtgezichte zag,
 Opdat men vry zy van zyn plaage, en leven magh.

*En ver-
maant Sa
r.a.*

En gy, wiens schoon gelaat my kon tot liefde dwingen,
 Zie, uwen broeder geve ik duizent zilverlingen;
 Zie toe, dat dit u tot een oogendekfel strekk',
 Dat uwe schoonheit voor het vreemt gezicht bedekk',
 Opdat u ydereen, waar gy het vee moogt weien,
 Aan 't vroulyk hulsel magh van maagden onderscheien,
 En wees dus eindlyk, door eens anders schaâ, geleert.

*Abraham
dankofferet.*

Zoo heeft Godts Voorzorg weêr de vrees in vreugt verkeert.
 Zoo pralt myn Helt, die met een' zegen uit de wolken,
 En ryke gaven van den Koning dezer volken,
 Belaân, zyn Sara, zyn beminde wederhelf,
 Als in triumf, brengt uit het vorstelyk gewelf
 In 't herdersleger, daar hy 't offerdier doet slachten,
 En dankt de Godtheit met eerbiedige gedachten.

*En bidt
voor den
Koning en
zyn huis.*

Hy bidt voor 's Konings heil, en voor al 't vorstlyk bloet,
 Dat nogh, om zynent wil, Godts plaage lyden moet;
 En op zyn beê wordt straks de plaagh aan bant gefloten.
 Natuur krygt weder in den Koning en zyn Grooten
 De handen los en vry, en gaat haar' ouden gang.

*Waar op de
plazen ver-
duynen.*

De teelkracht zweeft door 't bloet in d' adren zonder dwang.
 De vrouwen baren, en de melkfonteynen springen
 Van levensvoetsel, voor de teedre zuigeligen.

Gelyk, na lange droogte, als 't aardryk hygt van dorst,
 En stikt van hitte, en fluit den boezem met een korst,
 Terwyl 't geboomte in 't wout, en plant, en struik, bevangen,
 De halfverwelkte blaân flaaumoedigh laten hangen;
 Een zoete regenvlaag uit vruchtbre wolken druipt,
 En weêr door d' adren der versfenste groente kruipt,
 Verzacht den gront, en doet de zwangre baarmoêr open,
 Der vruchtbre moeder d'aarde, en bron en beken loopen,
 Tot laaffenis van kruit, en gras, en 't vee, op 't velt;
 Het welk de vreugt, en hoop des akkermans, herstelt.

Maar 't godlyk Paar was naau den laafften nacht van zorgen
 Zoo grootfch ontworfelt, of de vriendelyke morgen
 Van Godts beloofde gunft blinkt, met een lieflyk licht,
 Door d'uitgefelde hoop, in Saraas aangezicht,
 En werkt een wonder, dat natuur, en hare krachten,
 Het menschelyk vernuft, en al zyn nagedachten,
 Verdooft, en tekent thans het voorbeeld in die vrou
 Van 't grootfte Wonder, dat de Godtheit werken zou
 In eene reine Maagt, die tegen al haar orden,
 En werking der natuur, zou overschaduwte worden
 Van 't Alyermogen, en, bezwangert door die Kracht,
 Godts Zoon zou baren, 't Heil van 't menschelyk geflacht.
 De Wonderwerker, door de hemelen gebroken,
 Bezoekt nu Sara, naar het woort, weleer gefproken.
 Hy, die de baarmoêr in des Konings wyven, floot,
 Geeft nu de vruchtbaarheid aan een' verfturven fchoot,

*Godt be-
 zoekt Sara
 gelyk by ge-
 fproken
 had.*

*En maakt
 haar een
 voorbeeld
 van 't
 grootfte
 wonder.*

In eenen ouderdom van tienmaal negen jaren,
 En blaast een nieuwe jeugt door 't bloet, in hart en aären;
 Een heimlyk vuur, dat weêr de drift, en kracht verftaalt,
 Op Saraas kaken speelt, en uit haare oogen ftraalt,
 En noodt haar' Heer op nieuw te bruiloft in haar tente.
 Het zoel wintje, dat, op d' aankomft van de lente,
 Den vastbevroren fchoot des aardryks open fluit,
 De beekjes vloeien doet, en blaast in gras en kruut
 Een nieuwe jeugt en geur; verfiert door 't zoel gefluifter
 't Gelaat des aardryks nooit met fchooner glans en luifter,

*Sara wordt
 bevrucht.*

Dan nu Godts eigen Kracht maalt op het aangezicht
 Van fchoone Sara, die, door 't heilgeloof verlicht,
 In haar befpiegeling nu ziet de zuivre waarheit
 Der heilbeloften in haar' dagh en volle klaarheit;
 Want ze is bevrucht, en baart voor Abraham, haar Hooft,
 Op den gefelden tyt, zoo Godt hem had belooft,
 Aan Mamres eikebofch, in fchadu van de blaren,
 In zynen ouderdom van hondert levensjaren,
 Een' welgefchapen zoon, dien ze aan haar' borften zoogt,
 En dankt de Godtheit, die haar uit den fmaat verhoogt.

*Algemeene
 blyfchep.*

Nu flaat de blydfchap tot de herderinnereien
 En knapen over, waar zy 's Heeren kudde weien,
 Elk neurt, en zingt, of speelt, op eene herderswys,
 Den lof van Sara, en haar' jongen zoon ten prys.
 Het pluimgedierte flaat, op al 't gejuich, aan 't zingen,
 En 't domme vee begint te huppelen en fpringen.

Al 't velt, ja zelf natuur fchynt vrolyk van gemoet:
 Maar Elihu, een knaap in Therahs huis gevoedt,
 Van kunstiger vernuft, en Jubals geeft gedreven,
 Die dunne rietjes aan malkander wift te kleven,
 Hief dus zyn veltliet aan, terwyl een yder zweeg,
 't Gedierte luifterde, en de wint zelf ooren kreeg.

Juich, Hemel; aarde, juich, en wil myn veltzang hooren! Herdersge-
 zang op de
 geboorte.

Den grooten Herder is een jonge Zoon geboren!
 Juicht, knapen, maagden, juicht; de velden, en het vee,
 De bosfchen, heuvelen, en dalen juichen meê;
 Want dalen, heuvelen, en bosfchen, vee, en velden,
 Ja aarde, en hemel, ftaan nu Abrams heil te melden,
 En volle blytfchap, tot zyn' ouderdom gefpaart,
 Nu fchoone Sara hem een' Nazaat heeft gebaart!

De zon ryft vrolyker. de heuveltoppen blozen.
 De wintjes aaffemen een' lieven geur van rozen.
 De beemden luiken op. de hagedoren bloeit.
 d'Olyfboom druipt van vet, daar d'eik van honigh vloeit.
 De korenaar vergult het velt meer dan te vooren;
 Nu grooten Abraham een Nazaat is geboren.

Hoe vrolyk ruifcht de bron! hoe vloeit de zilvre beek!
 Hoe onbekommert weidt de kudde door de ftreek,
 Voor wreedde wolven, en voor boschgedrochten, veilig!
 Geen ondiër nader' hier ontrent. de plaats is heiligh;
 Want dezen zaalgen tyt heeft Godt voor ons bewaart,
 Nu vruchtbre Sara heeft een' jongen Zoon gebaart.

Dit is de zegen, die de Hemel lang voorfpeelde:
 Dit is 't beloofde zaat (zoo ons de man vertelde,
 Die 's Heeren huis bezorgt) uit welk men Goël wacht,
 Den grooten Losfer van het menfchelyk geflacht,
 Den Vloekverbanner, den Verzoener van Godts toren:
 Zoo groot een Zoon is nu voor Abraham geboren.

Dit is 't gezegent zaat, waaruit een gantsche ry
 Van Vorften fpruiten zal, naar d'oude profesy;
 Een volk, dat Kanaän als eigen zal genieten,
 Van daar d'Eufraat komt van het hoog gebergte affchieten,
 Tot daar d'Egiptus draagt zyn froomnat nederwaart:
 Zoo groot een' Nazaat heeft vrou Sara nu gebaart.

Ontelbaar is des nachts 't geftarnte, licht van ftralen,
 Zyn bladers van 't geboomte, en 't gras in deze dalen:
 Ontelbaar is het ftof der aarde, en 't zant der zee;
 Maar zoo ontelbaar zy 't geflacht myns Heeren meê:
 Ja zulken zegen heeft d'Alzegenaar befchoren,
 Den langbeloofden Zoon, Heere Abraham geboren.

Eer mist de beemt het gras, het gras de morgendaau,
 't Gebergte dalen, en de dalen bruine fchaat:
 Eer zal 't de zon aan licht, de maan aan glans ontberen:
 Eer zal de lantfroom naar den Liban wederkeeren;
 Eer 't zegenryk geflacht myns Heeren fterf van d'aard',
 Uit dezen Nazaat, dien nu Sara heeft gebaart.

Groei dan, o Jonge Knaap, by 's Hemels milden zegen:
 Gelyk het jeugdigh gras by zonneschyn en regen:

Groei als de wilgen aan den frifchen watervliet.
 De voorfpoet volge uw treên, het onheil treffe u niet:
 Geen ftekend onkruid kwetfe uw' voet, of fpitfe doren.
 Groei, Zoon van Sara; myn' Heere Abraham geboren.

Gelyk de lammertjes, die, hagelwit van vacht,
 By't zoogfel groeien, en betrouwt ftaan aan myn wacht;
 Groei dus, o kleine Knaap, by's moeders volle borften,
 Nooit door de dartle hant der geile Waereltvorften
 Geraakt, maar zuiver door des Hemels gunft gefpaart,
 Voor Abrams grooten Zoon, van Sara nu gebaart.

Dus zong de knaap, terwyl het vee vergat te grazen; *Abraham*
 Maar Therahs vrome Zoon, van godtvruucht aangeblazen, *noemt zyn-*
 Vervult met lofgezag zyn tente, laeg van dak, *nen zoon*
 En geeft zyn' jongen Zoon den naam van Izaäk, *Izaäk.*
 En doet ten achtften dage, op Godts bevel, hem lyden
 De vleesbefnyding, om hem in 't verbont te wyden;
 Terwyl de Moeder ruim in pyn en fmerte deelt,
 En 't medelyden door des vaders boezem speelt.
 De liefde buigt zich voor den wil van't Opperwezen.
 Maar toen de zorg was van het hart, en't kint genezen, *En Befnydt*
 Sprak moeder Sara, door een hemelvreugt verrukt, *hem.*
 Terwylze 't zuigend wicht aan haren boezem drukt,
 En 't oog godtvruuchtigh naar den hemel houdt geflagen:
 d'Almachtige Opperheer maakt in myn' oude dagen
 My een Gelach, en geeft me een zoon, die Lacher hiet.
 Myn Herder lachte, ik meê; en yder, die dit ziet,

*Saraas
verrukking
over den
Naam
Izaak.*

Of hoort, of naderhant dit wonder zal gelooven,
Zal met my lachen, door een hemelvreugt, van boven
Der menschen harten, als een lachen, ingestort;
Wen al't geslacht der aarde in hem gezeget wordt.
Wie hadt dit ooit gedacht? wat mensch kon 't overleggen,
Dat men tot Abraham van Sara nogh zou zeggen:
Zy zoogde zoonen: want ik heb, schier out en krom,
Hem eenen Zoon gebaart, in zynen ouderdom.
Dit is van Godt geschiet, en wonderlyk in d'oogen.

*Hagars
Wangunst
en Ismaëls
waan.*

Maar ondertuschen vindt vrou Hagar zich bedrogen
In hare hoop, en mist alleen de vreugt in 't hart.
De wangunst voedt, en streelt een heimelyke smart,
En groeit, hoe meer de zoon van Sara schynt te groeien.
Ze ontveinst de vlammen, die in haren boezem gloeien.
Maar Ismaël, een knaap ruim vyftien jaren out,
Van wilden aart, gelyk een' ezel in het wout,
Leert haast de hartstocht uit zyns moeders' oogen lezen;
En merkt den afkeer, en de smaet, in Saraas wezen;
Terwyl hem d'eigeliefde als outsten zoon verbeelt,
Van Vader Abraham, en met dat voorrecht streelt.
Vermeete jeugt weet zich met ydlen schyn te vleien:

*Hoogst
zoon Izaak
gespeent
wordt.*

Maar op het gastmaal, dat d'Aartsvader liet bereien,
Ten dage als Izaak gespeent wierdt, breekt, en berst
Het vuur der driften, door het zelfbelang geperst,
En lang in 't vrouwehart gedrongen zich t'ontlasten;
Gelyk een onweér uit, in 't aanzien van de gasten:

Want,

Want, toen men matigh by het edel druivesap,
 En dischgerechten, vry van weelde en dronkenschap,
 Het hart verkwikte, dat de vreugde uit d'oogen straalde;
 De vrome Gastheer aan zyn' dischgenoot verhaalde,
 Hoe Godt, d'Almaghtige, de Schepper van 't Heelal,
 Met hem gefloten had een heilverbont, dat pal,
 En onverbreekbaar zou in dezen nazaat duuren,
 En in zyn' Zade, tot aan 's waerelts uiterste uren:
 Hoe d'eifch van dit verdragh slechts Godtvrucht was, en trou;
 Maar hoe 't beloofde heil oneindigh duren zou,
 Waarvan dit Kanaän een onderpant zou wezen,
 Voor zyn geflachte, tot een eigendom nadezen:
 En toen vrou Sara van 't langwyligh uitstel sprak
 Van Godts beloften, eer zy dezen Izaäk,
 Den rechten Erfgenaam van 's Vaders ryken zegen,
 Na zoo veel leets had in haar' ouderdom verkregen,
 En hief den jongen op, terwyl 't gezelschap juicht,
 Hem vrindlyk toelacht, en van zyn geluk betuigt,
 En drinkt zyn groei, en bloei, en lange levensdagen:
 Had Sara juist het oog op Ismaël geflagen,
 En zag, hoe hy de tong uitstak, met schimp, en smaet;
 En 't kint bespotte, met zyn oogen en gelaat.
 Nu vat de gramfchap vuur: zy zegt tot zyne moeder:
 Hoont dus uw dienstbre zoon alrêe zyn' vryen broeder?
 Vervolgt hy hem zoo vroeg, en straft men niet dien hoon?
 Maar fiere Hagar schiet haar toe: geen dienstbre zoon.

*Waar op
 Abrahams
 Godts han-
 delingen
 met hem
 verhaalt.*

*Sara zach-
 Ismaël
 spottende.*

*Waar door
twist ont-
staat,*

Is uit Heere Abraham geteelt: op geen' gekoften,
Of dienftbren ruften zooveel hemelfche beloften:
Geen twalif vorften zyn eens flaven nageflacht:
Hy is ook Abrams zoon, die Abrams heil verwacht:
En of de jonge eens lach', verdient hy daarom flagen?
O neen: hy heeft genoeg aan uwen haat te dragen.

Thans gaat het hooger: want de vrede en vreugt verdwynt,
Alwaar de tweedracht, of de dulle twift, verfchynt.

*Die men
vergeefch
eracht te
bluffchen,*

De reden fterft, zoo dra de gramfchap wordt geboren.
Een enkle drift kan vaak de beste vrintfchap ftoren.
Elk poogt den brant, die in het vroulyk hart ontftont,
En vonken fchiet in 't oog, en vlammen uit den mont,
Te blufchen; maar vergeefch. het vuur gloeit hart en ader.

*Sara wil
dat Hagar
en Ismaël
uitgedre-
ven wor-
den,*

Vrou Sara zegt in 't ent tot Abraham den Vader:
Dryf deze dienftmaagt uit met haren dartlen zoon;
Dien ezel uit het wout: hy doelt op fmaat en hoon.
Die elk te vyant is, moet yders gunft ook derven.
De zoon der dienftbre zal met mynen zoon niet erven.

Gezegende Abraham verzuchtte, en voelt nu smart.
De taal van Sara valt den man als loot op 't hart.
Hy meent zyn' zoon van zulken harden wraak te fparen,
En Saraas gramfchap door de reden te bedaren,
Den trots van Hagar te vernedren door beleit,
En overlegt het ftuk, des nachts, in eenzaamheit:

*Godt be-
weeft den
wil van
Sara.*

Wanneer Godts hemelftem dus dondert in zyne oren:
Schroom niet, ô Abraham! den zoon, voor u geboren,

Met.

Met zynen moeder uit te dryven, op den raat
 Van uwe Sara: hoor haar stem, en vrees geen kwaat.
 Men zal in Izak toch uw nageslacht benoemen:
 Maar Ismaël zal ook op mynen zegen roemen:
 Ik zal hem stellen tot een volk, en door myn maght,
 Om dat hy is uw zoon, ook zeeqnen zyn geslacht.

Nu moet de liefde van myn' grooten Vader zwichten
 Voor zyn gehoorzaamheit aan Godt, en godtsdienstpflichten.
 Hy zendt vrou Hagar, in den vroegen morgenstont,
 En zynen zone, naar de stemme van Godts mont,
 Met broot en water wech, naar Parans woestenyen.

*Abraham
 dryft Ha-
 gar en ha-
 ren zoon
 Ismaël uit
 naar 's ge-
 bergte.*

Zoo valt de hoogmoet: zoo moet d'ydle grootsheit lyen;
 Want Godt weërstaat den waan en hoovaardy; maar mint
 De nedrige ootmoet, die zyn gramschap overwint.
 Zy reizen langs den wegh, tot zy het voetspoor misfen,
 En dwalen eenzaam door de woefte wildernisfen;
 Daar Ismaël byna van hitte en dorst versmacht:
 En 't had gedaan geweest met Hagars nageslacht;
 Had niet Godts Engel, neêrgezonden uit den hoogen,
 Een heldre waterbron ontdekt aan Hagars oogen,
 En haar getrooft met zyn belofte, en zegening:
 Ja s' Hemels voorzorg bleef ook by den jongeling.

Hy werd een maghtigh man, op Parans woefte heuvelen;
 Daar 't bosch-en berggediert moest door zyn pylen sneuvelen,
 En daar zyn moeder hem gaf een Egyptisch wyf.

*Alwaar
 hem Godt
 voorspoedig
 maakt.*

De gulde vrede was na 't zorglyk huisgekyf

Noch

*De Koning
Abimelech
komt in 't
herdersle-
ger,*

Noch naau in Saraas tent herstelt, of Gerars Koning
Bezoekt den Herder, in zyn onverheven woning,
Met veltheer Pichol, om een plechtigh vreêverbont

Met grooten Abraham te sluiten, mont aan mont.

Hy zag des Herders macht, en rykdom, staag vermeeren,

En wil dat Abraham hem hulde en trou zal zweren;

Beloven met een' eet, voor Godt, die alles kent,

*En begeert
met Abra-
ham een
vreêver-
bont te
maken,*

En zegent al zyn doen, waar hy zyn treden wendt;

Dat hy met hem, zyn' zoon, of laten naneef, nimmer

Bedrieglyk handlen zal, door lagen of noch slimmer;

Maar altyt doen, gelyk hy deed aan Abraham,

Sint hy, als vremdeling, in zyne landen kwam.

Thans zegt myn Herder: ik zal gunst met trou vergelden.

'k Zal zweren, groote Vorst, maar deze zaak eerst melden:

Zoo ik beloven zou te doen, gelyk gy deed;

Dan moest ik 't onrecht ook met onrecht, naar dien eet,

Betalen; want uw volk, uw knechten, zyn gekomen,

En hebben met geweld myn waterput genomen,

Dien ik, tot myn gebruik, in 't lant hier graven liet.

Maar Abimelech sprak: ik weet van 't onrecht niet.

Ik heb het nooit gehoord, en nimmer kwaamt gy klagen:

Hy zy en blyve uwe eige: ik zal'er zorg voor dragen.

*'t Verbont
wordt ge-
erisse,*

Nu sluit men het verbont van vrintschap, vrede, en trouw,

Dat vast in 't nageslacht des Konings blyven zou,

En roept de Godtheit tot getuige van die waarheit,

Dat die den breker schenn' met plagen, wee, en naarheit.

Nu

Nu wordt myn Abraham ook in de waerelt groot.
 De ryke Herder wordt een vriend, een bontgenoot,
 Van Abimelech, van den Vorst der Filistynen.
 Nu geeft hy rundervee, en schapen, vruchten, wynen,
 En wat de lantbou geeft voor zweet en arrebeit,
 Uit zynen overvloed, voor Gerars Majesteit
 Tot een schenkaadje, en zoekt, behalven zoo veel gaven,
 (Tot een bewys dat hy den welput heb doen graven)
 Noch zeven ooien uit, van wolle dik en zacht,
 De vruchtbaarste uit de kudde, en hagelwit van vacht;
 Opdat de Koning die van zyne hant ontfange,
 En nimmer d'eigendom des puts in twyffel hange:
 En opdat zelfs de plaats getuigen zou daarna
 Van hunnen heilgen eet, noemt men ze Berseba.
 Wen dus de wantrou voor de vrintschap was verdwenen,
 Trok Abimelech met zyn' Veltheer Pichol henen,
 En Abraham plantte een bosfchaadje, na dien tyt,
 Aan zyn gebeden, in zyn eenzaamheit, gewydt.

*En Abraham geeft
den Koning
geschenken.*

*Naar welke
plechtyghheit
de plaats
genoemt
wordt.*

A B R A H A M,
D E
A A R T S V A D E R.
H E T N E G E N D E B O E K.

I N H O U D T.

DE vrome Patriarch woont lang te Berséba,
Terwyl zyn Izak groeit tot mannelyke krachten:
Hy onderwyft hem in de leer van Godts genaä.,
't. Geloof der Vaderen, in Adams nageslachten;
En melt, al wat 'er voor den zondvloet was geschiedt:
Hy leert de Godtheit door de redenleer beschouwen,
En alle deugden, die de zedekunst gebiedt,
Om't ware Godtsbeelt in het hart weér op te bouwen.
Terwyl d'Almaghtige, in zyn' Vrederaat verbeelt,
Hoe d'offerhande van myn' Helt op Goël speelt.

Abrahams
Godtsdienst
in zyn
plantaadje
te Berséba.

Et bosch van Berséba, helt Abrahams plantaadje,
Hest staag zyn groene kruin, gefiert als een pluim-
maadje,
Van eike- en cederloof, en van oliveblaân,
Het speltuig van den wint, al groeiende opwaarts aan,
En breidt zyn schadu uit, in twintigh zonnekringen,
Terwyl d'Aartsvader hier den Schepper aller dingen

Eert,

Eert, zonder offerwet, of dienftbren tempelplicht,
Naar d'ondervinding, en 't natuurlyk redenlicht.
d'Olyvelommer is zyn tempel, daar hy eenzaam
Heft heilige handen op, en spreekt met Godt gemeenzaam
In vuurige gebeên, die op een diepe zucht
Van zuivren eerbiet, als op heilige offerlucht,
Van 't hartaltaar, tot in den hemel opgerezen,
Een lieflyk reukwerk is voor 't eeuwigh Opperwezen.
De palmwanden, in het midden van het wout,
Is 't heiligdom waar in hy feest en hoogtyt houdt,
Wen hy het zondigh vlees, begeerte, en booze driften,
Slacht op het outer van de deugt voor offergiften:
Ja geeft in nedrigheit zichzelve heel en al
Der Godtheit over, en haar liefde ten geval.
Hy weet van Priesters noch onheilige offeraren,
Van Schriftgeleerden, noch verwaande Redenaren:
Zyn geest wordt door geen twist of kerkgeschil beroert;
En 't vry vernuft in geen vooroordeel omgevoert,
Door dartle geesten afgerecht op schyn van waarheit:
Maar in bespiegeling ziet hy de glans en klaarheit
Der Hemelmajesteit, daar hy de luister van
Godts eigenschappen en volmaakte deugden kan
Beschouwen in 't geloof, de leere der genade,
De Paradysbelofte, en 't heil, in zynen Zade,
Der waerelt toegezegd; ja vindt oneindigh stof,
Om zyn' verheven geest te weiden in den lof

264 ABRAHAM DE AARTSVADER.

Van 't eeuwig Wezen, daar hy, vol verwonderingen,
Ten hemel vliegt, op zyn geloofsbespiegelingen.

*Almaar hy
veele jaren
leeft,*

Dus leeft Helt Abraham, gezegent door Godts hant,
Een reeks van jaren in der Filistynen lant;

Terwyl vast Izaäk, de vreugt en lach der ouden,
De zoon van Godts belofte, op wiens verheven schouderen
Het geestlyk kerkgevaarte, als op zyn' hoeksteen, steunt,
De stok en staf, waar op de hoop des Vaders leunt,

*Terwyl
Izaäk door
de kints-
heit groeit,*

Des Moeders lust en vreugt, op wien haar oogen staren;
Groeit door de kintsheit tot zyn mannelijke jaren;
Gelyk een jeugdige eik groeit in een vruchtbren gront.

Zyn jonglingschap ontluikt, gelyk de morgenstont,
Of als een schoone bloem in d'eerste lentedagen.

Zyn krachten wasfen, als een stroom na regenvlagen.
Des Vaders heldenmoet, de schrik van Elams Vorst,
En's Moeders kuischeit, door geen hooffche min bemorft,
Vermengen zich in zyn gelaat en zedige oogen:

Zyn aart was zacht, en tot gehoorzaamheit gebogen,
En al de driften, de gezellen van de jeugt,

De reden dienstbaar, in de wetten van de deugt:

Zyn geest was vlugh, gelyk een sperwer, en verheven

*Voorzien
van gaven
en verstant*

Gelyk een arent, om in't helder licht te zweven:

Hy had al vroeg natuurgeheimen opgespoort,

En wist, wat tot den vee-en akkerbou behoort;

Der velden aart en kracht, en d'eigenschap der dieren;

En hoe de geiten best op ruige heuvels tieren,

Langs

Langs kreupelboffchen, daar men wilde bramen vindt;
 Hoe 't ooilam klaver, en de koei het gras bemint,
 En hoe men 't evel heelt, en 't fchurft weert uit de stallen.
 Dus was hy 's Vaders liefde, en 's Moeders welgevallen;
 Hun eer en kroon, 't fieraat, en al de vreugt van 't lant.
 Maar Vader Abraham beftiert zyn jong verftant.

*'t Welk
 Abrahams
 beftiert tot
 diugt en
 waerheit.*

Tot deugt, en waarheit, en godtvruchtige gedachten;
 En gaf het voetsfel, naar de mate van zyn krachten.

Al vroeg vertelt hy hem, hoe hemel, aarde, en zee,

En boom, en plant, en kruit, en pluimgedierte, en vee,
 En mensch gemaakt was, door een eeuwig Alvermogen.

*Hy vertelt
 Izak de
 gefchiede-
 nissen der
 eerste Wae-
 relt.*

Die 't groot Heelal regeert op 't wenken van Zyne oogen.

Hoe zaligh 't eerste paar, eer noch de dootsche vrees,

Met bleeke kommer, uit den fchoot der zonde rees,

*De fchep-
 ping.*

In Edens luthof leefde, en gaf 't gedierte namen:

Hoe leeu, en tyger uit zyn handen eten kwamen,

Wen hy des middags in de levenslommer zat,

En 't recht van heerschappye op al 't gedierte had;

*Den vol-
 maakten
 ftaat van
 't eerste
 paar.*

En hoe de wolf en 't fchaap te famen vreedzaam graasden;

En duif en havik op een zelfde voetsfel aasden.

Want (zei hy) toen, o Zoon, was nogh de lieve vreed.

De welluft van den mensch, en d' eigenschap van 't vee.

De vyantschap was niet gevaren in de dieren,

Geen hoogmoet in den leeu, of norscheit in de ftieren:

De wolf wift van geen' roof, of viel op 't weerloos lam:

De haas was onbevreesd, en 't boschgedierte tam.

Toen was uit d'aarde nogh geen onkruid opgefchoten,
 Of heillooze akonyt. men wift van zaaien, poten,
 Noch planten. niemant brak des aardryks harden klont
 Met egge of kouter, of bereidt den barren gront;
 Want d'arbeit was nogh niet geboren; de ongenuchten,
 De blecke kwalen, noch de derelyke zuchten,
 Noch 't hartzeer woonden in het lichaam, zonder ent.
 Men kon geen zickten; ja de doot was onbekent.

*Verrukking
 over Adams
 faat*

Op die vertelling fluit Helt Abraham zyne oogen,
 En zegt al zuchtende, in verrukking opgetogen:

ô Gouteeu, zaalge tyt! o heerlyk paradys!

Wat waart ge een hemel hier op aarde, Godt ten prys!

ô Rechtgefchapen mensch! die in zich kost ontdekken

Het wonder Godtsbeelt, al de geestlyke ommetrekken

*En Gods
 beeltenis.*

Van zyn volmaakte deugt; de schets van heiligheit;

Den zwier van 't eeuwige vernuft, u ingeleit;

Het godtlyk zweemfel van gerechtigkeit, en waarheit:

Wat waart ge een Heer! met hoeveel hemelslicht en klaarheit

Hebt ge uwen Maker niet gekent! hoe diep befchout

De kunftgewrochten, van dien kunstenaar gebout!

Hoe waart ge, ô Adam! niet verrukt, uw zelf onttoegen,

Toen ge uit de handen van 't oneindigh Alvermogen,

Met zoo veel gaven van vernuft, en geest, en kracht,

Op eenen oogenblik ten lufthove ingebragt,

Het licht, het leven; en, vanboven en vanonderen

Al d'aarde en hemel zaagt vol eindelooze wonderen!

't Is wel te denken dat uw hoogverheven ziel,
 In diepen eerbiet, voor Godts wysheit nederviel:
 Of, in verwondering ten hemel opgerezen,
 Smolt in de liefde van 't oneindigh Opperwezen.

Maar als de vrome Helt het jeudige verstant
 Van zynen Zoon de leer van 't waar geloove inplant,
 En dagelyks herhaalt en bout op vaste gronden;
 Ontvout hy eerst den val, en d'oorzaak van de zonden;
 En hoe de mensch tot zulk een schendaat werd verleidt
 Door ydle snoepluft, waan, en snoô begeerlykheit.
 Zoo (zegt hy) vallen ze uit haar heerlykheit en luister;
 Verliezen 't godtlyk Beelt; ontvluchten in het duister
 Godts alziend Oog, uit schaamt; terwyl op deze vlucht
 De scherpe korlen van de dierverboden vrucht
 't Geweten steken, en de dikke schellen schieten
 Voor d'oogen van 't vernuft; de wrange sappen vlieten
 Door d'adren, en het hart, en giften in het bloet
 De vuile driften op, de smetten van 't gemoet.
 Straks worden ze vervloekt, en met den ban geflagen,
 Die d'aarde en 't nageslacht om hunnent wil moet dragen.
 Godts vlammend wraakzwaart dryft hen uit het Paradys,
 En blikfemt, en beschermt, op een vergramde wys,
 Den levensboom, en houdt dien toegang toegesloten.
 d'Elende wort haar deel; de plagen uitgegoten;
 De doodt geboren uit des menschen eigen schult,
 En van dit kwaat is nu de waerelt opgevult.

*Hy leere
 Izaäk de
 geschiedenis
 van 's men-
 schen af-
 val.*

*En 's men-
 schen elen-
 de.*

Thans.

*Hy trooft
Izaäk met
de leere der
verlossing*

Tans vloeit een tranebek den jongeling uit d'oogen;
En vader Abraham ziet zyn gemoet bewogen,
En zegt: 't gaat wel, myn Zoon, die droefheit is myn vreugt:
Die tranen geven kracht en voetsel aan de deugt;
Versterken uw verstant, en doen uw aandacht blyken.
Welaan: ik zal uw' geest met wetenschap verryken.
U wysheit leeren, en den wegh ter zaligheid,
d'Erfleer der Vadren, die den geest ten hemel leidt.
Daarop verhaalt hy, hoe 't genadigh Opperwezen
Nogh dacht zyn maakfel van die wonde te genezen,
En, mededoogend met zyn bittere ramp en leet,
De koude naaktheit straks met vellen heeft bekleedt;
De slang verdoemde, en gaf den mensch dit vredeteken:

*In het be-
loofde zaat
der Vrouwe.*

Het zaat der Vrouwe zal de Slang den kop verbreken.
Die wonderspreuk, met al haar heilgeheimenis,
Ontvouwt hy breed, en wat het Zaat der Vrouwen is,
En noemt die, 't eenigh punt waar op't geloof moet draaien,
De Vredevaan, die van Godts tempel af zal waaien,
Alle eeuwen door, in spyt van 't goddeloos geslacht:
Tot eens het zaat der vrouwe, in 't heilgeloof verwacht,
De groote Goël, zal de boosheit nedervellen,
Den vloek verzoenen, en de zielevreë herstellen.

*Leert den
wegh des
geloofs in 't
geslacht
van Seih.*

Nu leert hy Izaäk den wegh van goet, en kwaat;
De onzoenbre vyantschap van 't booze slangezaat,
Met allen, die door deugt en godtsvrees aangedreven,
De waarheit minnen, en in dat geloove leven;

't Welk

't Welk d' ondeugt wederstaat, en strydt met al 't geweld
 Der zonde, en dus Godts Beelt weêr in het hart herstelt.
 Hier op verhaalt hy, om dien ouden haat te toonen,
 Van booze Kain, en van Abel, Adams zonen,
 Met al d' omstandigheên van Kains broedermoort,
 Zoo hy weleer had uit den Outvaâr Sem gehoord;
 En hoe 't onschuldigh bloet van Abel nogh bleef spreken
 Van zyn rechtvaerdigheid, dien Godt door 't offerteken
 Getuigenisfe gaf; omdat hy, op dien dagh,
 Door 't oog van zyn geloof, op den Verlosfer zag.

Hy spreekt van vromen Seth; van Enoch, die gewandelt Enoch
 Heeft met de Godtheit, en van 't heilgeloof gehandelt: Lamech
Noâch.

Die, zonder sterven, door een zuivre hemelmin,
 Trad, hant aan hant met Godt, ten hoogen hemel in:
 Van Lamech, den Profcet, en van den arkebouwer,
 Den grooten Noâch, den vermaarden veebehouwer.

Die Helden (zegt de man) die Godts getuigenis
 Van hun rechtvaerdigheid ontvingen, zyn gewis
 In vaste hoop op den genadeloon gestorven.

Maar al het menschdom voorts, op Kains wegh verdorven
 Van deugt verbaftert, voor de reden blind en doof,
 Verloren 't denkbeelt van de waerheit en 't geloof,
 En dwaalden, zonder Godt, en hoop, in duisternissen;
 Gelyk de blinden, die het ware voetspoot misfen.

Temet kwam heerschappy te voorschyn: en 't geweld
 Wordt, na twee eeuwen tyts, als op den troon gestelt,

't Geslachte
 van Kain
 op den weg
 des ver-
 derfs.

Door de
 heerschap-
 py en 's
 geweld.

Eigemin, In Hanochstat, daar meest het menschedom meenigvuldigt,
Wellust, En d'eigemin wordt in 't bestier van 't hart gehuldigt.
 De wellust groeide, en nam gestadigh d'overhant,
 In d'eeuw van Lamech den verwoeden dwingelant,

In Lamechs Die eerst Godts orde brak, en nam twee echte wyven,
tyden. En roemde onzinnigh op moordadige bedryven.

d' Weelde Uit wellust kwam de weelde: uit weelde en overdaat
staat over Het godtloos overspel, en hoerery: al 't kwaat
in 't ge- Sloeg als een kanker van de booze Kainnyten
slacht van Ook eindlyk over tot Godts zonen, de Sethyten,
Seik. Die dochters trouden uit het goddeloos geslacht
 Der reuzen, grof van lyf, en groot van naam en kracht;

En baart Maar ligt van deugt, gelyk de waterlooze wolken.
een alge- Het slangezaat had toen de heerschappy der volken.
meene ver- Men wist niet anders, dan van wellust, en geneugt,
dorvenheit. Van bruilofthouden, en van dartle huwlyksvreugt.
 De waarheit lag toen diep in 't ongeloof bedolven.
 De menschen waren als de wilde watergolven,
 Die, door 't bewegen, al haar vuilnis met het schuim:
 Opwerpen, en alom verspreien op het ruim.

Hy ver- Hier op verhaalt hy van het schip, dat Noäch boude,
haalt de Waarin hy, op 't bevel des Hemels, zich vertroude
zunsvloet. Met huisgezin en vee, het welk (ó Wonder!) daar
 Van allerhande slag te sloop kwam, paar aan paar;
 En van den zondvloet, (die de waerelt heeft verzvolgen),
 Toen Godt, vedragens moede, en op den mensch verbolgen,

De

De regenvlagen uit de dikke wolken wrong,
 En al het water uit den diepen afgront drong,
 En dus den Oceaan deed, uit zyn breede kinnen,
 Ver boven cedertop, en hoog gebergte, klimmen:
 En hoe Godts Almacht, tot der menschen ondergang,
 De strandelooze zee dus hield vyf maanden lang;
 Terwyl al 't overschot van menschen en van dieren,
 In eene holle kist, bleef op de golven zwieren;
 Tot schipper Noäch voelt dat zyn gevaarte zat
 Op eenen heuvel van 't verheven Ararat!
 Daar hy, wanneer de zee geëbt was in haar stranden,
 Zyn vracht, op Godts bevel, ontscheepte op drooge landen,
 En stookte, op 't eerste altaar, gebout uit zuivre drift
 Van ware dankbaarheid, zyn heilige offergift,
 Wiens reuk, met 's mans geloof, ten hemel opgeklommen,
 De godtheit nederlokte uit hare heiligdommen,
 Om hem te zegnen, op den nieuwen waereltgront.

Zoo gaat hy daaglyks voort, en spreekt van 't vreëverbont
 Dat Godt met Noäch maakte, als hy aan 's hemels bogen,
 Met eeuwige armen van zyn wonder Alvermogen,
 Den regenboog, zoo schoon geschildert, met zyn hant,
 Hem tot een teken, voor de waterwolken spant,
 En vast belooft, by 't zien dier mengeling van verven,
 Het menschedom nimmer weêr door 't water te bederven:
 Ja hy verhaalt ook, hoe die vrome Vader weêr
 Het aardryk boude, en eerst de wyngaartrank, noch teêr,

*Hy ver-
 haalt van
 Godts ver-
 bont met
 Noäch.
 Van den
 regenboog.*

*Van den
wijnsgaart.*

In warme dalen aan den olmboom heeft gebonden ;
 De druif eerst perste, en dus den wyn heeft uitgevonden ;
 En hoe hy eerst de kracht gevoelt van 't edel sap :
 Maar Chams bespotting, in zyns Vaders dronkenschap,
 Om zyne naaktheit, zwygt hy voor de jeugdige ooren,
 En hoe de Vader hem vervloekte in zynen toren.
 ô (zegt hy) zoude ik al verhalen, wat myn Sem
 Weleer vertelde, ô Zoon! 't ontbrak me aan tyt en stem,
 Want de geheugenis van dezen gryzen Vader
 Was als een diepe wel, die uit een vloeiende ader
 Het nat staag opgeeft uit des aardryks zuivren gront :
 Hy had de schepping zelf pas uit den tweeden mont
 Gehoort ; den vloet gezien, en kon er van vermelden.
 Zoude ik, wat Arfaxat en Heber my vertelden
 Van hun geslachtboom, en hoe wyt de vruchtbaarheid
 De breede takken op de waerelt heeft verspreidt,
 En wie de landen heeft bevolkt, aan u verhalen ?
 Uw jonge geest zou op den wyden tocht verdwalen.

*'t Verstant
van Izaäk
groeit.*

By zulken voetsel dygt, en groeit het jong verstant,
 Dat staag herdenkt, en al 't geheugen innespant,
 Om dezen schakel van geloofsgechiedenissen,
 Den zoeten nasmaak van de waarheit, nooit te misfen :
 Zoo kaaut, en herkaaut ook het reine vee op 't velt.

*En wordt
by 's ver-
haal van
Abrahams
levensloop*

Maar toen de Vader hem zyn levensloop vertelt,
 Zyn' ommegang met Godt ; 't verbont van zyn genade,
 Vernieut door heilbelofte aan hem, en zynen zade ;

Stort

HET NEGENDE BOEK.

213

Stort hy den voorraat van zyn ondervinding uit,
 Ontvout hem al, wat zyn verwachtingleer besluit,
 En welk een loon hy mag van deugt en godtvrucht hopen:
 Maar staat noch wyder 't boek van zyne wysheit open.

*en onder-
vinding
sterk.*

De groote Godtheit, die 't Heelal dus heeft gebout,
 (Zoo spreekt hy) wordt ook uit de schepselen beschout;
 Gelyk wy door het licht der reden kunnen merken.

*En be-
kwaam tot
de reden-
leer.*

Men kent den Kunstenaar aan zyn verheven werken.

*Wordt ter
beschouwing
van Godt
en zyn vol-
maakthe-
den opge-
leidt.*

't Volmaakte Wezen, d'onveranderlyke Geest,
 Die eeuwigh eeuwigh en eenvoudigh is geweest,
 Nootsakelyk bestaande, ontdekt voor yders oogen,
 Door zyne schepping, 't onbegryplyk Alvermogen;
 Die wondre kracht, waardoor Hy alles, wat men ziet,
 Op zynen wil alleen, bootseerde uit enkel niet.

De godtlyke orde, in al het samenstel der dingen,
 Een onuitputbre bron voor uw bespiegelingen,
 Roept zyne wysheit staag met duizent monden uit.
 d' Onfeilbaare uitkomst, naar het heiligh raatbesluit,

Leert zyn Alwetenheit, en in het onderhouden
 Van alle wezens kan men zyn bestier beschouwen,
 En tegenwoordigheit, door 't ongemeten ruim,
 Daar Hy de hemelen en d'aard draait op zyn' duim.
 Al wat den mensch belangt verthoont met heldre klaarheit
 Zyn goetheit, heiligkeit, gerechtigkeit, en waarheit.

Den vromen toont Hy zyn barmhertige gena,
 Maar aan de booze komt Lankmoedigheit te sta.

*En dus tot
de zeden-
lier over-
gebracht.*

Zoo groot een Godtheit, zoo volmaakt een Opperwezen
Is 's waerelts Bouheer, dien gy dienen moet en vreezen;
Op dat Hy worde uw Godt, uw loon, uw hoogste goet;
In 't algenoezaam heil van Goëls offerbloet.

*En handelt
van de
Eigen-
schappen
van Godts
wezen.*

Al d'eigenschappen, die zyn Wezen toebehooren,
Waarvan zelfs Adam schyn noch schaau was aangeboren,
Moet gy met eerbiet, en verwondering, zoo lang
Gy leeft, aanbidden; en met heiligh lofgezang
Zyn Majesteit ter eer, tot aan de wolken roemen:
Godts andre deugden, die wy mededeelbaar noemen,
De ziel en 't leven van het heiligh godtlyk Beelt,
Den rechtgeschapen mensch te voren meêgedeelt;

*En van
zyn mede-
deelbare
deugden.*

Moet gy najagen, als of gy ze grypen konde;
Schoon 't onvolmaakte geen volmaaktheit ooit beschiet:
Godt sterkt de zwakheit, als Hy 's menschen poging ziet.
Zoo we onzen godtsdienst naar Godts zuivre deugden richten,
Die d'eeuge wetten zyn van 's menschen zedeplichten,
Dan naderen wy Godt door deugt, van stap tot stap,
En worden weêr zyn Beelt, en deelbare eigenschap,
Deelachtigh, en als tot een' nieuwen mensch herboren,
Die d'ondeugt vyantschap en oorlogh heeft gezworen.

*Godts
wysheit.*

Godts hoogste Wysheit zy een prikkelspoor, waarom
Gy zyne wegen in het godtlyk heiligdom
Moet leeren kennen, en zyn wonderlyke werken,
Die gy door naerftigheit moet in de schepsels merken;

Daar

Daar 't minste een teken draagt van 's grooten Meesters hand.
 Godts doen is Wysheit: al zyn wegen zyn verstant.
 Uit al 't geschapen leer vooral uw zelve kennen;
 Die wetenschap zal u tot nedrigheit gewennen,
 Zoo dra ge uw ydelheit en onvermogen ziet.
 Des menschen wysheit stapt geruſt, van 't eigen niet,
 Tot ware grootheid op; wen onze geest, door d'oogen
 Der zelsafhangklykheit van 't opperste Vermogen,
 d'Onsterfkykheit, waartoe hy is geschikt, bezeft,
 En door de denking tot zyne Oorzaak zich verheft;
 Terwyl hy onder zich de dwaasheit ziet verdwynen,
 En d'ydelheên, die schoon in 't oog der waerelt schynen.

Godts Waarheit doe u ook naar zuivre waarheit staan. *Waarheit.*
 't Geloof is waar, en wyft den wegh der waarheit aan.
 Zyn heilbeloften zyn gewisse onfeilbaarheden.
 De Reden daalt van Godt, die Waarheit is en Reden,
 In 't menschelyk vernuft, dat ze als een daau besproeit,
 Wier druppen, door de vlyt en aandacht 't saamgevloeit,
 Al redenerend', weêr met meer begrip en klaarheit,
 Als beekjes vlieten in dien Oceaen van waarheit.
 Wie Waarheit vindt, die wint een onwaardeerlyk goet,
 En haar beschouwing is een wellust voor 't gemoet:
 Zy is eenvoudigh, en ontdekt zich zelf aan d'oogen
 Van elk, die vyant van de valscheit en de logen,
 Voorzichtig tegen waan en snoô waarfchynlykheit,
 Zyn yver en gedult aan haar te koste leit.

Godt:

*Gerechtig-
heit.*

Godt is rechtvaardigh; straft de boosheit, vroeg of spade,
 Maar loont en kroont de deugt met eeuwige genade:
 Hy heeft den evenaar der daden: weegt het recht
 Der volken, dat Hy in zyn juiste schalen legt,
 En oordeelt billyk van het waar gewicht der zaken.
 All' d'ydelheden, die den waereltling vermaken,
 De schepters, 't purper, en het blinkend kroonegout,
 Zyn lichter dan de deugt, die haar gewicht behoudt.
 Wees dan rechtvaardigh; weeg in een voorzichtig oordeel
 Het ware goet, met al het schyngeluk en voordeel;
 Maar laat nooit d' eigeliefde uit, averechtschen waan,
 Den fynen evenaar tot onrecht door doen slaan,
 Om kwaat voor goet, en schyn voor waerheit, te waarden;
 Want drift en hertstoght moet men uit het oordeel weren,
 Om edelmoedigh, in den redelyken plight,
 Het recht te houden in gelyken evenwicht;
 Gebrek en overdaat te myden in uw' handel;
 Opdat de matigheit bekroone uw vromen wandel.

Heiligheit.

Wen ge, afgezondert van al d'ydelheit en 't kwaat,
 De deugt en waerheit mint, onreine zonden haat,
 En door uw denking, door uw woorden, en uw daden,
 Den geest vernieut, en doft in hemelsche gewaden
 Van godtvrucht en geloof: dan bootst ge in uw beleit
 Het heiligh Wezen naar in zyne Heiligheit.

*Goetheit ge-
nade men-
schenliefde.*

Maar zyne Goetheit, en barmhartige Genade,
 Zyn menschenliefde, eischt ook een liefde zonder gade,

Een

Een heilige vlam, waarvoor alle eigeliefde smelt,
 Een zuivre drift, een tocht, waardoor de boezem zwelt,
 De geest zich opheft, en ten hemel schynt te dringen,
 Op vlugge vleugelen van heilbespiegelingen;
 Gelyk een arent, die de zon in 't aanzicht vliegt;
 Terwyl hy twyffelt, of hy niet zich zelf bedriegt,
 In zyn geluk, wanneer een liefdestraal van boven,
 In die verrukking, komt zyn eigen licht verdoven,
 En toonen 't heerlyk en uitnemend groot gewicht
 Van zaligheden, voor Godts eeuwigh aangezicht;
 Al 't heil en voorrecht uit Godts vrintschap nogh t'ontfangen;
 Maar slaat de geest, daar hy blyft in die hoogte hangen,
 Het oogh gevallen op den ydlen waereltling,
 Dan suisfelt hy, en daalt in die verwondering
 Door al de ruimte van Godts wonderlyke werken,
 Op lofgezangen, als op Cherubynvlerken,
 Weêr in zichzelve, daar hy, nooit van liefde moê,
 Hem brengt de heerlykheit en dank en eere toe.
 Maar deze heilige vlam moet ook de borst ontfteken
 In broederliefde, om haat en belgzucht af te breken;
 Om vrede en vrintschap in de menschen aan te voên,
 En goedertieren, en barmhartigh, goet te doen
 Aan uwen medemensch, en mildelyk te zaïen.
 Om weder rykelyk in 's Heeren oogst te maïen.
 't Laatdunkend bygeloof met schellen op 't gezicht,
 Den snooden afgodtsdienst, veraart van deugt en plight

*Verrukking
 van 's men-
 schen geest
 door weêr-
 liefde tot
 Gods.*

*Die henn
 verbint tot
 weldaders.*

*Godts
 Lankmoed-
 digheit*

218 ABRAHAM DE AARTSVADER.

verbint den mensch tot gedulte en lydsaamheit. Den nyt, en afgunſt, het geweld, en booze lagen,
 Moet gy lankmoedigh, naar Godts regelmaat, verdragen:
 Godt zelf verdraagt den hoon der ſnoode afgodery.
 Dies mag de gramſchap, als een korte razerny,
 Om geenerhande leet uw ſtil gemoet verbazen.
 De heete toorn woont in den boezem van de dwazen.
 De wraak paſt in Godts vuift, daar hy de vierſchaar ſpant;
 De taaie teugel van 't gedult, in onze hant.
 De heilige lydsaamheit ſtapt met vereelde voeten
 Op ſcherpe doornen, die haar op den wegh ontmoeten,
 Grootmoedig heen, terwyl ze 't oog ten hemel ſlaat:
 Het lyden is haar vreugt, de hoop haar toeverlaat,
 De ruſte van 't gemoet, die ware vreugt kan geven,
 En zielevrede, haar een hemel in dit leven.

Hy heldert de Deugt op door de tegenſteeling der ondeugden. Zoo gaat d'Aartsvader voort, en leidt van trap tot trap,
 Zyn ſchrandren Izaäk tot hooger wetenſchap
 En ware godtsvrees op, door zedelyke wetten;
 En weet de Deugt meer licht en luifter by te zetten,
 Wanneer hy d'ondeugt, die op 't menſchdom zegespraakt,
 In al haar trekken, met een zwarte koole, afmaalt.
 Zoo zet een ſchilder, door zyn kunſt, en wyze vonden,
 Zyn beelden in het licht door donkere achter gronden;
 Of maalt een zwarten wolk, op dat het ſtuk zich red'
 En houde, en 't voorwerk worde in ſchooner dagh gezet.
De Ydelheit. Dus ſchildert hy, den damp der waereltsche ydelheden,
Bygeloof. Der volken bygeloof, en averechtſche zeden;

Den

Den smook der outers, aan hunne afgoôn toegezwaait,
 Met plechtigheden, daar men 't domme volk meê paait;
 Voor achterwerk, met al 't bedrog der offeraren;
 En al den afgodtsdienst der booze Egiptenaren;
 En zet de goden der Kaldeeuwen in 't verschiet,
 En van 't Sabeefche volk, dat op 't gestarnte ziet,
 En afgodtsbeelden maakt tot eer der hemellichten.

*Bedrog der
 afgodts-
 dienst by de
 Egipte-
 naars Kal-
 deeuwen en
 Sabeërs.*

Zoo krygt zyn zedeprent haar houding en gezichten.

Zoo komt de waarheit staag al grootfcher voor den dagh.

*De ledig-
 heit.*

Zomtyts verhaalt hy, wat de ledigheid vermag;

Wat weelde en welluft, wat de dronkenschap, kan brouwen,

Weelde.

Om dus de matigheid in 't zuiver licht te houwen.

Zyn geeft is nimmer in de zaken uitgeput:

Ja somtyts maalt hy, om het ware heil en nut

Der edle nedrigheit met luister op te dagen;

Verwaande hoogmoet, van Godts bliksem neêrgeflagen,

*hoogmoet
 en hovaar-
 dy.*

En hovaardy, gestoort in Babels torenbou,

Daar zy haar kruin tot aan de starren heffen wou.

Maar ondertuffchen sloeg, uit 's hemels opperzalen,

De Vader der genâ zyn alziende oogenstralen

*Godt ver-
 schynt in
 zyn Vrede-
 raat.*

Op Therahs vromen zoon, en zyn gezegent zaat;

Verhief zyn wondre stem, in zynen Vrederaat,

Waar door de hemelpoort dreunt in zyn goude krammen,

En al de raatzaal gloeit, en straalt van liefdevlammen,

En sprak aldus, terwyl de hemel ooren kreeg,

En zelf de vreebazuin, uit diepen eerbiet, zweeg:

220 ABRAHAM DE AARTSVADER.

*En haalt
het eeuwig
wreuver-
drag op.* Gy weet, myn Raden, myn verzoende Hemelgrooten,
Hoe s menschen heil en vree by ons is vast befloten,
Sint dees myn Vredevorst, 't zelfstandigh Wonderbeelt
Van myne heerlykheit, in d' eeuwigheit geteelt,
Uitriep: myn Vader! geef de menschen, om hun zonden,
't Verderf niet over: 'k heb verzoening uitgevonden:
'k Zal 't offer wezen, uw Rechtvaerdigheit ten zoen!
Ziedaar! ik ben bereidt om uwen will' te doen!

*En hoe
zoen reets
op de borg-
tocht des
Heilants,
in de recht-
vaerdigheit
des geloofs,
de zonden
werdt ver-
geven.* 't Verdrag hielt stant. hy heeft de borgtoght ondertekent,
En myn genâ wordt nu den mensch al toegerekent,
In 't recht van 't waar geloof, myn liefde ten geval,
Totdat men, by 't voldoen, het hantschrift scheuren zal.
Gy kent ook Abraham, en zynen vromen wandel,
Zoo meenigmaal beproeft, en weet van al den handel,
Van myn verbont, en van myn heilbeloftenis,
En wat zyn nageslacht van ons beschoren is.

*Melt den
staat van
Abraham
en Izaak.* Nu heeft hy Izaak, zyn lust en welbehagen,
Het waar geloof, de deugt, en boofheit zyner dagen,
Den doot en 't leven, als een Vader, voorgestelt,
En ziet, hoe ook zyn borst van teedre godtvrucht zwelt,
En dat hy is een spruit, geplant van onze handen,
Aan hem gebonden door de teêrste liefdebanden.

*En 't voor-
nemen om
het grootste
proeffstuk
van gehoort-
zaamheit.* Nu lust het ons, in bei die Helden, kloek en sterk,
Een heerlyk tafereel van ons genadewerk,
Een konstigh zinnebeelt van onze liefdegangen,
In 't geestlyk kerkgebou voor d' eeuwen op te hangen.

Ja 't lust ons nu om, al de hemelftadt tot vreugt,
 Het grootste proefftuk van gehoorzaamheit en deugt,
 't Welk onze liefde zal met euge lauwrn kroonen,
 In dit paar menschen, op de waerelt, te vertoonen.
 'k Zal Izak eifchen van des Vaders eigen hant,
 Dat hy hem flachte, en my op 't heilig outer brand',
 Om uit te beelden, welk een liefde ons heeft gedreven,
 Om onzen eengen Zoon voor 's menschen schult te geven,
 Met d'eigen vaerdigheit, die Abram toonen zal:
 Hy myne Godtheit, ik den menschen ten geval'.
 Gehoorzame Izak zal het branthout na drie dagen,
 Ten steilen heuvel op, op zyne schouders dragen;
 Terwyl de Vader, met het vuur en 't mes belaân,
 Zyn dienstbre knechten laat in 't dal van verre staan:
 Zoo zal myn Spruïte, myn waarachtig Izak, klimmen:
 Ten kruisberge op, zoodra de heileeu uit de kimmen
 Der schadudiensten, in den derden tyt, opdaag';
 Als hy der zonden last en 't zware moorthout draag'.
 Dan zal ik ook den Joôn, die hunnen Heilant haten,
 In dienstbre dalen, en in dootsche schadu laten;
 Terwyl ik opstyg met den' heeten toornegloet
 En't glimmend wraakzwaart, dat aan't Godtlyk recht voldoet,
 Maar ik zal Izaäk, gereet ten slagh, gebonden
 Op 't outer, met myn stem uit deze hemelronden,
 Verlossen; schenken hem aan zynen Vader weêr,
 En geven hun geloof en deugt den roem en eer:

*in Abrams
offerhande,
te steilen.*

*Tot een
zinnebeels
van de ge-
geschiede-
nis der
zoenoffer-
handen
van Jesus
Krisius.*

*'t Welk in
't vergelyk
der om-
standighe-
den wordt
vertoont.*

222 ABRAHAM DE AARTSVADER

Gelyk myn Zoehelt, wen het al volbraght zal wezen,
 Uit 's kerkers banden, uit het nare graf verzezen,
 Bekroont zal worden met myn eer en heerlykheit.
 Dan zal men 't schoutoneel verandren van beleit.
 Ik zal een jongen ram, verwart met zyne hoornen
 In dichte struiken, en in stekelige doornen,
 Ten altaar schikken, tot een heerlyk zinnebeeld
 Van 't heiligh Offerlam, geschikt, en meêgedeelt
 Aan 't zondigh menschedom, om op deze zelve heuven,
 Met doorenen gekroont, in zyne plaats te sneuven.
 Zoo word' weêr Izaäk een voorbeeld van myn kerk.
 Zoo pronke ons schildery van 't groot genadewerk
 Door alle d'eeuwen, voor het oog der nageflachten,
 Met ruimer doorzicht, en verschieten van gedachten.

*De Heilant
 belooft A-
 braham
 zynen dag
 te doen
 zien.*

Zoo sprak d'Almachtige van zyn' safieren troon,
 En 's waerelts Vredevorst met eene starrekroon
 Op 't hooft, en met het licht bekleedt vol gloet en stralen,
 Verhief aldus zyn stem door d'Oppervredezen,
 Daar hy, in 't midden van Barmhartigheit en 't Recht,
 Als Middlaar zit, en al 't geschil in zich beslecht:
 Wy zullen (zegt hy) dan door onzen Geest van boven
 Den grooten Vader, na dat proefftuk van gelooven,
 Zyn oogen openen, en mynen dag doen zien,
 Door alle de tyden heen, en wat 'er zal geschiên:
 Opdat zyn hooge geest van blydschap word' bevangen,
 Na zulk een zwaren proef, en uitgestrekt verlangen.

Toen

Toen rees 'er een gejuich door al het vredekoor,
En 't heiligh lofliet klonk den ruimen hemel door.

A B R A H A M,
D E
A A R T S V A D E R.

H E T T I E N D E B O E K.

I N H O U D T.

Godt eifcht van Abraham zyn' zoon, zyn eenigh kint,
Op 't brantaltaar; een eifch, die 's Vaders bart doet beven:
Maar zyn geloof, dat al de driften overwint,
Houdt hem geboorzaam, en zyn' Izak in het leven:
Want 's waerelts Heilant daalt beneen, en stuit den flagh,
En kroont den helt met lof, en zegent zyn geslachten,
Daar hy een jongen ram op 't outer keelde, en zag
Den dagh van Kristus door veel fchaduryke nachten:
Hy wordt verheugt, en rydt met Izaäk, vol moets,
Op 't heilgeloof, als op de fchoonfte zegekoets.

Den avont
beſchreven.

't **V** As avont, en de zon, gehult met gout en ſtralen,
Scheen thans te Berſeba ter weſtkimme in te
dalen,

Heur gloet te dooven in het middelantsche zout;
Terwyl ze nochtans met dat licht, dien gloet, dat gout
En d' eige ſtralen, aan dezelve hemelkringen,
Den morgen maakt, in 't oog der tegenvoetelingen;

De

De maan vertoonde nu 't verzilvert aangezicht,
 En troofte 't aardryk met den weêrstuit van het licht.
 Een zachte daau zeeg op de blaân, en bloemeknoppen,
 En baadde 't velt, als in een zee van vruchtbre droppen;
 De wint lag in den slaap: ja 't schein of zelfs natuur;
 Gelyk een dienares, die op 't bescheiden uur
 Haar' Heere en Meester wacht, en past op hare plichten;
 Nu al heur dienst ook aan het aardryk wou verrichten;
 Zoo schoon, zoo lieffelyk was d' avontfont, wanneer
 De Schepper der natuur, d' Almachtige Opperheer
 Van zynen hemeltrou krom op zyn wolkewagen,
 Getrokken van den wint, in 't luchtgareel geslagen;
 En, van zyn engestoet omsingelt, nederkwam
 In 't bosch van Berseba, en riep: ô Abraham!

*Die schoon
 en lieffelyk
 was.*

*Wanneer
 Gods af-
 daalde.*

De vrome Godtshelt, thans eerbiedigh neêrgebogen,
 Riep uit: hier ben ik: zie hier ben ik voor uwe oogen,
 ô Hemelsche Monarch! tot uwen dienst bereidt.
 Neem uwen Izaäk (dus sprak de Majesteit)
 Uw' Zoon, uw' eenigen, uw' lust, en welbehagen,
 Dien gy bemint, om my ten offer op te dragen:
 Ga heen naar Morya, en slacht uw' Izak daar,
 My tot een offerhande, op 't hooge brantaltaar,
 Op een der bergen, dien ik nader aan zal wyzen.
 Dit zeggende begon de wolk om hoog te ryzen,
 En Godt vaert op, terwyl de lucht van donders kraakt,
 Alwaar zyn wagen met de vlamme asfen raakt.

*En van A-
 braham
 zynen zoon
 Izaak ten
 offer ofchte.*

*Abrahams
verbaas-
heit.*

Help, Godt! d' Aartsvader valt van schrik in onmacht neder;
En met hem ook myn geest; met hem bezwykt myn veder!

ô Goede Hemel! sta myn Bybelpoëzy

In deze barning met uw' geest en yver by;

Opdat myn stuk niet meê verflaau' van dichtgedachten!

Leen my een' veder uit de Cherubyneschachten,

*Des dichter's
bede
om knip.*

Dat ik den donder, die myn helt ter nederflaat,

Den bliksem van 't gebot, het onweer, dat ontstaat

In zyn gemoet; geen storm van menschelyke driften,

Maar Abrahams geloove, afmale in myn geschriften;

Geloof, dat met een' slag de hertstoght nedervelt.

't Gaat wel. myn zwakke geest bekomt weêr met myn' Helt:

Een diepe zucht schynt aan zyn' boezem lucht te geven.

*Abrahams
klachten.*

Ach! (zegt hy) kan ik na dien donderslagh nogh leven!

Waarom is myne ziel den kerker niet ontvlucht,

En Godt al smeekend' naargevlogen door de lucht!

Ai my! hoe klopt my 't hart! ô ysfelyke woorden!

ô Hemel! moet ik dan myn' eigen zoon vermoorden!

Moet ik myn' eenigen, myn' Izaäk, ô smart!

Op 't outer kelen! moet ik 't harte van myn hart

Doorboren met het staal, en met verwoede handen

t' Onmenschlyk wroeten in myn eigen ingewanden!

ô Ysfelyk bevel! ô Godt! myn toeverlaat!

Is dan uw zegen in een vloek; uw gunst in haat,

En al uw min verkeert in donderenden toren!

Kan menschenoffer uw meedoogend oog bekoren!

Eifch

Welaen, eisch my: ik zal verheugt, en onbenout,
Myn leden strekken op het heiligh offerhout,
En zelf, als offraar van myn zelven, onbezweken,
't Vuur in den stapel, 't mes my in den boezen steken;
Terwyl ik stervende u myn' Heilverbontsgodt noem,
En in de hope van myn zaligh erfdeel roem.
Maar neen, helaas! gyeischt myn' zoon, myn welbehagen;
Den stok myns ouderdoms; het steunfel myner dagen;
Het voorwerp van myn hoop, en uw beloftenis;
Het eenigh zaat, dat uit myn' echt geboren is,
Na harde ballingschap, en eintloos ommezwerven:
En deze veege moet van myne handen sterven!
Onnoosele Izaäk! 't geldt u: 't geldt u, myn zoon!
ô Appel van myn oog! ô paerel van myn kroon!
't Geldt u: u moet ik zelf, ô leven van myn leven,
Op 't brandend outer aan de Godtheit wedergeven!
U moet ik zelf, ô lieve, ô schoone Jongeling!
Aan wien ik dacht, dat al myn heil, myn glory hing,
Met deze hant... maar ach! myn tong bezwykt, myn krachten
Ontzinken my âlreede, op de enkele gedachten:
Myn haren ryzen my te berge; ik yze, ik schrik,
En voel den dootsteek zelf in 't hart elk oogenblik,
En d' altaarkolen in myn' eigen boezem branden!
Ruk los, ruk los, ô Godt, die teedre liefdebanden;
Verdoof de vaderliefde in my, opdat ik stil
Gehoorzaam uw gebot, naar uwen wondren will'.

*Hy verlaat
zyn bos-
schaadje te
Berseba.*

Nu ryft de Godtshelt op, en zegt: vaar wel, bosschaadje,
Belommert zangprieel, vaar wel, ô lustplantaadje,
'k Verlaat u, lieflyk wout van 't lustigh Berzeba:
Dat u een dollé storm nu vry ter neder fla;
Opdat ik u, die 'k met myn Izak op liet kweeken,
De trotsé kuiven, na zyn' doot, niet op zie steken.
Gy zult myn uitvlucht niet meer wezen; want ik wy
Myn droevige eenzaamheit der dorre woestyen.
Het bosch van More, en al de lommerryke wouden
Van Mamre weten, hoe veel wondren zy beschouden,
En wat zy hoorden, wen de Godtheit nederkwam,
En meer dan eens dien zoon beloofde aan Abraham:
Dit Berseba zag zyn geboorte, en gy, myne eiken,
Die met hem groeiden, en de wolken moogt bereiken,
Hoort na het vonnis van zyn' doot, den eisch van Godt:
't Gebergte Morya bewaar' zyn overschot,
En heilige aschen: ik zal al myn levensdagen
Myn bitter hartenleet de barre rotten klagen.

*En raat-
pleegt by
zich over
de uitvoe-
ring van 't
gebot, met
een bedaart
gemoet.*

Maar (zegt hy) 't wonderstuk eischt nader overlegh.
Is 't noodigh dat ik 't hem; dat ik 't nu Sara zegg'?
ô Hemel! neen. wat zou de moederliefde, aan 't blaken,
Niet al bestaan, om my dat opzet te doen staken?
Myn Izak hoore Godts bevel op Morya,
En Sara, wen het al volbraght zal zyn, daarna.
Maar hoe veel onheils heeft myn ziel niet al te wachten
Van Saraas hartstoght en de droeve nagedachten?

Hoe wil dit Kanaän niet wagen van 't geval!
 Doch schoon de hemel, d'aarde, en zee, ja 't groot Heelaf
 Gewaagden van den slag: schoon 't aartryk 't zich wou belgen,
 En yslyk geuwde, en gaapte, om voort my in te zwelgen;
 'k Zou noch gehoorzaam zyn aan 't Goddelyk gebot.
 Het past geen schepsel iet te weigeren aan Godt,
 Den grooten Vryheer van dit al, 't oneindigh Wezen,
 Dat zelf de hemelen met diepen eerbiet vreezen.
 Laat Gerar zeggen, als 't my zie: daar gaat de man,
 Die zynen zoon vermoorde; en laat heel Kanaän
 Vry roepen: deze heeft zyn eenigen geboren,
 Zyn' lieven zoon geslacht ten zoen van 's Hemels toren.
 Men zegge alsints, dat ik hem gawe aan Astaroth,
 Aan Moloch, of aan noch affschuwelyker godt.
 Laat Sara, door haar liefde en droefheit uitgelaten,
 In steê van minnen, my gelyk haar' vyant haten:
 Al wist ik dat ze, ontaart van haar geloof en plicht,
 My aan zou schennen, en strak vliegen in 't gezicht,
 Gelyk een leeu valt op den roover van zyn jongen:
 Al kwam al 't boschgsdierte: al wierde ik voort besprongen
 Van wreede leeuwen uit het Libische gewest:
 Al wist ik dat de doot, de honger, en de pest
 My aan zou randen, 'k zoude, in spyt van hun vermogen,
 Myn Heilverbontsgodt, voor zyn albeschouwende oogen,
 Ten dienste staan, en doen, al wat hy my gebiedt.
 Ik acht dit leven, 'k acht de heele waerelt niet;

*Waar op
 zyn geloof
 en stant-
 vastigheit
 te voor-
 schyn komt.*

*Die alle
 gevolgers
 oploest.*

Geen ydle waerelt kan myn ziel vernoeging geven.

*Door de
wafte hoop
zyns ge-
loofs.* Het anker van myn hoop legt in 't oneindigh leven,
In Godts genadezee, aan zyn beloften vast.

Myn hooge geeft, met dit verganklyk vleefch belaft,
Maar tot d' onfterfelykheit gefchapen; zweeft alreede

*Vorrukken-
de Godts-
liefde,* Met wicken van geloove, op lucht van heil en vrede,

Tot in de Hemelftat, by Godt, den Konftenaar,
En grooten Bouwheer; voor het hooge zoenaltaar

Myns Heilants; ja my dunkt ik hoor de maatgezangen
Van duizent englen, die op vlugge vlerken hangen,

*En verze-
kering van
zyn eeuwige
Zaligheit:
na dit le-
ven.* De pennen klappende in den lof der Majesteit.

ô Eindeloos genot van Hemelheerlykheit!

Dat in d' omhelzing van 't oneindigh Opperwezen,
Zoo wy volharden in gehoorzaamheit, na dezen

Dit zwakke denkbeelt zal zoover te boven gaan,
Als onze middagzon de zwymelende maan;

Het lieflyk morgenlicht den nacht: zoover de hemel
Is boven d' aarde, en al het fterffelyk gewemel:

Zoover de Schepper zelf het fchepfel overtreft,
En d' oorzaak boven het gewrochte zich verheft.

*Waar door
hy 't befluit
opmaakt
van gehoer-
zaamheit
ondanks
al de hers-
togt.* Wat mag een liefdedrift, een hartstocht, in dit leven;

Dan 't brein benevelen, de reden tegenftreven,

Daar myne Godtsliefde onbedrieglyk gloeit en blaakt,

En van myn eeuwigh heil dien edlen voorproef smaakt;

Een liefde, fterker dan de doot: vergode vlammen,

Niet uit te blufchen, fchoon de hemel uit zyn krammen

Van.

Van boven schokte, en al deze aarde aan duigen viel.

Welaan dan, Abraham, wat toeft ge, ô edle ziel?

Wat aertzelt gy? ga, doe, 't geen Godt u heeft bevolen:

Ga heen, en keel, en slacht, en brand uw'zoon tot kolen.

De mont der Waarheit, die voor dezen tot u sprak:

Ik zal uw nageflacht, in dezen Izaäk,

Tot eene meenigte, tot groote volken, stellen:

Zoodat ge eer al 't gestarnte, al 't gras, en 't zant zoudt tellen,

Dan het geloovigh volk dat uit hem spruiten zal;

Want in hem legt het Heil, de Zegen van 't Heelal:

Die mont beveelt het u: die tong zal niet bedriegen:

De Godt der Waarheit is geen mensch, gewoon te liegen.

Hy is te heiligh, dat Hy iets gebieden zou

Rechtstrydigh tegen zyn verbont, en woort, en trou:

En schoon 't vernuft door dit geheim niet heen kan staren,

De Heilzon zelve zal die neylen op doen klaren.

Wat toeft gy, Abraham; de Godtheit zelf bereidt

Een heerlyk wonderwerk om haare Almogheheit

U aan te toonen; want de zon zal eer haar stralen

Weêrhouden, en de maan voor uwe voeten dalen:

Eer zal 't gestarnte zuid-en noordwaarts ommegaan,

't Gebergte tuimlen in den hollen oceaen,

De hemel daveren, en al het aardryk beven;

Eer Godt zyn heilwoort breke, aan Abraham gegeven.

Hy zal een wonder doen: zyn macht was nooit verkort.

Misfchien of Izak uit den doot weer levend wort.

*Steunende
op de ver-
bontbelof-
ten.*

*En over-
leggende
dat Gods
machig
was zyners
zoon van
doodte weer-
op te wek-
ken.*

Met:

*Hy staat
smorgens
vroeg op.*

Met dit besluit legt myn Geloofshelt zich ter ruste,
Maar eer de dageraat de blozende oostkim kuste
Met rozen om den mont, is hy al opgestaan,
En heeft het branthout reê doen klooven, en gelaan
Optorichende ezels, 't mesch, het vuur, en d'offerbanden,
En wat hem dienstigh scheen tot heilige offerhanden.
Hy trekt met Izak en twee knechten uit die streek,
Toen pas de morgezoon ter nuchtre kimme uitkeek,
Naar 't eenzaam Morya, bezwangert van gedachten,
Om zynen lieven zoon op Godts bevel te slachten.
Twee dagen was hy op die zorgelyke reis
Vol Godtvrucht bezigh om zyn Izak, naar den eisch,
Door kracht van reden te bereiden, t' overtuigen,
Dat onze wil zich voor Godts wille neêr moet buigen.

*Hy bereidt
zyn' zoon
tot de wil-
lige offer-
hande van
Zich zelv-
ven door
redenerin-
gen.*

Maar opdat hy zyn doel bet raken zou, vertelt
Myn vrome Aartsvader aan zyn' jongen Martelhelt
Zyn ondervinding van des waerelts tegenspoeden,
En hoeveel rampen Godt gebruikt voor yfse roeden
Tot s' menschen tucht; als pest, en dierte en hongersnoot;
Hoe meenigmaal hy in zyn ballingschap de doot,
Nu door den haat, dan door den honger, zag voor oogen.
Hier door den vrouweroof, en daar door oorelogen:
Wat huistwift hartkwellaadje en smart hy had geleên:
Van hoeveel zorgen hy gestadigh werd bestreên,
En hoeveel ziekten, hoe veel pynen, welke kwalen
Hy onder 't menschedom had gezien ontelbre malen;

*Over alle
s' waerelts
tegenspoeden.*

En dat dit lichaam staat ten doel van zooveel kwaat,
 Zoolang wy blyven in dees' onvolmaakten staat.
 Zoodat dit leven (dus riep hy verscheide werven)
 ô Lieve zoon, bestaat in worden, lyden, sterven!

In zooveel onheils, in dat eindeloos verdriet,
 (Dus gaat hy voort) deelt schier het godloos menschedom niet:
 Dat is het lot der deughtbeminners in dit leven.

*Waar in de
 vromen
 diepst in
 deelen.*

d'Alwyze Vader wil zyn kind'ren slagen geven,
 Daar ze, op den dartlen schoot van moeder aarde, alleen
 Gekoestert worden, en geveit door ydelheên;
 Opdat hy hunnen geest beproeve, en sterk zou maken
 Tot mannelyke deugt, en goddelyke zaken;
 Optrekken tot zyn werk, en dienst, gelyk een goet
 En schrander Vader zyn rechtschappen zonen doet,
 En leeren hen alleen 't oneindigh heil beminnen.

Nu toont myn Godtsvriend, om te ruimer velt te winnen
 In 't hert zyns Izaäks, hoe aavrechts men vertrouwt
 Op d' ydle waerelt, en haar blinkend klatergout:
 Hoe onbestendigh ze is in al haar handelingen:
 Hoe 't allerbeste van deze ondermaansche dingen
 Geen waerdigh voorwerp is van onze liefde; maar
 Van wanvertrouwen, om het doodelyk gevaer:
 Hoe rykdom, wellust, eer en aanzien, en vermogen,
 En wat de waerelt meer aanloklyks heeft voor d'oogen,
 Gestadigh t'famen in een vloekverwantschap staan,
 Om 't hert, in ware deugt gebolwerkt, te verraân,

*Hy toont de
 onbesten-
 digheit der
 waereltsche
 zaken.*

*En hoe een
 vroom
 man waken
 moet tegen
 haar ver-
 leidende,
 schyngoe-
 deren.*

En door de vensters van de zinnen te bekruipen;
 Met waanverbeeldingen ten boezem in te sluipen,
 Om drift en hartstocht op te ruïen, en den geest,
 Indien hy staag niet door de godtvrucht waakt en vreeft,
 Dus uit zyn sterkte van geloof en hoop te voeren,
 Gelyk een' ydlen roof; zyn gronden om te roeren;
 De zaden van de deugt te treden met den voet:
 En zoo den gantschen mensch, met wreeden euvelmoet,
 Elendigh overlaân met striemen, builen, wonden,
 Voor slaaf te slepen in de heerschappy der zonden.
 Hoe zaligh(zegt hy) is de man, die altyt waakt,
 Terwyl zyn hert in 't vuur van zuivre Godtsmin blaakt,
 Die, door geen eigeliefde of blinden waan bedrogen,
 Zyn rykdom in de deugt, zyn grootheid en vermogen
 In 't fier versmaden van al 't geen de waerelt mint,
 En zynen welluft in de ware wysheid vindt!

Hy spreekt van de onsterfelykheit der ziele. Zoo wist myn Helt het hert zyns zoons als wasch te kneden,
 't Gemoet te buigen naar de vormen zyner reden;
 Want Izak was gedwee, en deugtzaam in den aart.

Nu trekt hy zyne ziel van d' aarde hemelwaart,
 En toont d' onsterfelykheit van 's menschen geest, by trappen;
 Uit zynen aart; uit Godts natuur en eigenschappen,
 En uit het heilverbont en zyn belofenis,
 Waarvan een eindloos heil het doel en voorwerp is:

En van haar heerlykheit na die leven. Dan spreekt hy heerlyk van het eeuwichzaligh leven;
 Van Hemelstat met al zyn burgers, zoo verheven.

Op starrekringen in het ongenaakbaar licht
 Door Godt, den Bouwheer van dit groot Heelal, geficht;
 En van de heerlykheit van die vergode zielen,
 Die juichend' voor den troon des Heilants nederknielen;
 En hoe zy wandelen op ftraten van fyn gout,
 Met paerlen ingelegt, Topaes, en Esmarout,
 Met Hyacinten en Safieren, ryk van ftralen;
 Langs Iaspismuuren naar de diamante zalen:
 Daar zy, met hemelslicht van wysheit overftort,
 Godts werk befchouwen; hoe 't Heelal bewogen wordt,
 En in zyn Almacht draait, als in metale naven;
 Hoe zy met hemelfch manne en eindelooze gaven,
 Ja met de Godtheit zelf verzadigt, in den kring
 Der eeuwigheit, verrukt in haar befpiegeling,
 Nooit moê van vreugde, by al d'Englereien zweven,
 En voor Godts aanfchyn, in het licht der Heilzon, leven.

Die vreugt is (zegt hy) voor het Godtverlooft geflacht, *'s Welk alle*
 Dat zynen Heilant meer dan d' ydle waerelt acht, *Godige-*
 En, Hem gehoorzaam, door geen tegenspoet bezweken, *hoorzame*
 Grootmoedig 't hoeft kan door die nevelwolken fteken: *beërven*
 Voor heldenzielen, die den rykdom, ftaat, en eer, *zullen.*
 Verfmaân, ten dienfte van hun' grooten Opperheer;
 Die vader, moeder (wen het Godt gebiedt) ja 't leven
 Groothartigh durven aan dien Gever wedergeven:
 Voor my, voor u, myn zoon, indien wy niêt ontvliên,
 Op zyn gebot den doot ftout in den muil te zien.

*Zy komen
aan Myra
en zien het
teken.*

Zoo sprak Helt Abraham, toen ze aan 't gebergte kwamen:
Ten derden dage, en reets van verre een straal vernamen,
Die van den hemel, als een heldre blikfemschicht,
Recht nederdaalde, en zette een heuveltop in 't licht:
Gelyk de zon, wanneer zy uit een bet van rozen
Opryft, de toppen van de heuvelen doet blozen,
Terwyl het dal noch in een bruine schadu legt.

*Abraham
gebiet zyne
knechten
in het dal
te blyven.*

Nu komt men eindlyk, daar de vrome Vader zegt
Tot zyne knechten: blyft hier by den ezel wachten;
Wy zullen op dien berg aan Godt een offer slachten,
En wederkeeren, als wy hebben aangebeên.

Nu legt hy 't branthout op de vastgespiede leên
Zyns Izaks; neemt het mes, het vuur en d' offerbanden,
En al 't gereetschap tot den altaar bou in handen.

Zoo klimt het godlyk Paar vol moets ten heuvel op:

Maar Izak vraagt, eer men beklom den breedten top:

Myn Vader, zie het hout, en 't vuur om 't aan te steken;

Maar waar is 't offerlam? zal 't u aan 't lam ontbreken?

*Izak
vraagt
naar 't of-
ferlam.*

Gelyk een zeeman met voorzichtigheit het schip

Wendt uit de barrening van eene blinde klip:

Dus wendt myn Abraham, op deze vraag zoo teeder,

Het schip van zyn geloof, in dit onstuimigh weder,

*'s welk hy
door zich
sig beant-
woordt.*

Manmoedigh af, en zegt: Godt zal zich zelf, myn zoon,

Een offerlam voorzien, om op 't altaar te doên.

Maar op dit zeggen vloeit, van liefde en mededoogen,

Al heimelyk een stroom van tranen uit zyne oogen:

Ja, zoo zyn hart, in 't vuur der Godtsmin heet geblaakt,
 Niet in de Heilbron was verstaalt, en hart gemaakt,
 't Had op dit oogenblik, als buigzaam wafch, bezweken,
 En weggesmolten in die heete tranebeken.
 Nu klimt hy op den berg vol moets, en Godt getrou
 Met zynen Izak, en begint den altaarbou.

*Hy komt
op den berg
en bouwt
den altaar.*

Thans daalt de Godtsstat neêr, en al de Hemelvolken
 Slaan 't oog nieuwsgierigh door het dundoek van de wolken
 Naar Moryaas gebergte, om 't wonderwerk te zien,
 Dat, tot een voorbeeld van den Heilvorft, zou gefchiên.
 De Hemel was nu ftil; ftil waren de Englereien;
 De heilge lofzang zweeg, ook zwegen de fchalmeien;
 Ja zelfs de heilbazuin der Serafynen zweeg.
 Nu ftaat het hemelhof en al de raatzaal leeg.
 't Almachtigh Wezen, met zyn' Raat van eigenschappen,
 Rydt op de wolken, om op d'aarde neêr te ftappen.

*De hemel.
ziet nu met
aandacht
naar Mo-
ryas.*

Toen 't outer was geficht, en 't hout 'er op lag, fprak
 De vrome Aartsvader tot zyn' lieven Izaäk:
 Nu is het tyt om 't hoogh bevel u t' openbaren.
 Verhef uw hart, myn zoon! laat al de waerelt varen.
 Voor uwe liefde tot den Schepper, 't hoogfte Goet.
 Hy eifcht een proefftuk van geloof en heldenmoet.
 Hebt gy nu Abrams bloet en moet in hart en ader,
 Gehoorzaam uwen Godt; gehoorzaam uwen Vader.
 Dus luit d'orakelftem in 't bosch van Berfeba:
 Ga heen, ô Abraham naar 't lantschap Morya,

*Abraham
ontdekt
Godts eifcht
aan zynen
zoone Izak.*

En neem uw' Izaäk, uw eenigh welbehagen,
 Om my te slachten, en ten offer op te dragen,
 Op een' der bergen, dien ik u vertoonen zal.
 Dees is dezelve berg: hier stont het teken pal.
 Zie daar het outer, hier het vuur, het mes, de banden;
 En hier ben ik gereedt te doen deze offerhanden.

*Die bereidt
 is om den
 wille Gods
 te doen.*

Myn Vader, (sprak de Helt) welaan: ik ben bereidt
 Om uwen wil te doen, tot Godtgehoorzaamheit,
 Welaan, myn Vader, laat de liefde u niet verschrikken.
 Spaar vry uw tranen, 'k zal in weinige oogeblikken
 Op starren treden, van dit sterfelyk deel ontlafst.
 Kom, bind myn voeten; kom, bind bei myn handen vast,
 Op dat geen ydle schrik het offer doe mislukken:
 Maar neen. Laat my u eerst in bei myne armen drukken.
 Vaar wel, myn Vader, zeg myn Moeder ook vaarwel.
 Zeg dat ik willigh sterve op 't goddelyk bevel,
 En bid' dat ze allen rou om Godts wil ook laat varen.

*Zynen Va-
 der om-
 helst,
 en vaar-
 wel zegt.*

Vaar wel, myn Vader, Godt wil u in 't leven sparen:
 Ik ga, dus jong, u voor, naar dien volmaakten staat,
 En zal, wanneer gy sterft, in hagelwit gewaat,
 Met Grootvaâr Therah, nagevolgt van d'Engledrommen
 Met palmen in de hant u daar verwelkomen,
 En leiden, daar u Godt, by 't heiltriumpfgeschal,
 De kroon der vroomheit op den schedel drukken zal.
 Vaar wel, Vaar wel, Godt wil u andre zonen geven.

Geen jonge rank kan om den olmboom vaster kleven,

Dan

Dan Izaks armen om den hals van Abraham .

Geen heldre beek, die uit vier adren oorspronk nam,

Vloeit sneller van 't gebergte om de akkers te besproeien,

Dan nu de tranen uit vier schreiende oogen vloeien.

*Gelykenis
sen op dat
teeder af-
scheit.*

*Onder de
binding
Herbaalt
Abraham
de beloften.*

In 't eint laat Izak los, en steekt zyn handen uit:

De Vader bindtze, en zegt: Godt weet zyn raatbesluit,

Maar dekt het voor ons oog: Hy heeft beloofd voor dezen,

In Izak zal uw zaat gelyk de starren wezen

In meenigte, of gelyk, 't ontelbaar oeverzant.

Hou moet, myn zoon, ik wagt een wonder van zyn hant.

Zyn Almacht zal mischien u noch ter vlamme onttrekken,

Of, na de proef van ons geloof, in 't leven wekken.

*Hy heft
hem op het
altaar.*

De binding is volbracht. nu doet myn vrome Helt

Op zyne hartstoght al het uiterste gewelt:

Hy roept zyn krachten t'saam, en heft, nu fier en stouter,

Den jongeling van d'aarde, en legt hem op het outer.

Thans stont natuur verbaast, en 't aardryk was van schrik

Besturven om den mont; ja op dit oogenblik

*Waar op
natuur
verbaast.*

Verbleekt de zon, en durft nauw door de wolken kyken.

Het hart der bergen klopt, en bron, en beek bezwyken;

Ja 't schein of in het rond, de heuvels wyd en zyd

Hun kruinen gansch verbaast verheften op dien tyt,

Gelyk een meenigte van mannen en van vrouwen

De hoofden ophelt, om een dootstraf te beschouwen;

Wanneer Gerechtigheit den blanken Sabel zwaait.

Ai my! my dunkt ik zie 't, de jongling buigt en draait

Het.

*Hy vat het
mas.*

Het hoofd, en legt den hals nu schooner voor zyn' vader.
Help Godt! daar vat hy 't mes. hy dreigt . . . hou op! niet nader!

*Maar de
Engel Gods
roept van
den hemel
zyne ver-
lofing uit.*

Hou! Abram, Abraham! (dus roept Godts Engel zelf,
De groote Goël, uit het hemelsche gewelf.)

Laat af, ô Abraham, den jongling aan te raken.

Ik heb uw Godtsvrees nu gezien van 's hemels daken.

'k Ben met den wil voldaan van uw gehoorzaamheit,

Dat ge uwen eengen zoon ten offer hebt bereidt.

*Waar op
de Hemel-
lingen een
triumf-
zang zin-
gen.*

Triumf! de Godtheit zy in eeuwigheit geprezen,

En het gekofte Lam, ten offer uitgelezen;

Om in de heileeu voor het menschedom, Godt ten zoer

Geflacht te worden, en des Vaders wil te doen,

En 't kruishout van zyn toorn ten moortberge op te dragen!

Hoe zullen de eeuwen niet van Abraham gewagen,

En zynen grooten zoon; wanneer men vrank en vry

't Doorluchtigh Tegenbeelt zie in dees schildery:

Wanneer 't geloovigh volk de levende ommetrekken

Van Godts genaderaat en handel zal ontdekken!

Triumf! de Godtheit zy gelooft in eeuwigheit,

En 't Lam, het menschedom ter verzoening toegezeit!

*En de
aarde haar
blyfchap
soons.*

Dus zong al 't Hemelvolk: dus juichten d'Englereien

Door d'opperzalen met bazuinen en schalmeien,

Terwyl al d'aarde meê van blyfchap juicht en lacht,

De bergen blozen, en de beekjes met meer kracht

Beneden vlieten door de lommerryke dalen.

Het wintje blaافت. natuur fchynt ruimer aâm te halen.

Zy

Zy schreit van vreugde, en kroont met bloemen in het ront
Den heuvel, daar het pas zoo naar en aekligh stont.

Maar myn Geloofshelt dankt zyn'Goël grootfch en ftatigh *Abraham
offiri den
ram.*
Van aangezicht, in rouwe en vreugde al even matigh:

Verloft op Godts bevel den braven jongeling,
Dien hy omhelst, en weêr als uit den doot ontving;
En zag juist, daar hy 't oog had achter zich geflagen,
Een jongen ram, verwart in dichte dorenhagen,
Met zyne horenen, dien hy by 't outer braght,
En Godt, ten offer voor zyn zoons verlossing, flacht;
Terwyl hy zich op zyn Voorzienigheit beroemde,
En juichende dien berg, met een' gedenknaam noemde:
De Heer zal 't al voorzien, een' naam, die eeuwen lang
By 't nageslacht, als tot een spreekwoord, bleef in zwang.

*En noemde
den berg
met een
gedenk-
naam.*

Thans daalt de Heilant uit d'azuure stargewelven
Ten tweedemale, en zegt: ik zweere u by myzelveu,
Dus spreekt de Jehova, de Schepper van 't Heelal,
ô Abraham! ik zweer, dat ik u zegnen zal,
Om dat gy uwen zoon, den eenigen niet spaarde.
Ik zal voorzeker met uw nageslacht al d' aarde
Vervullen: 'k zal uw zaat gelyk het starrenheir,
Gelyk 't ontelbaar zant aan d'oevers van het meir,
Vermeenigvuldigen: het zal de steên en landen
Ten erf bezitten van de Heid'nen zyn vyanden:
Noch zal uit uwen zade een Zegen spruiten, voor
Al 't menschelyk geslacht, de heele waerelt door.

*De Heilant
verschynt
ten tweede-
maal en
herhaalt de
beloften.*

H h

Toen

*Godts Al-
wetenheit
verlicht de
oogen van
Abraham.*

Toen voer de Heilvorst op 't gejuich naar d' opperzalen ;

Maar Godts Alwetenheit verlicht , met wondre stralen

Van 't eeuwige vernuft , met wysheit fyn bezielt ,

Den geest myns Abrahams , daar hy voor 't outer knielt ,

Met zynen vromen zoon , godtvruchtigh van gedachten :

't Gezicht wordt opgeklaart hy ziet zyn nageflachten

By duizent duizenden , door Faroos dwinglandy

Verdukt , langs muuren van kriftal , de slaverny

Dat hy zyn Ontvliên , door 't roode meir , en in dezelve baren

zeflacht zee Den Vorst vergaan , met zyn bloetdorftige oorlogsfcharen .

van Kanaän. Hy ziet hen Koningen en volkeren verflaan ;

Of droogsvoets wandlen door de stroomende Jordaen ;

En 't vruchtbaar Kanaän , belooft aan zynen zade ,

Ten onderpande van Godts eeuwige genade ,

Ten erf bezitten . hy beschout een dikke wolk

Van lotgevallen , en van rampen , die zyn volk

Is in den Raat van Godts Alwetenheit beschoren .

Hy ziet de zonden , die den donderenden toren

Verwekken zullen : ja hy ziet door eenen kring

Van vyftien eeuwen , al de ftatverwifeling ,

Van ballingschappen en van bloedige oorelogen .

En door een Maar hoe was niet myn Helt verrukt , en opgetogen ;

15 eeuwen Wanneer hy door dien nacht van eeuwen , flauw verlicht

heen , den Door 't schynfel van de maan der wet , en offerplicht ,

dag van Vol duiftre fchaduw en godtsdienftplechtigeden ,

*zyn Hei-
lant Jefus* En voorbeeltfchimmen , hard van omtrek , bruin van leden ;

Kristus.

En door het starlicht der Profeten; nu den dagh
 Van zynen Heilant in zyn glans en luister zag.
 Hy ziet de Morgenstar eerst opgaan uit de kimmen;
 Daar op den dageraat, en toen de Heilzon klimmen,
 Die al de starren doet verdwynen, en de maan
 Met haar geleenden glans verdooft, en flauw doet staan;
 De beelden zet in 't licht, van schaduwen ontheven,
 Om alles in den dagh zyn echte verf te geven.
 Nu bakert zich myn Helt in zulken zonnegloet,
 En vindt verzadiging van welluft voor 't gemoet,
 Daar zedewetten, en geboôn, en plichtgebaren,
 In 't edel brantpunt van de liefde zich vergaren:
 De liefde, 't eenig doel der zaligende leer
 Van zynen Heilant, en volmaakten Opperheer,
 Dien hy nu zelf hoort op den hoogen Tabor preeken:
 Dan ziet hy een tafreel van meenigh wonder teken:
 Dan weêr den zwarten nyt, en opgevlockten haat,
 De leugen, laster, en het goddeloos verraat:
 Dan zynen Goël aan hun woeden opgegeven.
 Nu komt het Tegenbeelt zyns Izaks naar het leven
 In alle omftandigheên al klaarder in den dagh;
 Daar hy zyn' Heilant aan het kruishout sterven zag,
 Het heiligh Offerlam, doornagelt en gefchonden,
 Den Hemelvorf ten zoen geflacht voor 's waerelts zonden.
 Ja nu verliest myn Helt zich in befpiegeling:
 Hy zinkt als in een zee van heilverwondering,

*Wien's leven
 en leer by
 befpieght.*

*En het Te-
 genbeelt
 zyns Izaks
 in zyn doot.*

Door 't levend denkbeeld van de liefde zonder gade,
 Die 't eeuwig Wezen, die de Vader der genade
 Der waerelt toedraagt, in het offeren van zyn' zoon,
 Zyn' eenigen, den glans van zyne glorykroon,
 Het uitgedrukte Beelt van zyn zelfstandigh Wezen.

Opstanding en Hemelvaart. Maar nu myn Godtshelt Hem ziet uit den doot verzezen,
 Wordt hy verrukt van vreugde, en raakt byna geen aard',
 Wanneer zyn Heilvorst in triumf ten hemel vaart,
 En op de wolken, zyn' verheven zegewagen,
 Het fyn gezicht van zyn bespiegling wordt ontdragen.

Abraham vrekt weer naar Berseba in zegepraal. Maar hoe beschryve ik best de grootfche zegepraal
 Van myne Helden met verheven styl en taal?

Wat klanken zal ik nu aan myne vaerzen geven,
 Om myn verbeelding uit te drukken naar het leven?
 Daar Godtshelt Abraham van 't bergryk Morya
 Met zynen zoon trekt in triumf naar Berseba.
 Een ander zinge de trofeen van aartstyrannen,
 En hoe zy leeuwen voor hun' zeegewagen spannen,
 En stroomen, landen, steên, en kroonen, schepters, gout,
 Gebonde Vorsten, roof en buit, somtyts te stout
 Met onrecht en geweld van wapnen aangegrepen,
 Uit ydele eerezucht in hun staatsy ommeslepen,
 Ik van Helt Abraham en zynen grooten zoon:
 Twee Helden, niet gefiert met muur- of legerkroon;
 Maar van de Godtheit zelf met paradyslaurieren,
 Die tot in d' eeuwigheit den overwinner sieren.

Die in tegenstelling van die der waereltvorsten.

Zy ryden heerlyk op het Heilgeloof, (wie zag
 Ooit schooner zegekoets op Romes grootften dagh?)
 Die voortgetrokken wordt met onvermoeide fchreden
 Door vier hoofddegden in 't gaerel der goude reden:
 Gehoorzaamheit, die 't juk op haren fchouder torfcht;
 De Nedrigheit met beide handen op de borft:
 Rechtvaerdigheit met haar vergulde redenshalen,
 En naarftige Yver, die, ontfonkt van hemelftralen,
 Zichzelven voortnoopt, en met prikkelfporen fteekt.
 De Hoop, wiens fyn gezicht door lucht en wolken breekt,
 Wyft myne helden het oneindigh zaligh leven;
 En d' Overwinning komt op witte pennen zweven
 En houdt twee kransfen, door de Godtheit zelf belooft,
 Van onverwelkbaar loof, hen beiden boven 't hooft.
 Geen ftedepraecht of praal, die Hoogmoet heeft verzonnen,
 (Die zich verwint heeft meer dan fteden overwonnen)
 Volgt hier de ftaatfy; maar de vleiende Eigemin,
 De fnoô Lafhartigheit, Begeerte, Luft, en Zin
 Gaan met de handen op den veegen rug gebonden:
 d' Inbeelding, die 't vernuft voert van zyn vaste gronden;
 Gaat met de Wantrou, met de Vreeze, en ydlen Waan,
 Met fiere driftten en hartstoghten, zwaar gelaân
 Met ftale ketens, die de ware Wysheit fmedde,
 Helt Abraham ten dienfte, en zynen zielevrede:
 Ook wordt de waerelt met haar momtuig omgeleidt,
 En 't wufte speeltuig der fchoonfchynende Ydelheit,

*Zinnebeeldigh be-
 fchreeven
 wort.*

246 ABRAHAM DE AARTSVADER.

Die men het hart ziet in een open schotel dragen.
Met deze krygstrofeen, op zulken zegewagen
Komt Abraham te rug, en deelt den edlen buit,
Zyn ware blytſchap, aan zyn lieve Sara uit.

A B R A H A M,
D E
A A R T S V A D E R.
H E T E L F D E B O E K.

I N H O U D T.

DE voorspoet volgt den Helt na 't proeffstuk van 't geloof;
Daar hy de tyding hoort van zyn geslacht en magen.
Maar d' alverflindbre doot, voor zyne zuchten doof,
Doet hem het sterven van zyn Sara teér beklagen.
Hy koopt een grafsteel in 't belommert Machpela.
Maant Izak tot den echt, en zendt zyn huisknecht benen,
Om eene jonge bruit; terwyl hy Ketura
Voor zich ten huwlyk kiest, om met haar te vereenen.
Maar Izaäk ontfangt Rebekka tot zyn vrou.
Men houdt 'er bruiloft, en men viert de dubble trou.

DE lenteluchtjes, uit het hartverkwikkend zuien,
Vertroosten 't aardryk na de guure winterbuien:
De schoone morgenfont verdryft den donkren
nacht: Na die harde be-
proeving
geniet A-
braham
weer vrede
en voor-
spoet.

Wanneer de zwarte lucht na 't onweér scheurt, dan lacht
En blooft de goude zon weér lieflyk door de wolken:
De zachte vrede streelt na harden kryg de volken:

Zoo

Zoo strookt de lieve rust; zoo vleit de zielevreê;
 Zoo blaakt de Heilzon 't hart myns grooten Godtshelt meê,
 Na zulk een oorelog van driften; onweervlagen
 Uit zwarte wolken van beproeving; donderslagen
 Van Godts bevelen, in een' nacht van angst en druk:
 Zoo overwint de deugt: zoo streeft, na 't ongeluk,
 't Geloof myns Abrahams nu al het leet te boven,
 En glimt, gelyk het gout, als 't uit den heeten oven
 Den hoogsten proef behoudt, en straalt by 't helder licht,
 Met glans en luister, in des Proefheers fyn gezicht;
 En draagt nu vruchten van gerechtigheit en vrede.
 Zyn Godtsmin werkt hem thans in alle dingen mede
 Ten goede, daar op hem, in 't velt van Berseba,
 De hoorn van overvloet, van zegen en gena,
 Wordt uitgestort, als met geheele regenvlagen.
 De welvaart hoedt hem voor gevreesde lichaamlagen;
 Versiert den ouderdom met kracht en nieuwe jeugt,
 Met vergenoegen, geeft en leven, lust en vreugt;
 En streek de woren en de rimpels uit zyn wezen.
 Zyn rykdom klom nu ook veel hooger dan voor dezen,
 En wordt gestadigh door de milde vruchtbaarheid
 In oogstmaant opgesiert, en wyder uitgebreidt:
 Zoo dat het Berseba begon aan ruime streken,
 De ruimte aan weilant, en het lant aan gras te ontbreken,
 Om al zyn vee te voên; waerom de groote man
 Zyn herderfleger jaar op jaar in Kanaän

*Welvaart
 en Rykdom.*

Al wyder uitbreidt langs de heuvelen en dalen.

Maar om zyn' voorſpoet en zyn vreugt in top te halen,
 Gebeurt het, als hy tot aan *Arbaas trotsche ſtat
 Zyn vee verweidt, en daar zyn tent geſlagen had;
 Dat hem de blyde maar, den vaderlande ontvlogen,
 Den toefant van 't geſlacht, zyn welvaart en vermogen,
 In d'ooren riep, en hoe vrou Milka, trou van aart,
 Zyn' broeder Nahor vier paar zonen had gebaart;
 Hoe zy genoemt zyn; waar ze in Paddan Aram wonen;
 Hoe brave Bethuël, de jongſte van die zonen,
 Reede in het huwelyk Rebekka had geteelt,
 Een ſchoone maagt, waar in de geest van grootvaâr speelt:
 Zoodat de ſtamboom van broër Nahor weligh bloeide,
 En met vier zonen, die nogh uit een bywyf groeide,
 Genaamt Reüma, in 't Meſopotamyſch lant,
 Zyn lommer uitbreidt, en allom de kroone ſpant.

*En krygt
 tyding van
 zyn' broeder
 Nahor en
 zyn ge-
 ſlacht.*

Maar als de zon van vreugt ten middagh ſchynt te klimmen,
 Ryft vaak een zwarte wolk van droefheit uit de kimmen,
 En wekt een tranevlaag, die 't hart met angſt beſtuwt.
 Het menſchlyk leven, aan den vluggen tyt gehuwt,
 Heeft de onbeſtendigheit ten bruitschat meêgekregen.
 De zekerheit is toch ten hemel opgeſtegen.
 Wy dobbren ſtadigh in een ongeſtuime zee
 Van wiſſelvalligheên, en angſt, en hartewee;

*Maar de
 onzeker-
 heit is 's le-
 ven hier ei-
 gen.*

I i

Daar

* Hebron, dus genoemt naar Arba, de Vader van Enak; men zie Re-
 land in zyne beſchryving van Paleſtina, Bladzyde 144.

Daar holle deining gaat, en hartstoghtstormen waaien;
 Daar klippen blaffen, en gevreesde kolken draaien.
 Hoe fiks een zeeman op de noortstar oogt en tuurt,
 En met ervarentheit de brooze kiel bestuurt,
 Het lager mydt, en al de diepten weet te peilen;
 Hy kan geen donderbui of wintverloop ontzeilen:

*De droef-
heit over-
valt hem;
Want Sara
sterft 127
jaren out
zynde.*

Zoo kan myn Abraham het harteleet, den rou
 En droefheit niet ontvliên, om zyne dierbre vrou,
 De trouwe Sara, die, van krankheit overvallen,
 Haar edle ziel, ô smart! uitblaast in Hebrons wallen;
 Nu zesmaal twintigh en noch zeven jaren out.

Godtvruchtige Izak stort, daar hy het lyk beschout,
 Een traneebek, en kan zyn hartepyn naau dragen,
 En Vader Abraham slaat derelyk aan 't klagen.

Hy noemt haar zyne helft, zyn hart-en betvrindin,

*Hy be-
klange
haar.*

Een voorbeelt van de trou en eerbare huwlyksmin,

Die met hem ommezworf, en waagde lyf en leven;

Die tweemaal was geschaakt, en tweemaal trou gebleven.

Hy haalt haar deugden, met een teêre omzichtigheit,

En gaven op, terwyl hy heete tranen schreit;

Maar weet zyn hartstoght in den redendwang te houwen.

Hy weet dat scheiden, vroeg of laat, volgt op het trouwen;

Dat al wat leven heeft zich ylt naar 't grafgewelf;

*Met een re-
denmatige
droefheit.*

Dat hem die zware slaghe gebeurt van d'Almacht zelf,

En dat haar groote ziel, tot Godt omhoog gevaren,

Alreê ten reie gaat by blyde hemelscharen,

En met de kroone pronkt van haar geloove en hoop.
 Hy schreit nochtans, en gunt de tranen haren loop:
 Want die een springbron stopt, bestaat natuur te kwellen,
 Doet rotfen bersten, daar de vochtryke aders zwellen:
 Wanneer de strenge doot twee harten, t'faamgeboeit,
 En door de liefde ontrent een eeu lang vastgegroeit,
 Van een rukt, moet 'er wis een versche wonde op scheuren.
 De Reden zelf vergunt, door een gematigt treuren,
 De huwlyksliefde die ontlasting voor 't gemoet:
 Zy wascht de hartwond, met de tranen, stelpt het bloet,
 En mengt dat ziltigh nat, gelyk een heelmeeftresse
 Met weinigh tyts, gedults, en troostzalve uit haar flesche.
 De droefheit is toch van dien aart, dat zy zich in
 Ons leet en onheil steekt, gelyk een vyandin;
 Het lichaam pynigt, en den glans der ziel verduistert;
 In haren aanval naar geen' raat of reden luistert,
 Maar haast verflaut, zoodra de balssem kleeft en hecht,
 En wykt, terwyl zy ons wel scherp de waarheit zegt,
 De sterfelykheit verwytt; en schamper houdt voor oogen
 Onze ydelheit, en al 't natuurlyk onvermogen.

*Den aart
 der droef-
 heit be-
 schreven.*

In zulk een' toestand, by het eerste redenlicht,
 Ryft myn Aartsvader op, en scheidt van 't aangezicht
 Der doode Sare, en zegt: men zal, ô roem der Vronwen!
 Een grafsteê, waerdigh aan uw deugt en grootheit, bouwen.
 Hy treedt grootmoedigh nu de treurtente uit, en gaat
 Tot d'edelen des volks; verschynt in hunnen raat,

*Hy scheidt
 van 't doo-
 de lyk.*

En gaat in de vergade ring den Eschiren. En zegt, myn' Heeren, hoort; vergunt my eene bede.

Ik ben een vreemdeling, een bewoner dezer stede.

Ik heb noch eigen gront, noch erfrecht, waar ik kom.

Ai, gunt me een stukje lants, een plaats in eigendom,

Daar ik myn dooden magh begraven onder de aarde:

Ik zal den prys daar voor betalen, naar de waerde.

Nu hadt een edele beleeftheit zich gezet

In 't hart dier grooten, al' het nageflacht van *Heth

Elk riep om stryt; myn Heer, myn Heer, hoor onze reden:

Gy zyt geen vreemdeling, ons gisteren of heden

Bekent geworden; gy vernedert uwen stant.

Gy zyt een Vorst, van Godt gezonden in ons lant,

Die hem groote eere aandoen. Die Vorsten kunt verflaan. de Koningen en Grooten

Van Kanaän biên zich u aan tot bontgenooten;

Want waar ge uw tenten stelt, daar woont de welvaart meê.

Zoude iemant onzer u dan weigren deze beê:

Zoude iemant van ons volk zyn graf aan u ontzeggen,

Om uwe dooden daar te ruste neêr te leggen?

ô Neen, myn Heer, laat af, laat van verzoeken af:

Neem keur van grafsteên, en begraaf in 't beste graf.

Abraham koopt den Akker machpela. Toen boog zich Abraham en sprak: magh in myn treuren

My, edle mannen, zooveel gunst en eer gebeuren,

Weest dan myn voorspraak by Heer Efron, Zohars zoon,

Opdat hy my verkoop', ter grafplaats voor myn doôn,

't Be-

*Heth, een zoon van Kanaän, den zoon van Cham.

't Belommert Machpela , in 't einde van zyn' akker .
 Op deze reden wordt het hart van Efron wakker ,
 Daar hy in 't midden der Hethiten nederzat ,
 En duslang in dees zaak geen woort gesproken had .
 ô Neen, Heer Abraham , wil om geen koopprys denken ;
 (Dus riep hy) laat ik u dien kleinen akker schenken ,
 Ik gevee u 't lant ; ik geve u myn spelonk daar by .
 Wat is een akkertje toch tusfchen u en my ,
 Het welk ten hoogften zou vierhondert fikkels halen ?
 Dat 's immers onder ons niet waerdigh te betalen .
 Ik roepe , in 't aanzien van de stat en 't volk allom ,
 Dat Machpela u zy een erflyke eigendom !

Maar die verplichting wil vermyden , moet betoonen
 Dat hy beleeftheit met mildadigheid kan loonen .
 Zoo weigert Abraham 't gefchenk ; maar weegt het gelt ,
 Vierhondert fikkelen , door Efron voorgestelt ;
 En zoo wordt d' akker , de spelonk , en boomplantaadje ,
 Van Efron , Zohars zoon , by Mamres luftbosfchaadje ,
 Myn' Helt ten eigendom , door 't kooprecht , vast en wis
 Bevestigt , voor al 't volk , ter erfbegrafenis .
 Daar nu de vrome man voor Sara , 't puik der vrouwen ,
 Een trotsche grafsteê uit den diepen gront laat bouwen ,
 En nevens Izak , bei met tranen in 't gezicht ,
 Woldoet , by de uiterfte eer , den allerlaaftten plicht .

Terwyl nu 't dierbaar lyk lag onder 't kout gesteente ,
 Terwyl de grafworm knaagt het afgeleest gebeente ;

*Alwaar
 hy een graf-
 steê bouwt ,
 en Sara
 begraaft.*

*Abrahams
 droefheit
 verdwynet
 allengs.*

De bleeke rou vast met het zwart gewaat verslyt,
 En Abraham gevoelt zyn hartwond' met den tyt
 Genezen, door de kracht der wysheit, d'edle reden,
 Door zyn geloof, gedult, en vuurige gebeden;
 Bleef Izak nogh gestaag zwaarmoedigh, wars van vreugt,
 Offchoon de Godtvrucht, en de hagelwitte deugt,
 Hem trou verzellen; schoon de reden werkt van binnen:
 Hy kan de vlagen van zyn hartstoght niet verwinnen;
 Maar haakt naar d'eenzaamheit voor zyn bespiegeling.

*Maar Izak
 blyft trou-
 righ.*

*In 't derde
 Jaar na
 Saraas
 doot.*

De zon had tweemaal ront gelooopen in haar' kring:
 Ten derdemale was de winter weggeweken,
 En had het ysel uit zyn' baart en pruik gestreken,
 Sint moeder Saraas doot; en d'edle Lente stont
 Ten derdemale nu met rozen in den mont,
 En gaf het aardryk weêr een nieuwe jeugt en leven,
 Toen godtlyke Abraham, door hemelvuur gedreven,
 Daar hy nu hondert en noch veertigh jaren telt,
 Met zynen Izak ging spanseren over 't velt,
 En zei: bezie, myn zoon, hoe ryk wy zyn gezegent,
 't Is of het schapen uit den hemel had geregent:

*Vertoont
 Abraham
 om zynen
 zoon.*

*Zyne ryk-
 dommen.*

De dalen zyn voor al de runders niet alleen,
 Maar voor de kemels, en onze ezels veel te kleen,
 Van Berseba tot hier aan Arbaas vaste muuren.
 Wy zyn als Vorsten, in het oog der nagebuuren;
 In eer en aanzien by de Grooten van het lant:
 De Godtheit stort op ons, met heure milde hant,

Een stroom van zegen uit, naar haar verbontbeloften.
 Het krielt van knechten en van slaven, van gekoften,
 En ingeboornen in ons huis, die dagh en nacht
 De kudde gadeflaan, en trou staan op de wacht,
 En van flavinnen in de vette zuiveltenten:
 Myn schatkist weegt van gout, en zilvere talenten:
 De schuuren zyn vol graan; de kuipen vol van most:
 Het vee gaat dik en zwaar in zachte wol gedoft;
 En geeft ons kleeders, en ryke inkomft alle jaren.
 Maar al die rykdom is gering om t'evenaren,
 ('k Spreek van myn krachten in myn' ouderdom nogh niet)
 By 't licht der waarheit, dat de Heilzon in ons schiet,
 En onzen geest verlicht, ver boven alle volken,
 Wier blind vernuft, bedekt met donkre nevelwolken,
 Den stommen goden eert. hier dient men Aftarot
 Het zilvren maanbeelt: daar een gouden Zonnegodt.
 Gints eert men starren, die men beelden heeft verheven,
 Waar in die lichten, zoo men waant, hun' invloet geven.
 Myn vaderlyke stadt eert zelf het gloeiend vier;
 Egiptelant den os, en meenigh monsterdier:
 Maar wy, myn Izak, wy ontfangen hemelstralen,
 Die van de Wysheit zelf in onze harten dalen,
 En stellen onze hoop op 's waerelts Heilvorst pal.
 Het is wat groots den Godt en Schepper van 't Heelal
 Te kennen; maar het is noch grooter hem te vreezen:
 Noch grooter is het met dat eeuwich Opperwezen,

*En ontfan-
ge zegenin-
gen.*

*En breidt
zyn voor-
deel boven
andre vol-
ken uit.*

*Die de af-
goden die-
nen.*

Gelyk:

256 ABRAHAM DE AARTSVADER

Gelyk twee vrienden met malkaâr, van mont tot mont,
 Te sluiten een verdragh, een vriendlyk heilverbont:
 Maar allergrootst met Hem in de eeuwigheit te leven.
 Dat hoogste Goet is aan vrou Sare alreê gegeven:
 Dat is aan ons beloofd, en zal ons niet ontfaan,
 Indien wy op het pat van deugt en Godtvrucht gaan.

*En maakt
 uit de be-
 loften
 op, dat
 zyn zoon
 verplicht is
 zich in het
 huwlyk te
 begeven.*

Maar daar d'Almachtige uit zyn eeuwige genade,
 In u, dit Kanaän beloofd, aan mynen zade,
 Ter eeuwige erfenis, daar wordt, schoon onvermelt,
 Ô Zoon, den eerbren plight, den echt vooronderstelt.
 Godt werkt door d'orden der nature, en wy bestryden
 Zyn heilbeloften, zoo wy 't huwelyk vermyden,
 Wanneer de teelkracht door ons bloet en geesten zweeft.
 't Is tyt, ô Izak, dat ge u in den echt begeeft.
 Ik zelf meen weêr, zoolang ik kracht voele in myn spieren,
 Den vryen teugel aan de huwlyksmin te vieren.

*Daar op
 beveelt de
 heit zynen
 Eliëzer.*

Godtvruchtige Izak boog zich uit gehoorzaamheit
 Voor 's vaders reên, en toont zich tot zyn' will' bereidt,
 Wanneer zy aan de tent van Eliëzer kwamen,
 En dien bezorger van den huize zelf vernamen;
 Alwaar Vorst Abraham tot dezen outsten zegt:
 Ô Huisbezorger, ô myn ouwe trouwe knecht,
 Die al myn goet beheert, myn flaven en myn knapen
 Gebiedt, en my gerufft doet op uw zorgen slapen;
 Ik eisch een proefftuk van de trou voor uwen Heer.
 Kom leg uw hant nu aan myn linker heupe, en zweer
 By Godt, den Heere van den hemeltroun hier boven,

Den

Den Richter dezer aarde, in wien wy t'faam gelooven,
 Dat gy geen jongē bruit, geen vrou voor mynen zoon
 Zult nemen uit dit lant, daar ik in 't midden woon;
 Geen schoone dochter van de wufte Kananiten,
 Hoe ryk of edel, uit de Vorften der Hethiten,
 't Afgodifch nageflacht van den vervloekten Cham:
 (Men wacht den Heilvorft uit geen' goddeloozen ftam.)
 Maar dat ge trou uw echtgezantschap zult verrichten,
 En uit myn maagfchap hem een vrou, eene onzer nichten,
 Verwerven zult in 't lant, daár ik u zenden wil.

*By den
 waren Gode
 te zwaren.*

*Geen bruit
 voor Izak
 uit den ge-
 flachte
 Chams op
 tefporen.*

Toen fprak de trouwe knecht, en Abraham zweeg ftil:
 Maar, zoo de dochters uit den ftam van Sem, uw magen,
 't Angftvalligh om met my zoo groot een reis te wagen,
 Den optoght weigren naar een vreemden bruidegom,
 En zeggen: dat uw Heer hier zelf uit vryen kom'.
 Moet ik dan Izak, om my by den eet te houwen,
 Weêr heen geleiden, naar dat lant, om daar te trouwen?

*Die eene
 vraag
 voorftelt.*

Nu ryft een hooger ernft op Abrahams gelaat.
 Neen, (zegt hy) wacht u van dat dierverboden kwaat.
 De Hemelvorft, die met zyn ftem my heeft bewogen,
 Ten vaderlande, huize en maagfchap uitgetogen;
 d'Almachtige, die, als hy 't aardryk overziet,
 Zyn' oogftaal verder dan zyn' blaauwen blikfem fchiet:
 Die Godt, die tot my fprak, en zwoer zelfs by zyn leven:
 Ik zal dit Kanaän aan uwen zade geven;

*Dewelke
 Abrahams
 hem beant-
 woort.*

Zal zynen Engel voor u heen, van zynen troon
 Afzenden, opdat Hy een vrou voor mynen zoon,
 Naar zyn verordening, zou aan uw oog ontdekken:
 Doch zoo'er geene vrou met u zal willen trekken,
 Dan zult gy rein en vry zyn van den eede: alleen.
 Bezweere ik u, breng nooit myn Izak derwaarts heen.

Eliëzer

*zweert en
 trekt naar
 Mesopota-
 mie.*

Nu zweert de trouwe huisbezorger al die zaken,
 Ontfangt het uiterste bevel zich op te maken.
 Hy zoekt tien kemels uit zyns Heeren vee van 't velt,
 Die hy met kostlykheên en kleederen en gelt,
 Met voorhoofstfierfels, en goude arm-en halsfieraden,
 Tot bruytgeschenken, op zyns Heeren woort, doet laden,
 Neemt vyf paar mannen meê, all' kloek en sterk van hant,
 En trekt naar Karan in 't Mesopotamyfch lant.

*Izak woont
 by den put
 Lachai Roi*

In tusschen wordt het vee verweidt. de jonge herder
 Slaat zyne tenten neêr in 't zuiden, weinigh verder
 Van vader Abraham, om dus aan d' eene zy
 Het leger gaâ te slaan; ontrent Lachai roi,
 Den put, door Hagar dus genoemd, toen zy voor dezen
 Daar aangezien wierdt van het levend Opperwezen.
 Terwyl myn oude Helt in eenzaamheit den tyt
 Nu in bespiegeling van zyn geloof verflyt;
 Dan van Godts wondren der natuur en der genade.
 Somtyts slaat hy den loop der hemellichten gade,
 En meet met zyn vernuft de starren en de maan,
 De ruime kringen, die zy aan den trans beslaan;

*En Abra-
 ham in een-
 zame be-
 spiegeling.*

Want

Want hy is dieper in de wetenschap ervaren
 Van 's hemels orden, dan de wyze Egiptenaren,
 Kaldeeuwen en Sabeers: en fomtyts poot en plant
 Hy applen, of besnoeit den wyngaart met zyn hant;
 Of leidt de jonge rank ter zuidzy van zyn tente.

Maar schoon elk jaarfaizoen, de zomer of de lente
 Hem tytverdryf verschafft, hy mist nochtans de vreugt
 Den zoeten ommeegang der huisvrouw van zyn jeugt,
 Haar minzaamheden en zorgvuldige bedryven.

*Daar by
 zyne ge-
 dachten
 weder tot
 tot het hu-
 welyk neigt*

Hoe! (zegt hy) waarom zoude ik toch dus eenzaam blyven?
 Daar myn Verbontsgodt, die my met zyn gunst bestraalt,
 De kracht myns ouderdoms met nieuwe jeugt verstaalt,
 En mooglyk wil, om dus myn nageslacht te stellen
 Gelyk de starren of het zant, niet op te tellen,
 Dat ik ook met eene andre en frische bedvrindin,
 In 't heiligh huwelyk nogh andre zonen winn'.

't Is waar, in Izak moet myn zaat gerekent worden;
 Maar Ismaël is ook besneden naar Godts orden:

*Daar over
 by zich re-
 denkavelt,*

Dien heeft hy meê zyn heil en zegen toegezegd,
 Omdat hy was myn zoon; schoon uit een tweeden echt,
 Met myne dienstmaagt voortgeteelt, by Saraas leven.

Zou my de Alzegenaar vergeefs die sterkte geven?

ô Neen. maar schoon die hoop tot ydelheit gedy;

Ten minste staat my dat gezellig leven vry.

Niet lang daarna zat hy des middags buiten kommer
 Voor 't steken van de zon in de aangename lommer

*En kort
 daar aan
 zyne oogten
 staat op
 Keura.*

Eens ouden eiks, die op een' groenen heuvel stont,
 Daar hy een ruim en breed gezicht had in het ront,
 En, waar hy d'oogen sloeg op grazige landsdouwen,
 Op vergezichten en verschieten, niets beschouwen
 Kon, dan zyn tenten, vee en knechten, zynen schat.
 Het herdersleger was gelyk een groote stat,
 Die, in haar' aanwas, wal en vesten uit moet zetten.
 Hier kon myn Helt, gelyk een Vorst, op alles letten:
 Hier zag hy Ketura staag bezich voor zyn huis,
 Een schoone en wakkre maagt, zoo vrindlyk trou en kuifche:
 Als edelaardigh van bedryf en handelingen:
 Zy kon met haren wenk al d'andre maagden dwingen;
 Want Sara stelde haar weleer in 't huisbestier:
 Zy ging niet maar zy dreef, en toonde een' edlen zwier
 In haar beweging, schoon zy nedrigh was en zedigh.
 Heur aart was deugdelyk en stil; haar oordeel snedigh;
 Haar wil gebogen tot den waren Godtsdienstplight.
 Naar deze wendde hy genadigh 't aangezicht:
 Ja deze Ketura besluit hy te beminnen.
 Hy doet haar roepen uit het midden der slavinnen,
 Die ze elk heur taken gaf in 't werk van haren Heer;
 En zegt nu: zet u hier in deze schadu neêr.

*Wier boe-
danighe-
den bejchre-
ven wor-
den.*

*Die hy der
dienstbaar-
heit ont-
trekt, en
zyn voor-
nemen
weersels.*

Thans wordt myn oude Helt van jeugdich vuur bewogen.
 De kuifche huwlyksmin straalt uit zyn zedige oogen.
 Hy lachte vriendelyk, doch statigh en bedaart;
 Streek met zyn linkerhandt den langen breedten baart,

En

En stelt haar 't huwlyk voor, en hoe hy had beffoten,
 Om haar der dienstbaarheid t'onttrekken, te vergrooten
 Met eer en aanzien, tot een hoofd van 't huisgezin;
 Een hulp zyns ouderdoms, en lieve betvrindin.
 De schoone Ketura hieldt d'oogen neêrgeflagen,
 En bloofde in 't aangezicht, gelyk by zomerdagen
 De vroege morgenftont, of als de rozeblaân,
 Of roode bloemen, die in 't rypend koren ftaan,
 Eer oogftmaant, opgefiert met goude en zyde draden,
 Gaat treden over 't velt met krakende gewaden.
 Zy buigt eerbiedigh 't hoofd voor Abraham haar' Heer',
 En noemt zich te gering, t'onwaardigh zulk een eer,
 Die bet Princesfen pafst uit vorftelyke hoven.
 Maar hy vat hare hant, en ftaat het oog naar boven,
 En troont den zegen op het eerbaar troubefluit
 Met zyn gebeden van Godts troon; geleidt de bruit
 In Hagar's tente, en gaat langs 't herdersleger dwalen.
 Om zyn geval in 't breede aan Izak te verhalen.

*Gelykenis
 op haare
 fchaamte.*

*Hy fluit
 het huwe-
 lyk.*

*Hy gaat
 naar Izak's
 tenten.*

De zon daalde in de kim, en d'avont floeg alreê
 Zyn valen mantel om; de veltknaap telde 't vee,
 En dreef het naar den ftal, om 't veilich te bewaken
 Voor wolf en ondieer; toen myn Helt de lage daken
 Van Izak naderde, en van Izak ledich vondt.
 De vrome jongeling was met den avontftont
 Ter zyde 't leger af om d'eenzaamheit gewandelt;
 Daar hy nu van zichzelf met zyn' Verbontsgodt handelt,

*Die uitge-
 gaan was
 om te bid-
 den.*

En 't wichtigh pak van zyn bekommering en smart
Op 't eeuwigh Albestier afwentelt van zyn hart.

Hy bad nu vuurigh voor den handel der vryaadje,
Wanneer zyn kemels juist van achter de bosfschaadje,
Langs Hagers waterput hem kwamen in 't gezicht.

*En wordt
zyn huis-
knecht en
kemels ge-
waar.*

De Damascener, trou aan zynen eet en plight,
Kwam met helt Izaks bruit, haar voedster en gespelen,
Van Paddan Aram op de torfchende kamelen.

Rebekka, 't nakrooft van oom Nahor, trok voor uit,
Met voedster Debora, en Jiska, Pildas spruit,
Gevolgt van eenen rei bekorelyke maagden,
Die, bruit Rebekka ten geval', dien optoght waagden.

De huisbezorger met zyn mannen dekt alom
Gelyk een lyfwacht het angstvalligh vrouwendom.

*Rebekka
staat haar
oogen op.*

Toen Izak opzag, had Rebekke meê haare oogen
Gezlagen op dien man, en voelt haar hart bewogen,
Haar boezem zwoegen van een teedre hartkwetsuur.
Zulk een verborge kracht heeft vaak het liefdevuur,

*Vraagt wie
zy ziet
komen.*

Wanneer 't ontfoken wordt door goddelyke stralen.
Zy vraagt: wie is de man die aankomt door de dalen,
En wandelt naar ons toe? de trouwe huisknecht zei:
't Gelykt uw' bruidegom, tot wien ik u gelei:

*En hoort
dat haar
bruijom
komt.*

Ja! 't is myn Heer, voor wien ik 't huwlyk heb gesloten:
't Is Izaäk, de zoon van Abraham, den grooten!

Toen sprong zy af op d'aerde, en dekte 't aangezicht
Met haren sluier naar den maagdelyken plight.

Het hart van Izak, in zwaarmoedigheid gedompelt,
 Wordt nu al teffens van de blytſchap overrompelt,
 Terwyl de liefde meê geheime pylen ſchiet.
 De gulle vrintſchap, die de maagden welkom hiet;
 De dankerkentenis, die 's huisknechts handen drukte,
 En 's Hemels voorzorg looft, waar door het al gelukte,
 Beſtormen elk om 't meeft den boezem van den helt.
 Elk wil'er meeſter zyn: dan wint de vreugde 't velt,
 En doet hem juichen: nu ziet hy met vrintdlyke oogen
 Den rei der maagden aan: dan krygt de min vermogen,
 En doet hem met zyn bruit ſpanſeren hant aan hant,
 Naar Saraas tente, daar zy alles overmant;
 Tot zuivre Godtvrucht, na een korten tyt, ganſch teeder
 't Gewelt der driften ſtilt, en legt den twiſt ter neder,
 En koeftert yder beurt om beurt in haren ſchoot.

*Izak wort
 van ver-
 ſcheide
 driften
 overrom-
 pelt.*

Nu is de toevloet in de tent van Sara groot.
 Elk is nieusgierigh om de jonge bruit te aanschouwen.
 Maar godlyke Abraham doet eenen altaar bouwen,
 Twee rammen, Godt ter eer, ten huwlyksoffer doôn;
 Voltrekt zyn trouverbont nu teffens met zyn zoon.
 Voor 't heiligh outer met Godtsdienſtige gebaren,
 En geeft een' hoogtyt aan de blyde herdersſcharen.
 Al 't leger is vol vreugt. 't Is bruiloft overal.
 De naam Rebekka klinkt nu over berg en dal,
 Op alle tongen van de ſlaven en flavinnen.
 Men zingt haar ſchoonheit en haardeugt en deugdlyk minnen,

*De plech-
 tigheden
 van beide
 huwlyken
 worden
 volbracht.*

*Door al't
 leger word't
 hoogtyt.*

En

264 ABRAHAM DE AARTSVADER.

En d'eer van Ketura, vorst Abrams jonge vrou.

*En in de
tente een
dubbele
bruiloft ge-
houden.*

Maar in de bruiloftstent was nu de blanke trou

Met zuivre liefde, vreugt, en vrintschap aangezeten,
In 't hart der gasten, die van nyt noch belgzucht weten.

De lachjes zweven met de lonkjes uit en in,
Met eerlyk kortswil, als speelnootjes van de min,
Die leven by 't vermaak, en prikkelen de harten.

De dischgerechten, die eens Konings tafel tarten,
Vertoonen alles wat het herdersleven geeft,
En hoe Helt Abraham in 's Hemels zegen leeft.

De weelde was 'er kuifsch, en d'overvloed was matigh:
De grysheit wordt 'er groen: de groene jeugt is statigh:
De vrintschap zonder gal, de vreugt met deugt gemengt,
En al de vrolykheên met zedigh zout besprengt.

De gryze Vader had een' drinknap, net gedreven
Van loutren goude, dien hem Faro had gegeven,

*En rede-
nering van
vader A-
braham.*

Daar op stont Ifis met Ofiris afgemaakt:

Dien houdt hy boorde vol in zyne hant; verhaalt
Hoe dat afgodisch volk de ware Godtheit lastert,

En d'oude waerheit en geschiedenis verbastert,
Daar snoode Priesters haar in 't godloos brein versmeên.

Hoe Ifis, Eva, en * Ofiris Adam schein,

Waar

* Hoe de Egiptische Priesters den zin van hunnen Godtsdienst verborgen hebben getuigt de beroemde Bisschop Stellingfleet: dat men voor den Godt Ofiris, Mitsraim, Cham, of Noäch te houden hebbe, gevoelen, behalven de beroemde Vossius, de Abt Banier, en vele uitleggers der outheden: dat men hunne goden van de Vaderen die voor den zontvloed leefden

Waar uit het menschedom was geteelt en voortgesproten:
 Hoe wreede Thifon, de vervolger, die verstooten
 Was van de goden (zoo zy beus'len) en dat paar
 Vervolgt had en verdrukt als een geweldenaar;
 De slang verbeelde, die onze ouders had bedrogen,
 En boos verstooten uit hun' welvaart en vermogen.

Hy zendt den drinkkelk tot een liefdedronk in 't ront,
 En spreekt nu heerlyk van het eerste trouverbont
 Dat zelf de Godtheit floot in Edens levenlommer;
 Van d' eerste liefde, vry van drift en zorg en kommer;
 En hoe de Godt der liefde in zyn gezegent zaat
 Zelf was in ondertrou met onzen menschenstaat.

*Over de
 eerste
 trouw
 en liefde.*

Voorts sprak de gryze Helt noch schrande en verheven,
 Van ware blyfchap; hoe die 't leven van het leven,
 En weêr de liefde was de ziel der vroolykheit:
 Hoe ver de vryheit tot de vreugt was uitgebreid,
 Indien zy, uit een goet beginfel voortgekomen,
 Ten besten einde zich door reden liet betoemen.

*Van de
 vreugd
 en vroo-
 lykheit.*

De Huisbezorger, reede al een-en andermaal
 Door Izak aangefpoort, doet nu een breet verhaal
 Van zyn gezantschap: hoe de Godt des hoogen hemels
 Hem, toen hy Nahors stat met zyn vermoede kemels

*Eliezer
 verhaalt
 hoe Godts
 Engel het
 gezant-
 schap geze-
 gens hadt.*

L I Vast

den moet afleiden vindt men by den hoogleeraer Perizonius, in zyn door-
 geleert boekje *de invest: Egiptorum Originum et temp: Pag: 21 en 23.* Maar
 Meursius brengt, volgens de aantekening van den heere G Suikers, de ge-
 schiedenis van Isis en Osiris op die van Adam, en Eva; waar mede over-
 eenstemt de zeer geleerde Basnage in zyne *Antiquitez Indaiques* 11^e tome
 Pag: 488.

Vast naderde aan den put ontrent den avontfont;
Den weg voorspoedigh maakte, en zynen Engel zondt,
Naar 't woort van Abraham zyn' Heere; en aan de beken.

Hoe Rebek- De maagt Rebekka deed ontmoeten, met het teken.

ka zyn ke- Dat hy te voren van den Hemel had gebeên;

melen ge- En hoe zy, vrendelyk van aart, hem niet alleen,

drenk had. Maar ook zyn kemels drenkte, en haar geslacht verhaalde:

Hoe hy die heufcheit met geschenken mild betaalde,

Van voorhoofftierfels en armringen zwaar van gout:

Hoe Laban, toen hy die schenkaadjen had beschout,

Hoe Laban Hem in kwam noodigen, en riep, verheugt van zinnen:

hem in

noodigde. Kom gy gezegende des Heeren; kom toch binnen!

Wat zoudt gy buiten staan: ik heb myn huis bereidt.

Daar 's voeder voor uw vee, en strooi in 't stal gespreit!

En hoe hy ingeleidt was door dien braven broeder;

Gehoor by Bethuël verkreeg, en by de moeder;

Zyns Heeren woorden had gesproken tot dat paar;

En hoe hy

Rebekke

verworven

had.

Het wonderlyk bestier van Godt, den Zegenaar

Van Abraham, ontvouwt; en dus, als 't niemant weerde

De schoone dochter voor zyns Heeren zoon begeerde.

Hoe d'oude Bethuël en Laban, overtuigt,

Terwyl de moeder meê zich voor het wonder buigt,

Uitriepen: deze zaak is dus van Godt besteken;

Wy kunnen goet noch kwaat met u van 't huwlyk spreken!

Godts wil moet vast geschien! de maagt Rebekka zy

Uws Heeren zone tot een huisvrouw; neem haar vry!

Voorts

Voorts melt hy, hoe hy toen onthaalt wierdt by de magen;
 Hoe hy geschenken had gedeelt naar zyn behagen,
 Van gout, en zilver, en kleinnoodjen, naar den eifch;
 En welk een spoet hy had gemaakt op zyne reis.

De bruit Rebekke doet 'er by: hoe zy, bewogen
 Door geen en minnehuft, maar goddelyk vermogen,
 Haar lant en maagfchap had verlaten, daar misfchien
 Zy vader, moeder, noch broër Laban weër zou zien:
 Waarop een traantje rolt langs hare rozekaken.

Vrou Debora vertelt: hoe elk zich op moest maken
 In allen haaft, om meê te trekken; daar de knecht
 De moeder zelf 't verzoek van uitftel had ontzegt,
 Om weinigh dagen zich ten optocht toe te ftellen.
 Zy weet haar liefde voor Rebekka te vertellen,
 Die ze aan haar borften had gezoogt en opgebracht.
 De vrome Vader vraagt omftandigh naar 't geflacht,
 Waar van de maagden elk byzonderheên verbreidden.

Zoo houdt men bruiloft tot de blyde gaffen fcheiden.
 Zoo krygt myn oude Helt een frifche en jonge vrou:
 En zoo wordt Izak nu vertrooft in zynen rou
 Om moeder Saraas doot; daar hy in teedre banden
 Wordt door de huwlyksmin met haar fluweele handen
 Gekoestert, en gestreelt met al het zoetste zoet,
 Dat d'eelste welluft geeft aan een verliest gemoet.

*De bruit
 Rebekka
 verhaalt
 ook.*

*De voedster
 verhaalt
 ook van
 Rebekka.*

*De bruiloft
 fcheidt.*

*En Izak
 wordt nu
 vertrooft
 na Saraas
 doot.*

A B R A H A M,
D E
A A R T S V A D E R.

H E T T W A A L F D E B O E K.

I N H O U D T.

ZEs zonen teelt de Helt met schoone Ketura,
Terwyl Rebekka blyft onvruchtbaar twintigh jaren,
Tot Godt d' Alzegenaar, op Izaks beê, daarna
Ziet van zyn' troon en doet haar tweelingzonen baren.
Helt Abraham voorspelt hun beider lotgeval;
Beleest hun jonglingſchap; en zendt nu, zat van dagen,
Zyne andre zonen weg, om Izak bovenal
Zyn' zegen, en Godts heilbeloſten op te dragen.
De Doot beſluit in 't end' zyn heerlyk levensperk.
Hy vaart ten hemel op. de Dichter ſluit zyn werk.

NU kunnen wy den gront van onze dichtſtof peilen.
Nu noch een lieflyk wintje in d'opgetrokken zeilen:
Zoo varen we eindlyk uit dees wyde letterzee
De blyde haven in der langgewenſchte reê.

Abraham
teelt noch
zes zonen
by Ketura.

d' Almachtige Opperheer, de Schepper aller dingen,
Gaf vader Abraham, in vyf paar zonnekringen.

ABRA

Nogh

Nogh drie paar zonen uit den schoot van Keturâ.
 Zyn levende ouderdom vindt nergens wedergâ.
 Hy is gelyk een' boom, die in de winterdagen
 Verstorven schein, als of hy nimmer vrucht zou dragen;
 En die, zoo dra de zon het tweelingteken raakt,
 Weêr schooner uitbot, blad-en bloesemknoppen maakt,
 En in den zomer al 't geboomte in planters hoven
 Met eenen ryken oogst van vruchten gaat te boven.
 Hy komt, ô wonder! met een glans op 't aangezicht,
 Nogh grootfch en statigh met zes zonen in het licht,
 In eenen ouderdom van driemaal vyftigh jaren,
 En toont een groene jeugt by zyne gryze haren.
 Niet anders dan de heldre Oriën in 't gestarnt,
 Als hy des winters met een schooner luffter barnt,
 Zyn knots en gordelriem bezaait met heldre lichten,
 En doet de duifternis der koude nachten zwichten.

Maar Izak, in de vaag zyns levens, frisch en sterk,
 Godtvruchtige Izak, ziet van 't eerbaar minnewerk
 Uit zyn Rebekka geen beminde huwlyksvruchten.
 Zyn hoop loopt jaar op jaar te niet op ydel zuchten.
 Hoezeer hy wenscht, en haakt, en bidt om eenen zoon,
 Hy kan de vruchtbaarheid niet troonen van Godts troon.
 De vruchtbaarheid, die, toen de waerelt was geboren,
 Uit Godts Almaghtigh woort, verkreeg een vollen horen
 Van alle zaden, die zy strooide op 's aartryks gront;
 Ontfing 't vermogen uit den Goddelyken mont,

*Maar Re-
 bekka blyft
 onvrucht-
 baar,*

*De vrucht-
 baarheit
 beschreven.*

270 ABRAHAM DE AARTSVADER

Om al wat leven had, by 't minnen en het trouwen
 Elk naar zyn' eigen aart, in wezen te onderhouwen.
 Maar toen de vuile zonde eerft haren oorspronk nam
 Uit snô begeerte, en naakt en bloot ter waerelt kwam,
 Moest ook de vruchtbaarheid het heiloos onkruid zaaien,
 Opdat de menschen zorg en arbeit zouden maaien:
 Toen werd haar vrye macht bepaalt aan enger bant
 Door 't eeuwich Albestier: toen moght het vruchtbaar lant
 Geen inkomft geven naar zyn uiterste vermogen:
 Het aardryk was gevloekt: de mensch met al zyn pogen
 Bleeft sint te derelyk der ydelheit een slaaf:
 Zoodat, of schoon hy ploege of plante, of zweet of draaf,
 Of zaaie of natmaak' al de dagen van zyn leven;
 Het ydel is, zoo Godt den wasdom niet wil geven.

*En hoe zo
 door de
 zonde be-
 paalt
 wordt.*

*Izak be-
 gins na
 twintig ja-
 ren de
 Godsheit,
 met dub-
 blen yver
 om de
 vrucht-
 baarheit te
 smeeken.*

De blyde lente had het aartryk wyd en breed
 Al byna twintigmaal in 't nieu gewaat gekleedt,
 En zoo veel malen had de zomer, blont van haren,
 Den gouden oogft, gehult met rype korenaren,
 De velden omgevoert, sint Izaks trouwverbont;
 Wanneer dat heiligh paar begon met hart en mont,
 Met dubbel yvervuur, aan 't heilgeloof ontfteken,
 De hooge Godtheit om de vruchtbaarheid te smeeken,
 Om eenen nazaat uit den Godtverloofden ftam.
 De rechtgeaarde zoon van vader Abraham,
 Gesterkt door 's Vaders reën, bestaat met heete tranen
 't Almachtigh Wezen met eerbiedigheit te manen

Om zyn beloften, die Het aan zyn' Vader deed,
 En in zyn byzyn had bevestigd met een' eet,
 Op Moria, toen hy, door Godts bevel bewogen,
 't Geloovigh' hoofd had voor het offermes gebogen.
 Hy bidt, en zucht, en smeekt, in tegenwoordigheid
 Van zyn Rebekka, die ook heete tranen schreit;
 Totdat de wierook dier gebeden, opgerezen
 Tot voor den troon van 't hoogaanbidlyk Opperwezen,
 Een lieffelyken reuk verspreide in 't hemelhof,
 En 't mededoogen der alziende Godtheit trof.

*Tot zyn
 gebedi ver-
 hoort,*

(Zoo groot een kracht is in 't gebet der vrome mannen!)
 Straks gloeit Godts yvervuur; flukswordt de Raat gespannen,
 't Besluit genomen, en de vlugge vruchtbaarheid
 Gezonden naar om laag, die zich in 't bloet verspreit
 Van vrouw Rebekka, en, door wondere eigenschappen,
 De baarmoer opent en besproeit met levensfappen.

*En Rebek-
 ka vrucht-
 baar wordt,*

Nu zweeft de blyfchap, die verlokkende vrindin
 Van 't zwakke menschedom haast de tenten uit en in
 Van herder Izaak, den vromen: 't lydt niet langer
 Dan weinigh maanden of Rebekka voelt zich zwanger
 Van tweelingzonen, die zy draagt in 't ingewant.
 d' Egiptenaar is nooit verheugder, als het lant,
 Door 't zwellen van den Nyl, en 't liefelyk overvloeien
 Bevochtigt, vruchtbaar wordt, en doet zyn koren groeien;
 Dan Izak, nu de hoop op 't langgewenschte zaat
 De blyfchap schildert op het vergenoegt gelaat.

*Blyfchap
 daar over,*

Maar

De tweelingen worstelen in haar lichaam. Maar vrouRebekke, die den zwangren schoot voelt zwellen, Lydt harder pynen, dan ooit vruchtbre vrouwen kwellen:

Een wreede persing drukt het ingewant te styf.

De vruchten worstelen en dringen in haar lyf,

En stooten tegen een, als hadden ze ongeboren

In 's moeders lyf elkaâr den oorelog gezworen.

Zy wringt de handen, zucht en steent, en schreit en klaagt,

Waarom zy de Godtheit raat vraagt, die haar antwoordt. En roept in eenzaamheit de Godtheit aan, en vraagt,

Waarom ze dus met zooveel weedom had te stryden,

Eernogh de barensnoot haar riep tot bitter lyden,

Naar 't godtlyk nootbesluit den wyven opgelegd?

Mit klinkt een Hemelstem haar in het oor, en zegt:

Twee zonen draagt gy, ô Rebekke, in d'ingewanden,

Twee wakkre hoofden van twee volken, die twee landen

Beheerschen zullen, en, van tweederley bedryf,

Zich scheiden zullen van den andren uit uw lyf.

't Een volk zal sterker zyn dan 't ander; doch na dezen

Het grootste en sterkste volk aan 't minste dienstbaar wezen.

Dus klonk de Godstem en Rebekka wert verblydt,

En gansch gerufft gestelt, tot ze op den rechten tyt

Den ruigen Esau en den blanken Jacob baarde.

Zy baart Jakob en Esau.

Dit was myn' gryzen Helt de grootste vreugde op aarde:

Nu ziet hy zonen van zyn' zoon, het rechte krooft

Van Godts belofenis, zyn' ouderdom ten troost:

Nu ziet hy in 't geloof d'ontwyffelbare tekenen;

Dat hy in Izak heb zyn nageslacht te rekenen;

En in den groei en bloei van 't wonder broederpaar,
Zyn tweelingneven, wordt hy jaar op jaar gewaar
Hun tweederhanden aart en ongelyke zeden.

Hy merkt in Esau, ruig van vel, en grof van leden,
Een schrandre fierheit in een onverfaagde jeugt:

Maar ziet d'oprechtheid, gehoorzaamheit, en deugt

Al vroeg in Jakob, en bemerkt den vasten schakel

Der heilge waarheit van het goddelyk Orakel:

Ja somtyts zegt hy, door een hemelgeest beroert,

Een profesygeest, die hem uit zichzelfen voert,

Wanneer hy Jakob zag: daar gaat hy, die na dezen,

Zal d'Erfgenaam van Godts verbontbeloften wezen;

Op wien de zegen, en de vrede, rusten zal.

In hem zal myn geslacht vermeerderen in getal,

Gelyk aan 't hoog gewelf de tintelende vieren.

De koninklyke spruit, die met zyn leebanieren

Den schepter zwaaien zal, tot Vorst Mesfiás koom',

Des waerelts Vreugt en Heil, zal spruiten uit dien boom,

Dien boom, die zich verheff' tot 's hemels hooge daken,

En breede lommer zal met twalif takken maken.

Maar somtyts zei hy, als hy groven Esau zag:

Ziet daar den sterken, die zyn' broeder overmagh,

En eenen wreeden haat en vyantschap zal dragen.

Vlucht Jakob: wacht uw hooft: vlucht naar uw moeders magen!

Hy is uw hant te sterk; maar door 't geboorterecht

En 's Vaders zegen, wordt hy u gelyk een knecht;

*In wier op-
voeding de
Aartsvader de
waarheit
der Godts-
stem zies.*

*En voor-
zegt hare
lorgevallen.*

Doch na veel eeuwen zal uw zaat, ten troon geklommen,
 Dat maghtigh nageslacht met al zyn vorftendommen
 Zich dienstbaar maken, tot het zich eerbiedigh neêr
 Zal buigen voor den Vorst van s' hemels Englenheir.

*Hy ziet, in
 verrukking
 van zinnen,
 de kroone
 zyn'er onsterf-
 lykheit.*

Dus Profeteert myn Helt het nootlot zyn'er neven.
 Maar wordt, noch hooger in beschouwing opgeheven,
 Schier byfterzinnigh door een nucht're dronkenschap,
 Van hemeltoghten, die zyn' geeft van trap tot trap
 Langs al Godts weldaân, en zyne aartsche zegeningen,
 Vervoeren, boven lucht en ruime starrekringen.

*Die be-
 schreven
 wordt.*

Daar hy de Kroon beziet van zyn onsterfelykheit,
 Die 't eeuwigh Wezen voor den Heldt had toebereidt,
 En 't faam doen vlechten, voor zyn heiligh aangezichte
 Van een zeer heerlyk, en uitnemend groot gewichte
 Van zaligheden, en van onverwelkbaar groen,
 Geplukt van 's levensboom in 't eeuwigh heilfaizoen;
 Met onverderfelyk goet, verzadiging van vreugden,
 En wondre stralen van Godts luisterryke deugden,
 Te faam gestrengelt, en verheerlykt overal
 Met glorynamen, en eertytlen zonder tal,
 Van Godtsvrient, Helt, en Vorst, en Vader der geslachten.
 Die in geloove en deugt Mesfiâs heil verwachten;
 Godtvreezer, Bontgenoot des Scheppers; Erfgenaam
 Van 't Hemelsch Kanaän; Profeet, en Gloryfaam,
 En Verrekyker van des Heilants dagh en wandel;
 Gehoorzaam Voorbeelt van des Vaders liefdehandel,

In 't offren van zyn' Zoon, de schrik van 't flangezaat;
En wat'er meer van hem in 't boek des levens staat.

Die dierbre Kroone, van Godts liefdevuur omvangen, Waar uit hy
zyn aan-
staande
einde be-
merkt.
Zag hy aan 't einde van het heirperk opgehangen,
En merkt nu, op het zien dier heerlyke erfenis,
Dat hy by 't einde van zyn levensloopbaan is:
Ja hy gevoelt, na die verrukking van gedachten,
Alreê vermindering van zyne levenskrachten.

Gelyk een eik, wanneer een wintbui raaft en woedt;
De zomer affcheit neemt; de herfft zyn intreê doet;
De zon ontwykt, en door de wolken, die haar dekken,
't Vermogen kwyt raakt om de vochten op te trekken;
Zich flauw bevoelt, verbleekt, en strooit zyn blaân in 't ront,
Als van een koude koorts geslagen, op den gront.

Nu spoedt zich Abraham, eer d' ongestalte aan 't wasfen Hy zendt
zyn zes
zonen uit
Ketura met
geschenken
naar het
Oosten.
Hem moght in 't schikken van zyn' laatsten will' verrasfen,
Te veldewaart, daar hy van zynen overvloet
Van knechten, vee en have, en allerhande goet
Een deel afzondert, dat hy weêr door 't zestal deelde,
Tot zes geschenken voor zes zonen, die hy teelde
By schoone Ketura, all' kloek en sterk van leeft:
Die geeft hy yder met een' onverschrokken geeft
Zyn erfchenkaadje, en zendt ze uit Kanaâns landsdouwen,
Naar 't Oosten hene, om daar het vruchtbaar lant te bouwen;
Opdat geen vuur van twist zyn nageslacht verteer',
En Izak blyven zou een Erfgenaam, en Heer

276: ABRAHAM DE AARTSVADER.

Van al zyn' rykdom, en Godts zegening van boven.
 Zoo zendt een akkerman de ryke korenſchoven
 In haast van 't open velt, wanneer het onweer groeit,
 En reets de donder door de zwarte wolken loeit;
 Opdat geen ſchichtigh vuur van blaauwe blikſemvlagen
 Verteer' zyn' gouden oogſt, de hoop der zomerdagen.

*Hy doet al
 zyn knech-
 ten by een
 vergaren.*

Zoo trekt de dubble trits van zonen ooftwaart aan,
 Tot ze in Arabië hun tenten nederſlaan,
 Daar ze al de lantſtreek, door den zegen uit de wolken,
 Met Abrahams geſlacht uit Ketura, bevolken.
 Maar Izak blyft alleen by mynen gryzen Helt,
 Die al zyn knechten thans by een roept in het velt,
 Zyn ingeboren en zyn aangekoſte ſlaven:
 Die by het outer, dat nu blaakt van offergaven,
 Te ſaam vergaren op 't bevel van hunnen Heer,
 Elk even reede tot zyn dienſt, gelyk weleer,
 Toen ze, onderwezen tot den kryg, de herdersrieten
 Voor ſcherpe ſpiesſen en voor 't glimmend zwaart, verlieten;
 Dien Veltheer volgden, en, met onverfaagden moet,
 Den wreeden Kedor deën verzuipen in zyn bloet;
 Zyn ſterke Vorſten en 't roofgierigh heir verfloegen,
 En den geroofden buit den vluchteling ontjoegen.
 Thans roept de veege Helt zyn' Izak overluit
 Tot zynen Erfgenaam voor all' zyn knechten uit,
 En tot een Heer van al zyn rykdom, en den zegen,
 Dien hy zoo mildlyk van den Hemel had verkregen;

*En roept
 Izak tot
 zyn erf-
 genaam
 uit.*

En

En zegt in 't ent, ó Zoon, myn zilver en myn gout,
 Myn koren en myn most, myn vee, zoo meenigvout,
 All deze knechten, die nu d' ooren tot ons neigen,
 En al wat ik bezit is uw, en blyft uw eigen:
 Ik staa den eigendom u vry en willigh af,
 Myn beenen haken naar de rust in 't donker graf;
 Myn levenszon is al genadert tot de kimmen,
 En by het ondergaan, om schooner op te klimmen.
 Hier zwygt hy, en men hoort nu een verwart gedruis
 Van klagen en gezucht, niet ongelyk 't geruisch
 Van eenen zuidenwint, die, schielyk losgebrokeu,
 Na lange stilte, komt het dichte wout bestoken,
 En ruifcht, en huilt door al de groene takken heen.
 Godtvruchtige Izak leidt den Vader, zwak van leên,
 Naar zyne tente met de tranen in zyne oogen.
 Daar spreekt de Godtshelt van 't oneindige vermogen.
 Des grooten Scheppers, en zyn eeuwigh Albestier;
 Zyn wondre Wysheit, en het onbegryplyk vyer
 Van zyne liefde; en van haar heilgeheimenissen,
 En kracht, om smetten van het menschedom uit te wischen.
 Hy haalt Godts daden, die hy in zyn leven zag,
 En die hem grootvaar Sem weleer te ontvouwen plagh',
 In zyn geheugen op, en breidt die uit ter eere
 En heerlykheit van Godt, zyn wyzen Opperheere;
 En zeit tot Izak: zeg, al wat gy hebt gehoort,
 Uit mynen monde, ó Zoon, toch aan uw' kindren voott.

*En geeft
 hem al zyn
 goet.*

*Izak leidt
 den Vader
 naar zyn
 tente.*

Daar hy zynen zoon de leere der Vaderen en de voortplanting der oude geschiedenisfe aanbeveelt.
 Plant in hun hart de leer der eeuwige genade,
 d' Erfleer der vaderen, eerst in den Vrouwezade
 Beloofst; maar namaals in 't besnydenisverbont
 In myn, in uw geslacht bevestigt met Godts mont:
 Zoo blink het heillicht in 't geloovigh zaat niet doover.
 Draag d' oude hantvest der geschiedenisfen over,
 Van 's eerste waerelts op-tot zynen ondergang.
 Bewaar de waarheit. hou de leugen in den dwang.
 Sta naar geen Oppermaght; maar heersch gelyk een Koning
 In 't ryk van uw gemoet, en breidel in de woning
 Van uw verheven geest de driften met den staf
 Der heldre reden, die Godts wysheit aan u gaf,
 En hou daar vrede by de zuivre deugdewetten.
 Ons later nageflacht zal zich ten rykstroon zetten.

Nu betuigt helt Abraham moede te zyn van 't leven, en zat van dagen.
 Thans treedt de veege Helt naar 't zachte rustbet toe.
 Wat ben ik (zegt hy) nu dit ydel leven moê.
 'k Ben moê van 't opstaan, en van 't leggen myner leden.
 Myn oog is 't slapen moede, en 't zien der ydelheden,
 En al myn zinnen zyn van werkzaamheden mat.
 Myn vlugge ziel is dit vergangklyk lichaam zat;
 Dien klomp der ydelheit, die, midden in d'ellende,
 Zich afflooft, en verkwikt, by beurten zonder ende.
 Myn groote geest is in 't beschouwen afgeslooft
 Van duizent wondren, die ons hangen boven 't hoofd;
 Daar 't kennen en verstaan blyft van ons afgezondert.
 Wat baat het eeuwen, uit onwetenheit, verwondert

Te staan, te gluuren, door een dikbenevelt oog,
 Op 't schoon des aardryks en den blaawen hemelboog;
 't Gestarnte gâ te slaan, en de ongemete kringen;
 De jaarfaizoenen, en hun beurtverwifelingen,
 En duizent dingen in dien stagen ommekeer?
 Een jaar was tyts genoeg: voorts zienwe 't zelfden weêr.
 De kennis woont toch niet in dikke duifternifen.
 Wat ben ik moede van het ftaag en eindloos giften
 Naar eigenschappen, die zich opdoen voor 't verftant,
 Waarnaar wy tasten, als de blinden naar den want.
 'k Ben loof en afgemat van 't zwerven, en het reizen
 Door vreemdlingschappen naar de hemelfche Paleizen.
 Der Oppervredestat, die fundamenten heeft;
 Daar ware wetenschap en zuivre wyfheit leeft,
 En daar ik eens myn afgematte ziel zal baden
 In 't Heilfonteinnat, in de fchaau der levensbladen;
 Wanneer ik 't lichaam, nu van dagen zat en moê,
 Aan moeder d'aarde geef; het komt toch d'aarde toe.

Zoo wordt de Boezemyrint der Godtheit daaglyks zwakker
 Van lichaam; maar zyn geeft blyft altyt even wakker; Hy wort
zwakker.
 Ja fchynt te groeien in verhevenheit en kracht,
 Hoe hy al nader aan de doot zyn uitkomst wacht.
 Ha! zegt hy fomtyts, meent ge, ô Doot! ô Vrouweſchaker,
 ô Huwlykſcheider, ô gy Weeu-en Weezemaker,
 ô Koning van den nacht, uit 's menſchen ſchult geteelt,
 Die hier in dit geweft des doots den meeſter ſpeelt,

En

En komt den waereltling in zyne vreugt verrasfen ;
 Meent gy, Verwaande, met uw grynzen en grymasfen
 Van fchrik en vreeze, of met verbeeldingen van pyn ;

*En daagt
 de doerwit.*

Met graffpook, rouwgewaat, en met den ydlen fchyn
 Van dootlyke angften, die om uwen zetel waren ;

Myn levensmoede ziel, t'ontruften of vervaren ;
 Als ware ik een, die op den rykdom of het gout,

Op eer en staatzucht had myn heil en hoop gebout,
 En, in de liefde tot de waerelt diep verzopen,

U te verzoenen dacht of uitftel af te koopen :

Een, dien uw prikkel diep in 't vuil geweten steekt ?

*En veracht
 zynen
 prikkel.*

Neen, zwarte Koning, 'kdaage u uit: uw prikkel breekt :

Uw pylen ftompen op myn fchilt en harnasplaten,

In Godts genadebron verftaalt, en nooit ontlaten :

Ik fchrik noch vrees voor u, gevreesde Menseheplaagh,

Geringfte Dienaar van Godts eeuwige orde omlaag :

Als gy dit leven met geweld meent af te plukken,

En van den ftamboom van het menschdom fier te rukken,

Zal 't als een rype vrucht u vallen in de hant.

Geluk dan met dien buit: wanneer myn geeft, den bant

Des engen kerkers in de vrye lucht ontfprongen,

Door alle perffing in een oogenblik gedrongen,

Op ftarreronden treedt, en 't groot Heelal befchout,

Door de eeuwige Almacht en de Wyfheit opgebout :

Daar ik de zon en maan beneên my zal zien rennen

In hare kringen, en deze aarde naau bekennen :

Terwyl ik spot met u, en uw gewaant gezagh,
En, u verwinnende, om uwe overwinning lach.

Nu scheen het of de doot te rug deilde, en verschrikte Die voor die grootmoedigheid verschrikte.
Voor die grootmoedigheid, en of de Helt verkwikte.

Zyn levenslamp gaf nogh een helder flikkerlicht.

Waarop de hoop verschynt in Izaks aangezicht,
En vleit zyn hart, en zegt: misfchien is 't Godts behagen,
ô Vader! noghmaal te verlengen uwe dagen.

Neen. zegt de Helt, ik wensch of hoop op 't leven niet. Waar op de hoop in Izak verschynt.
Zou een gevangen, als hy zyn' verlosfer ziet,

Die zyne boeien slaakt, de kluifsters van zyn handen;
De vryheit weigeren, en blyven in de banden?

Of zou een zeeman, die in 't nypen van den noot,
In storm en onweêr met zyn hobbelende boot,
De haven ziet, het dan weêr naar de diepte zetten? Doch de Aartsva-der redeneert met zekerheit van zyn einde.

Neen, Waerde, niemant zal my in myn vaert beletten.
'k Zie myn' Verlosfer, en myn vryheit, voor de hant.

Ik zie de haven, en de baak van 't vaderlant.

De Heilant zal myn ziel, die paerel, duur van waerde,
Haast uit dit lichaam, uit dit stof en slyk der aerde

Opbeuren, loutren door den doot van allen last,

Om, heerlyk in het gout der eeuwigheit gekast,

Op 't kostlykste in zyn albeschouwend oog te pralen:

Daar zal ik wandlen met de hemelsche koralen

Naar 't koninklyk Paleis, en naar den gouden troon

Der Oppermajesteit. wie weet hoe groot en schoon

En van de heerlijkheit van de zalige woning.

Zyn zetel is ; want daar de voetbank zoo begeerlyk
 En groot is , ryke Godt ! hoe kostelyk en heerlyk
 Is dan uw troon ! hoe wyd de zaal , en uitgebreid ,
 Daar gy den sceptor zwaait van uwe mogentheit !
 Maar dit Paleis , zoo vol verrukkende gezichten ,
 Moet voor de heerlykheit des grooten Konings zwichten ,
 In wiens beschouwing zulk een eindeloos getal
 Van zuivre geesten nooit verzadigt wezen zal ;
 Maar zonder uiteinde , in verwondring opgetogen ,
 Op zynen luister zien met nooitgefloten oogen .
 Daar wordt d' onwetenheit door weten uitgebluft .
 Daar wordt de wil verpoofst in 't middelpunt van rust ;
 En al 't begeren neemt een einde in het genieten
 Van 't hoogste Goet , waaruit de vreugt en welluft vlieten ;
 De bronnen springen van het onbegryplyk Heil ,
 Zoo wonder groot , zoo ver verheven boven 't peil
 Van 't menschelyk vernuft , als zelfs de hoogste hemel
 Is boven d' aarde en al het sterfelyk gewemel !
 Heilryke Godt ! hoe groot is 't goet voor my bereidt !
 'k Verlies me in 't aanzien van zyn schoonte en heerlykheit :
 ô Heilant ! waerom toeft ge ? ai haast u . sta niet stille .
 Gebied de geesten , die gereedt staan u ten wille !
 Of moet de doot my nogh op harder weedom staan ,
 Om myn gebreken , en myn zondenschult ? welaan :
 Laat hem dit lichaam vry met al 't geweld bestryden ,
 Dat ge in 't verzoenen van de waerelt zelf zult lyden .

*En bidt
 om zyn
 zinde.*

Maar.

Maar waarom dit? ik ben uw vrient, en bontgenoot,
 Met u verzoent in uw zoenofferhande, uw doot.
 Ontsluit uwe armen dan om mynen geest te ontfangen;
 Want ik ben krank van liefde, en sterf schier van verlangen.

Dit hoort de Heilant op zyn' troon, en zendt gezwint En wordt
verhoort.

Twee geesten, vlugger dan de vlugge noordewint
 Naar 't schaduwryk geweest des doots, om dien beminden,
 En trouwen Godtsvrint van de sterflykheit t'ontbinden.
 Strak worden al de vergelegen deelen styf,

En kout, de zinnen meê verwart in haar bedryf:
 't Gezichtpunt brak; 't gehoor wert van zyn' plicht ontflagen:
 De reuk vervloog; de smaak was wech; 't gevoel ont dragen.

De levensgeesten, uitgespreit in yder deel,
 Vliên van hun posten nu verbaast naar 't hartkasteel;
 Gelyk verlegen en ontfelde burgerlieden,
 Van hun' bestormden wal, naar d' uiterste uitvlucht vlieden,

Begint te
sterven.

Hun binnesterkte en burt; om die met heldenmoet
 Noch te beschermen tot den laatsten druppel bloet.
 Nu roept de Godtshelt nogh met half gebroken reden:

't Gaat wel! daar komt een rei van englen naar beneden!
 Ik proef den wellust: 'k riek de Paradyslucht al.

Spreekt
zyn laatste
reden.

Ik hoor alreê 't gejuich van 't Cherubyngechal.
 Ik zie de Hemelstaf. daar gaan haar poorten open!
 Wat wederhouwt me? wat belet my in te loopen?
 Triumf! nu ben ik los, en treê met eenen stap,
 De waerelt uit tot in myn hennelburgerschap!

284 ABRAHAM DE AARTSVADER

*En geeft
den geest,
175 jaren
out zynde,
100 na hy
in Kanaän
kwam, 38
na Saraas
doot, in het
2183 jaar
na de
schepping
der waerelt,
15 na de
geboorte
van Jakob
en Esau.*

*Zyn geest
wort in
triumf ten
hemel ge-
woert.*

*En geleidt
naar Godts
troon.*

Zoo floot de grootste man, die d'aerde ooit zag, zyne ooggen,
 En blies den adem uit. het hart had geen vermogen
 Om die geloofsdriфт en verrukking van 't gemoet
 Te wederstaan; vergeet zyn' slagh, en laat het bloet
 Nu zonder persing stiel, verstyven in al d'aderen.
 Zoo staat een uurwerk, met zyn spillen en zyn raderen,
 Zoodra 't aan tegenwicht begint t'ontbreken, stiel.
 Zyn spieren trekken nogh een weinigh door 't gedril
 Der zenuwen, gelyk ontspronge luitesnaren.
 Maar zyne Heldeziel, ten hemel in gevaren,
 De stad des grooten Godts, wordt in zyn vaderlant
 Nu door Godts Vrede, met d'olyven in de hant,
 Ontmoet en ingeleidt, omringt van duizent drommen
 Van zaalge geesten, die den Helt verwelkomen.
 De Godtstادت is vol vreugt en geeft een dubblen glans.
 De naam van Abraham rolt voort van trans in trans.
 De hemelhofbazuin stemt met de reien 't samen,
 En galmt zyn glori uit, zyn tytelen en namen,
 Terwyl de weërgalm roept: zoo nadert tot Godts troon
 De Helt van 't waar geloof, Slachtoffraar van zyn' zoon!
 Nu vliegen Engelen en Serafynereien
 Vooruit, om mynen Helt naar d'opperzaal te leien,
 Daar ook de hoffchalmei der Cherubynen klinkt.
 De diamante poort gaat open, blikт en blinkт,
 En al 't gesteente van de wonderlyke bogen
 Schiet straal op straal, daar hnn gewelven zich verhoogen.

Zoo

Zoo wordt Helt Abraham tot voor den troon geleidt,
 Daar hem Godts Liefde omhelst, en d' Algenoegzaamheit
 Vervult; de Wysheit hem verlicht met wetenschappen;
 De Heerlykheit versiert, en voert op hooger trappen;
 Tot daar de Heilant zelf hem al den schat ontsluit
 Van zyn genade; en stort op zynen schedel uit
 Den hoorn van heil, en zegt: zoo heerlyk en uitstekt
 Een erfnis wordt u in myn zoendoot toegerekent.
 Kom nu, Gezegende myns Vaders, erf de kroon
 Der overwinning! kom myn teêr beminden Zoon
 Zit aan met alle myn verheven Gunstelingen.
 Nu wordt hy onder 't heilgejuich en vrolyk zingen;
 Geleidt ter bruiloft van het Lam in d'eeuwigheit,
 Daar hem verzadiging van vreugt was toebereidt.

En de bruiloft des Lams.

Maar ach! hoe aakligh stont het nu in 't velt geschapen!
 Hoe treurt helt Izak! ach! hoe treuren bei zyn knapen!
 In welk een rouklaght berst vrou Ketura niet uit,
 Daar zy nu d'oogen van haar' grooten Herder sluit!
 Hoe zucht Rebekka niet, van rou in 't hart geslagen!
 Hoe deerlyk hoort men nu den huisbezorger klagen!
 En welk een nare kreet klinkt over 't ruime velt!
 Alle oogen schreien om het sterven van den Helt.
 Gansch Gerar staat verbaast, en Hebron slaat aan 't weenen.
 De heuvels zuchten, en de harde rotten stenen.
 De stroomende Jordaen zwelt van den tranenvloet.
 Het bosch van Berseba roept Mamres te gemoet:

Algemeene droefheit om de doot van Abraham.

Waar van 't gerucht tot op Parans geberg te tot Ismaël's ooren komt.
 Ja al het lant, tot aan de Palmſtat en noch verder,
 Roept ſchier uit eenen mont: Helaas! de groote Herder
 Helt Abraham, de Vorſt van Godt, s' lants Bontgenoot,
 De ſterke Temmer van de dwinglandye, is doot!
 Helaas! helaas! doet ook de doot Profeten ſneuelen!

Die zyn Vader komt beweenen, en met Izak begraven in de ſponke Machpela.
 Zoo rolt de treurgalm ront, en ſluit op Parans heuvelen,
 Met zucht op zueht, en met angſtvalligh wee! en ach!
 Totdat zy Ismaël, gelyk een donderslagh
 In d' ooren klinkt, daar hy byna van ſchrik verſteende:
 Hy maakt zich haſtigh op, en komt daar 't alles weende,
 En waſcht het kout gebeent zyns Vaders met het nat,
 Dat hem van droefheit uit zyn ſchreiende oogen ſpat:
 Totdat men 't koſtlyk lyk zeer heerlyk naar zyn waerde
 In 't lommrigh Machpela te ruſt vertrouwde aan de aerde:
 Daar beide zonen, met de tranen in 't gezicht,
 Een voorbeeld geven van den deugdelyken pligh.

Beſluit der geſchiedenisse.
 Nu is myn taak volwrocht, myn dichtwebbe afgeweven.
 'k Heb twalif boekjes van Helt Abraham geſchreven,
 Dien grooten man, ſchier van zyn wieg tot aan zyn graf,
 Op alle toghten, van zyne eerſte roeping af,
 Tot daar hy zegepraalt in d' opperhemelbogen,
 Op vlugge vleuglen van de Dichtkunſt naargevlogen:
 En dus een eerzuil voor den Godtsdienſt in myn dicht,
 Met geeſtlyk wapentuig behangen, opgericht,
 Waarop het heilgeloof, na 't einde van myn dagen,
 Miſchien nogh eeuwen lang zal moet en glori dragen.

De blinde Griek zong van der Helden oorlogsdaân:
 De Mentuäner van Eneäs, den Trojaan,
 Die 't brandend Ilium, met zyn gewaande goden,
 En zynen Vader op zyn schoudren, was ontvloden:
 Ik heb gezongen van den grooten Abraham,
 Die zynen Vader mede uit Ur, de Vuurstat, nam,
 En hem, op Godts bevel de vaderlyke muuren
 Onttoog, en 't smooken der afgodische outervuuren.
 De Helt van Sulmo, wien ik 't Roomsche jaargety
 En feesten naarzong in myn duitsche poëzy,
 Zong van zyn goden en hun vormveranderingen:
 Al schrandre fablen en geleerde beuzelingen:
 Ik van de Godtheit, die het ongenaakbaar licht
 Bewoont: van Godt begint en eindigt myn gedicht,
 En van zyn waarheit, die 'k geschildert heb naar 't leven
 Met echte verven; haar zooveel sieraats gegeven,
 En, naar 't vermogen van myn kunst, zoo ryk gekleedt
 Als hare statigheid van hemelsche afkomst, leed.

*Vergelyk.
 van dit
 werk met
 oude dicht:
 stukken.*

ô Godt der Waerheit, die myn lage maatgedichten:
 Met zuivre stralen van uw Wysheid voor woudt lichten,
 En mynen geest alints hebt door uw' Geest geleidt:
 U zy de lof, de dank, al d'eer en heerlykheit:
 En zoo de waerelt my ooit lof of eer wil geven;
 Die komt U toe: die werde alleen U toegeschreven;
 Want gy bliest door uw kracht myn ziel, al van 't begin
 Tot aan het einde van myn werk, den yver in.

*Besluit van
 het werk.*

57 P 39

Gy hebt het heiligh vuur op 't hartaltaar ontstoken,
Om U dit offer van myn gaven toe te rooken:
Ontfang het gunstigh en met een verzoent gelaat.
Bewaar myn' arbeit voor de klauwen van den Haat,
En koester mynen geest, vermoeit van 't ommedwalen
Door letterbeemden, in de warme Heilzonstralen:
Ja laat hem, of de doot my haast verrrasen kwam,
Toch rusten in den schoot van mynen Abraham.

E I N D E.

